

รายงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ฉบับสมบูรณ์

แนวทางการจัดสวัสดิการ การกำหนดค่าธรรมเนียม
ที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจให้แรงงานร้านอาหารไทย
ผันเข้าสู่ระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวของมาเลเซียอย่างถูกกฎหมาย

โดย ชิดชนก ราธิมมุล และคณะ

กรกฎาคม 2551

รายงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ฉบับสมบูรณ์

แนวทางการจัดสวัสดิการ การกำหนดค่าธรรมเนียม
ที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจให้แรงงานร้านอาหารไทย
ผันเข้าสู่ระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวของมาเลเซียอย่างถูกกฎหมาย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชิตชนก ราธิมมูลา	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หัวหน้าโครงการวิจัย
2. อาจารย์นิอัปตุลรากีบ บินนิฮ์ซัน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	ผู้ร่วมโครงการวิจัย
3. อาจารย์ฮัมเดีย มุดอ	คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	ผู้ร่วมโครงการวิจัย
4. อาจารย์มุฮัมมัดสุไฮมี ยานยา	คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	ผู้ร่วมโครงการวิจัย
5. นายวิรัช เอี่ยมปลัด	พี่เลี้ยงสนับสนุนโครงการฯ หน่วยงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภาคใต้ตอนล่าง	ผู้ร่วมโครงการวิจัย

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประมาณการจำนวนร้านอาหารและแรงงานร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย ตลอดจนคำนวณมูลค่าการส่งเงินกลับมาในประเทศไทย 2) เพื่อคำนวณต้นทุนพร้อมการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับการเจรจากำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับผู้ประกอบการและแรงงานร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย ภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

กระบวนการวิจัย แบ่งออกเป็นวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากแหล่งต่างๆ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) โดยศึกษาวิถีชีวิตประจำวันของแรงงานร้านอาหารไทยที่ผู้สังเกตการณ์จะไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิม และบันทึกแบบพรรณนา (Descriptive) ปรากฏการณ์ที่สังเกตเห็นได้โดยปราศจากความคิดเห็นของผู้สังเกตการณ์ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ใช้รูปแบบที่กำหนดโครงสร้างในการสัมภาษณ์ (Structured Interview) การประชุม สัมมนา ระดมความคิดเห็น โดยใช้หลักสานเสวนา (Dialogue) ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียตามโอกาสต่างๆ

ผลการวิจัย ทำให้ทราบจำนวนร้านอาหารประมาณกว่า 5,000 ร้านจำนวนแรงงานอยู่ในราว 100,000 – 150,000 คน มูลค่าของการส่งเงินกลับประมาณ 300 – 400 ล้านบาทต่อเดือน รัฐบาลควรลดอคติต่อแรงงานเรื่องบุคคลสองสัญชาติอย่างแยกแยะ และกำหนดแผนเจรจาลดค่าธรรมเนียมสำหรับแรงงานต่างด้าวลงเหลือปีละ 5,000 บาทต่อคน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียเข้าสู่ระบบการจ้างงานที่ถูกกฎหมาย โดยเปรียบเทียบผลดีที่ขึ้นกับประเทศมาเลเซียในการกระตุ้นวงจรเศรษฐกิจ การควบคุมแรงงานต่างด้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากการจัดเก็บภาษี ค่าธรรมเนียมจากแรงงานได้อย่างเต็มจำนวนแล้ว

คำสำคัญ : แรงงานร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย ค่าธรรมเนียมสำหรับแรงงานต่างด้าว

Abstract

The aims of this research were to estimate the number of Thai restaurants and labours in Malaysia including the calculation of their incomes that were sent back to Thailand and figure out the investment capital, to find appropriate welfare management and to negotiate for levy agreement for the restaurant owners and labours in Malaysia under the scope of mutual cooperation between the two countries, Malaysia and Thailand.

The research process included documentary research derived from different sources and participatory observation based on the study of Thai restaurant labor's daily lives, and objective descriptive records. Structured in-dept interviews were used including meetings, seminars, brain-storming using "Dialogue" on different occasions in order to gain facts about Thai restaurant labor in Malaysia.

The research findings were as follows: There were approximately 5,000 Thai restaurants with about 100,000-150,000 people of Thai labor. The monthly sum of income that was sent back home was about 300-400 million baht. The government should not have bias towards Thai labor who have dual nationality, and should have a negotiation plan for levy reduction agreement to 5,000 baht per person yearly in order to motivate Thai restaurant labors in Malaysia to enter Malaysian legal foreign labor employment system, which serves as a positive stimulant to Malaysian economy, an effective way to look after foreign labor and a means to bring about a full sum of levy to the government.

Keywords : Thai restaurant labors in Malaysia, levy

สรุปย่อสำหรับผู้บริหาร

ชายแดนไทย – มาเลเซีย ที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย อันประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา และสตูล กับรัฐทางเหนือของมาเลเซีย อันได้แก่ รัฐกลันตัน รัฐเคดาห์ รัฐเปรัก และรัฐเปอร์ลิส (สามารถ วราดิศย์, 2545) ที่สอดประสานด้วยวัฒนธรรมภาษา วิถีชีวิต ความผูกพันทางกายด้วยเชื้อสายที่ร่วมกัน ความผูกพันทางใจด้วยศาสนาอิสลามหนึ่งเดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกันเรื่อยมา เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการไปมาหาสู่ เพื่อเยี่ยมเยียน เพื่อการค้าการขาย การเคลื่อนย้ายของประชากร โดยเฉพาะเพื่อการเป็นกำลังแรงงานจึงเป็นในลักษณะเครือข่ายทางสังคม (Social Network Migration Worker) ที่ชักชวนจากญาติสู่ญาติ เพื่อนสู่เพื่อน เป็นคลื่นของผู้คนที่ค่อยๆ พัดเข้าไปสู่โอกาสที่ดีกว่าในเชิงเปรียบเทียบ

ความรู้ด้านอาหารการกิน เป็นตัวอย่างหนึ่งที่เป็นรูปธรรมชัดเจนของการแลกเปลี่ยนของคนสองฝั่งประเทศ เมื่ออาหารไทยรสจัดจ้าน โดยเฉพาะ “ต้มยำ” เมื่อเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมการกินของคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย การร่อนถ่ายความรู้ไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซียก็แทรกไปอยู่ในอาหารมื้อหลักของคนมาเลเซีย เป็นการปฏิรูปการรับรสอาหารของชาวมาเลเซียครั้งสำคัญ และไม่ใช่เพียงตัวอาหารต้มยำเท่านั้น แต่พ่วงชื่อเสียงของความเป็นไทยในฐานะต้นตำรับอาหารเข้าไปด้วย

ความสำเร็จของร้านต้มยำ ทำให้แรงงานธรรมดาๆ ไม่มีการศึกษาที่สูงนัก ได้ลืมตาอ้าปาก เก็บหอมรอมริบ จนมีฐานะดีขึ้น หลายคนเดินทางกลับในประเทศไทยพร้อมรายได้มาปลูกบ้าน ซื้อมอเตอร์ มีสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นสิ่งที่เร่งเร้าให้คนในชุมชนเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ โดยถือเอาความสำเร็จในการสร้างเนื้อสร้างตัวของแรงงานร้านต้มยำเป็นจุดหมายของชีวิต ปรากฏการณ์ที่ตามมาคือระลอกประชากรวัยทำงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยไหลเข้าไปในมาเลเซีย จนก่อรูปเป็นย่านชุมชนคนเปิดร้านต้มยำอยู่ทุกมุมเมืองในมาเลเซีย

อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนย้ายแรงงานแบบธรรมชาติโดยอาศัยความเป็นเครือญาติ ความเป็นเพื่อนที่ชักชวนกันไปทำงาน มักไปด้วยกันไม่ได้กับระเบียบหรือระบบการตรวจคนเข้าเมืองเพื่อไปทำงาน แรงงานร้านต้มยำเลือกที่จะใช้หนังสือเดินทางนักท่องเที่ยวสำหรับใช้สิทธิพำนักรในประเทศมาเลเซียได้ 30 วัน แล้วลักลอบทำงานโดยไม่มีใบอนุญาต (Work Permit) หลายคนพำนักรอเกินกำหนดแล้วจ้างให้บุคคลอื่นดำเนินการขอวีซ่าย้อนหลังแทน ซึ่งลวนแล้วแต่ผิดกฎหมายทั้งสิ้น สาเหตุส่วนหนึ่งที่เกิดการจัดส่งแรงงานไปทำงานต่างประเทศอย่างเป็นระบบถูกต้องประสบภาวะล้มเหลว เนื่องจากความไม่มั่นใจของนายจ้างที่ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมล่วงหน้ารายปี (Levy) ให้กับทางการมาเลเซียที่สูง โดยไม่มีหลักประกันว่า ลูกจ้างร้านอาหารจะอยู่ครบตามสัญญาหรือไม่ ตลอดจนการขอโควตานำเข้าแรงงานต่างด้าวที่ให้อย่างจำกัดจำนวน หากแรงงานลาออกจากร้านนายจ้างแล้ว ไม่ได้แจ้งทางการมาเลเซียก็เท่ากับเป็นการเบียดบังแรงงานรายอื่นที่จะเข้ามาทำงาน ทดแทนโควตาที่ว่างลง

นอกจากนี้ ยังต้องติดตามท่าทีของทางการมาเลเซียอย่างใกล้ชิด เพราะนับตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2548 เป็นต้นมา มาเลเซียดำเนินการกวาดล้างและผลักดันแรงงานต่างด้าวอย่างจริงจัง (ขุนทอง โลเสรีวานิช, 2548) โดยเฉพาะแรงงานจากอินโดนีเซีย ที่ลักลอบเข้ามาทำงานมากที่สุด แนนอนว่ามาตรการที่ควบคุมแรงงานต่างด้าวอย่างเข้มข้น ย่อมส่งผลกระทบต่อแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียด้วยเช่นกัน อีกด้านหนึ่งก็เป็นปัญหาสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน ของไทยที่จะเข้าไปคุ้มครองดูแล หรือแม้กระทั่งการแจ้งเตือนต่อสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไปจนเกิดผลกระทบต่อแรงงานไทยในมาเลเซียทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เนื่องจากการลักลอบเข้าไปทำงานในมาเลเซียเป็นจุดอ่อนสำคัญ ที่ไม่มีฐานข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ นอกจากนี้จะไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของร้านอาหารและแรงงานแล้ว คุณค่าของแรงงานร้านต้มยำที่นำรายได้ส่งกลับมายังประเทศไทยยังไม่ได้ยกระดับขึ้นมาเป็นประเด็นที่ควรเอาใจใส่ในทางเลือกทางออกของปัญหาเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ขาดโอกาสในการเข้าทำงานในระบบ ด้วยข้อจำกัด การเปิดโอกาสรับบุคคลที่จบด้านศาสนา และที่สำคัญคือการจัดสวัสดิการให้เกิดข้อแตกต่างระหว่างแรงงาน ที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายกับแรงงานที่เข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง เพื่อสร้าง

แรงจูงใจให้แรงงานนอกระบบ ผันมาสู่แรงงานในระบบ ดำรงชีวิตอยู่บนสังคมต่างบ้านต่างเมืองด้วยความภาคภูมิใจ ในคุณค่าของอาชีพ “แรงงานร้านต้มยำ”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อประมาณการจำนวนร้านอาหารและแรงงานร้านอาหารไทยในประเทศ มาเลเซีย ตลอดจนคำนวณมูลค่าการส่งเงินกลับมาในประเทศไทย 2) เพื่อคำนวณต้นทุนพร้อมการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับการเจรจากำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับผู้ประกอบการและแรงงานร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย ภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

กระบวนการวิจัยโดยภาพรวมจะใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (Sociology and Anthropology Method) บนฐานคิด (Assumption) ทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behaviorism) เป็นแกนหลัก ผสมผสานกับศาสตร์สาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดมุมมองในหลายมิติประกอบกัน ได้แก่ ประชากรศาสตร์ (Demography) เศรษฐศาสตร์ (Economics) และรัฐศาสตร์ (Political Science) ซึ่งจะช่วยให้อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ประกอบด้วย แรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ข้าราชการในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติของไทยและมาเลเซีย นักวิชาการ ผู้ที่มีประสบการณ์ด้านแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็นวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากแหล่งต่างๆ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) แบบไม่มีโครงสร้าง โดยศึกษาวิถีชีวิตประจำวันของแรงงานร้านอาหารไทยที่ผู้สังเกตการณ์จะไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิม และบันทึกแบบพรรณนา (Descriptive) ปรากฏการณ์ที่สังเกตเห็นได้โดยปราศจากความคิดเห็นของผู้สังเกตการณ์ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ใช้รูปแบบที่กำหนดโครงสร้างหรือประเด็นในการสัมภาษณ์ (Structured Interview) การประชุม สัมมนา ระดมความคิดเห็น โดยใช้หลักสานเสวนา (Dialogue) ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียตามโอกาส (Event) ต่างๆ แล้วบันทึกโดยละเอียด

ลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลจะกำหนดตัวแปรตามข้อสมมติฐานของทฤษฎี และพิสูจน์โดยการตีความจากปรากฏการณ์ (Phenomenon) ที่แสดงออกจากพฤติกรรมการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการต่างๆ ของมาเลเซียที่มีต่อแรงงานร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย มุมมองหรือทัศนคติของผู้ที่บังคับใช้นโยบาย/กฎหมาย ตีความจากภูมิหลังของแรงงานในเชิงจิตวิทยาพฤติกรรมถึงปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานไปประเทศมาเลเซีย

ประวัติความเป็นมาของตำนานร้านต้มยำในมาเลเซีย รสชาติอาหารไทยเป็นที่ติดใจคนมาเลเซีย เมื่อเปรียบเทียบกับอาหารมาเลเซียที่มีรสชาติค่อนข้างจืด และคนรุ่นบุกเบิกสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวได้ โดยส่งเงินกลับประเทศไทยและได้ช่วยเหลือคนในครอบครัวที่อยู่ในประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงฐานะไปในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จนทำให้คนในชุมชนที่พบเห็นความเปลี่ยนแปลงทางฐานะเศรษฐกิจที่ดีขึ้นต้องการเจริญรอยตาม โดยเฉพาะเมื่อคนเหล่านี้เดินทางกลับบ้านโดยรถยนต์ราคาแพง การแต่งตัวที่แสดงถึงฐานะที่ดี จึงได้มีการชักชวนกันมาทำร้านอาหาร โดยการเริ่มจากชักชวนเครือญาติ และขยายไปยังคนในหมู่บ้าน ซึ่งจะพบว่าบางร้านมีพนักงานที่มาจากครอบครัวเดียวกัน หรือชุมชนเดียวกันหลายคน ซึ่งมาเริ่มทำงานตั้งแต่ล้างจาน เสิร์ฟอาหาร จนพัฒนาเป็นพ่อครัว เมื่อบางคนเก็บเงินได้ก็แยกตัวเองออกไปตั้งร้านใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพี่น้อง ลูกหลาน และขยายไปสู่ลูกจ้างที่พัฒนาตนเองจนสามารถตั้งร้านใหม่ได้

ความสำเร็จของคนในยุคก่อน ขึ้นอยู่กับปัจจัย การแข่งขันกันในอดีตไม่สูงมาก แต่ละร้านเติบโตได้เร็ว ร้านอาหารไทยที่เปิดจำหน่ายตั้งแต่เย็นจนตลอดทั้งคืนเป็นของใหม่สำหรับสังคมมาเลเซีย โดยเฉพาะเป็นทางเลือกของคนมาเลเซีย ที่จะออกมาทานอาหารนอกบ้าน ในขณะที่มาเลเซียถูกทำให้ทันสมัยในรัฐบาลยุคของมหาเธร์ ที่ส่งเสริมการศึกษาให้กับมุสลิมจนถึงขั้นปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ (รุ่งทิภา นาควโร, 2545) ทำให้ชาวมาเลเซียที่ได้รับการศึกษาสูงๆ ไม่นิยมทำงานที่ใช้แรงงาน การได้มาซึ่งความเป็นพลเมืองมาเลเซียในภายหลังของประชาชนจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ จะได้สิทธิมากกว่าชาวจีน ชาวอินเดีย แต่การได้มานั้นก็เพื่อความจำเป็นของผู้ประกอบการที่จะใช้เป็นหลักฐานสำคัญของการซื้อที่ดิน หรือสังหาริมทรัพย์ ไม่ใช่เหตุผลทางการเมือง สังคมมาเลเซียยอมรับมุสลิมไทยที่มาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในฐานะกลุ่มคนที่ทำให้วิถีชีวิตของคนมาเลเซียมีความสะดวกสบายในการกินอยู่ และไม่ก่อปัญหาอาชญากรรมเหมือนแรงงานชนชาติอื่น ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถเข้ามาเป็นแรงงานในร้านอาหารจนพัฒนาเป็นเจ้าของร้านได้ เกิดจากสภาวะการขาดแคลนแรงงานอย่างหนักในมาเลเซีย ตั้งแต่ปี 2543 จนถึงปัจจุบัน (สำนักงานแรงงานไทยในประเทศมาเลเซีย, 2544)

ถ้าวิเคราะห์ในภาพรวมแล้วจะเห็นว่า ลูกจ้างร้านอาหารที่มีวินัยและอยู่กับนายจ้างได้ทนจนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นเจ้าของร้านอาหารและประสบความสำเร็จนั้น ส่วนใหญ่ก็จะมาจากภูมิสำเนาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น พัทลุง สงขลา นครศรีธรรมราช ทำให้ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยมีความมั่นใจที่จะดำเนินการจ้างแรงงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายของประเทศมาเลเซีย (เบญจมาศ สังข์นุ้ย, 2548) พร้อมลงทุนเรื่องค่าภาษีรายปี (Levy) และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน (Work Permit)

ในทางกลับกัน เมื่อมาดูร้านอาหารไทยในมาเลเซียที่รับลูกจ้างที่มีภูมิสำเนาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มุมมองของนายจ้างให้เหตุผลการรับลูกจ้างดังกล่าวด้วยเห็นว่าเป็นคนจากภูมิสำเนาเดียวกัน โดยไม่ได้พิจารณาเลือกสรรคนที่มุ่งมั่นทำงานเพื่อสร้างฐานะทางครอบครัวเหมือนเช่นลูกจ้างร้านอาหารยุคบุกเบิกรุ่นก่อนๆ ทั้งนี้ เนื่องจากวัยแรงงานรุ่นหลัง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมากขึ้น การเข้ามาทำงานที่ร้านอาหารไทยในความหมายของคนรุ่นหลังเป็นเพียงงานคั่นเวลาเพื่อรอให้ได้งานใหม่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ให้เงินเดือนดีกว่า ทำให้เกิดปัญหาการออกจากงานกลางคันตามมาอยู่เสมอ (ผู้ประกอบการร้าน Johan Seafood, 2548)

ปัญหาแรงงานที่เดินทางเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจาก เป็นวัฒนธรรมความเคยชินที่ปฏิบัติตามกันมา คือ เดินทางเข้าประเทศมาเลเซียในฐานะนักท่องเที่ยว แต่ลักลอบทำงาน โดยอาศัยกับญาติพี่น้องที่รู้จักซึ่งทำอาชีพร้านต้มยำอยู่ก่อนแล้ว ทั้งๆ ที่ปัจจุบัน การอำนวยความสะดวกในเรื่องของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการไปทำงานต่างประเทศอย่างถูกกฎหมาย และพัฒนาระบบจัดส่งแรงงานที่ดีขึ้นกว่าเดิมแล้ว แต่แรงงานร้านต้มยำไม่ได้ประสานงานติดต่อกับสำนักงานจัดหางานจังหวัดเท่าที่ควร ซึ่งแตกต่างจากแรงงานประเภทอื่น การที่แรงงานได้ใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) แล้วย้ายร้านก่อนครบรอบสัญญาว่าจ้าง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นายจ้างหมดทุนและเข็ดหลาบที่จะทำ Work Permit ให้ลูกจ้างอีก บางตำแหน่งในร้านอาหาร โดยเฉพาะร้านขนาดเล็ก ลูกจ้างจะได้รับค่าจ้างไม่สูงพอที่จะสามารถจ่ายค่าภาษีรายปีและค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงานได้ เช่น ลูกจ้างที่ล้างจาน ลูกมือพ่อครัวแม่ครัวในร้าน เด็กเสิร์ฟอาหาร ฯลฯ ปัจจัยสถานการณ์ความไม่สงบ การว่างงาน จบการศึกษาด้านศาสนาแล้วไม่มีงานทำ นิยมไปทำงานร้านอาหารในแบบชั่วคราว ไม่ได้มุ่งหวังหรือตั้งใจที่จะยึดอาชีพร้านต้มยำอย่างจริงจัง ซึ่งต่างจากคนในยุคก่อนที่ไปทำงานตั้งแต่อายุน้อย และต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูครอบครัวที่อยู่ในประเทศไทย

จำนวนร้านอาหารและแรงงาน จากคำบอกเล่าของสมาคมและผู้ประกอบการประมาณกว่า 5,000 ร้าน ซึ่งแต่ละร้านจะมีลูกจ้างประมาณ 20 – 30 คน (แล้วแต่ขนาดของร้าน) จำนวนแรงงานจึงน่าจะอยู่ในราว 100,000 – 150,000 คน ยังไม่นับรวมร้านอาหารที่ลักลอบเปิดกันเองอีกจำนวนมาก (Mustapha B Muhamad, 2550)

มูลค่าของการส่งเงินกลับบ้าน เจ้าของร้านขนาดใหญ่ จะส่งเงินกลับบ้านเดือนละ 100,000 บาท เจ้าของร้านขนาดเล็ก จะส่งเงินกลับบ้านประมาณเดือนละ 20,000 – 50,000 บาท ลูกจ้าง สำหรับผู้ที่มี Work Permit คนล้างจาน เสิร์ฟ มีเงินเดือนๆ ละ 5,500 – 6,000 บาท เก็บเงินได้เดือนละ 4,500 บาท ส่งกลับบ้านเดือนละ 1,000 – 2,000 บาท พ่อครัวแม่ครัว เงินเดือน 15,000 บาท ไปจนถึง 17,000 – 20,000 บาท ส่งเงินกลับบ้านได้เดือนละ 5,000 บาท มูลค่าเงินส่งกลับบ้านในแต่ละเดือนน่าจะประมาณ 300 – 400 ล้านบาท (มะสะกรี เจะหลง, กฤติกา สือรี และ ปริญดา สือรี, 2547)

พัฒนาการทางเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ของแรงงานในร้านอาหาร มีข้อน่าสังเกตว่าในชุมชนมีบ้านหลังใหญ่ๆ มีรถยนต์ มีสวนยาง ซึ่งจำนวนไม่น้อยที่ซื้อจากรายได้จากแรงงานในร้านอาหารไทย บางชุมชน

สร้างมั่งคั่งด้วยเงินจากแรงงาน นอกจากความยากจนในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะได้รับการบรรเทาลงด้วยรายได้จากแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียแล้ว วงจรเศรษฐกิจของมาเลเซียรวมทั้งการส่งออกสินค้าเกษตรยังได้รับประโยชน์จากการมีแรงงานและผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในมาเลเซีย เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่แบบถาวรในมาเลเซีย จึงต้องเช่าบ้าน เช่าอาคารสถานที่ในมาเลเซีย หรือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สามารถเห็นได้จากการค้าในตลาดสด ร้านอาหารไทยจะได้ซื้ออาหารสด เช่น ปลา และผักสดจากคนจีนในตลาด เนื้อสัตว์จากคนมุสลิม รวมทั้งของอุปโภคบริโภคอื่นๆ จากร้านค้าต่างๆ ประโยชน์ทางเศรษฐกิจยังได้ส่งไปยังภาคการส่งออกกุ้งและอาหารทะเลจากจังหวัดสงขลา การนำเข้าผักสดจากด่านสุโงโก-ลก และข้าวหอมมะลิจากไทย

การจูงใจให้แรงงานนอกระบบเข้ามาสู่ในระบบและต้นทุนที่เหมาะสมกับการเจรจากำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับผู้ประกอบการและแรงงานร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซียภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ มีดังนี้

1. ฐานคติของรัฐบาลไทยต้องเข้าใจและมีมุมมองเชิงบวกต่อผู้ประกอบการและแรงงานร้านอาหารไทยที่มาจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การเดินทางเข้าประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่จะใช้หนังสือเดินทางประเทศไทยลักลอบทำงานโดยไม่มีใบอนุญาต ต้องหลบซ่อนจากการจับกุมเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาที่อนุญาตให้พำนักในมาเลเซียได้เพียง 30 วัน ไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของร้านอาหารที่ตนเองก่อสร้างสร้างตัวได้ ต้องยืมชื่อคนมาเลเซียมาเป็นเจ้าของร้าน เช่าหรือซื้อที่ดิน เป็นข้อพิพาทแล้วว่าผู้ประกอบการและแรงงานร้านอาหารไทยส่วนใหญ่ไม่ใช่บุคคลสองสัญชาติ และส่วนน้อยที่ได้สัญชาติมาเลเซียนั้น รัฐบาลไทยต้องลดอคติที่มองว่าบุคคลสองสัญชาติเป็นปัญหาต่อความมั่นคง แต่เป็นประโยชน์ต่อการเติบโตทางธุรกิจร้านอาหารไทยเอง ปรากฏการณ์ในการถือครองสัญชาติเกิดขึ้นทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นกรณีประเทศที่มีพรมแดนติดกัน หรือกรณีธุรกิจที่มาพร้อมกับลักษณะบริษัทข้ามชาติหรือทุนข้ามชาติที่ต้องการสิทธิครอบครองอสังหาริมทรัพย์เพื่อทำธุรกิจ ซึ่งเห็นได้ชัดในกรณีภูเก็ต สมุย และพัทยา อีกด้านหนึ่ง การได้มาซึ่งสัญชาติมาเลเซียที่มีสิทธิเทียบเท่าพลเมืองมาเลเซียนั้นกระทำได้ยาก สิทธิที่จะสามารถถือครองที่ดิน เป็นเจ้าของกิจการได้ ต้องอยู่ในฐานะ “กัมมิจิตรา” ซึ่งได้สัญชาติมาเลเซียมาโดยกำเนิด ชนชาติอื่นอย่างชาวจีน ชาวอินเดียที่เข้ามาอาศัยนานพอที่จะได้สัญชาติมาเลเซียนั้น รัฐบาลมาเลเซียจะออกบัตรประจำตัวประชาชนประเภท “บัตรแดง” ไม่สามารถเป็นเจ้าของที่ดินหรือกิจการบางอย่างได้ ในขณะที่ประชาชนจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลมาเลเซียถือเป็นชาวมลายูด้วยกัน จะออกบัตรประจำตัวประชาชนประเภท “บัตรน้ำเงิน” เสมือนอยู่ในฐานะ “บุตรบุญธรรม” มีสิทธิประโยชน์เทียบเท่ากัมมิจิตรา สามารถแจ้งจดทะเบียนเป็นเจ้าของร้านอาหารได้

ขณะเดียวกัน รัฐบาลไทยต้องลดความหวาดระแวงว่าร้านอาหารไทยหรือร้านต้มยำให้การสนับสนุนการแบ่งแยกดินแดน เนื่องจากไม่เป็นไปตามหลักตรรกหรือความเป็นเหตุเป็นผลเท่าใดนัก การแบ่งแยกดินแดนได้มีข้อสรุปว่ามีธงนำคือความเป็นชาตินิยมมลายู ปฏิเสธรัฐไทย ละทิ้งสัญลักษณ์ใดก็ตามที่เกี่ยวกับรัฐไทย แต่ทางกลับกัน ผู้ประกอบการและแรงงานร้านอาหารไทยกลับเชิดชูและภูมิใจในวัฒนธรรมอาหารไทย ใช้คำว่า “Tomyam” เป็นองค์ประกอบของชื่อร้าน

2. เปิดการเจรจาลดค่าภาษีรายปี (Levy) และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) จากเดิมที่ต้องจ่ายปีละประมาณ 30,000 บาทต่อคนต่อปี บางตำแหน่งในร้านได้รับค่าจ้างไม่สูงพอ จึงไม่คุ้มทุนที่นายจ้างจะดำเนินการอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้ ระดับค่าใช้จ่ายที่นายจ้างคิดว่าจะช่วยให้เกิดแรงจูงใจให้ดำเนินการจ้างแรงงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้คือ 5,000 บาทต่อคนต่อปี พร้อมทั้งเสนอประโยชน์ที่รัฐบาลมาเลเซียจะได้คือสามารถควบคุมแรงงานต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขจัดปัญหาคอรัปชั่น กระบวนการจ่ายเงินสินบนนอกระบบ ประโยชน์ที่รัฐบาลไทยจะได้คือข้อมูลที่ต้องการ จำแนกผู้บริสุทธิ์ที่มีวัตถุประสงค์ไปประกอบอาชีพที่สุจริตออกจากแนวร่วมผู้ก่อความไม่สงบที่เชื่อว่าหลบหนีไปพักพิงยังต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ประเทศมาเลเซียเป็นสังคม “พหุวัฒนธรรม” ที่มีองค์ประกอบของหลายชนชาติ แรงงานที่เข้ามาเมืองอย่างผิดกฎหมายมาเลเซียจึงมีหลายชนชาติเช่นกัน ฉะนั้น การเปิดเจรจาลดค่าภาษีรายปี และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน ต้องร่วมมือกับประเทศที่มี

ประชาชนของตนเข้ามาทำงานในมาเลเซียอย่างผิดกฎหมายเพื่อให้ได้ผลลัพธ์พร้อมกันทุกชนชาติ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความขัดแย้งในการเลือกปฏิบัติ และอาจเป็นอันตรายต่อแรงงานไทยที่เหมือนได้สิทธิพิเศษเหนือชนชาติอื่น

3. กำหนดให้มีกิจกรรมสร้างวินัยให้กับแรงงานเมื่อได้รับโอกาสจ้างงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้วต้องไม่ย้ายร้านไปทำงานที่อื่นโดยไม่มีเหตุผลอันควร เนื่องจากการดำเนินการจ้างแรงงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายของมาเลเซีย ร้านอาหารต้องได้รับอนุมัติอัตราแรงงานจากรัฐบาลมาเลเซียก่อน ฉะนั้น หากมีแรงงานย้ายร้าน เท่ากับนายจ้างต้องเสียอัตรากำลังแรงงานต่างชาติทันที ไม่สามารถนำแรงงานรายอื่นมาสมสิทธิแทนกันได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อไปถึงการจ่ายภาษีรายปีและค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงานที่สูญเปล่าไปด้วย

4. สนับสนุนกลไกการดูแลผู้ประกอบการและแรงงานร้านอาหารหรือร้านต้มยำผ่านสมาคมธุรกิจร้านต้มยำมาเลเซีย หรือ “เปอร์ตอม” (UNDANG – UNDANG BAGI PERSATUAN PENGUSAHA TOMYAM MALAYSIA - PERTOM) เพื่อพิจารณาปัญหาข้อพิพาทระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง เป็นตัวแทนประสานงานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและมาเลเซีย ตลอดจนให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการจ้างแรงงานที่ถูกต้องให้ควมรู้และสนับสนุนแหล่งทุนเพื่อการเติบโตทางธุรกิจร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดส่งแรงงานไทยไปต่างประเทศต้องคิดค้นรูปแบบการอำนวยความสะดวกแบบ one stop service ลดขั้นตอน ลดภาระของนายจ้างที่จะต้องติดต่อหลายหน่วยงานเพื่อให้ได้มาซึ่งเอกสารประกอบการนำเข้าจ้างแรงงานต่างชาติของมาเลเซีย เพิ่มจุดบริการตรวจสอบสุขภาพเพื่อออกใบรับรองสุขภาพให้กับแรงงานไทยที่ประสงค์ไปทำงานต่างประเทศ โดยเฉพาะสถานพยาบาลในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เนื่องจากปัจจุบันมีเพียงโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ และโรงพยาบาลหาดใหญ่ – กรุงเทพฯ เท่านั้นที่ออกใบรับรองตามข้อตกลงของ FOMEMA ที่สามารถออกใบรับรองแพทย์ประกอบหลักฐานสัญญาการจ้างงานในต่างประเทศได้

คณะผู้วิจัย

กรกฎาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
สรุปย่อสำหรับผู้บริหาร	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
พัฒนาการของโครงการวิจัย	2
คำถามการวิจัย	6
วัตถุประสงค์	7
วิธีการดำเนินงาน	7
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	7
พื้นที่ดำเนินงาน	7
ระยะเวลาดำเนินงาน	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
บทที่ 2 บริบทชุมชน	9
ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ในคาบสมุทรมลายู	9
ประวัติศาสตร์และสภาพพื้นที่ทั้ง 13 รัฐของประเทศไทย	12
สภาพที่ตั้งและภูมิศาสตร์	17
บริบททางการเมือง	18
โครงสร้างการเมืองการปกครอง	25
สภาพทางเศรษฐกิจ	42
สังคมและวัฒนธรรม	55
บทที่ 3 ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	58
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่น	58
แนวคิดว่าการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ	63
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	65
บทที่ 4 กระบวนการวิจัย	74
ขอบเขตการวิจัย	74
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	75
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	75
การเก็บข้อมูลการวิจัย	78
การวิเคราะห์ข้อมูล	79
การขยายผลจากงานวิจัย	80
ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย	81

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 5 ผลการวิจัย	82
ความเป็นมาของอาชีพแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย	82
สาเหตุสำคัญของการไปทำงานของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย	82
ปัจจัยที่สร้างความนิยมให้กับร้านอาหารไทยในมาเลเซีย	85
เส้นทางการเดินทางของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย	86
รูปแบบการเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย	87
องค์ประกอบและบทบาทของบุคคลในร้านอาหารไทย	90
ชีวิตประจำวันและความเป็นอยู่ของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย	92
ประเภทของร้านอาหารไทยในมาเลเซีย	94
ข้อเปรียบเทียบระหว่างร้านอาหารที่ดำเนินการอย่างถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย	97
การลงโทษกรณีแรงงานต่างชาติกระทำความผิดกฎหมายของมาเลเซีย	100
ขั้นตอนการดำเนินการจัดจ้างแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมายของมาเลเซีย	103
จำนวนร้านอาหารและจำนวนแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย	114
ร้านอาหารไทยกับการกระตุ้นวงจรทางเศรษฐกิจในมาเลเซีย	117
นโยบายแรงงานต่างชาติของมาเลเซีย	119
นโยบายของไทยในการสนับสนุนแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย	122
ทัศนคติที่มีต่อปัญหาของอาชีพร้านอาหารไทยในมาเลเซีย	125
แนวทางการปฏิบัติของภาครัฐที่มีต่อแรงงานไทยในมาเลเซีย	128
บทที่ 6 สรุป วิเคราะห์ อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	130
สรุป วิเคราะห์ และอภิปรายผล	130
ข้อเสนอแนะ	133
บรรณานุกรม	135
ภาคผนวก	139
ภาคผนวก 1 ภาพกิจกรรม	140
ภาคผนวก 2 (ตัวอย่าง) แนวการสัมภาษณ์เชิงลึก (Dept Interview) แรงงานและผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในมาเลเซีย	150
ภาคผนวก 3 แนวทางการถอดประสบการณ์กรณีร้านอาหารไทยในมาเลเซีย	153
ภาคผนวก 4 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Dept Interview) เจ้าของ/ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ...	155
ภาคผนวก 5 กฎข้อบังคับสำหรับสมาคมธุรกิจต้มยำมาเลเซีย (เปอร์โตม)	157
ภาคผนวก 6 รายชื่อร้านอาหารไทยในมาเลเซีย	169
ภาคผนวก 7 รายชื่อผู้ผ่านการอบรมยกระดับทักษะพ่อครัวไทย/แม่ครัวไทย	176
ภาคผนวก 8 ตัวอย่างเมนูอาหารร้านต้มยำในประเทศมาเลเซีย	180
ภาคผนวก 9 ประมวลข่าวเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในมาเลเซีย	184
ภาคผนวก 10 ประวัติทีมวิจัย	220

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกันทุกแห่งในโลก ย่อมมีมิติด้านวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ การเคลื่อนย้ายของบุคคลเข้าออกด้วยวัตถุประสงค์ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไป เจกเช่นชายแดนไทย – มาเลเซีย ที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย อันประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา และสตูล กับรัฐทางเหนือของมาเลเซีย อันได้แก่ รัฐกลันตัน รัฐเคดาห์ รัฐเปรัก และรัฐเปอร์ลิส ที่สอดประสานด้วยวัฒนธรรม ภาษา วิถีชีวิต ความผูกพันทางกายด้วยเครือข่ายที่ร่วมกัน ความผูกพันทางใจด้วย ศาสนาอิสลามหนึ่งเดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกันเรื่อยมา เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการไปมาหาสู่ เพื่อเยี่ยมเยียน เพื่อการค้าการขาย การเคลื่อนย้ายของประชากร โดยเฉพาะเพื่อการเป็นกำลังแรงงานจึงเป็นใน ลักษณะเครือข่ายทางสังคม (Social Network Migration Worker) ที่ชักชวนจากญาติสู่ญาติ เพื่อนสู่เพื่อน เป็นคลื่นของผู้คนที่ค่อยๆ พัดเข้าไปสู่โอกาสที่ดีกว่าในเชิงเปรียบเทียบ

ความรู้ด้านอาหารการกิน เป็นตัวอย่างหนึ่งที่เป็นรูปธรรมชัดเจนของการแลกเปลี่ยนของคนสองฝั่งประเทศ เมื่ออาหารไทยรสจัดจ้าน โดยเฉพาะ “ต้มยำ” เมื่อเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมการกินของผู้คนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย การผ่องถ่ายความรู้ไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซียก็แทรกไปอยู่ในอาหารมื้อหลักของคนมาเลเซีย เป็นการปฏิรูปการรับรสอาหารของชาวมาเลเซียครั้งสำคัญ และไม่ใช่เพียงตัวอาหารต้มยำเท่านั้น แต่พ่วงชื่อเสียงของความเป็นไทยในฐานะต้นตำรับอาหารเข้าไปด้วย

เมื่อชาวมาเลเซียนิยมชมชอบอาหารไทยมากขึ้น ประกอบกับวิถีชีวิตของชาวมาเลเซียจากภาคเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรม ด้วยการพัฒนาที่รวดเร็วนี้เอง ทำให้ชีวิตของชาวมาเลเซียต้องปรับเปลี่ยน ต้องใช้ชีวิตอย่างเร่งด่วน ไม่มีเวลาว่างมากนัก รวมถึงเวลาในการทำอาหาร ช่องว่างที่เกิดขึ้นนี้ ได้รับการทดแทนด้วยร้านอาหารไทยหรือที่คนมาเลเซียรู้จักดีในนาม “ร้านต้มยำ” ได้อย่างถูกจังหวะ เข้าลักษณะมีผู้เสนอ และมีคนสนอง (Demand pull – Supply push) ร้านต้มยำจึงมีฐานะเป็นครัวไทยให้ชาวมาเลเซียได้ผากท้องยามหิวเรื่อยมา

ความสำเร็จของร้านต้มยำ ทำให้แรงงานธรรมดาๆ ไม่มีการศึกษาที่สูงนัก ได้ลิ้มตาอ้าปาก เก็บหอมรอมริบ จนมีฐานะดีขึ้น หลายคนเดินทางกลับในประเทศไทยพร้อมรายได้มาปลูกบ้าน ซื้อมอเตอร์ไซด์ สิ่งอำนวยความสะดวก เป็นสิ่งที่เร่งเร้าให้คนในชุมชนเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ โดยถือเอาความสำเร็จในการสร้างเนื้อสร้างตัวของแรงงานร้านต้มยำเป็นจุดหมายของชีวิต ปรากฏการณ์ที่ตามมาคือระลอกประชากรวัยทำงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยไหลเข้าไปในมาเลเซียคนแล้วคนเล่า จนก่อรูปเป็นย่านชุมชนคนเปิดร้านต้มยำอยู่ทุกมุมเมืองในมาเลเซีย เป็นธุรกิจรูปแบบใหม่กึ่งแฟรนไชส์ที่มีความเป็นไทยเป็นแบรนด์เนม

อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนย้ายแรงงานแบบธรรมชาติโดยอาศัยความเป็นเครือญาติ ความเป็นเพื่อนที่ชักชวนกันไปทำงาน มักไปด้วยกันไม่ได้กับระเบียบหรือระบบการตรวจคนเข้าเมืองเพื่อไปทำงาน แรงงานร้านต้มยำเลือกที่จะใช้หนังสือเดินทางนักท่องเที่ยวสำหรับใช้สิทธิพำนักรในประเทศมาเลเซียได้ 30 วัน แล้วลักลอบทำงานโดยไม่มีใบอนุญาต (Work Permit) หลายคนพำนักรอเกินกำหนดแล้วจ้างให้บุคคลอื่นดำเนินการขอวีซ่า ย้อนหลังแทน ซึ่งล้วนแล้วแต่ผิดกฎหมายทั้งสิ้น สาเหตุส่วนหนึ่งที่มีการจัดส่งแรงงานไปทำงานต่างประเทศอย่างเป็นระบบถูกต้องประสพภาวะล้มเหลว เนื่องจากความไม่มั่นใจของนายจ้างที่ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมล่วงหน้ารายปี (Levy) ให้กับทางการมาเลเซียที่สูง โดยไม่มีหลักประกันว่า ลูกจ้างร้านอาหารจะอยู่ครบตามสัญญาหรือไม่ ตลอดจนการขอโควตานำเข้าแรงงานต่างด้าวที่ให้อย่างจำกัดจำนวน หากแรงงานลาออกจากนายจ้างแล้ว ไม่ได้แจ้งทางการมาเลเซียก็เท่ากับเป็นการเบียดบังแรงงานรายอื่นที่จะเข้ามาทำงาน ทดแทนโควตาที่ว่างลง

นอกจากนี้ ยังต้องติดตามท่าทีของทางการมาเลเซียอย่างใกล้ชิด เพราะนับตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2548 เป็นต้นมา มาเลเซียดำเนินการกวาดล้างและผลักดันแรงงานต่างด้าวอย่างจริงจัง โดยเฉพาะแรงงานจากอินโดนีเซีย ที่ลักลอบเข้ามาทำงานมากที่สุด แนนอนว่ามาตรการที่ควบคุมแรงงานต่างด้าวอย่างเข้มข้น ย่อมส่งผลกระทบต่อแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียด้วยเช่นกัน อีกด้านหนึ่งก็เป็นปัญหาสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานของไทยที่จะเข้าไปคุ้มครองดูแล หรือแม้กระทั่งการแจ้งเตือนต่อสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไปจนเกิดผลกระทบต่อแรงงานไทยในมาเลเซียทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เนื่องจากการลักลอบเข้าไปทำงานในมาเลเซียเป็นจุดอ่อนสำคัญที่ไม่มีฐานข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ นอกจากนี้จะไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของร้านอาหารและแรงงานแล้ว คุณค่าของแรงงานร้านต้มยำที่นำรายได้ส่งกลับมายังประเทศไทยยังไม่ได้ยกระดับขึ้นมาเป็นประเด็นที่ควรเอาใจใส่ในทางเลือกทางออกของปัญหาเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ขาดโอกาสในการเข้าทำงานในระบบ ด้วยข้อจำกัดการเปิดโอกาสรับบุคคลที่จบด้านศาสนา และที่สำคัญคือการจัดสวัสดิการให้เกิดข้อแตกต่างระหว่างแรงงานที่ลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมายกับแรงงานที่เข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แรงงานนอกระบบผันมาสู่แรงงานในระบบ ดำรงชีวิตอยู่บนสังคมต่างบ้านต่างเมืองด้วยความภาคภูมิใจในคุณค่าของอาชีพ “แรงงานร้านต้มยำ” จึงเกิดความร่วมมือในการพัฒนาโครงการร่วมกับกลุ่มบุคคลที่หลากหลายตั้งแต่เดือนมีนาคม 2546 จำแนกเป็น การพัฒนาโครงการร่วมกับส่วนราชการและนักวิชาการ 12 ครั้ง ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเบื้องต้นในประเทศมาเลเซีย 3 ครั้ง และประชุมเฉพาะแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย 2 ครั้ง จนได้ข้อเสนอโครงการที่สมบูรณ์สำหรับดำเนินโครงการนี้

พัฒนาการของโครงการวิจัย

วันที่ 8 เมษายน 2546 พุดคุยเกี่ยวกับข้อมูลร้านต้มยำฝั่งไทยที่ไปอยู่ประเทศมาเลเซีย ณ บ้านเลขที่ 106 หมู่ที่ 2 ตำบลตะโละกาโปร อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ถอดประสบการณ์แรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย จนได้ข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1) ตำแหน่งและรายได้ในแต่ละตำแหน่งของแรงงาน 2) ระบบการทำงานและสวัสดิการในร้านอาหาร 3) ปัญหาการทำงานโดยไม่มีใบอนุญาต และการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ และ 4) โอกาสที่ทำให้อาหารไทยเป็นที่นิยมในมาเลเซีย

วันที่ 19 - 20 กรกฎาคม 2546 เก็บข้อมูลเบื้องต้นของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย มีข้อสรุป คือ ปัญหาความเป็นธรรมในการทำงาน โดยเฉพาะสิทธิในการประกอบอาชีพของคนไทยในร้านต้มยำที่ยังไม่ได้แก้ไข และแรงงานไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เสี่ยงมาทำงานในมาเลเซีย ระหว่างที่ทำงานหากจะเข้ามาอยู่อาศัยกับแรงงานร้านต้มยำที่ทำอยู่ก่อนจนกว่าจะได้งาน ซึ่งจะเป็นธรรมเนียมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่ง

วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2547 ถอดบทเรียนแรงงานไทยที่เข้าไปเปิดร้านอาหารไทยในมาเลเซียในฐานะผู้ประกอบการหรือเป็นลูกจ้าง เข้าไปโดยอาศัยหนังสือเดินทางนักท่องเที่ยวซึ่งมีสิทธิอยู่ได้ไม่เกิน 30 วัน หลังจากนั้นจะว่าจ้างให้บุคคลอื่นไปต่ออายุการตรวจลงตรา (Visa) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผิดกฎหมายและจ่ายเงินนอกระบบให้เจ้าหน้าที่ ช่วงที่ไม่มีหนังสือเดินทางหรือขาดอายุการตรวจลงตรา ผู้ประกอบการและแรงงานจะต้องอยู่อย่างระมัดระวังมากขึ้น ยังมีข่าวว่าการจับกุมแรงงานต่างด้าวตามจุดต่างๆ แรงงานและผู้ประกอบการจะมีการติดต่อกันในรูปแบบของเครือข่ายตลอดเวลา เตรียมความพร้อมด้านร่างกายที่พร้อมจะวิ่งหนีตลอดเวลา สายตาต้องไว ส่วนทางด้านจิตใจ ต้องรู้จักคุมสติให้ได้ ถ้าเจอแสดงอาการก้าวร้าวต่อหน้าเจ้าหน้าที่อาจโดนทำร้ายหรือกลั่นแกล้งในภายหลัง

วันที่ 20 เมษายน 2547 สรุปการประชุมกำหนดแนวทางคร่าวๆ ไทยสู่ครัวโลก : กรณีร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ณ ห้องประชุมชั้น 2 สำนักงานจัดหางานจังหวัดปัตตานี อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี มีข้อสรุป คือ 1) ปัญหาเรื่อง Work Permit ต้องศึกษาว่าที่มาเลเซียมีเงื่อนไขอย่างไร กำหนดโควตาหรือไม่ การจะได้ Work Permit ร้านอาหารจะต้องจดทะเบียนกับพาณิชย์ก่อนหรือไม่ ให้สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี ประสานกับ

อัครราชทูตที่ปรึกษาฝ่ายแรงงานในมาเลเซีย เพื่อให้ได้ระเบียบดังกล่าว 2) สรุปปัญหาทั้งหมดส่งกระทรวงแรงงาน เพื่อเจรจาในระดับรัฐบาลไทยกับรัฐบาลมาเลเซีย ในการผ่อนปรนมาตรการต่างๆ ที่เอื้อให้แรงงานในร้านอาหารไทยที่มาเลเซียได้ประกอบการอย่างถูกกฎหมาย 3) ข้อมูลคนว่างงานที่สำนักงานพัฒนาชุมชนมี และฝ่ายปกครองแต่ละอำเภอมี ให้ส่งมายังสำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี เพื่อคัดเลือกและส่งมาฝึกอบรมการทำอาหาร ตลอดจนแรงงานที่ทำงานในมาเลเซียผู้ประสงค์จะยกระดับฝีมือเป็นก๊ก 4) สำรวจข้อมูลรายการอาหารและรสชาติอาหารที่ชาวมาเลเซียแต่ละรัฐนิยม รวมถึงแนวทางการสรรหากฎที่ทำงานในมาเลเซียมาช่วยแนะนำฝึกสอนวิทยากร หรือฝึกสอนผู้รับการอบรมโดยตรง 5) การออกไปรับรองผ่านการอบรม ถ้าให้คนมาเลเซียเชื่อถือ ควรให้ใครเป็นผู้ลงนาม

วันที่ 17 – 21 พฤษภาคม 2547 เดินทางเก็บข้อมูลแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย (ร้านต้มยำ) ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ได้สัมภาษณ์แรงงานและผู้ประกอบการร้านอาหารไทย ซึ่งได้สะท้อนปัญหาในการประกอบอาชีพ คือ ปัญหาการตรวจจับของตำรวจกับตรวจคนเข้าเมืองของมาเลเซีย ถูกมองว่าแรงงานร้านต้มยำเป็นบุคคลสองสัญชาติและเป็นแนวร่วมขบวนการ ทั้งๆ ที่บุคคลสองสัญชาติมีทั้งดีและไม่ดี ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ผู้อำนวยการสำนักงานการค้าไทยในมาเลเซีย ได้แนะนำแนวทางในการวิจัยว่า “น่าจะศึกษาความเป็นเจ้าของร้านอาหาร ซึ่งต้องยอมรับว่ามาเลเซียก็ดกกัน ลำบาก ประเทศไทยได้คนต่างชาติถือหุ้นได้ร้อยละ 49 ห่างกันร้อยละ 2 แต่ของมาเลเซียเปิดโอกาสให้คนต่างชาติถือหุ้นได้เพียงร้อยละ 30 หากมองไปที่ร้านต้มยำ มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ เจ้าของร้าน ก๊ก และเด็กเสิร์ฟ ในส่วนของความเป็นเจ้าของ เราต้องใช้คนมาเลเซียเป็นเจ้าของ เป็นเจ้าของเอง ไม่ได้ อยู่ในประเทศไทยก็ไม่มีอะไรให้ทำ ได้ข่าวว่าทำงานมาเลเซียได้เงินดี คนก็อยากจะมา มีปัจจัยดึงดูดให้คนอยากทำ สิ่งที่ยากคือการเปิดร้านอาหารอย่างถูกกฎหมายที่มาเลเซียนั้นเขาทำกันอย่างไร และที่ผิดกฎหมายนั้นเป็นอย่างไร ส่วนก๊กหรือ Chef ถือว่าเป็นคนส่วนน้อย ร้านอาหารร้านหนึ่งเฉลี่ยแล้วจะมี 2 – 3 คน การเข้ามาของคนกลุ่มนี้จะไม่ใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) เช่นเดียวกับเด็กเสิร์ฟและคนงานในร้านอาหารซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมาก และมีความผิดอย่างอื่นอีกคือการเข้ามาผิดประเภท ใช้หนังสือเดินทางเป็นนักท่องเที่ยว แต่มาทำงาน ผิดที่อยู่เกินกำหนดที่วีซ่าให้แค่ 30 วัน ผิดที่ใช้คนอื่นไปทำวีซ่าแทน ผ่านระบบนายหน้า รัฐบาลมองแค่ประโยชน์ที่จะได้รับในเรื่องค่าจ้างแรงงาน เงินอย่างเดียวคงไม่ใช่ แต่ปัญหาสังคมในเชิงลบ (Negative) เราไม่ได้มอง งานวิจัยเป็นการหาทางแก้ ทางออก (Solution) ที่ดีที่สุด ต้องหาข้อเท็จจริงทั้งหมดเพื่อเสนอแนะรัฐบาล ต้องพิจารณาว่างานวิจัยนี้จะเอาอะไรเป็นตัวตั้ง จะเอาเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นตัวตั้งแล้วดูการใช้ชีวิต (Life Style) หรือเอาร้านต้มยำเป็นตัวตั้ง ดูราก (Root) ของปัญหาว่าคืออะไร”

วันที่ 4 มิถุนายน 2547 โครงการจัดประชุมสัมมนาหน่วยงานแรงงานจังหวัดชายแดนภาคใต้กับสำนักงานแรงงานในประเทศไทยมาเลเซีย เรื่อง การสร้างโอกาสการมีงานทำให้กำลังแรงงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้และมาเลเซีย ณ ศาลากลางจังหวัดสงขลา โดยมีประเด็น ดังนี้ 1) การหารือระหว่าง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีไทยกับมาเลเซีย เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2547 ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบให้มีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยกับรัฐทางเหนือของมาเลเซีย โดยเห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อพิจารณาแนวทางพัฒนาในโอกาสนี้ จึงถือเป็นวาระที่จะสานต่อในเรื่องมิติเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเคลื่อนย้ายแรงงาน นอกจากนี้ รัฐบาลไทยมีนโยบายที่จะพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะประเด็นการขจัดปัญหาคนยากจน การสร้างงานในเขตพื้นที่ โดยเชื่อว่าจะสามารถขจัดปัญหาของเยาวชนและช่วยเสริมฐานความเป็นอยู่ของประชาชน อันเป็นการแก้ไขปัญหาคือพื้นฐานของพื้นที่ที่สำคัญประการหนึ่ง 2) ประชาชนจังหวัดชายแดนภาคใต้และมาเลเซีย เดินทางไปมาระหว่างประเทศ มีความสัมพันธ์ทางด้านสังคม การค้า และการเคลื่อนย้ายแรงงานมานานหลายศตวรรษ จึงเป็นโอกาสดีที่จะวางกรอบแนวทางและหาทางลดปัญหาเงื่อนไขอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้การเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นไปโดยเหมาะสม สร้างความเข้าใจและลดปัญหาที่จะเกิดขึ้น 3) ทั้งพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และในมาเลเซีย มีศักยภาพที่จะขยายตลาดแรงงานจึงกำหนดประเด็นการประชุมให้มาเลเซียเป็นทางเลือกสำคัญทางหนึ่งควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพภายในจังหวัดที่รองรับการมีงานทำและการเตรียมกำลังแรงงานให้พร้อมที่จะรองรับตลาดด้วย

วันที่ 16 พฤศจิกายน 2547 สรุปรูปสถานการณ์แรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ดังนี้ 1) การจดทะเบียนร้าน ร้านค้าขนาดเล็กตามข้างทางส่วนใหญ่ตั้งขึ้นโดยไม่ได้จดทะเบียน เพียงแต่เสียค่าเช่าให้กับเจ้าของที่ดินบางพื้นที่ เช่น เขตเทศบาล จะมีผู้ได้รับสัมปทานจากการประมวลมาจัดเก็บค่าเช่าที่ ฉะนั้นตอนนั้นมีข้อมูลที่ยังขาดอยู่คือค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนร้านอาหารว่ามีราคาเท่าใด พอที่จะเป็นแรงจูงใจให้เจ้าของร้านจดทะเบียนให้ถูกต้องหรือไม่ เนื่องจากว่าร้านที่ไม่ได้จดทะเบียน แรงงานในร้านอาหารก็ไม่สามารถขอใบอนุญาตทำงานได้เช่นกัน 2) การทำ Work Permit ข้อสังเกตล่าสุดจากแรงงานร้านค้าคือค่าธรรมเนียมที่ต้องเสียให้กับทางการของมาเลเซีย เดิมเหมาจ่ายปีละ 15,000 บาท เปลี่ยนมาเป็นการจ่ายทุก 3 เดือน สรุปลแล้วแรงงานร้านค้า ถ้าอยากทำงานโดยมีใบอนุญาตทำงานที่ถูกต้องก็ต้องแบกภาระค่าใช้จ่ายถึงปีละ 27,000 บาท ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งก๊วก คนเขียนบิล คนทำเครื่องดื่ม หรือคนล้างจานก็ตาม เป็นสิ่งที่บ่งบอกชัดเจน ในเจตนาของรัฐบาลมาเลเซียว่ากีดกันแรงงานต่างด้าวแน่นอน ช่องทางการเจรจาที่จะให้ลดค่าธรรมเนียมในส่วนนี้จึงเป็นไปได้ยาก อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมได้เสนอค่าธรรมเนียมในราคาที่เหมาะสม สามารถจ่ายให้ได้ คืออยู่ในระดับราคา 1,500 – 2,000 บาท ต่อ 3 เดือน หรืออาจมีการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละจากเงินเดือนก็ได้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในแต่ละตำแหน่งงาน ปัญหาที่ซับซ้อนจากกรณีของ Work Permit อีกประการหนึ่งคือ แรงงานร้านอาหารซึ่งถือว่าเป็นแรงงานภาคบริการนี้ รัฐบาลมาเลเซียให้โควตาที่จำกัด จึงมีการนำ Work Permit จากอาชีพอื่นเข้ามาสวมให้กับแรงงานร้านอาหาร เช่น ภาคก่อสร้าง ภาคเกษตร เป็นต้น 3) การขยายการตรวจลงตรา (Chop Passport) ตามข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีอยู่เดิม มาเลเซียได้ให้สิทธิกับคนไทยประเภทบุคคลทั่วไป สำหรับการพำนักในประเทศมาเลเซียได้ 30 วัน แต่เมื่อพิจารณากรอบการทำงานของแรงงานร้านค้าแล้วพบว่าพำนักเพื่อทำงานนาน 90 – 120 วัน จึงจะเดินทางกลับมาเยี่ยมบ้านสักครั้ง ทำให้แรงงานร้านค้ามีความผิดเพิ่มอีกประการหนึ่งคืออยู่เกินกำหนดที่หนังสือเดินทางอนุญาตให้ ดังนั้น หากมีการเจรจาขยายเวลาการตรวจลงตราจาก 30 วัน เป็น 90 – 120 วัน ซึ่งในที่ประชุมเห็นด้วย เพราะอย่างน้อยก็ลดค่าใช้จ่ายให้กับนายหน้าเพื่อไปจ่ายสินบน ประกอบกับไม่มีความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทาง คงเหลือแต่ความผิดที่ทำงานโดยผิดกฎหมายเท่านั้น

วันที่ 6 – 9 ธันวาคม 2547 สรุปรูปผลการประเมินสถานการณ์แรงงานร้านค้าในมาเลเซีย ณ เมือง Seremban, เมือง Johor Bahru และ Kuala Lumpur ประเทศมาเลเซีย ได้ข้อสรุปว่า สถานการณ์จากมาตรการผลักดันแรงงานต่างด้าวของมาเลเซียเริ่มมีผลกระทบแล้วกับร้านริมฟุตบาท การตรวจจับจะเริ่มหนักขึ้น เข้มงวดขึ้น จนถึงปีใหม่ เจ้าของร้านพูดถึง Work permit ว่าราคา 20,000 บาทต่อคนต่อปี ถ้าจะขึ้นจดทะเบียนร้านให้ถูกต้อง จะมีค่าใช้จ่าย 20,000 บาทต่อปี และจ่ายได้โตะอีก รวมแล้วเกือบ 30,000 บาทต่อปี การตรวจจับแรงงานต่างด้าวของมาเลเซีย แรงงานร้านอาหารไทยจะถูกเพ่งเล็งเป็นอันดับที่ 6 โดยมีอันดับ 1 เป็นแรงงานอินโดนีเซีย ที่รัฐ Johor แรงงานร้านอาหารไทยอยู่กันเป็นสมาคม มีประธานที่แต่งตั้งจากแรงงานด้วยกันเองสำหรับต่อรองกับเจ้าหน้าที่ และดูแลซึ่งกันและกัน เคยมีการเก็บเงินจากร้านค้าเดือนละ 50 บาทต่อร้านเพื่อเป็นทุนในการจัดกิจกรรม แต่ต้องเลิกเพราะทางการไทยมองว่าระดมทุนเพื่อช่วยกลุ่มผู้ก่อการร้าย เหตุที่มาเลเซียมีมาตรการออกมาจนกระทบกับแรงงานร้านค้า เนื่องจากคนจีน อินเดีย ร้องเรียนว่าแรงงานร้านค้าของไทยเข้ามางานทำและอยู่ได้อย่างสบาย ขณะนี้ประมาณการได้ว่ามีแรงงานร้านอาหารไทยประมาณ 600,000 คนทั่วประเทศมาเลเซีย ถ้าจะมีการจับแรงงานร้านค้า รัฐ Johor มักจะโดนก่อนเป็นรัฐแรก คาดว่าเดือนมกราคม 2548 จะมีการจัดการแรงงานต่างด้าวที่ Johor ส่วนกุมภาพันธ์ 2548 จะตรวจจับที่ Kuala Lumpur ทางออกของบรรดาร้านค้าที่พูดคุยกันไว้คือจะปิดร้านสักเดือนหนึ่ง เพื่อดูท่าทีของทางการมาเลเซียว่าจะทำอย่างไร ส่วนร้านห้องแถว ไม่ได้อยู่เป็นย่านเป็นกลุ่ม จึงมีลูกค้าจำนวนมาก ไม่ต้องขายแข่งกับร้านอื่น ร้านจะเปิดตอนเที่ยง ขายข้าวแกง ข้าวยา ตอนเย็นจะเปิดเป็นร้านอาหารตามสั่งประเภทอาหารจานเดียว เป็นร้านที่อยู่กันเฉพาะเครือญาติ การอยู่เป็นร้านเดี่ยว ๆ อาจจะไม่ได้อยู่ในสายตาของทางการมาเลเซีย

วันที่ 4 มกราคม 2548 ประชุมแรงงานร้านต้มยำ ณ หน่วยระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พัฒนาโครงการร่วมกับนักวิชาการ ได้ข้อเสนอแนะว่า มองการศึกษาในแง่ของปริมาณคนเกินไป และมูลค่าที่แรงงานแสวงหามาได้ อาจจะใช้วิธีที่เรียกว่า Sub-census ไปทำงานร่วมกับ Household Survey เช่น ดักถามตอนขาเข้า - ขาออก ว่าเข้าไปทำอะไร ทำร่วมกับนักวิจัยของ มาเลเซีย หรือทางมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นเรื่องแรงงานที่ขาดของมาเลเซีย (อย่ามองเป็นเรื่องความมั่นคงของชาติ) จะทำอะไรให้แรงงานที่ผิดกฎหมายเป็นแรงงานที่ถูกกฎหมาย ไม่ใช่คิดว่าทำอะไรให้แรงงานผิดกฎหมายอยู่ต่อไปได้ เพราะในทางกลับกัน เราเองก็คงไม่อยากให้แรงงานผิดกฎหมายอยู่บ้านเราเช่นกัน และการจะเดินไปสู่สิ่งที่ถูกกฎหมาย จะใช้ค่าใช้จ่ายเท่าไร และเมื่อถูกกฎหมายแล้ว แต่ละฝ่าย (ไทย - มาเลเซีย) จะมีค่าจัดการเท่าไร ถ้าเป็นงานวิจัยท้องถิ่น ทำอย่างไรให้เกิด Spirit of Tomyamkung อย่าไปหวังให้เกิดผลในเชิงนโยบาย แต่ทำอย่างไรให้แรงงานต้มยำรู้สึกว่าเป็นอาชีพที่มีคุณค่า อยู่ได้ด้วยความถูกต้องทางศีลธรรม ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ผิดกฎหมายมากนัก

วันที่ 6 – 11 มกราคม 2548 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ประเมินสถานการณ์แรงงาน เดินทางไปมาเลเซียหาทีมวิจัยชาวบ้าน พูดคุยเรื่องปัญหาใบอนุญาตทำงานที่มีต้นทุนสูง ขั้นตอนยุ่งยาก ทำให้แรงงานและผู้ประกอบการแบกรับภาระทางการเงินไม่ได้ หากมีต้นทุนที่ถูกลงกว่านี้ อาจเป็นแรงจูงใจให้ขอใบอนุญาตเพื่อการประกอบอาชีพที่ไม่ต้องหลบซ่อน

วันที่ 31 มีนาคม 2548 สถานการณ์และแนวทางการแก้ปัญหาแรงงานไทย (3 จังหวัดชายแดนไทย-มาเลเซีย) ที่ไปทำงานในร้านอาหารต้มยำกุ้ง ประเทศมาเลเซีย ณ สถานทูตไทยประจำกรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย อัครราชทูตที่ปรึกษาฝ่ายแรงงาน ได้ให้ภาพโดยทั่วไปของประเทศมาเลเซีย สถานการณ์ร้านอาหารไทย แรงงานไทยในมาเลเซีย และมาตรการของรัฐบาลเยต่อแรงงานต่างด้าว ดังนี้ มาเลเซีย มีฐานะทางเศรษฐกิจโดยรวมดีกว่าประเทศไทย แต่ค่าครองชีพใกล้เคียงกัน มาเลเซียมีเงินกองทุนสำรอง 71 พันล้านเหรียญ มีทรัพยากรน้ำมันมาก มีระบบการจัดการน้ำในพื้นที่สูง-ต่ำที่ดีมาก มีอุตสาหกรรมปลาทะเลตากของคนที่เกาะลังกาวิ (เพราะต้นทุนผลิตต่ำกว่าในไทย) มีประชากรน้อยกว่าประเทศไทยถึง 3 เท่า มีแรงงานในประเทศเพียงครึ่งเดียวคือ 11 ล้านคน จึงทำให้ขาดแคลนแรงงานและยังต้องการแรงงานต่างด้าวสูง แต่มีนโยบายและระบบควบคุมแรงงานต่างด้าวที่เข้มข้น เพราะมีแรงงานมาจาก 11 ประเทศ เช่น อินโด มากกว่าล้านคน ฟิลิปปินส์ ไทย อินเดีย พม่า ฯลฯ มีนโยบายต้องการแรงงานที่มีทักษะสูงในการทำงาน และค่อนข้างกีดกันแรงงานไร้ฝีมือด้วยมองว่าเป็นภาระมากกว่าการสร้างเศรษฐกิจมาเลเซียให้เติบโต แรงงานที่เข้ามาทำงานส่วนใหญ่มาในฐานะที่มีชายแดนติดกัน เป็นเครือข่ายแบบพี่แบบน้องที่มีวัฒนธรรมความเชื่อและภาษาเดียวกัน จึงทำให้ไปมาหาสู่กันโดยไม่ยากนัก สถานทูตไทยอยากช่วยแรงงานให้มากกว่านี้ แต่ด้วยนโยบายและระเบียบแรงงานต่างด้าวของรัฐบาลเยที่เข้มข้น ซึ่งเขาต้องปฏิบัติตามทุกประเทศเหมือนกัน จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะเจรจาต่อรอง เลขาฯ อัครราชทูตแรงงานพูดถึง ค่าธรรมเนียมแรงงานต่างด้าว (Levy) ในมาเลเซียมีหลายระดับ แต่ยังมีมือสูง Levy ยิ่งน้อย (400 RM) แต่จะไปเสียในส่วน income tags ส่วน Labor จะเสีย Levy สูงกว่า (600RM) Free Labor ก็มีมาก ประเภทออกงานเทศกาลตามแนวชายแดนและรัฐต่างๆ เช่น นวดแผนไทย แนวทางของมาเลเซียต่อการควบคุมและสนับสนุนแรงงานต่างด้าวดำเนินการโดย กระทรวงทรัพยากรมนุษย์มาเลเซีย (H/R) ประเทศผู้ส่งแรงงานแต่งตั้งศูนย์อบรม Training Center (TC) (ของไทยตั้งสถาบัน สพร.) ทำหน้าที่ประสานกรมจัดหางานงาน ทะเบียนและจัดการอบรมแรงงาน พัฒนาครูฝึก ทำข้อตกลงกับ MTP กำหนดให้สถาบันฝึกทักษะฝีมือแห่งชาติ MLVK (สังกัดกระทรวง H/R) เป็นหน่วยงานหลักกำกับโครงการ แต่งตั้งหน่วยงานเอกชนมาเลเซียขึ้น 124 แห่ง เรียกว่า MTP (Malaysia Training Providers) ทำหน้าที่ดำเนินการทุกขั้นตอนให้แรงงานมีคุณภาพ และเสนอรายงานต่อ MLVK แรงงานที่ผ่านการทดสอบจะได้ใบประกาศนียบัตร certification of Efficiency (CE)

การเข้ามาทำงานในมาเลเซียยังต้องเกิดขึ้นต่อไปในระยะสั้นและระยะกลาง 3-5 ปี ด้วยปัจจัย ความสัมพันธ์ และวัฒนธรรมเดียวกัน ความต้องการแรงงาน ผลตอบแทนค่าจ้างแรงงาน การถูกมองว่าแปลกแยกจากคนไทยส่วน

หนึ่ง และความสบายใจที่ทำงานในฝั่งมาเลเซียด้วยภาษาและความสัมพันธ์พี่น้องและเพื่อนบ้าน เมื่อสถานการณ์ได้ ล่วงเข้าสู่ปกติ การพัฒนาคุณภาพแรงงานและการสร้างงานรองรับด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ 3 จังหวัด เป็นเรื่องที่ต้อง คิดควบคู่ในระยะกลางและระยะยาว คนหนุ่มสาวที่เข้ามาทำงานในมาเลเซียไม่ได้เป็นคนสองสัญชาติอย่างที่เข้าใจ กัน หากพวกเขายังอยู่กันอย่างหลวมๆ ช่อนๆ เพราะอยู่ในมาเลย์ก็ผิดกฎหมาย อยู่ในไทยอาจถูกตีตรา แต่ในความเป็น จริงแรงงานเหล่านี้ส่งเงินเข้าประเทศปีละหลายล้าน ทั้งที่รัฐลงทุนน้อยมาก หากทางออกร่วมกันจากหลายๆ ส่วน เช่น ทำลักษณะ Owner ตั้งแต่ต้นทาง อบรมให้ความรู้ก่อนมาทำงาน ออกภาษีคนละครึ่งระหว่างร้านอาหารและ แรงงาน (12,000 % 2) หรือ คิดเป็นร้อยละตามรายได้ ได้มากจ่ายมาก ได้น้อยจ่ายน้อย ยื่นข้อเสนอโดยภาคเอกชน โดยสถานทูตหนุนหลัง ยื่นข้อเสนอในระดับเครือข่ายประเทศที่ส่งแรงงานแต่ยังไม่มีประเทศไหนเริ่มต้น ฝ่ายรัฐไทย ช่วยแรงงานที่ต้นทาง ทำให้เป็นนโยบายส่งแรงงานไปมาเลเซียซึ่งมีงบประมาณสนับสนุน จัดการเศรษฐกิจชายแดน แบบสี่เหลี่ยมที่มีประสิทธิภาพได้อย่างไร โดยไม่ต้องหาความชัดเจนก็ได้ เปรียบกับรัฐบาลมาเลเซียในลักษณะพิเศษที่ ประเทศชายแดนติดกัน ภายใต้กรอบอาเซียน กรอบ GDS และกรอบ WTO ว่าด้วยการลดภาษีและกำแพงกัน แรงงาน

วันที่ 10 พฤษภาคม 2548 สรุปรการประชุมแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ณ สำนักงานจัดหางาน จังหวัดสงขลา สาขาหาดใหญ่ ประเมินสถานการณ์แรงงานร่วมกับอัครราชทูตที่ปรึกษาฝ่ายแรงงาน และหัวหน้า สำนักงานฝ่ายแรงงานทั้ง 5 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง มีเนื้อหาโดยสรุป คือ แรงงานร้านอาหารไทยมีจำนวนมากทั้งถูก และผิดกฎหมาย นายจ้างเองก็ไม่ทำให้ถูกกฎหมาย เพราะติดขัดเรื่องค่าธรรมเนียมที่จ่ายล่วงหน้า (Levy) สูงถึง 12,000 บาท เกิดความไม่แน่ใจว่าแรงงานจะอยู่กับนายจ้างครบปีหรือไม่ การขอโควตาแรงงานต่างด้าวของ มาเลเซียบางที่ก็ให้ บางที่ไม่ให้ เป็นเรื่องการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ของร้านต้มยำคือ หน้าร้านจะใช้แรงงานที่จ้างถูกกฎหมาย หลังร้านเป็นแรงงานผิดกฎหมาย มาเลเซียมีกฎออกมา มาก แต่ไม่อยู่กับร่องกับรอย นโยบายใหม่ที่ออกมาคือ แรงงานต่างด้าวที่เข้าไปทำงานในมาเลเซีย ต้องมีการอบรม และทดสอบ ประเทศที่เป็นแหล่งป้อนแรงงานใหญ่ๆ อย่างอินโดนีเซียเข้ามาเป็นล้านคน นโยบายของกระทรวง ทรัพยากรมนุษย์ของมาเลเซีย ซึ่งรับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรงก็ไม่มีคนพอ จึงมอบหมายให้นายหน้าทำหน้าที่แทน จะจ่ายค่าอบรมหรือทดสอบเท่าใดให้นายหน้าไปตกลงกับประเทศที่จัดส่งแรงงานกันเอง หรือจะให้รัฐที่จัดส่งแรงงาน อบรมเองก็ได้ ซึ่งไทยกับเวียดนามชัดเจนว่าจะทำการอบรมเอง ส่วนประเทศอื่นๆ รู้มาว่าจะเก็บเป็นหมื่นบาท กลายเป็นแรงย้อนกลับไปสร้างปัญหาให้มาเลเซียเสียเอง เนื่องจากไม่มีแรงงานพอใช้ในประเทศ ถ้าจะให้แรงงาน เข้าสู่ระบบที่ถูกต้อง อาจจะใช้เวลาโน้มน้าวให้เห็นถึงสิทธิประโยชน์ที่คนงานจะได้รับ คนงานไปทำงานไม่เข้าใจ บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ เคยมีงานวิจัยในปีที่แล้ว ที่แรงงานเดินทางไปทำงาน เกิดเป็นภาพลบว่าต้องเสียเงิน ที่จริงอาจไม่เข้าใจถึงธรรมเนียมที่จัดเก็บ จะสร้างให้แรงงานมองการทำงานแบบถูกกฎหมายในเชิงบวกได้ ก็ต้อง อธิบายว่าแรงงานได้รับการคุ้มครอง ดูแล ในระบบเศรษฐกิจ นายจ้างจะเอากำไรอย่างเดียว แรงงานไม่ได้รับการ คุ้มครองเท่าที่ควร ส่วนมาเลเซียมีกฎหมายเข้ม พยายามทำให้แรงงานต่างด้าวอยู่ในระบบ แรงงานควรรับรู้ข้อมูล ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับเขาด้วย เพราะการที่จะเข้าไปกำหนดหรือไปเปลี่ยนนโยบายมาเลเซียเป็นเรื่องใหญ่ อะไรที่ทำ ได้ก่อนก็ดำเนินการไป

คำถามการวิจัย

1. จำนวนร้านอาหารและแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียมีจำนวนเท่าใด มีรูปแบบการเคลื่อนย้าย แรงงานอย่างไร มีมูลค่าที่เป็นเงินส่งกลับมายังครอบครัวในประเทศไทยมากน้อยเพียงใด?
2. ทางเลือกการเจรจากำหนดต้นทุนและสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย เพื่อสร้างแรงจูงใจในการผันจากแรงงานนอกระบบเข้าสู่แรงงานในระบบที่ถูกต้อง บนฐานความร่วมมือระหว่าง ประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย ทำได้อย่างไร?

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประมาณการจำนวนร้านอาหารและแรงงานร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย ตลอดจนคำนวณมูลค่าการส่งเงินกลับมาในประเทศไทย
2. เพื่อคำนวณต้นทุนพร้อมการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับการเจรจากำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับผู้ประกอบการและแรงงานร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย ภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

วิธีการดำเนินงาน

1. รวบรวมข้อมูลและงานศึกษาเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานไทย – มาเลเซีย
 - 1.1 ข้อมูลสถานการณ์แรงงานในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา และสตูล
 - 1.2 ข้อมูลสถานการณ์การผลักดันแรงงานต่างด้าวของประเทศมาเลเซียปี 2547
 - 1.3 นโยบาย กฎหมาย มาตรการของมาเลเซียที่มีต่อแรงงานไทยในมาเลเซีย กรอบความร่วมมือในระดับต่างๆ
2. กำหนดกรอบและดำเนินการประมาณการจำนวนร้านอาหารไทยในมาเลเซีย การคำนวณเงินส่งกลับ ค่าเสียโอกาส ความคุ้มทุน
3. ศึกษาสภาพการจ้างของผู้ประกอบการและสวัสดิการของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียที่เป็นจริงในปัจจุบัน สำหรับวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น
4. รายงานความก้าวหน้า
5. เปรียบเทียบกำหนดค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมให้กับแรงงานและผู้ประกอบการ
6. รณรงค์เพื่อกระตุ้นแรงจูงใจให้แรงงานนอกระบบเข้ามาสู่ในระบบด้วยข้อเจรจาที่เกิดขึ้น
7. การกำหนดแนวทางพัฒนาระบบฐานข้อมูล กลไกการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงาน
8. รายงานฉบับสมบูรณ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลจำนวนร้านอาหาร จำนวนแรงงาน มูลค่าเงินที่ส่งกลับ ค่าความสูญเสียต่างๆ จนสามารถประเมินความคุ้มทุน และเน้นย้ำความสำคัญของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย รวมทั้งเข้าใจขั้นตอนการเดินทางไปมาของแรงงานประเภทนี้
2. สามารถผันจากแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียจากนอกระบบเข้ามาสู่ในระบบด้วยสวัสดิการและสัมพันธภาพของหน่วยงานระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย

พื้นที่ดำเนินการศึกษา

1. จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา และสตูล
2. ประเทศมาเลเซียทั้ง 13 รัฐ ที่มีร้านอาหารไทยและแรงงานไทยอาศัยอยู่

ระยะเวลาดำเนินการ

- 14 เดือน (1 ธันวาคม 2548 – 31 มกราคม 2550)

นิยามศัพท์เฉพาะ

แรงงานร้านอาหารไทย หมายถึง ประชากรผู้อพยพจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย (จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสงขลา และจังหวัดสตูล) ที่เข้าไปทำงานร้านอาหาร (ร้านต้มยำ) ในประเทศมาเลเซีย

ใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) หมายถึง เอกสารที่หน่วยงานด้านแรงงานของมาเลเซียออกให้กับคนต่างด้าวเพื่ออนุญาตให้สามารถทำงานและพำนักได้ในประเทศมาเลเซียตามกิจการและระยะเวลาที่ตกลงกับนายจ้างชาวมาเลเซีย

ค่าธรรมเนียมแรงงานรายปี (Levy) หมายถึง เงินที่นายจ้างหรือผู้ประกอบการชาวมาเลเซียจ่ายให้กับรัฐเป็นรายปีให้กับลูกจ้างคนต่างด้าวเพื่อเป็นหลักประกันให้นายจ้างจะต้องควบคุมดูแลลูกจ้างที่เป็นแรงงานต่างด้าวของตน

การกำหนดอัตรากำลังแรงงาน (Quota) หมายถึง การกำหนดประเภทงานและจำนวนแรงงานต่างด้าวที่รัฐบาลมาเลเซียอนุญาตให้นายจ้างหรือผู้ประกอบการนำเข้าแรงงานต่างด้าวได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติแรงงานปี ค.ศ.1955

จ๊อบ (Chop) หนังสือเดินทาง หมายถึง การประทับตราลงในหนังสือเดินทางเพื่ออนุญาตให้ชาวต่างชาติเดินทางเข้าประเทศมาเลเซียได้โดยถูกต้อง (Visa)

ภูมิบุตรา (Phumibutra) หมายถึง บุตรของแผ่นดิน ซึ่งได้รับสิทธิพิเศษทางเศรษฐกิจและการศึกษาจากรัฐบาลมาเลเซียมากกว่าประชากรเชื้อชาติอื่นๆ ที่ได้สัญชาติมาเลเซียในภายหลัง ได้แก่ ได้สัญชาติมาเลเซียโดยกฎหมาย ได้สัญชาติมาเลเซียโดยการจดทะเบียน ได้สัญชาติมาเลเซียโดยการเข้าเมือง และได้สัญชาติมาเลเซียโดยการผนวกดินแดน

บุคคลสองสัญชาติ หมายถึง บุคคลที่ถือครองเอกสารแสดงตนว่าเป็นพลเมืองของประเทศใดๆ เกินว่าหนึ่งประเทศ ในที่นี้จะหมายถึงพลเมืองที่อาศัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย (จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสงขลา และจังหวัดสตูล) ที่มีบัตรประชาชนที่แสดงตนว่าเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองมาเลเซีย

เฟอมอมา (Femoma) หมายถึง องค์กรที่รับผิดชอบการตรวจสุขภาพแรงงานต่างด้าว เพื่อออกไปรับรองสำหรับการยื่นจดทะเบียนและขอใบอนุญาตทำงาน ซึ่งแรงงานที่ต้องการทำงานในประเทศมาเลเซียต้องตรวจสุขภาพกับสถานพยาบาลที่มีเครื่องหมายเฟอมอมาดังกล่าว

บัตรไอซี (IC) หมายถึง บัตรประจำตัวพลเมืองของมาเลเซีย ย่อมาจาก Identity Card ซึ่งรัฐบาลมาเลเซียกำหนดไว้หลายประเภท และได้สิทธิประโยชน์ที่แตกต่างกัน

บทที่ 2

บริบทชุมชน

ประเทศมาเลเซีย ตั้งอยู่ในเขตเส้นศูนย์สูตร มีชื่อทางการว่าสหพันธรัฐมาเลเซีย (Federation of Malaysia) ประกอบด้วยดินแดนสองส่วน คือ มาเลเซียตะวันตก ตั้งอยู่บนคาบสมุทรมลายู ประกอบด้วย 11 รัฐ คือ ปะหัง สลังงอร์ เนกรีเซมบิลัน มะละกา ยะโฮร์ เปรัก กลันตัน ตรังกานุ ปีนัง เคดาห์ และปะลิส มาเลเซียตะวันออก ตั้งอยู่บนเกาะบอร์เนียว (กาลิมันตัน) ประกอบด้วย 2 รัฐ คือ ซาบาห์ และซาราวัก นอกจากนี้ยังมีเขตการปกครองภายใต้สหพันธรัฐ อีก 3 เขต คือ กรุงกัวลาลัมเปอร์ (เมืองหลวง) เมืองปุตราจายา (เมืองราชการ) และเกาะลาบวน มีพื้นที่ 128,430 ตารางไมล์ หรือ 329,758 ตารางกิโลเมตร (กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ, 2550)

ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ในคาบสมุทรมลายู

เมื่อหมื่นกว่าปีมาแล้ว ชาวพื้นเมืองมาเลย์อพยพมาจากทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่บนแหลมมลายู แต่ก่อนนั้น แหลมมลายูตกอยู่ใต้การปกครองของพวกฟูนัน ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ในสุมาตรา และอาณาจักรมัชปาหิต (Majapahit) ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่หมู่เกาะชวา ก่อนที่ชาวจีนจะอพยพเข้ามาอยู่ในมะละกา ตอนต้นศตวรรษที่ 14 พร้อมๆ กับการเข้ามาของศาสนาอิสลามที่ได้รับการยอมรับนับถือในหมู่คนพื้นเมืองอย่างรวดเร็ว และความเจริญรุ่งเรืองของมะละกาเอง ที่ชักนำให้ชาวยุโรปเกิดความสนใจดินแดนส่วนนี้ และเริ่มต้นเส้นทางการค้าเครื่องเทศกับมะละกา (ศุภลักษณ์ สนธิชัย, 2546 : 25)

ธำรงศักดิ์ อายุวัฒนะ (2547 : 4 – 68) ได้แบ่งประวัติศาสตร์มาเลเซียออกเป็น 6 ยุค ได้แก่ 1) มาเลเซียยุคโบราณ 2) มาเลเซียสมัย “สะการามาเซิน” 3) มาเลเซียสมัย “มลายู” 4) สมัยพุทธ พราหมณ์ และวัฒนธรรมอินเดีย 5) สมัยอิสลามและวัฒนธรรมอาหรับ และ 6) มาเลเซียในปัจจุบัน

1. มาเลเซียยุคโบราณ

การกล่าวถึงประวัติศาสตร์ของมาเลเซียก็หมายถึงกล่าวถึงประวัติศาสตร์ของชาวมลายูนั่นเอง และการกล่าวถึงชาวมลายู ก็ย่อมหนีไม่พ้นที่จะต้องกล่าวถึงชนชาติชวา และดินแดนของชาวโบราณบางส่วนไม่ได้ เพราะชนชาติของ 2 ประเทศนี้เป็นเผ่าพันธุ์เดียวกัน และมีดินแดนอยู่ใกล้กันด้วย

แหลมมลายู อันเป็นที่ตั้งประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ตลอดทั้งหมู่เกาะใกล้เคียงในปัจจุบันนี้ เดิมเป็นที่อยู่ของพวกชาวปาเลาห์สันนิษฐานว่าคงจะอพยพมาจากแอฟริกา เรียกชื่อกันว่า “นิกริโต” ต่อมาถูกชนชาติอีกพวกหนึ่งชื่อว่า “ออสโตรนีเซียน” อพยพกันมาจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีนเข้ามาตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่แหลมอินโดจีน ภายหลังถูกชนชาติหนึ่งชื่อว่าพวก “มอญชะแมร์” ยกพวกกันมาจากทิศตะวันออกของประเทศจีนเหมือนกัน ซึ่งในชั้นต้น คนพวกนี้ติดจะหาที่ทำมาหากินในตอนกลางสุวรรณภูมิ แต่เมื่อเห็นพวกละว้าซึ่งมีอำนาจมากกว่าเป็นเจ้าของอยู่แล้ว ก็เลยยกพวกพากันเดินทางเรื่อย ๆ ไป เผอิญมาพบพวกออสโตรนีเซียน ซึ่งอาศัยทะเลสาบอันกว้างใหญ่ อุดมด้วยผักปลาอาหาร เห็นว่าพวกตนกำลังมากกว่าก็เข้าทำการรุกรานขับไล่พวกออสโตรนีเซียน พวกออสโตรนีเซียนมีกำลังน้อยกว่า สู้ไม่ได้ ก็ถอยหนีไปตามดินแดนอื่นๆ สุดแต่จะมีช่องทางอพยพหลบไปได้ ที่พากันลงเรือและแพข้ามทะเลไปอยู่ตามเกาะต่างๆ ก็มี ที่พากันขึ้นไปอยู่บนแหลมมลายูก็มี ที่ยังเหลืออยู่ในแหลมอินโดจีนก็ยังมิบ้าง แต่พวกนี้ก็ต้องร่นไปอยู่ฝั่งทะเลตะวันออก คือแถวฉนวนไต้หวัน

ว่าถึงพวกที่อพยพมาถึงแหลมมลายูนั่นแล้ว เมื่อไปถึงก็เข้าทำการรุกรานเจ้าของถิ่นเดิม เจ้าของถิ่นเดิมสู้ไม่ได้ก็ต้องหนี โดยถอยร่นเข้าไปอยู่ในตอนกลางของแหลม กลายเป็นพวกเงาะป่าซาไกไป พวกออสโตรนีเซียนจึงพากันตั้งภูมิลำเนาอาศัยอยู่บนแหลมริมฝั่งทะเลบ้าง ลงไปอยู่ตามเกาะเล็กใหญ่ ใกล้และไกลฝั่งบ้าง นานๆ เข้าก็เลยกลายเป็นเจ้าของถิ่นฐาน ซึ่งพวกนี้เองแหละคือต้นตระกูลของชาว “ชวา มลายู” ในแหลมมลายูและหมู่เกาะชวา

2. สมัย “สะการามาเซิน”

แผ่นดินแหลมมลายูแต่เดิมนั้น เรียกว่า “สะการามาเซิน” ซึ่งแปลว่า “ทะเลเค็ม” แรกทีเดียวมีชนพื้นเมืองเผ่า “นิกริโต” อาศัยอยู่ แล้วจึงมีชนเผ่าออสโตรนีเซียนและมอญชะแมร์กับชนเผ่าไทยบางส่วนเข้าไปอยู่เป็นระลอกที่ 1 ต่อมาจึงมีชาวชวาบางพวกยกครัวอพยพข้ามฟากมาอยู่ตามเกาะและแผ่นดินแถบฝั่งสะการามาเซิน ปะปนกับคนพื้นเมืองเดิม และประมาณตามหลักฐานต่างๆ ได้ว่า เมื่อ พ.ศ.734 แหลมมลายูยังไม่เป็นบ้านเมือง และยังไม่ได้เรียกชื่อว่า “แหลมมลายู” จำพวกคนที่มีอยู่ในดินแดนแหลมนี้มีอยู่ 4 จำพวก คือ

จำพวกที่ 1 เรียกว่า “กายักซี” ชนจำพวกนี้มีผิวเนื้อดำ ตาโปนขาว ผมหยิก ร่างกายสูง ใบหน้าบานๆ พันแหลม ชอบกินเนื้อสัตว์และเนื้อคนเป็นอาหาร มีนิสัยดุร้ายมาก ซึ่งชาวไทยเรียกว่า “ยักษ์” (คือพวก “ดาัยค” หรือ ดายัคในรัฐซาราวักในปัจจุบัน)

จำพวกที่ 2 เรียกว่า “ซาไก” ผมหยิก ตาโปนขาว ริมฝีปากหนา ชนจำพวกนี้ไม่ดุร้าย อยู่แห่งใดจะชุมนุมกันเป็นหมู่ๆ ทำเพิงเป็นที่อาศัย

จำพวกที่ 3 เรียกว่า “เซียงมั่ง” (Semang) หรือ “เซมมั่ง” คล้ายกันกับพวกซซไก แต่พวกนี้ชอบอยู่บนภูเขาสูงๆ

จำพวกที่ 4 เรียกว่า “โอริงลาโวด” (ชาวน้ำ) อาศัยอยู่ตามเกาะและชายทะเล มีเรือเป็นพาหนะ เทียวเร่ร่อนอยู่ไม่เป็นที่

ชนพื้นเมืองเดิมทั้ง 4 จำพวกนี้ซึ่งมีความเจริญน้อยกว่า นอกจากบางส่วนจะผสมพันธุ์กับพวกที่อพยพไปอยู่ที่ใหม่แล้ว ส่วนใหญ่ก็พากันอพยพหลบหนีไปในที่ต่างๆ คือ

พวกที่ 1 อพยพข้ามทะเลหนีไปอยู่ในเกาะบอร์เนียว กลายเป็นพวก “ดาัยค” หรือ “ดยัค” ในปัจจุบัน

พวกที่ 2 – 3 ถอยร่นเข้าป่าลึก และขณะนี้ก็พอมิเหลืออยู่บ้าง

พวกที่ 4 ได้มีโอกาสผสมพันธุ์กับพวกที่อพยพไปอยู่ใหม่มากกว่าพวกอื่นๆ จึงยังพอมิสูญหลานเหลืออยู่ในขณะนี้บ้างพอสมควร โดยมีอยู่ทั่วไปตามชายทะเลฝั่งตะวันตกของประเทศไทยบ้าง ซึ่งปัจจุบัน คนพวกนี้ทั้งเราและเขาดั้งชื่อใหม่ว่า “ไทยใหม่” ในมลายูปัจจุบันก็ยังมีอยู่บ้างเหมือนกัน

3. สมัย “มลายู”

แผ่นดินในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์และบรรดาหมู่เกาะต่างๆ ทางทิศใต้ของแหลมมลายูนี้ มีชาวอินเดียนเดินทางไปมาค้าขายอยู่ก่อนแล้วตั้งแต่ก่อนพุทธกาล และได้เข้าพำนักพักพิงตั้งรกรากถิ่นฐานอยู่ในเกาะชวาก็เป็นจำนวนมาก และได้ผสมพันธุ์กับชาวพื้นเมืองรุ่นต่างๆ ตลอดมา ลูกหลานของชาวอินเดียนผสมชาวพื้นเมืองเดิมเผ่าต่างๆ นี้เอง ได้กลายเป็นชนชาว “ชวา” เชื้อสายอินเดียน ซึ่งย่อมเป็นการแน่นอนที่ตอนนั่นเอง ความเป็นเชื้อสายชาวอินเดียนก็ย่อมรับเอาศาสนาพราหมณ์ ตลอดจนภาษาสันสกฤต และศิลปวิทยาการอันเป็นวัฒนธรรมและอารยธรรมแผนใหม่ของซีกโลกนี้ในสมัยนั้น มาเป็นวัฒนธรรมของชาวชวาเลือดผสมนั้นด้วย

ชาวชวาดังว่านี้เอง ต่อมาก็ได้พากันยกครอบครัวอพยพข้ามฟากจากเกาะชวามาอยู่ตามเกาะและแผ่นดินที่เรียกว่า สะการามาเซิน โดยทยอยกันมาเรื่อยๆ ตามลำดับ และเมื่ออพยพเข้ามาแต่ละยุคสมัยก็ย่อมผสมพันธุ์กับคนถิ่นเดิม ซึ่งมีทั้งคนเก่าแก่ 4 จำพวกบ้าง พวกออสโตรนีเซียนบ้าง พวกมอญชะแมร์บ้าง ตลอดจนชนเผ่าไทย กลายเป็นชนชาติใหม่ขึ้น และก็พอดีในราวปี พ.ศ.1024 นามิแผ่นดินที่มีชื่อว่า “สะการามาเซิน” แต่เดิมก็สูญหายไปโดยเปลี่ยนเรียกชื่อใหม่ว่าแผ่นดิน “มลายู” ตามชื่อการอพยพข้ามฟากของชาวชวาที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในผืนแผ่นดินสะการามาเซิน ทั้งนี้โดยที่คำว่า “มลายู” นั้นเป็นภาษาสันสกฤต แปลความหมายว่า “การอพยพ”

เมื่อแผ่นดินสะการามาเซินเปลี่ยนเป็นมลายูนั่น ก็มีชนเผ่าไทยอีกพวกหนึ่งซึ่งอยู่ทางเหนือก็ได้อพยพลงไปด้วยตั้งถิ่นฐานในแผ่นดินมลายูเป็นระลอกต่อมาอีก โดยเข้าไปสมทบกับเผ่าไทยรุ่นก่อนๆ บ้าง ผสมกับคนเผ่าอื่นๆ ที่อยู่

มาก่อนบ้าง จนปรากฏว่าในแผ่นดินมลายุนั้น มีชนเผ่าไทยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากทีเดียว นอกจากชนเผ่าไทยแล้ว ก็ยังมีพวกจามบ้าง พวกตะนาวศรีบ้าง ซึ่งในประวัติศาสตร์มลายูเรียกว่าพวกตะนาวซารี กับยังมีพวกมอญเมืองพะโค อีกบ้าง ต่างก็พากันอพยพครอบครัวเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในแหลมมลายูอย่างมากมายหลายเผ่า และกับบรรดาชนต่าง ๆ เหล่านี้เอง เมื่อมาอยู่ในถิ่นเดียวกัน ต่างก็ผสมพันธุ์กันและกันอีกต่อหนึ่ง จึงเกิดเป็นชนเผ่าใหม่ขึ้นอีกชั้นหนึ่งว่า ชนชาติมลายู ตามชื่อแผ่นดินที่ตั้งขึ้นใหม่ในสมัยนั้น

4. สมัยพุทธ พราหมณ์ และวัฒนธรรมอินเดีย

ชาวมลายูโบราณ ซึ่งได้แก่เผ่าพันธุ์มนุษย์ในดินแดนแหลมมลายู ตลอดจนหมู่เกาะใกล้เคียงและสุมาตรา ชาวทั้งมวล ได้รับวัฒนธรรมมาจากชาวอินเดียเกือบทุกแขนง เริ่มตั้งแต่ศาสนาที่ได้แก่ ศาสนาฮินดู หรือลัทธิพราหมณ์เป็นลำดับแรก พุทธศาสนานิกายมหายานเป็นลำดับถัดมา และในขณะเดียวกันก็ต้องรับภาษาสันสกฤตอันเป็นภาษาเนื่องในศาสนาเข้ามาด้วย

ศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาเข้าสู่ชาวมลายู โดยชาวอินเดียมาแต่ พ.ศ.900 และได้ฝังรากปักมั่นเจริญรุ่งเรืองอยู่ในภาคพื้นแหลมทองและหมู่เกาะชวา โดยมีศิลปวิทยาและวัฒนธรรมอินเดียเกือบทุกสาขา โดยเฉพาะในด้านภาษาสันสกฤต จนผสมคลุกเคล้า กลายเป็นวัฒนธรรมอินเดียแบบหนึ่งของชาวมลายูจนถึงพุทธศตวรรษที่ 15 ชาวมลายูก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านศาสนาและวัฒนธรรมอย่างขนานใหญ่

5. สมัยอิสลามและวัฒนธรรมอาหรับ

ในการนำศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมอาหรับมาสู่ชาวมลายู นอกจากจะโดยมุสลิมชาวอินเดียแล้ว ยังมีชาวอาหรับผู้อยู่ในขบวนการขยายอาณาจักรของจักรวรรดิอิสลามบ้าง ในขบวนพ่อค้าพาณิชย์บ้าง ร่วมเข้ามาทำการเผยแพร่อีกด้วย แต่ระยะเวลาที่ศาสนาอิสลามเคลื่อนเข้าชาวมลายูนั้น ตกอยู่ในราวคริสต์ศตวรรษที่ 15 หรือราว พ.ศ.2000 และเมืองที่เป็นศูนย์กลางของการแพร่ขยายศาสนาอิสลามก็คือเมืองมะละกา และต่อจากนั้นก็ได้ขยายไปทั่วแหลมมลายู ตลอดจนหมู่เกาะชวา

การที่ชาวมลายู ได้รับศาสนาอิสลามมาแทนศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาในครั้งนั้น มีผลเปลี่ยนแปลงชีวิตจิตใจ ตลอดจนระบบสังคมของชาวมลายู จากวัฒนธรรมแบบชาวถิ่นแหลมทองทั่วๆ ไป ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากชาวอินเดียครุเดียวกัน กลายเป็นแบบของชาวอาหรับผสมอินเดีย ซึ่งทำให้แบบวัฒนธรรมของชาวมลายู ในยุคอิสลามเปลี่ยนแปลงไปอีกแบบหนึ่ง เช่น การแต่งกาย ภา และหนังสือ โดยชาวมลายูไม่มีอักษรของตนเองใช้ เมื่อได้รับศาสนาประจำชาติของตนแล้ว ก็เลยรับเอาอักษรอาหรับมาดัดแปลงใช้ในภาษามลายูของตนด้วย

6. มาเลเซียในปัจจุบัน

ประเทศมาเลเซียในปัจจุบันประกอบด้วยสองผืนแผ่นดินใหญ่ คือ ผืนแผ่นดินที่ตั้งอยู่ปลายแหลมมลายูต่อจากตอนใต้ของประเทศที่เรียกว่า ประเทศมลายู หรือประเทศมลายาเดิม เรียกว่า มาเลเซียตะวันตก กับแผ่นดินใหม่ในแคว้นบอร์เนียวเหนือ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ซาบาร์” กับแคว้นซาราวักในเกาะบอร์เนียว ซึ่งอยู่ในเขตอิทธิพลของประเทศอินโดนีเซีย แต่ถ้าจะเรียกกันตามภูมิศาสตร์มาเลเซียก็ต้องเรียกว่า มาเลเซียตะวันออก แผ่นดินทั้งสองนี้ ตั้งอยู่ห่างกันราว 1,200 ไมล์ หรือเกือบ 2,000 กิโลเมตร

พลเมืองของมาเลเซียมีหลายชาติ หลายเผ่าพันธุ์ ต่างชนบประเพณี ต่างภาษา ต่างศาสนา และต่างวัฒนธรรม แต่ทว่าทุกเผ่าพันธุ์ก็เป็นชาวมาเลเซีย มีสิทธิ มีเสียง มีอิสระเสรีเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศมาเลเซีย หรือเป็นชาวมาเลเซียในทางกฎหมาย โดยจะกล่าวออกเป็นรายรัฐ ทั้งในเรื่องภูมิประเทศ จำนวนเนื้อที่ จำนวนพลเมือง และเมืองหลวงของรัฐนั้นๆ

ประวัติศาสตร์และสภาพพื้นที่ทั้ง 13 รัฐของประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซีย ประกอบด้วย 13 รัฐ คือ ปะหัง สลังงอร์ เนกัริเซมบิลัน มะละกา ยะโฮร์ เปรัก กลันตัน ตรังกานู ปีนัง เคดาห์ ปะลิส ซาบาห์ และซาราวัก (ช่วงศักราช 2547 : 68 – 116) มีรายละเอียด ดังนี้

รัฐยะโฮร์ (Johore)

รัฐนี้ตั้งอยู่ใต้สุดของมาเลเซีย เขตติดต่อกับประเทศสิงคโปร์ โดยมีถนนที่ถมทะเลข้ามไปสิงคโปร์ได้ที่ยะโฮร์บาห์รู เนื้อที่ของรัฐนี้ติดฝั่งทะเลทั้งสองฝั่ง คือ ทั้งฝั่งทะเลตะวันออก และตะวันตก เขตติดต่อกับประเทศสิงคโปร์ หรือรัฐสิงคโปร์ ทางด้านเหนือติดต่อกับรัฐมะละกา ทางฝั่งทะเลตะวันตก และรัฐปะหังทางฝั่งทะเลตะวันออก รัฐนี้เมืองหลวงชื่อ “ยะโฮร์บาห์รู” พื้นที่ของรัฐมีประมาณ 7,300 ตารางไมล์

ยะโฮร์เป็นรัฐที่มีเนื้อที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของรัฐบนแหลมมลายู สภาพตัวเมืองหลวงคึกคักใหญ่โต โดยเฉพาะด้านที่ติดกับชายทะเลตะวันตก และตอนช่องทะเลติดต่อกับสิงคโปร์ เป็นที่น่าเที่ยวมาก แต่ไม่มีใครมีใครไปพักผ่อน เพราะเป็นเมืองที่ใกล้กับสิงคโปร์ คนจะไปพักสิงคโปร์เสียมากกว่า ความคึกคักของยะโฮร์บาห์รูก็อยู่ที่ตอนช่องแคบยะโฮร์หรือปากทางข้ามทถนนที่ทาบทะเลไปสิงคโปร์ ซึ่งมีด่านกักตุนและคนของทั้งสองประเทศตั้งอยู่ ในตัวเมืองคงเต็มไปด้วยพ่อค้าชาวจีนและอินเดีย

นครยะโฮร์บาห์รู ซึ่งเป็นเมืองหลวงของรัฐและเป็นเมืองราชธานี (Royal Town) โดยที่เป็นที่ประทับของสุลต่าน ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นสุลต่านที่มั่งคั่งที่สุดในมลายา มีพระราชวังเรียกชื่อว่า “วังอิสตานาเบซาร์” ใช้เป็นที่ประกอบพิธีหลวง งานออกขุนนาง การรับรอง ฯลฯ

นอกจากนี้ ก็มีโรงงานอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม สับประรดกระป๋อง ทอผ้า ขนบับบิสกิต และอุตสาหกรรมยางพาราอันใหญ่โตที่สุดในมลายู

รัฐมะละกา (Malacca)

เมืองมะละกาเป็นเมืองสำคัญทางประวัติศาสตร์มาแต่โบราณ เคยเป็นเมืองที่อยู่ในอำนาจของอาณาจักรศรีวิชัยสมัยพุทธศาสนาแบบมหายานรุ่งเรือง เคยเป็นเมืองประเทศราชของไทยมาแต่สมัยสุโขทัย ภายหลังจึงตกมาเป็นของโปรตุเกส ฮอลันดา และอังกฤษ

มะละกาเป็นรัฐอยู่ถัดจากยะโฮร์ขึ้นมาทางเหนือที่ตั้งของรัฐอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแหลมมลายู มีพื้นที่เพียง 640 ตารางไมล์เท่านั้น เมืองหลวงของรัฐชื่อนครมะละกา สภาพบ้านเป็นแบบฉบับของมาเลย์และบ้านแบบจีนที่เก่าแก่ที่สุดในมลายา บ้านแบบมาเลย์แท้ๆ (Typical Malay House) ซึ่งเป็นเรือนไม้ หลังคาชะเง้อ และบันไดอิฐซึ่งมักปูด้วยกระเบื้องสีต่างๆ มะละกาเป็นเมืองชายทะเลมีความคึกคักด้วยผู้คนและการค้า เป็นท่าเรือที่มีความสำคัญอันดับสองของมาเลเซีย ประชาชนนิยมไปพักผ่อนที่ชายทะเลต้นหยงคลิง

รัฐปะหัง (Pahang)

รัฐนี้อยู่ทางเหนือของรัฐยะโฮร์ทางด้านตะวันออก เป็นรัฐที่มีเนื้อที่ใหญ่ที่สุดบนแหลมมลายู คือ มีเนื้อที่ถึง 13,820 ตารางไมล์

เมืองหลวงของรัฐชื่อ กวนตันซึ่งอยู่ทางฝั่งทะเลตะวันออก อาณาเขตของรัฐนี้ ทิศตะวันออกติดฝั่งทะเลตะวันออก ทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดต่อกับรัฐตรังกานู ทิศเหนือติดต่อกับรัฐกลันตัน ทิศตะวันตกติดต่อกับรัฐเนกรีเซมบิลัน สลังงอร์ และเปรัก

รัฐเนกรีเซมบิลัน (Negri Sembilan)

รัฐนี้อยู่ทางเหนือของรัฐมะละกาและอยู่ทางฝั่งทะเลตะวันตก ติดต่อกับรัฐสลังงอร์ทางทิศเหนือ รัฐปะหังทางทิศตะวันออก ส่วนทางทิศตะวันตกติดทะเลในช่องแคบมะละกา มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 2,580 ตารางไมล์

เมืองหลวงของรัฐชื่อ สรรมบัง เป็นเมืองใหญ่พอสมควรและคึกคักมาก เพราะมีผู้คนผ่านไปมาอยู่ห่างจากนครกัวลาลัมเปอร์ประมาณ 42 ไมล์ มีเมืองสำคัญชายทะเลอีกเมืองหนึ่ง คือ เมืองปอร์ตดิกสัน ซึ่งเป็นเมืองขนาดเล็ก มีชายทะเลสวยงามแห่งหนึ่งในมลายา เป็นเมืองตากอากาศและเป็นเมืองอุตสาหกรรมที่สำคัญของมาเลเซีย โดยเฉพาะโรงกลั่นน้ำมัน

รัฐสลังงอร์ (Selangor)

รัฐนี้เป็นที่ตั้งเมืองหลวงของประเทศมาเลเซีย เป็นรัฐทางฝั่งตะวันตก (เมืองที่เจริญมักจะอยู่ทางฝั่งตะวันตก เพราะเป็นที่ตั้งของช่องแคบมะละกาที่สินค้าจะต้องผ่านตามชายฝั่งทุกมุมเมือง) อาณาเขตทางทิศเหนือติดต่อกับรัฐเปรัก ทิศตะวันออกติดต่อกับรัฐปะหัง ทิศใต้ติดต่อกับรัฐเนกรีเซมบิลัน ทิศตะวันตกติดทะเล มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 3,160 ตารางไมล์

กัวลาลัมเปอร์ (Kuala Lumpur) เป็นเมืองหลวงของรัฐเซลังงอร์ เป็นที่ตั้งที่ทำการรัฐบาล ส่วนราชการ สถานศึกษา ฯลฯ และด้วยความเติบโตอย่างรวดเร็ว รัฐบาลมาเลเซียจึงได้ขยายพื้นที่ของเมืองไปตั้งเมืองใหม่ที่มีชื่อว่า “บุตรจายา” คำว่า “กัวลาลัมเปอร์” แปลได้ว่า “ปากน้ำตม” (Muddy River Mouth) เนื่องจากตัวเมืองเดิมตั้งอยู่ที่ “ปากน้ำกมบัค” ไหลมาชนกับ “แม่น้ำกลัง” เริ่มมีสภาพเป็นชุมชนด้วยกิจการเหมืองแร่ดีบุกเมื่อประมาณปี พ.ศ.2400

นอกจากนครกัวลาลัมเปอร์ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของรัฐเซลังงอร์และของประเทศมาเลเซียแล้ว ยังมีเมืองสำคัญอีก 2 แห่งคือ

1) เมือง “กลัง” เป็นเมืองราชานครของรัฐสลังงอร์ อันเป็นที่ตั้งของวังสุลต่านแห่งรัฐ ชื่อว่า “อิสตานาอลัมชา” ศิลปะแบบอิสลามผสมยุโรป สร้างอยู่บนเนินสูง มียอดโดมทองเห็นแต่ไกล เมืองกลังเป็นเมืองชายทะเล อยู่ห่างจากกัวลาลัมเปอร์ประมาณ 20 ไมล์

2) เมืองปอร์ตสเวตเดนแฮม อยู่ห่างจากเมืองกลังลงไปริมทะเลฝั่งตะวันตกอีกประมาณ 5 ไมล์ เป็นเมืองท่าเรือสำคัญแห่งหนึ่งของมาเลเซีย และมีท่าเรือที่เปิดใช้แล้วตั้งอยู่ ณ นอร์ทกลังสเตอร์ทส์ นอกจากจะเป็นเมืองท่าเรือแล้ว ยังเป็นเมืองที่ขึ้นชื่อลือชาในเรื่องอาหารทะเล ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในบรรดาชาวมลายัน ว่ากันว่า ปูทะเลหนึ่งจัมพริกตำที่เมืองนี้รสดี จัดว่าเป็นอาหารพิเศษประจำถิ่น และเป็นสัญลักษณ์ของเมืองนี้ก็ได้

รัฐเปรัก (Perak)

รัฐเปรัก หรือ “รัฐเงิน” เป็นรัฐที่มีเนื้อที่ใหญ่เป็นอันดับสองรองจากรัฐปะหัง กล่าวคือ มีเนื้อที่ทั้งหมด 7,980 ตารางไมล์ เป็นรัฐที่ตั้งอยู่ทางฝั่งทะเลตะวันตกถัดจากรัฐเซลังงอไปทางเหนือ ทิศตะวันออกติดต่อกับรัฐปะหังและรัฐกลันตัน ทิศเหนือติดต่อกับรัฐเคดาห์หรือไทรบุรี และติดต่อกับอาณาเขตของประเทศไทยทางจังหวัดยะลาหรือนราธิวาส ทิศตะวันตกติดทะเล

รัฐนี้มีเมืองหลวงชื่อ “อีโปห์” (Ipoh) เป็นเมืองหลวงขนาดใหญ่อันดับสาม รองจากเมืองกัวลาลัมเปอร์และปีนัง มีพลเมืองถึง 300,000 คน ส่วนมากเป็นคนจีน ชาวเมืองมีความภาคภูมิใจว่ามีการจัดผังเมืองได้ดีที่สุด ถนนกว้างและตรงเป็นส่วนมาก นอกจากถนนหน้าดึกที่กว้างแล้ว ยังมีซอยหลังดึกพอที่รถจะเข้าออกในยามฉุกเฉินได้แทบทุกสาย ทั้งยังได้ชื่อว่าเป็นเมืองที่สะอาดและการสุขภาพที่ดีที่สุดด้วย

เมืองอีโปห์มีศักยภาพในด้านอุตสาหกรรมเหมืองแร่ดีบุกในอดีต ประกอบกับมีพื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูก โดยเฉพาะการทำไร่ถั่วลิสง ไร่มันสำปะหลัง การแปรรูปลาหมึกแผ่นปรุงรส

รัฐปีนัง (Penang)

รัฐปีนังเป็นรัฐที่เพิ่งตั้งขึ้นตามระบบการปกครองแบบใหม่ของมลายาหลังจากได้รับเอกราช รัฐปีนังหรือเกาะหมาก เป็นดินแดนส่วนหนึ่งของรัฐไทรบุรีหรือเคดาห์ เฉพาะตัวเกาะอันเป็นที่ตั้งของเมืองหลวงนั้น มีความใหญ่โตเป็นอันดับสองของมาเลเซีย เนื้อที่ทั้งหมดของรัฐ รวมแผ่นดินบนฝั่งโปรวินซ์เวลส์เลย์ด้วยแล้ว จะมีเนื้อที่เพียง 390 ตารางไมล์

รัฐปีนังมีเมืองหลวงชื่อ “จอร์จทาวน์” เป็นเมืองท่าเรือที่มีความเจริญในด้านโบราณสถานและการจัดผังของตัวเมือง เป็นดินแดนจับจ่ายใช้สอยสินค้าราคาถูกและสินค้าปลอดภาษี อย่างไรก็ตาม ชาวปีนังยังดำรงวิถีชีวิตในการทำนา ทำสวนผลไม้ โดยเฉพาะเป็นแหล่งปลูกเงาะที่มีชื่อเสียงของประเทศ จากตัวเกาะปีนัง ยังมีเมืองสำคัญบนฝั่งแผ่นดินใหญ่ที่อยู่ตรงข้ามกับเกาะ ชื่อว่า “บัตเตอร์เวิร์ด” ซึ่งตั้งอยู่ในเขตโปรวินซ์ เวลส์เลย์ เป็นฐานะเมืองท่าที่มีความคึกคักและทันสมัยอีกเมืองหนึ่ง

รัฐเคดาห์ (Kedah)

รัฐเคดาห์หรือไทรบุรี ตั้งอยู่ทางตอนเหนือสุดของมาเลเซีย ติดกับประเทศไทยที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เดิมอาณาจักรถูกแบ่งเป็นเมืองใหญ่สองส่วน คือ แยกเป็นรัฐเปอร์ลิสแห่งมาเลเซียส่วนหนึ่ง และรวมกับจังหวัดสตูลอีกส่วนหนึ่ง ก่อนที่จะแยกมารวมกันแล้วตั้งเป็นรัฐเคดาห์ในปัจจุบัน รัฐเคดาห์มีเนื้อที่ 2,660 ตารางไมล์

รัฐเคดาห์มีเมืองหลวงชื่อ “อลอร์เซตาร์” (Alor Setar) เป็นเมืองเก่าแก่โบราณของไทรบุรีหรือแหลมมลายู มีตึกรามบ้านเมืองหนาแน่น ผสมผสานสถาปัตยกรรมแบบอินเดีย จีน และตะวันตก มีแหล่งชุมนุมทางการค้าไม่แพ้เมืองปีนัง บ้านเรือนประชาชนหนาแน่น อยู่ห่างจากชายแดนไทยเพียง 30 ไมล์เท่านั้น

รัฐเปอร์ลิส (Perlis)

รัฐเปอร์ลิสตั้งอยู่ทางเหนือสุดของประเทศมาเลเซีย ทิศเหนือและทิศตะวันออกจดชายแดนไทยทางด้านจังหวัดสตูลและจังหวัดสงขลา ทิศใต้ติดกับรัฐเคดาห์ การเดินทางจากไทยไปมาเลเซียทางด่านสะเดา และด่านจังโหลน เป็นรัฐที่มีขนาดเล็กที่สุดของมาเลเซีย มีเนื้อที่เพียง 310 ตารางไมล์เท่านั้น

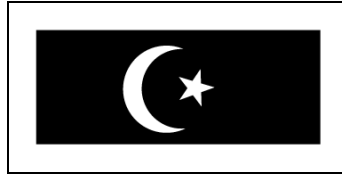
รัฐเปอร์ลิสมีเมืองหลวงชื่อ “กังการ์” เป็นเมืองหลวงที่เล็กที่สุดในประเทศมาเลเซีย สิ่งสำคัญระดับเมืองนี้คือ “เมืองราชานคร” หรือ “รอยัลทาวน์” ซึ่งเป็นที่ประทับของสุลต่านแห่งรัฐ

รัฐกลันตัน (Kelantan)

รัฐกลันตันอยู่ทางทิศเหนือของรัฐปะหังทางตะวันตก ติดต่อกับรัฐเปรัก ตะวันออกติดทะเลทางฝั่งทะเลจีนตอนใต้ ส่วนทิศตะวันออกเฉียงใต้ติดต่อกับรัฐตรังกานู ทิศเหนือติดต่อกับเขตแดนไทยทางจังหวัดนราธิวาส มีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 5,150 ตารางไมล์

รัฐกลันตันเมืองหลวงชื่อ “โกตาบารู” ตั้งอยู่บนริมฝั่งแม่น้ำกลันตันฝั่งซ้าย หรือทางทิศตะวันออก ซึ่งถ้าเดินทางจากชายแดนไทย จะต้องไปลงเรือที่ปาเล็มบัง ยังเป็นทั้งสถานีรถไฟ และปลายทางถนนหลวง เมืองโกตาบารูเป็นเมืองสำคัญทางฝั่งตะวันออกของแหลมมลายู โดยจัดให้มีสถานศึกษาระดับวิทยาลัย รวมทั้งวิทยาลัยอิสลาม ซึ่งสอนภาษาอาหรับเป็นวิชาหลัก มีกองทหารตำรวจและส่วนราชการอื่นๆ ครบถ้วน เป็นเมืองอุตสาหกรรมทำผ้า ไส้กรองปาเต๊ะและเครื่องเงิน การติดต่อระหว่างเขตไทยเข้าสู่กลันตันมีทางติดต่อกันได้ 2 ทาง คือ ทางรถไฟและรถยนต์ที่อำเภอสุไหงโก-ลก ซึ่งมีรถไฟร่วมแบบเดียวกับสถานีปาดังเบซาร์ทางจังหวัดสงขลากับเปอร์ลิส เคดาห์ แต่ทางนี้มีคลองสุไหงโก-ลกคั่น รถไฟเดินติดต่อกันได้จนถึงสถานีปาเล็มบัง แต่ทางรถยนต์ยังข้ามไม่ได้ แต่ก็จะมีรถยนต์ทางฝั่งกลันตันโดยสารเข้าปาเล็มบังได้ที่ด่านรันตูบันจิง ตรงข้ามสุไหงโก-ลก ส่วนอีกทางหนึ่งก็คือทางอำเภอตากใบ ข้ามแม่น้ำตากใบที่ด่านตาบาของเราไปขึ้นที่ด่านกลันกูโบของกลันตันโดยรถยนต์

รัฐตรังกานู (Terengganu)

รัฐตรังกานูตั้งอยู่ทางใต้ของรัฐกลันตัน เป็นรัฐชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันออกติดไต้หวัน และทิศตะวันตกติดต่อกับรัฐปาหัง มีเนื้อที่ประมาณ 5,050 ตารางไมล์

รัฐตรังกานูมีเมืองหลวงชื่อ “กัวลาตรังกานู” ด้วยเป็นรัฐในฝั่งตะวันออก ไกลจากเส้นทางคมนาคม จึงมีลักษณะเป็นเมืองปิดที่ไม่มีคนนิยมไปเที่ยวมากนัก

รัฐซาบาห์ (Sabah)

รัฐซาบาห์ตั้งอยู่ทางเหนือสุดของเกาะบอร์เนียว ซึ่งฟิลิปปินส์กำลังแย่งสิทธิอยู่ และอยู่ในแผ่นดินผืนเดียวกันกับบรูไน เนื้อที่ของรัฐซาบาห์มีมากกว่ารัฐใดๆ บนแหลมมลายู คือประมาณ 29,388 ตารางไมล์ และมีฝั่งทะเลยาว 900 ไมล์ มีพลเมืองประมาณ 475,000 คน จำแนกตามเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ คือ ชาวจีนประมาณ 1 ใน 4 หรือประมาณ 110,000 คน ฟิลิปปินส์ประมาณ 15,000 คน ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพในการทำป่าไม้ นอกนั้นเป็นชาวมลายูและชนพื้นเมืองเผ่าอื่นๆ เช่น คาดาซัน (Kadazans) มีอาชีพเป็นชาวไร่ชาวนาเป็นส่วนมาก ความเป็นอยู่และหน้าตาละม้ายไปทางจามในกัมพูชา ชนเผ่าคาดาซันมีพลเมืองประมาณ 150,000 คน เผ่าดูซัน (Dusuns) เผ่าบาจอส (Bajaws) และเผ่ามูรัต (Murats) รวมกันแล้วประมาณ 56,000 คน นอกนั้นก็เป็นเกดายันหรือชาวมลายูบรูไน และชนพื้นเมืองเผ่าอื่นๆ ส่วนพวกอินเดียนั้นหายากเต็มที แต่ว่าเผ่าพื้นเมืองต่างๆ ข้างต้นนี้ ก็อนุโลมว่าเป็นเผ่ามลายู ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วจะมีพวกมลายูที่ว่ำนี้นี้ประมาณ 300,000 คน

เมืองหลวงของรัฐซาบาห์ เดิมชื่อ “เจสเซลตัน” (Jesselton) มาแต่ครั้งที่อยู่ในปกครองของอังกฤษ เพิ่งเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “โกตากิเนะบะลู” เมื่อตอนรัฐซาบาห์เข้ามารวมเป็นประเทศมาเลเซียกับมลายาห์เอง โดยนำชื่อของภูเขาสูงที่อยู่ยกเมืองหลวงมาตั้งเป็นชื่อเมืองหลวง เมืองโกตากิเนะละบูตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของรัฐ อยู่ห่างจากกัวลาลัมเปอร์ ประมาณ 1,200 ไมล์ สภาพของรัฐซาบาห์เป็นป่าไม้ 2 ใน 3 ชาวซาบาห์ยังถือชนบทประเพณีโบราณอยู่มาก แม้ว่าพลเมืองบางเผ่านับถือศาสนาอิสลามแล้ว แต่ก็ยังนับถือไสยศาสตร์ตามคติดั้งเดิมควบคู่กันไป ด้วย แม้ซาบาห์จะมีพลเมืองไม่ถึง 500,000 คน แต่ในเมืองหลวงก็มีหนังสือพิมพ์ทั้งรายวันและรายสัปดาห์ถึง 6 ฉบับ มีทั้งภาษามลายู ภาษาอังกฤษ ภาษาคาดาซัน และภาษาจีน

รัฐซาราวัก (Sarawak)

รัฐซาราวักเป็นดินแดนอยู่บนเกาะบอร์เนียวเช่นเดียวกับรัฐซาบาห์ โดยมีรัฐบรูไนในคั่นกลาง พื้นที่ของรัฐนี้ตั้งเหยียดยาวไปตามฝั่งตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะบอร์เนียว ยาวราว 500 ไมล์ และมีเนื้อที่ประมาณ 58,250 ตารางไมล์ นับว่าเป็นรัฐที่มีเนื้อที่ใหญ่ที่สุดกว่ารัฐใดๆ ในมาเลเซีย

เดิมที แคว้นซาราวักเป็นดินแดนในปกครองของสุลต่านแห่งบรูไน ครั้นถึงปี พ.ศ.2388 ได้เกิดกบฏโดยคนพื้นเมืองเผ่าดัก สุลต่านโอมาร์อาลีไม่อาจปราบปรามได้ ด้วยชาวดักดำเนินแผนแสวงหากำลังที่สาม คือ ขอความช่วยเหลือจากฮอลันดา ฝ่ายบรูไนโดยการนำของมูดาฮาซิม ผู้สำเร็จราชการของบรูไน จึงขอความช่วยเหลือจากอังกฤษมาช่วยปราบจนสำเร็จ ผู้ปราบปรามในครั้งนั้นคือเซอร์ เจมส์ บรูค (Sir James Brooks) หรือ “ซีจิมบู้ค” และด้วยสถานการณ์ภายในเกาะยังไม่สงบ บรูไนจึงต้องการให้เซอร์ เจมส์ บรูค ป้องกันการรุกรานของกบฏซาราวัก จึงประกอบพิธีราชาภิเษก สถาปนาขึ้นเป็นราชาแห่งซาราวัก นับเป็นสุลต่านชาวอังกฤษคริสเตียนที่ไม่ใช่มุสลิม จนมาถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ.2484 แคว้นนี้ตกเป็นของญี่ปุ่นชั่วคราว และเมื่ออังกฤษชนะญี่ปุ่นแล้ว ซาราวักจึงเปลี่ยนฐานะเป็นนิคมของอังกฤษ (Crown Colony) เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2489

ในด้านพลเมืองของรัฐซาราวักมีหลายเผ่าพันธุ์ โดยเฉพาะดัก มีจำนวนถึงประมาณ 300,000 คน โดยเป็น “ดักทะเล” (Sea Dayaks) ประมาณ 246,000 คน และ “ดักบก” (Land Dayaks) ประมาณ 61,000 คน ชาวดักทะเลมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “อีนาน” เป็นชาวเรือสมัยโบราณ พื้นเพเดิมอยู่ในอินโดนีเซีย ส่วนดักบกอยู่ลึกเข้าไปในป่า มีสภาพล้าหลังอยู่มาก นอกจากนี้ยังมีเผ่าหนึ่งซึ่งมีสายเลือดเดียวกับชาวดัก แต่ใช้ภาษาต่างกัน เรียกว่า “คายนและเคนยา” เคยสู้รบกับดักทะเลมาช้านาน แต่ชาวกายันกลับลดลงเพราะไปอยู่ในป่าและเป็นไข้มาเลเรียล้มตายเป็นจำนวนมาก ชนเผ่าถัดมาได้แก่ “เผ่าเมลานัส” หรือ “เมลานา” (Malanus) เป็นเชื้อสายเดียวกับเผ่าคายน นับถือศาสนาอิสลาม มีประชากรอยู่ราว 46,000 คน อีกเผ่าหนึ่งคือ “เผ่าเคลาบิต” เป็นชาวเขาอยู่เหนือระดับน้ำทะเลประมาณ 3,000 ฟุต เหลือประชากรอยู่ราว 2,000 คน “เผ่ามูรุต” ซึ่งมีเชื้อสายเกี่ยวข้องกับเผ่าเคลาบิต ประมาณ 5,000 คน “เผ่าเบนน” มีจำนวนไม่แน่นอน เพราะชอบทำไร่เลื่อนลอยอยู่ไม่เป็นที่ “เผ่าเคดายน” สืบเชื้อสายมาจากชาวชวา ประเทศอินโดนีเซีย นับถือศาสนาอิสลาม เผ่าสุดท้ายคือ “เผ่าบายอัส” นอกนั้นเป็นชาวมาเลย์ ชาวจีน ชาวอินเดีย และชนกลุ่มน้อยอื่นๆ

รัฐซาราวักมีเมืองหลวงชื่อ “กูชิง” (Kuching) สภาพतिकกรมบ้านช่องยังเป็นตึกแบบเก่าสองชั้น คนในเขตเมืองหลวงมักเป็นชาวจีนฮกเกี้ยนและจีนแคะเป็นส่วนใหญ่ เริ่มพัฒนาเมืองโดยตัดถนนหลายๆ สายเชื่อมกับประเทศบรูไนดารุสซาลาม

สภาพที่ตั้งและภูมิศาสตร์

มาเลเซียมีพรมแดนประเทศทางบกติดกับประเทศอินโดนีเซีย ทางทะเลติดกับทะเลจีนใต้ (South China Sea) ทางตอนใต้ของเวียดนาม ทิศเหนือมีอาณาเขตติดกับประเทศไทย ทะเลจีนใต้ และประเทศบรูไน ทิศตะวันออกจรดทะเลซูลู (Sulu Sea) กับทะเลเซเลเบส (Celebase Sea) ทิศใต้ติดกับประเทศอินโดนีเซีย และช่องแคบยะโฮร์ (สิงคโปร์) ทิศตะวันตกติดกับช่องแคบมะละกา และทะเลอันดามัน (ศุภลักษณ์ สนธิชัย, 2546 : 17)

ภูมิประเทศ

พื้นที่ประมาณ 70% ของประเทศมาเลเซียเป็นป่าสมบูรณ์ ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นป่าดึกดำบรรพ์ที่เก่าแก่ที่สุดในโลก ภูมิประเทศของมาเลเซียประกอบด้วยป่าชนิดต่างๆ กันไปตามความแตกต่างของภูมิประเทศ เช่น ป่าชายเลน (Mangrove) ตามพื้นที่ชายฝั่งทะเลและป่าดงดิบเขตร้อน (Tropical Jungle) บนแหลมมลายูมีป่าสงวนแห่งชาติ 3 แห่ง คือ Taman Negara และ Kenong Rimba Park ป่าสงวนทั้งสองแห่งนี้ตั้งอยู่ตอนใต้ของประเทศ ส่วนอีกแห่งหนึ่งชื่อ Rompin National Park ตั้งอยู่ตอนใต้สุดของแหลมมลายู ป่าในรัฐซาราวักและรัฐซาบาห์เป็นป่าดงดิบ ที่ยังเป็นที่อยู่อาศัยของชาวป่าที่ดำเนินชีวิตและเลี้ยงชีพด้วยการล่าสัตว์ (ศุภลักษณ์ สนธิชัย, 2546 : 30-31)

ภูมิอากาศ

ภูมิอากาศของมาเลเซียเป็นแบบเขตร้อนอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 27 องศาเซลเซียส อากาศในมาเลเซียขึ้นอยู่กับภูมิประเทศและอิทธิพลของลมมรสุมด้านฝั่งทะเลตะวันออก เมื่ออยู่ในช่วงลมมรสุมพัดผ่านซึ่งคือระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงมีนาคม อากาศแปรปรวน ทะเลมีคลื่นลมมาก ไม่เหมาะกับการท่องเที่ยวพักผ่อนและการเล่นกีฬาทางน้ำ ด้านชายฝั่งทะเลตะวันตก ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายนถึงพฤษภาคม และมีฝนชุกอีกช่วงหนึ่งในระหว่างเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 21 – 32 องศาเซลเซียส ตามภูเขาอากาศจะเย็นกว่าพื้นราบ ตอนกลางวันอุณหภูมิประมาณ 21 องศาเซลเซียส ส่วนตอนกลางคืนประมาณ 10 องศาเซลเซียส ตามปกติแล้ว ภูมิอากาศในมาเลเซียอยู่ในเกณฑ์ดี ไม่ร้อนมากเหมือนบางประเทศในภูมิภาคเดียวกัน ตอนกลางวันอากาศอบอุ่น กลางคืนอากาศเย็นสบาย ฤดูฝนทางฝั่งตะวันออกของประเทศเริ่มต้นเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ เดือนสิงหาคมเป็นเดือนที่มีฝนตกชุกมากที่สุดทางฝั่งตะวันตกของประเทศในรัฐซาบะห์และซาราวัก มีฝนตกชุกมากในหน้าร้อน ภูมิอากาศทางฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออกของมาเลเซียไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับทิศทางที่ลมมรสุมพัดผ่าน (ศุภลักษณ์ สนธิชัย, 2546 : 31)

บริบททางการเมือง

ชัยโชค จุลศิริวงศ์ (2541 : 217 - 236) ได้แบ่งการปกครองของประเทศมาเลเซียออกเป็น 3 ช่วงสำคัญ คือ 1) ประวัติศาสตร์รัฐมลายู 2) ประวัติการปกครองของอังกฤษจนถึงการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 และ 3) ประวัติการปกครองของอังกฤษในช่วงสุดท้าย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประวัติศาสตร์รัฐมลายู

ในอดีต มาเลเซียไม่ได้เป็นดินแดนหรือมีอาณาเขต ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และถึงแม้ว่านักประวัติศาสตร์สามารถค้นพบว่ารัฐมลายูได้มีการก่อตั้งเมื่อ 1500 ปีมาแล้ว แต่ในช่วง 1,000 ปีแรก ก็ยังไม่มีรายละเอียดมากนักเกี่ยวกับประวัติของแหลมมลายู และเกาะบอร์เนียวหรือกาลิมันตัน (Borneo/Kalimantan) อย่างไรก็ตาม เรื่องราวเกี่ยวกับดินแดนแถบนี้ได้ถูกบันทึกไว้อย่างชัดเจนครั้งแรกเมื่อคริสตศตวรรษที่ 5 ดังปรากฏในบันทึกของฟาเซียน (Fa-hsien) และอีกสองศตวรรษต่อมา อีซิง (I-Ching) ก็ได้บันทึกไว้เช่นกัน ในขณะที่บุคคลทั้ง 2 กำลังเดินทางโดยเรือจากจีนเพื่อไปแสวงบุญที่ถิ่นกำเนิดของศาสนาพุทธ แม้แต่เอกสารของราชวงศ์จีนในคริสตศตวรรษที่ 9 และ 10 ก็ได้มีการบันทึกประวัติของดินแดนนี้ไว้เช่นกัน นอกจากนี้ ชาวอินเดียยังได้มีการบันทึกเกี่ยวกับดินแดนแถบนี้ไว้ในรามเกียรติ์ และตามเอกสารอื่นๆ อีกเช่นกัน แต่การที่ดินแดนนี้มีความสำคัญก็เนื่องจากตั้งอยู่บนเส้นทางทางการค้าระหว่างตะวันออกไกลคือจีน กับเอเชียใต้คืออินเดีย และประเทศต่างๆ ในตะวันออกกลาง และเมื่อเส้นทางบกหรือเส้นทางสายไหมถูกก่อกวนจากพวก “ป่าเถื่อน” ยิ่งทำให้ราชวงศ์จีนต้องหันมาใช้เส้นทางทะเลทางตอนใต้มากขึ้น จนทำให้ดินแดนในแหลมมลายูกลายเป็นศูนย์การค้าระหว่างประเทศไปในที่สุด

ศูนย์เหล่านี้ไม่ได้เป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่นัก และได้ตกไปอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรสำคัญๆ ตามลำดับดังนี้คือ อาณาจักรศรีวิชัย อาณาจักรสุโขทัย และอาณาจักรมัชปาหิต (Majapahit) จนกระทั่งเมื่อประมาณ ปี ค.ศ.1401 อาณาจักรที่ถือได้ว่าเป็นต้นตระกูลของมาเลเซียปัจจุบันได้ถือกำเนิดขึ้นมา โดยมีผู้ปกครองคนแรกชื่อ เจ้าชายปรมศวร (Parameswara) ได้สร้างหมู่บ้านประมงเล็กๆ ให้กลายเป็นอาณาจักรและศูนย์การค้าระหว่างประเทศอันยิ่งใหญ่มีชื่อว่า มะละกา (Malacca) ด้วยการมีความสัมพันธ์เพื่อสร้างความมั่นคงและเพื่อทำการค้าอย่างแน่นแฟ้นกับราชวงศ์หมิง (Ming) ของจีน และด้วยความเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลามเพื่อรับความคุ้มครองและประโยชน์ทางการค้าจากบรรดาอาณาจักรต่างๆ ที่ตั้งอยู่ตามชายฝั่งตอนเหนือของเกาะสุมาตรา ทั้งนี้เพื่อให้พ้นจากการแทรกแซงทางการเมืองของไทยและมัชปาหิต

ความยิ่งใหญ่ของมะละกาดำเนินไปได้เกือบ 100 ปี ก็ตกไปอยู่ภายใต้การปกครองของโปรตุเกสเมื่อปี 1511 แต่จากการที่ชาวโปรตุเกสเป็นพวกยิวชาว และดำเนินนโยบายที่กดขี่และเอาเปรียบทั้งทางการค้าและทาง

ศาสนาต่อชาวพื้นเมืองที่นับถือศาสนาอิสลาม จึงทำให้อาณาจักรที่ยิ่งใหญ่แห่งนี้ค่อยๆ เสื่อมลงไป พร้อมกันนี้ ศูนย์อำนาจของชาวมลายูเองได้ไปปรากฏตามพื้นที่อื่นๆ ในแหลมมลายูแทน เช่น ยะโฮร์ (Johore) เปรัก (Perak) ปาหัง (Pahang) ไทรบุรี หรือ เคดาห์ (Kedah) สลังงอ (Salagor) เป็นต้น ส่วนอำนาจของปอร์ตูกีสเหนือแหลมมลายูได้สิ้นสุดลงเมื่อฮอลันดาเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นับแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นไป แต่ฮอลันดาเองก็ไม่สามารถตั้งศูนย์อำนาจบนแหลมมลายูได้นานนัก จึงต้องปล่อยให้เป็นที่ของอังกฤษที่เริ่มเข้ามายังภูมิภาคนี้ในปลายศตวรรษที่ 17 เป็นต้นไป แต่ฮอลันดาเองก็ไม่สามารถตั้งศูนย์อำนาจบนแหลมมลายูได้นานนัก จึงต้องปล่อยให้เป็นที่ของอังกฤษ ที่เริ่มเข้ามายังภูมิภาคนี้ในปลายศตวรรษที่ 18 ซึ่งหลังจากที่อังกฤษได้เข้าเกาะปีนัง (Penang) จากสุลต่านไทรบุรี เมื่อปี 1786 อิทธิพลของอังกฤษก็เริ่มแผ่ขยายออกไปในแหลมมลายูและด้านตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะบอร์เนียว จนถึงปี 1874 เมื่อข้าหลวงอังกฤษที่ประจำอยู่สิงคโปร์ ได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาปังกอร์ (Pangkor) กับบรรดาผู้นำของเปรัก อังกฤษก็เริ่มขยายอิทธิพลและเข้าครอบครองรัฐต่างๆ ในตอนกลางและตอนใต้ของแหลมมลายู ในขณะที่ไทยก็มีอิทธิพลเหนือ 4 รัฐ ในตอนเหนือคือ ไทรบุรี ปะลิส (Perlis) กลันตัน (Kalantan) และตรังกานุ (Trengganu) จนกระทั่งถึงปี 1909 ทั้ง 4 รัฐนี้ จึงได้ตกไปอยู่ภายใต้ความคุ้มครองของอังกฤษ ตามสนธิสัญญาที่อังกฤษทำกับไทย อีก 5 ปีต่อมา ยะโฮร์ก็ยอมรับอำนาจการคุ้มครองของอังกฤษ นอกจากนี้ อิทธิพลของอังกฤษยังได้ขยายไปสู่ดินแดนด้านตะวันตก และตะวันตกเฉียงเหนือของบอร์เนียวอีกด้วย นั่นคือดินแดนบอร์เนียวตอนเหนือและบรูไน (Brunei)

2. ประวัติการปกครองของอังกฤษจนถึงการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขอบเขตและลักษณะที่อังกฤษนำมาใช้ในการปกครองมลายู แบ่งออกได้เป็น 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ ในยุคแรกของการเริ่มเข้าครอบครอง ได้มีการก่อตั้งรัฐในอารักขา 3 แห่ง ซึ่งเมื่อรวมกันแล้ว เรียกว่า นิคมช่องแคบหรือสเตรตส์ เซตเติลเมนต์ (Straits Settlements) โดยเริ่มแรก บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ (British East India Company) ได้เข้าเกาะปีนังหรือเกาะหมากจากสุลต่านไทรบุรี ในปี 1786 และอีก 14 ปีต่อมา ได้เข้าดินแดนบนแหลมมลายูที่อยู่ตรงข้ามกับเกาะ ซึ่งต่อมามีชื่อว่าจังหวัดเวลลีสลีย์ (Province Wellesley) ในขณะเดียวกัน จากวิกฤตการณ์ทางการเมืองในยุโรป ได้ทำให้อังกฤษเข้าครอบครองมะละกาต่อจากฮอลันดาเป็นการชั่วคราว แต่อังกฤษต้องการดินแดนนี้เป็นนิคมของตนตลอดไป จึงดำเนินการด้วยวิธีการต่างๆ จนประสบผลสำเร็จเมื่อปี 1842 ตามสนธิสัญญาที่กำหนดเขตอิทธิพลระหว่างอังกฤษกับฮอลันดา กล่าวคืออังกฤษจะไม่ไปยุ่งเกี่ยวหรือขยายอิทธิพลในหมู่เกาะตอนใต้ หรือที่เป็นอินโดนีเซียปัจจุบัน ส่วนฮอลันดาก็จะไม่เข้าไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับแหลมมลายูและดินแดนที่อังกฤษมีอิทธิพลอยู่แล้วในบอร์เนียว ส่วนแผนการขั้นสุดท้ายของการสร้างนิคมช่องแคบคือ การก่อตั้งสิงคโปร์ในปี 1819 ทั้งนี้ อังกฤษหวังที่จะใช้รัฐในอารักขาทั้ง 3 แห่ง เป็นจุดยุทธศาสตร์ทางเรือ ด้วยการใช้เป็นทั้งฐานทัพและที่ซ่อมแซมเรือ และรวมถึงการเป็นจุดควบคุมการเดินเรือเข้าออกช่องแคบมะละกา อย่างไรก็ตาม นับแต่นั้นจนถึงการทำสนธิสัญญาปังกอร์ในปี 1874 ผู้บริหารอังกฤษทั้งที่อยู่ภายใต้บริษัทอินเดียตะวันออก และกระทรวงอินเดีย (India Office) ต่างดำเนินนโยบายที่จะไม่ขยายอิทธิพลของตนออกไปอีก ทั้งนี้ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการปกครองและบริหารสูงมาก

ยุคที่ 2 เริ่มขึ้นภายหลังจากที่ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาปังกอร์และกิจกรรมต่างๆ ในมลายู ได้ตกอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงอาณานิคม (Colonial Office) แล้ว อังกฤษเริ่มนำเอานโยบายแทรกแซงและขยายอาณานิคมเข้ามาใช้อย่างเต็มที่ ด้วยการส่งข้าราชการของตนเข้าไปประจำตามรัฐต่างๆ เพื่อ “ให้คำปรึกษาในทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องที่เกี่ยวกับประเพณีของชาวมลายู และศาสนาอิสลาม”

ยุคที่ 3 เริ่มขึ้นในปี 1895 กล่าวคือ เมื่อระบบที่ปรึกษา (residential system) ได้รับการพัฒนาออกไป โดยที่ข้าราชการอังกฤษที่เป็นที่ปรึกษาของสุลต่านมีอำนาจการสั่งงานเทียบเท่ากับผู้สำเร็จราชการ แต่เนื่องจากการติดต่อกับผู้บังคับบัญชา คือ ผู้ว่าราชการแห่งนิคมช่องแคบที่สิงคโปร์นั้นลำบาก เพราะระยะทางห่างไกลกัน จึงทำให้การปฏิบัติงานและนโยบายไม่สัมพันธ์กัน นอกจากนี้กฎหมายและระเบียบภาชีอากรในรัฐอื่นๆ ที่ไม่ได้รวมอยู่ใน

อาณานิคมของแคว้นก็เกิดความแตกต่างกันมากขึ้น ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว ในปีนั้นจึงได้มีการรวมเอารัฐที่อยู่ในอาณานิคมทั้ง 4 คือ เปรู เซอร์ลิงงอ เนกรี-เซมบิลิน (รัฐเล็กๆ 9 รัฐ) และปาหังค์ มาตั้งเป็นสหพันธรัฐมลายู (Federated States) โดยที่แต่ละรัฐต่างมีสภาพแห่งรัฐซึ่งมีทั้งอำนาจการบริหารและกฎหมาย และมีการว่าจ้างต่างชาติให้มาช่วยราชการด้านการบริหารอีกด้วย

ยุคที่ 4 เริ่มในปี 1909 เมื่ออังกฤษได้รับรัฐไทรบุรี (เคดาห์) ปะลิส กลันตัน และตรังกานู มาไว้ในอาณานิคมตามสนธิสัญญาที่ทำกับไทย และจากนั้น อังกฤษได้รวมรัฐทั้ง 4 ไว้ด้วยกัน ภายใต้ชื่อ รัฐนอกสหพันธรัฐมลายู (Unfederated States) ทั้งนี้ อังกฤษได้ส่งข้าราชการของตนให้ไปเป็นที่ปรึกษาประจำตามรัฐเหล่านั้น แต่มีหน้าที่ค่อนข้างจำกัด คือ “ถึงจะต้องให้คำปรึกษาในทุกเรื่องก็ตาม แต่ไม่สามารถออกคำสั่งหรือบังคับให้สุลต่านปฏิบัติตามความคิดของตน วิธีการเช่นนี้ได้ถูกนำไปใช้ในรัฐยะโฮร์ ในอีก 5 ปีต่อมา พร้อมกับ การจัดให้อยู่ในกลุ่มของพวก รัฐนอกสหพันธรัฐด้วย

ระบบการปกครองดังที่ได้กล่าวมาแล้ว อังกฤษได้นำมาใช้ในมลายูจนกระทั่งถึงการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2

3. ประวัติการปกครองของอังกฤษในช่วงสุดท้าย

นับได้ว่ามาเลเซียเป็นประเทศหนึ่งในจำนวนไม่กี่ประเทศในภูมิภาคนี้ ที่มีการพัฒนาทางการเมืองตามระบบที่อังกฤษได้กำหนดขึ้นมาจนถึงการได้รับเอกราช เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 1957 ถึงแม้ว่าจะมีการต่อต้านรูปแบบการปกครองอยู่บ้าง แต่ชาวมลายูและชนเชื้อชาติอื่นๆ ต่างก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาเพื่อต่อสู้อังกฤษไปตามวิถีทางการเมือง ยกเว้นในช่วง “ภาวะฉุกเฉิน” หรือ Emergency Period ระหว่างปี 1948 ถึง 1960 ที่รัฐบาลอังกฤษและต่อมารัฐบาลสหพันธ์มลายู ต้องใช้เงินจำนวนมากเพื่อปราบปรามขบวนการคอมมิวนิสต์ หรือพรรคคอมมิวนิสต์มลายู (Communist Party of Malaya - CPM)

ก. จากสหภาพมลายูไปสู่สหพันธ์มลายู ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 หน่วยวางแผนของกระทรวงอาณานิคมได้เสนอระบบการปกครองมลายูแบบใหม่ต่อรัฐบาลอังกฤษ ระบบนี้เรียกว่าสหภาพมลายู (Malayan Union) ได้ถูกจัดตั้งขึ้นมา โดยไม่ได้ปรึกษากับผู้นำชาวมลายูเลย เนื่องจากกำลังอยู่ในช่วงของการยึดครองของญี่ปุ่น และเมื่อถูกนำมาใช้ในเดือนเมษายน 1946 จึงประสบกับการต่อต้านอย่างมาก กล่าวคือ ในช่วงก่อนการเกิดสงครามโลก อังกฤษได้นำเอานโยบายที่จะกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปสู่รัฐต่างๆ มาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของสหพันธรัฐมลายู แต่รัฐบาลกลางจะยังคงดูแลให้รัฐเหล่านั้นมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดต่อกัน ทั้งนี้ อังกฤษยังไม่สามารถทำลายกำแพงของความเป็นรัฐลงได้ อย่างไรก็ตาม การที่อังกฤษได้คิดปรับเปลี่ยนนโยบายการปกครองไปเป็นสภาพเช่นนี้ ก็เนื่องมาจากมีผู้นำชาวมลายูจำนวนมากได้ให้การสนับสนุนแก่กองทัพญี่ปุ่นเพื่อการได้รับเอกราชอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ชาวจีน ซึ่งรวมถึงพวกคอมมิวนิสต์จีน กลับรักษาความสัมพันธ์กับรัฐบาลอังกฤษเอาไว้

ตามแผนการสหภาพมลายู ซึ่งไม่มีสภาพแบบสหพันธ์ จะเป็นการรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง บรรดาสุลต่านจะต้องสละอำนาจของตนโดยสิ้นเชิง และลดฐานะลงไปเป็นเพียง “ที่ปรึกษา” รัฐบาลท้องถิ่นจะตกอยู่ใต้อำนาจของรัฐบาลกลางที่มีข้าหลวงอังกฤษเป็นผู้นำสูงสุด จะมีหน้าที่ออกกฎหมายอันมีผลใช้บังคับได้ทันที ประการที่ 2 ขนชั้นพื้นเมืองทุกเผ่าพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในดินแดนมลายู จะได้รับสิทธิเท่าเทียมกันในฐานะพลเมืองของประเทศ ประการที่ 3 รัฐต่างๆ ที่จะอยู่ในสหภาพมลายู คือ 4 รัฐในสหพันธรัฐมลายู 5 รัฐ ที่อยู่นอกสหพันธ์และนิคมช่องแคบ มะละกาและปีนัง ส่วนนิคมสิงคโปร์จะให้เป็นขึ้นโดยตรงกับรัฐบาลอังกฤษ ทั้งนี้เป็นเพราะมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ทางทะเล และเป็นคลังอาวุธของอังกฤษที่ใหญ่ที่สุดในซีกตะวันออกของคลองสุเอซ นอกจากนี้ อังกฤษยังต้องการป้องกันการเกิดปัญหาเชื้อชาติ เพราะนิคมแห่งนี้มีชุมชนชาวจีนที่ใหญ่ที่สุด เมื่อเปรียบกับบรรดารัฐมลายูอื่นๆ ในอาณานิคมของอังกฤษ

การที่สหภาพมลายูถูกต่อต้านมากก็เพราะว่า นอกจาก “สิทธิพิเศษของชาวมลายู” กำลังถูกรีดรอนไป ดูเหมือนว่ารัฐบาลอังกฤษจะไม่ยอมรับการเป็น “รัฐมลายู” อีกต่อไป พร้อมกันนี้ ชาวมลายูยังไม่แน่ใจว่าชาวจีนและอินเดียจะสามารถทำตัวเป็นพลเมืองของรัฐมลายูได้อย่างจริงๆ เพราะชาวมลายูยังมีความเคลงใจในความซื่อสัตย์ต่อรัฐของบุคคลทั้ง 2 กลุ่มนั้น (สถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น สืบเนื่องมาจากความแตกแยกทางชาติพันธุ์ การที่ชาวมลายูมองว่าชาวจีนและอินเดียไม่ซื่อสัตย์ต่อรัฐ เป็นการมองจากโลกทัศน์ของตนที่ถือว่าดินแดนมลายูเป็นของชาวมลายู จึงต้องทำทุกอย่างเพื่อขับไล่อังกฤษ ส่วนชาวจีนและอินเดียส่วนใหญ่ถือว่าดินแดนนี้ อังกฤษเป็นผู้ปกครอง จึงต้องเคารพและซื่อสัตย์ต่อผู้ปกครอง ดังนั้น ในช่วงสงคราม กลุ่มต่อต้านญี่ปุ่นที่สำคัญคือ กองทัพต่อต้านญี่ปุ่นของประชาชนมลายู (The Malayan People's Anti-Japanese Army - MPAJA) ซึ่งส่วนใหญ่มีชาวจีนเป็นกองกำลัง ได้ประหารชีวิตชาวมลายูที่ไปเข้ากับฝ่ายญี่ปุ่น จึงทำให้ผู้นำทางศาสนาอิสลามได้ก่อตั้ง “กองทัพอิสลาม” ขึ้นมาเพื่อสู้กับ MPAJA และจับคนจีนทั่วไปฆ่าทิ้ง นอกจากนี้ ตำรวจมลายูที่อยู่ภายใต้คำสั่งของกองทัพญี่ปุ่น ยังรับคำสั่งให้ต่อต้าน MPAJA อีกด้วย)

ในการรวมพลังต่อต้าน บรรดาผู้นำชาวมลายูในสมาคมมลายู (Malay Associations) ในกัวลาลัมเปอร์ ได้ร่วมกันก่อตั้งพรรคการเมืองที่มีชื่อ “องค์กรเอกภาพแห่งชาติมลายู หรืออัมโน (United Malays National Organization - UMNO) ขึ้นมาในเดือนมีนาคม 1946 มีนายกรัฐมนตรีแห่งรัฐยะโฮร์ คือ ดาโต๊ะ ออนบิน จาอฟาร์ (Dato' Onn bin Ja'afar) เป็นประธานพรรค พร้อมกันนั้น ได้เรียกร้องอย่างเข้มแข็งให้เลิกการก่อตั้งสหภาพมลายู รัฐบาลที่กรุงลอนดอนก็ถูกโจมตีอย่างมากในรัฐสภา และจากบรรดาอดีตข้าราชการอังกฤษที่เคยปกครองรัฐมลายู ดังนั้น เมื่อเห็นการรวมพลังของชาวมลายูเพื่อต่อต้านและเห็นว่าแนวร่วมฝ่ายซ้ายของผู้นำชุมชนที่ไม่ใช่ชาวมลายูให้การสนับสนุนสหภาพมลายู ซึ่งจะทำให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างชาติพันธุ์ที่ต่างกันได้ และรวมไปถึงการขยายอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ที่อยู่ในพวกแนวร่วมฯ รัฐบาลอังกฤษจึงจำเป็นต้องประกาศยกเลิกระบบการปกครองนั้น และได้กำหนดแผนการปกครองแบบใหม่ขึ้นมาที่เรียกว่า สหพันธ์มลายู (Federation of Malaya) ซึ่งประกาศใช้ในปี 1948 ตามแผนนี้ “สถานะพิเศษ” ของชาวมลายูได้รับการยอมรับอีกครั้ง สุลต่านจะสามารถคงอำนาจของตนดั้งเดิมรัฐทั้ง 11 แห่ง (ชาวมลายูไม่ประสงค์จะให้ลิงคโปรมารวมอยู่ในสหพันธ์ เนื่องจากเกรงว่าจะทำให้จำนวนประชากรจีนมีอัตราส่วนสูงขึ้น) ต่างมีอำนาจในการปกครองตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านประเพณีและศาสนา นอกจากนี้ให้ถือว่าผู้ที่อาศัยอยู่บนดินแดนมลายูมีฐานะเป็นพลเมืองของสหพันธ์ แต่ต้องยอมรับข้อตกลงที่ว่า พวกนี้จะอาศัยอยู่บนดินแดนแห่งนี้ตลอดไป และสามารถพูดภาษามลายู หรือภาษาอังกฤษได้ จากกฎข้อบังคับนี้ทำให้ประชากรเพียง 3 ล้านคน จากประชากรทั้งสิ้น 5 ล้านคน มีคุณสมบัติพอที่จะเป็นพลเมืองของมลายูได้ และถ้าแยกตามเผ่าพันธุ์แล้ว จะมีประชากรประมาณร้อยละ 78 เป็นชาวมลายู ร้อยละ 12 เป็นชาวจีน และร้อยละ 7 เป็นชาวอินเดีย

ข. จากสหพันธ์มลายูไปสู่การให้เอกราช ในช่วงสุดท้ายของการปกครองจนถึงเดือนสิงหาคม 1957 เมื่ออังกฤษได้ให้เอกราชแก่มลายูนั้น ได้เกิดระบบพรรคการเมืองขึ้นมา และที่สำคัญคือพรรคการเมืองเหล่านั้น ได้มีส่วนอย่างมากในการผลักดันให้สหพันธ์มลายูได้รับเอกราช ดังจะเห็นได้จากวิวัฒนาการของพรรคตามแนวของชาติพันธุ์ดังนี้

1) ขบวนการทางการเมืองของชาวมลายูในยุคแรก ถือได้ว่าศาสนาเป็นฐานสำคัญในการก่อให้เกิดลัทธินิยมและวิวัฒนาการของลัทธินั้นในมลายู จนเป็นประเทศมาเลเซียในประเทศมาเลเซียในปัจจุบัน ประการที่ 2 ปัจจัยที่ช่วยผลักดันการขยายอุดมการณ์ชาตินิยมของชาวมลายู คือ ความกลัวที่ตนจะต้องสูญเสียผลประโยชน์ให้แก่ชาติต่างเชื้อชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้แก่ชาวจีน ซึ่งควบคุมเศรษฐกิจของชาติไว้ได้ และยังสามารถรวมตัวกันจากการมีสมาคมหรืออั้งยี่ จนเกิดขบวนการทางการเมืองที่สนับสนุนและขยายอิทธิพลในหมู่ชาวจีนและทำลายชาวมลายูได้ด้วย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ชาวมลายูต้องร่วมมือกันและสร้างขบวนการทางการเมืองเช่นกัน เพื่อตอบโต้และรักษาผลประโยชน์ของตนไว้ จึงทำให้สังคมมลายูถูกแบ่งแยกโดยประเด็นทางชาติพันธุ์มากขึ้น

แรงกระตุ้นที่ทำให้ชาวมลายูเกิดความสำนึกในชาตินิยม เริ่มมาจากตะวันออกกลางในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เมื่อเกิดการปฏิรูปศาสนาและเกิดกลุ่ม “ยังเติร์ก” (Young Turks) ขึ้นมา แนวความคิดเหล่านี้ได้เข้ามาในมลายู เมื่อปี 1904 และในช่วง 20 ปีต่อมา ได้ผลักดันให้ชาวมลายูมีความรู้และเรียนรู้ทางการเมืองมากขึ้น ในปี 1926 จึงได้เกิดพรรคการเมืองแรกขึ้นมา คือ พรรคสหภาพชาวมลายูสิงคโปร์ (Singapore Malay Union หรือ Kesatuan Melayu Singapura) ทั้งนี้สมาชิกจะต้องมีเชื้อสายมลายูที่อาศัยอยู่ในแหลมมลายูและหมู่เกาะอินโดนีเซีย เท่านั้น ผู้นำส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก เป็นชนชั้นกลางที่มีอาชีพค้าขาย เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย หรือนักหนังสือพิมพ์ พวกนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาความเป็นอยู่ โอกาสด้านการศึกษาและอาชีพให้แก่ชาวมลายู และพยายามผลักดันให้เกิดความสนใจการเมืองการปกครองด้วย และเพื่อขยายแนวคิดนี้ให้กว้างขึ้น ได้มีการก่อตั้งสาขาของสหภาพฯ ขึ้นมาในมะละกาและปีนัง ในปี 1937 อีก 2 ปีต่อมา สมาคมสำหรับชาวมลายูได้ถูกก่อตั้งขึ้นใน ปาหัง เซลังอร์ เนกริซิมบิลัน และจังหวัดเวลลิสลีย์ เพื่อสานต่อเจตนารมณ์ขององค์กรแม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน หลักการ “รัฐมลายูสำหรับชาวมลายู” ทั้งนี้ หมายถึงการร่วมมือของชนที่มีเชื้อสายมลายูที่อยู่ทั้งในรัฐมลายูและอินโดนีเซีย เพื่อการต่อสู้ให้ได้เอกราช และการรวมเป็นประเทศเดียวกัน

2) พรรคการเมืองของชาวมลายูเพื่อเอกราช ความคิดที่จะให้รัฐมลายูรวมกันกับอินโดนีเซียนี้ เกิดขึ้นเมื่อประมาณปี 1938 โดยกลุ่มการเมืองหัวรุนแรงหรือฝ่ายซ้ายของสหภาพชาวมลายูสิงคโปร์ ที่มีชื่อว่าสหภาพแห่งชาวมลายูหนุ่ม (Union of Malay Youth หรือ Kesatuan Melayu Muda) ซึ่ง 7 ปีต่อมาได้ เปลี่ยนชื่อเป็นสหภาพแห่งแหลมชาวอินโดนีเซีย (Union of Peninsular Indonesians หรือ Kesatuan Ra'ayat Indonesia Semenanjung - KRIS) ทั้งนี้ ชาวมลายูหวังที่จะใช้ประโยชน์จากขบวนการชาตินิยมของชาวอินโดนีเซียที่เข้มแข็งกว่า และรวมไปถึง การเรียกร้องเอกราชที่ใกล้จะประสบผลสำเร็จอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม เนื่องจากขบวนการฝ่ายซ้ายนี้ต้องการความสนับสนุนจากกองทัพญี่ปุ่นด้วย แต่ผลปรากฏว่าเพียง 1 เดือน หลังจากที่สหภาพแห่งแหลมชาวอินโดนีเซียก่อตั้งขึ้นมา ญี่ปุ่นก็ได้ประกาศแพ้สงคราม (สิงหาคม 1945) ดังนั้น สหภาพฯ จึงต้องล้มเลิกไปด้วย แต่ได้มีผู้นำบางคน ก่อตั้งพรรคใหม่ขึ้นมาคือ พรรคแห่งชาติมลายู (Malay Nationalist Party) เพื่อดำเนินนโยบายเดิมต่อไป พร้อมกันนั้น ได้ขยายสาขาไปสู่กลุ่มชนต่างๆ ของชาวมลายู เช่น พวกยูวชนและสตรี นอกจากนี้ จุดมุ่งหมายอีกประการของพวกหัวรุนแรงเหล่านี้ คือ การรวมสิงคโปร์ไว้ในสหพันธ์มลายูด้วย จึงได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ ของชาวจีน ในขณะเดียวกัน องค์กรเหล่านี้ได้ร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์มลายู หรือ พคม. (Communist Party of Malaya) ก่อตั้งสภาที่ปรึกษามวลมลายูแห่งการร่วมกิจกรรม (All - Malayan Council of Joint Action - AMCJA) ขึ้นมา ดังนั้น จากการที่พวกหัวรุนแรงของทั้งฝ่ายชาวมลายู และชาวจีนมารวมมือกันเช่นนี้ ได้ทำให้รัฐบาลอังกฤษเกิดความกลัวว่า พันธมิตรนี้จะได้รับอิทธิพลคอมมิวนิสต์มากขึ้น และสร้างความปั่นป่วนในสังคมมากกว่าที่กำลังเป็นอยู่ในขณะนั้น (ในช่วงปี 1945 - 1948 พรรคคอมมิวนิสต์มลายูยังเป็นพรรคที่ถูกต้องตามกฎหมาย ได้มีบทบาททั้งทางการกำหนดรัฐธรรมนูญและกิจกรรมของสหภาพแรงงานต่างๆ เช่น เรียกร้องให้ชาวจีนและอินเดียมีสิทธิในการร่วมปกครอง ส่งเสริมการหยุดงานประท้วง ซึ่งในช่วงปี 1947 มีการประท้วงถึง 360 ครั้ง) ดังนั้น เมื่อ พคม. เริ่มโจมตีและฆ่าเจ้าหน้าที่ของสวนยางและเหมืองดีบุกที่เป็นชาวยุโรปมากขึ้น อังกฤษจึงต้องประกาศภาวะฉุกเฉินทั่วประเทศในกลางปี 1948 เพื่อที่จะใช้กองกำลังทหารปราบคอมมิวนิสต์ได้เต็มที่ พร้อมกันนี้ ได้ประกาศห้ามพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายหรือหัวรุนแรงทั้งหมดของชาวมลายู ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วย (จำนวนพลเรือนที่ถูกฆ่าตายมีดังนี้ ปี 1948 มี 164 คน ปี 1949 มี 334 คน ปี 1950 มี 646 คน และ 1951 มี 532 คน และจากนั้นเป็นต้นไป จำนวนผู้เสียชีวิตเริ่มลดลง)

ดังนั้น จึงเป็นโอกาสของพรรคอัมโน ซึ่งถือกำเนิดมาเมื่อต้นปี 1946 เพื่อต่อต้านการก่อตั้งสหภาพมลายูสามารถเข้ามาแทนที่พรรคฝ่ายซ้ายในการเป็นตัวแทนของชาวมลายู เพื่อเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษได้ การที่พรรคการเมืองนี้มีผู้นำที่มาจากชนชั้นสูงที่มีการศึกษา (ผู้ก่อตั้งพรรคอัมโน คือรัฐมนตรีแห่งรัฐยะโฮร์ ดาโต๊ะ ออน บิน ต่อมาในปี 1951 ได้ลาออก เนื่องจากขัดแย้งเรื่องกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกพรรค ผู้นำคนต่อมาคือ ตุนกู อับดุล ราห์มัน (Tunku Abdul Rahman) เป็นน้องชายสุลต่านรัฐเคดาห์ และจบกฎหมายจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์)

และมีนโยบายและกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่รุนแรง จึงทำให้ชาวมลายูส่วนใหญ่หันมาให้การสนับสนุน โดยถือว่าพรรคอัมโนเป็นตัวแทนของชาวมลายู ซึ่งก็เป็นจริง เพราะตามกฎหมายของพรรคได้ระบุไว้ว่า “สมาชิกต้องเป็นชาวมลายูเท่านั้น” และ “ชนชาติอื่นเป็นเพียงสมาชิกรอง” แต่เพื่อดึงให้ชาวจีนมาสนับสนุน พรรคอัมโนจึงสร้างพันธมิตร (alliance) ทางการเมืองกับสมาคมชาวจีนมลายูหรือเอ็มซีเอ (Malayan Chinese Association - MCA) ซึ่งเป็นพรรคการเมืองของนักธุรกิจชั้นกลางของชาวจีนที่ปฏิเสธการใช้ความรุนแรง อย่างไรก็ตาม พันธมิตรทางการเมืองเช่นนี้ ทำให้อัมโนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะในการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งแรก สำหรับกัวลาลัมเปอร์ในปลายปี 1951 ทั้ง 2 พรรคสามารถเอาชนะการเลือกตั้งได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ จึงมีการก่อตั้งพรรคองค์กรพันธมิตร (Alliance Organization) ขึ้นมา โดยที่แต่ละพรรคยังคงรักษาภาพพรรคของตนไว้ ทั้งในด้านโครงสร้าง ระเบียบสมาชิกภาพ และนโยบายในด้านเชื้อชาติ ต่อมาในปี 1954 อัมโนจึงดึงเอาพรรคสภาชาวอินเดียมลายู หรือเอ็มไอซี (Malayan Indian Congress - MIC) เข้ามาร่วมด้วย ซึ่งในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกในปี 1955 พรรคพันธมิตรที่มี 3 พรรคการเมืองร่วมมือกัน ได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้น โดยเสียที่นั่งในเพียง 1 ที่จาก 52 ที่นั่ง จากนั้นเป็นต้นมา พรรคพันธมิตรซึ่งมีอัมโนเป็นแกนนำ ก็ดำเนินนโยบายเพื่อ “เอกราช” (Merdeka) จนประสบผลสำเร็จในเดือนสิงหาคม 1957)

3) พรรคการเมืองของชาวจีนเพื่อเอกราช การที่ดินแดนมลายูมีคนจีนมาอาศัยอยู่นั้น เป็นเวลามากกว่า 1,000 ปีมาแล้ว และการที่รัฐมะละกาในอดีตก็เคยมีความสัมพันธ์อย่างดี โดยเคยขอความช่วยเหลือจากจักรพรรดิจีน เพื่อปกป้องดินแดนจากการคุกคามของไทยและมณฑลพม่าได้ ทำให้ชาวจีนทั่วไปมีความรู้สึกว่าดินแดนบนแหลมมลายูก็เป็นดินแดนของชาวจีนด้วย นอกจากนี้ การที่มีชาวจีนค่อยๆ อพยพเข้ามาตลอดเวลา โดยเฉพาะหลังกลางศตวรรษที่ 19 ได้ทำให้ปริมาณชาวจีนบนดินแดนแห่งนี้เพิ่มขึ้นอีกมาก ในที่สุด ได้ทำให้ปริมาณชาวจีนบนดินแดนแห่งนี้เพิ่มขึ้นอีกมาก ในที่สุด ได้ทำให้เกิดการเผชิญหน้ากันระหว่างชาวจีนกับชาวมลายูซึ่งถือว่าดินแดนนี้เป็นเจ้าของ

สำหรับชาวจีนนั้น ถึงแม้จะเกิดหรืออาศัยอยู่ในมลายูมานานเท่าใดก็ตาม ก็ยังคงยึดติดตามชาวจ้าว และผูกพันต่อประเทศจีน ดังนั้น เมื่อการปฏิวัติในปี 1911 โดยพรรคก๊กมินตั๋ง (Kuomintang) ของซุนยัตเซน (Sun Yat Sen) สมฤทธิ์ผลได้ทำให้ชาวจีนในมลายูมากขึ้น ปัญหาการเมืองของชาวจีนในมลายูเกิดขึ้นเนื่องจาก ก๊กมินตั๋ง ซึ่งยังเป็นพันธมิตรกับพรรคคอมมิวนิสต์ในจีนได้เข้ามาตั้งสาขาของพรรคในมลายู และด้วยการผลักดันของสมาชิกที่เป็นคอมมิวนิสต์ จึงดำเนินการรณรงค์ต่อต้านอังกฤษอย่างเปิดเผย ทั้งในโรงเรียนจีน และสหภาพแรงงานต่างๆ ถึงขั้นที่ในปี 1926 สามารถก่อตั้งสหภาพแรงงานทะเลใต้ (Nanyang General Labour Union) ขึ้นมา และชักจูงให้ผู้ใช้แรงงานก่อการนัดหยุดงาน ซึ่งในที่สุด อังกฤษต้องประกาศให้ก๊กมินตั๋งเป็นพรรคนอกกฎหมาย ดังนั้น พวกนี้จึงต้องแอบตั้งพรรคหรือลงใต้ดิน ส่วนพวกสมาชิกที่เป็นคอมมิวนิสต์ ได้ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ทะเลใต้ (Nanyang Communist Party) เพื่อดำเนินการกิจกรรมทางการเมืองอย่างลับๆ ต่อไป แต่ไม่ได้รับรับผลสำเร็จนัก จึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นพรรคคอมมิวนิสต์มลายูในปี 1930 พร้อมกับดำเนินการแทรกแซงตามสหภาพแรงงานและองค์กรเยาวชน แต่จากการปราบปรามของรัฐบาลอย่างหนัก ทำให้ พคม. ได้รับสนับสนุนน้อยลงทันที

ภาพพจน์ของ พคม. ได้รับการฟื้นฟูอีกครั้ง เมื่อมีการต่อต้านญี่ปุ่นในช่วงก่อนการเกิดสงครามโลก แต่เนื่องจาก พคม. เป็นพรรคของชาวจีน จึงไม่ค่อยมีชนชาติอื่นเป็นสมาชิก (ในปี 1939 พคม. มีสมาชิกประมาณ 37,000 คน) อย่างไรก็ตาม เมื่อกองทัพเยอรมันบุกรัสเซีย ในปี 1941 พคม. ได้เสนอตัวเข้าช่วยอังกฤษในการทำสงครามกับญี่ปุ่น ดังที่ได้ช่วยป้องกันสิงคโปร์ก่อนการถูกยึดไปในปี 1942 จากนั้น สมาชิก พคม. ได้หนีเข้าป่าและร่วมกับทหารอังกฤษต่อต้านและทำลายกองทัพญี่ปุ่นตลอดมา จนสิ้นสุดสงครามในปี 1945

ในการให้ความร่วมมือเช่นนี้ ได้มีการจัดตั้งกองทัพต่อต้านญี่ปุ่นของประชาชนมลายู (Malayan People's Anti-Japanese Army) แต่สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวจีน นอกจากนี้ ยังมีการตั้งสมาคมและสหภาพ เพื่อการต้านญี่ปุ่นตามชุมชนต่างๆ ในเมือง จนทำให้รัฐบาลอังกฤษเชื่อว่า พคม. ให้ความร่วมมืออย่างสุจริต แต่หาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะตลอดเวลา พคม. ได้วางแผนไว้ว่าจะยึดครองมลายูทันทีที่สงครามสงบติดกัน และจะก่อตั้งมลายูให้เป็น

สาธารณรัฐประชาชน (Peoples Republic) ดังนั้น เมื่อสงครามยุติลง พคม. จึงขยายอิทธิพลไปยังบรรดาสหภาพแรงงานและองค์กรเยาวชนทั่วประเทศอีกครั้ง โดยอาศัยแนวทางเดิมคือการประท้วงและหยุดงาน เพื่อเรียกร้องค่าแรงเพิ่ม และให้ลดค่าครองชีพ (พคม. ควบคุมสหภาพแรงงานได้มากกว่าร้อยละ 60 เช่น สามารถบงการให้สมาชิกปฏิบัติตามความต้องการของพรรคได้ ถ้าผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม จะถูกฆ่าทิ้ง หรือข่มขู่ต่างๆ นานา ถึงแม้ผู้กระทำผิดถูกตำรวจจับได้ จะไม่มีผู้ใดกล้าชี้ตัว คาดว่ามีบุคคลที่ทำงานดังกล่าวให้แก่ พคม. ไม่น้อยกว่า 3,500 คน) อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนตัวผู้นำจาก ลอย ตัก (Loi Tak) ไปเป็น จิน เป็ง (Chin Peng) ในปี 1947 (สมาชิกพคม. ต่อมาทราบว่าหัวหน้าของตน หรือ ลอย ตัก หักหลังพวกตน กล่าวคือ ในช่วงสงคราม ลอย ตัก ได้แอบส่งรายชื่อสมาชิกบางคนของพรรคให้กองทัพญี่ปุ่นจับไปสังหาร และยังเป็นสายลับให้กับอังกฤษด้วย สุดท้ายในปี 1974 ได้หลบหนีไปพร้อมกับยกยอกเงินทุนของพรรคไป) ได้มีการปฏิรูปทั้งโครงสร้างพรรคและนโยบายใหม่ โดยจะใช้วิธีการที่รุนแรงมากขึ้น คือ ยุยงให้เกิดการจลาจลใช้กำลังของ “กองทัพปลดปล่อย” เข้าต่อสู้กับรัฐบาลตามแบบสงครามจรยุทธ์ เพื่อยึดครองสหพันธ์มลายูให้ได้ (กองทัพปลดปล่อยมีกำลังพลประมาณ 4 - 5 พันคน สมาชิกเป็นอดีตนักเรียนที่ต่อต้านญี่ปุ่น บางคนเป็นนักเรียนและนักศึกษาโรงเรียนจีน หรือเป็นอาชญากร และพวกที่เพิ่งอพยพมาจากประเทศจีน นอกจากนี้ยังมีพวก “แนวที่ 5” ที่เป็นสมาชิกของสมาคมลับ และยังมีชาวสลัมคนจีนอีกประมาณ 5 แสนคนที่เข้ามาาร่วมด้วย) และเมื่อความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว รัฐบาลจึงประกาศภาวะฉุกเฉินทั่วประเทศในเดือนมิถุนายน 1948 ถึงแม้ว่า ภาวะฉุกเฉินจะถูกยกเลิกไปในปี 1960 แต่การต่อสู้ของ พคม. ก็ดำเนินต่อไปจนถึงปี 1989 เมื่อรัฐบาลไทยได้ช่วยเหลือเจ้าให้ พคม. วางอาวุธและแปลงสภาพเป็นกลุ่มร่วมพัฒนาชาติในที่สุด (นับแต่ปี 1960 เป็นต้นมา บางส่วนของ พคม. ได้เข้ามาปฏิบัติการในฝั่งไทย ซึ่งไทยเรียกพวกนี้ว่า เป็นโจรคอมมิวนิสต์มลายู หรือ จคม. ในปี 1987 ไทยได้นำเอานโยบาย 66/2523 มาใช้ และร่วมกับรัฐบาลมาเลเซียปราบจคม. ในวันที่ 2 ธันวาคม 1989 ทางกรมมาเลเซีย และฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ลงนามในความตกลงที่จะยุติการต่อสู้ด้วยอาวุธ โดยมีฝ่ายไทยเป็นสักขีพยาน)

จากพฤติกรรมของ พคม. นี้เอง ที่ทำให้ชาวจีนทั่วไปที่ไม่นิยมความรุนแรงได้ให้การสนับสนุนแก่พรรคเอ็มซีเอ ซึ่งก่อตั้งขึ้นมาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 1949 โดยกลุ่มชาวจีนที่มีรัฐบาลและมีอิทธิพล แต่มีแนวคิดแบบอนุรักษนิยม ทั้งนี้ วัตถุประสงค์เบื้องต้นของการก่อตั้งคือ การเมือง กล่าวคือ ประการแรก ต้องการสร้างเอกภาพในหมู่ชาวจีน ทั้งคนรวยและคนจน โดยเฉพาะกลุ่มหลังที่กำลังตกเป็นเครื่องมือของ พคม. สรุปแล้วก็คือต้องการต่อต้านพวกคอมมิวนิสต์ ประการที่สอง ต้องการส่งเสริมให้คนจีนมีความสนใจต่อการเมือง วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ประการสุดท้าย ต้องการให้พรรคเป็นเครื่องมือเรียกร้องให้เกิดการพัฒนาสภาพของชาวจีนด้วย สำหรับสมาชิกนั้น เปิดให้แก่ชาวจีนทุกคนที่เกิดหรืออาศัยอยู่ในสหพันธ์มลายูมาแล้ว 5 ปี และประสงค์ที่จะตั้งรกรากอยู่ตลอดไป ทั้งนี้ รัฐบาลอังกฤษต้องยอมรับว่าชาวจีนเหล่านี้มี “สถานะและสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบเท่าเทียมกับผู้อื่นที่ได้เป็นพลเมืองมลายู” และเพื่อให้วัตถุประสงค์สัมฤทธิ์ผล พรรค เอ็มซีเอ. จึงยอมเข้าเป็นพันธมิตรกับอัมโน ซึ่งหมายถึงว่าการร่วมกันเรียกร้องเอกราชด้วย

4) พรรคการเมืองของชาวอินเดียเพื่อเอกราช พรรคสภาชาวอินเดียมลายู หรือ เอ็มไอซี. ได้รับการก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 1946 โดยที่ได้รับความอิทธิพลและแนวความคิดเกี่ยวกับการกอบกู้เอกราชจากพรรคการเมืองของชาวอินเดีย การก่อตั้งพรรค เอ็มไอซี. ก็เป็นการแสดงออกของการรักษาผลประโยชน์ของชาวอินเดียในสหพันธ์มลายู ที่เป็นอีกเผ่าพันธุ์ที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของสังคมนั้น แต่เมื่อพิจารณาถึงด้านจำนวนประชากรแล้ว พบว่าในปี 1954 เมื่อพรรค เอ็มไอซี. เข้าร่วมในพันธมิตร มีชาวอินเดียที่มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเพียงร้อยละ 4 ส่วนชาวจีนมีร้อยละ 11.2 และชาวมลายูมีถึงร้อยละ 84.2 ส่วนที่เหลือเป็นชนเชื้อสายอื่น อย่างไรก็ตาม การที่พรรคนี้มีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นพวกผู้นำชาวอินเดียที่ร่ำรวย และยังได้รับการศึกษาแบบตะวันตกด้วย จึงไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนจากผู้ใช้งานแรงงานชาวอินเดียทั่วไป โดยเฉพาะพวกที่อาศัยอยู่ตามชนบท ดังนั้น พรรค เอ็มไอซี. จึงเป็นตัวแทนของชนกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น และถ้าพิจารณาแต่ละเขตเลือกตั้ง ก็ไม่มีเขตใดที่มีชาวอินเดียอาศัยอยู่มากกว่าชาวมลายูหรือชาวจีนส่วนกรณีที่พรรค เอ็มไอซี. เข้าร่วมในพรรคพันธมิตรนั้นก็เพียงเพื่อ “เรียกร้องประโยชน์ใดๆ ที่พอจะเรียกได้” ทั้งนี้

พรรคของชาวอินเดียนี้เป็นเพียง “ลูกไล่” ของอัมโน และพรรค เอ็มซีเอ. เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้พรรค เอ็มไอซี. ต้องเสียเสียงสนับสนุนในหมู่ชาวอินเดียไปอีก พร้อมกับที่บางครั้งได้ถูกกล่าวหาว่าไม่ส่งเสริมหรือรักษาผลประโยชน์ของชาวอินเดีย แต่กลับยอมเสียผลประโยชน์ให้แก่พันธมิตร เพื่อเพิ่มพูนเป้าหมายของกลุ่มนั้น

ค. เอกราชหรือเมอร์เดก้า กรณีสหพันธ์มลายูได้รับเอกราชในที่สุดนั้น ทั้งฝ่ายพันธมิตรและฝ่ายทางการเมืองเอง ต่างก็มีส่วนทั้งสิ้น ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า จากการที่ร่วมกันต่อต้านพฤติกรรมของคอมมิวนิสต์ จนทำให้เกิดความเข้าใจกัน ดังนั้น ในช่วงสุดท้ายก่อนที่สหพันธ์จะได้รับเอกราชทั้ง 2 ฝ่าย จึงรวมขอมกัน จนไม่มีเหตุการณ์รุนแรงเหมือนอย่างการเรียกร้องเอกราชในเมืองขึ้นอื่นๆ สำหรับฝ่ายพันธมิตรเองนั้น ตนกู อับดุล ราห์มัน ซึ่งในที่สุดได้เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรก หลังจากที่ได้รับเอกราช ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมพรรคอัมโน และการดำเนินสายกลางให้กับทั้ง 3 พรรค หรือการดำเนินนโยบาย “พันธมิตรทางเผ่าพันธุ์” จนสามารถเรียกร้องเอกราชได้สำเร็จ ตนกู ได้กล่าวไว้ว่า “ความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของเรา (ทั้ง 3 พรรค) เป็นผลมาจากประเด็นทาง (การเรียกร้อง) เอกราชเท่านั้น”

สำหรับอังกฤษนั้น ก็มีบทบาทที่สำคัญต่อการส่งเสริมให้สหพันธ์มลายูได้รับเอกราชเช่นกัน กล่าวคือ ตามนโยบายของรัฐบาลที่ลอนดอน ได้มีการวางเป้าหมายไว้ที่จะพัฒนามลายูไปสู่จุดหมายนั้น ตั้งแต่การก่อตั้งสหพันธ์เมื่อปี 1948 แล้ว แต่ด้วยมีปัญหาคอมมิวนิสต์เข้ามาแทรก จึงทำให้ต้องแก้ปัญหาอันกระทบต่อความมั่นคงของประเทศโดยตรง แต่รัฐบาลอังกฤษก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ เพราะในคำสั่งแต่งตั้งข้าหลวงใหญ่ประจำสหพันธ์มลายู ในปี 1952 แนวนโยบายเกี่ยวกับการให้เอกราชแก่ดินแดนนี้ ได้ถูกระบุไว้อย่างชัดเจนคือ “ภายในเวลาอันควร มลายูควรเป็นชาติที่ปกครองตนเองได้อย่างสมบูรณ์” ดังนั้น เพื่อให้นโยบายบรรลุเป้าหมาย อังกฤษจึงเร่งดำเนินการ 2 ประการ คือ หนึ่ง จะรีบปราบปรามคอมมิวนิสต์ ทั้งด้วยการใช้กำลังทางทหาร และส่งเสริมให้ชาวมลายูมีความเป็นชาตินิยมมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้พวกนี้ ต้องการต่อต้านพวกคอมมิวนิสต์ (นโยบายนี้มีผลผลักดันให้ชาวมลายูต่อต้านคนจีนโดยทั่วไป เพราะชาวมลายูมักมองว่า มีแต่ชาวจีนเท่านั้นที่เป็นสมาชิก พคม. ความรู้สึกนี้มีมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน) และเกิดความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองกัน ประเด็นหลังนี้ได้ไปสอดคล้องกับนโยบายและการพัฒนางานทางด้านการเมืองของอัมโน แต่สำหรับประเด็นทางด้านชาตินิยมนั้น อาจกลายเป็นผลร้ายต่อสหพันธ์ได้ เพราะจะทำให้เขาต่อต้านคอมมิวนิสต์ กลายเป็นการต่อต้านชาวจีนโดยรวมด้วย ประการที่สอง รัฐบาลอังกฤษต้องการสอนให้ชาวมลายูรู้จักการปกครองตนเอง จึงได้รับพวกนี้ให้เป็นข้าราชการ และส่งเสริมการใช้สิทธิในการเลือกตั้งด้วย ในการนี้ ได้จัดให้มีการเลือกตั้งตามท้องถิ่นต่างๆ และเปิดโอกาสให้ชนพื้นเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวมลายู ให้เข้ามาเล่นการเมือง ผลที่ตามมาคือได้มีชาวมลายูเป็นจำนวนมากไปใช้สิทธิ และพร้อมกันนี้ทางฝ่ายพันธมิตร 3 พรรค ก็ได้เรียกร้องให้ขยายการเลือกตั้งไปสู่ระดับอื่นด้วย นั่นคือ สภานิติบัญญัติแห่งสหพันธ์ ซึ่งระหว่างการรณรงค์หาเสียงอยู่นั้น ประเด็นที่ทั้ง 3 พรรคชูขึ้นมาใช้คือ “การเลือกตั้งเพื่อเอกราช” และ “การปกครองที่เลว ยิ่งดีกว่าการปกครองที่ดีโดยคนต่างชาติ” และดังที่ได้ไว้แล้วว่าในการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกรกฎาคมของปี 1955 พรรคพันธมิตรได้รับคะแนนเสียงอย่างท่วมท้น คือประมาณร้อยละ 79.6 ของผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด ส่วนตนกู อับดุล ราห์มัน ผู้นำอัมโน ได้เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของสหพันธ์ ซึ่งจากเหตุการณ์นี้เองที่รัฐบาลอังกฤษได้ตกลงใจที่จะให้เอกราชอย่างสมบูรณ์ แก่สหพันธ์มลายู ในอีก 2 ปีข้างหน้า โดยมีข้อแม้ว่ารัฐบาลแห่งชาติจะต้องมีรัฐธรรมนูญที่สนองตอบต่อความต้องการของทั้ง 3 เผ่าพันธุ์ที่ประกอบขึ้นเป็นสหพันธ์มลายู

โครงสร้างการเมืองการปกครอง

เนื่องจากมาเลเซียเคยเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ จึงได้มีการลอกเลียนแบบโครงสร้างการเมืองการปกครองของอังกฤษมามาก ยกเว้นระบบรัฐบาลซึ่งมาเลเซียมีทั้งรัฐบาลกลางหรือสหพันธ์ (Federal government) และรัฐบาลแห่งรัฐ (State government) สำหรับโครงสร้างการเมืองการปกครองโดยทั่วไปเป็นดังนี้ (ชัยโชค จุลศิริวงศ์, 2541 : 236 - 274)

1 รัฐธรรมนูญ ก่อนที่สหพันธ์มลายูจะได้รับเอกราช 1 ปี บรรดาผู้นำมลายูอันประกอบด้วยสุลต่านและรัฐมนตรีจากพรรคพันธมิตรจำนวนหนึ่ง เดินทางไปลอนดอน เพื่อเจรจาข้อตกลงเกี่ยวกับการให้เอกราช โดยขอให้ทางการอังกฤษตั้งคณะกรรมการ เพื่อร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมา พร้อมกันนั้นสมาชิกของพรรคพันธมิตรได้มอบบันทึกเกี่ยวกับแนวทางของรัฐธรรมนูญที่พวกตน โดยเฉพาะที่พรรคอัมโนต้องการ เพื่อที่คณะกรรมการร่างฯ จะได้ใช้พิจารณาด้วย ในต้นปี 1957 รัฐธรรมนูญฉบับร่างซึ่งมีเนื้อหาไม่แตกต่างจากบันทึกของพรรคพันธมิตรเท่าใดนัก ก็ได้รับการเสนอต่อสุลต่าน และผู้นำทั้ง 3 พรรคร่วมพันธมิตร เพื่อพิจารณา ในการนี้ ได้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาประกอบด้วย ตัวแทนของสุลต่านและของรัฐบาลพันธมิตรกับข้าราชการชาวยุโรป โดยมีข้าหลวงใหญ่เป็นประธาน เพื่อพิจารณาเป็นขั้นตอนสุดท้ายก่อนนำเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งสหพันธ์และต่อรัฐบาลอังกฤษต่อไป จากกระบวนการทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ พอจะสรุปได้ 3 ประการคือ

ประการแรก ฝ่ายคนจีนพยายามที่จะประนีประนอมกับฝ่ายชาวมลายู ถึงแม้ว่าตนจะเสียเปรียบในด้านสิทธิ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้เอกราชมาโดยเร็ว

ประการที่สอง พรรคอัมโนประสบความสำเร็จในการรักษาสิทธิพิเศษของชาวมลายู และ

ประการที่สาม ในขณะที่ชาวมลายูได้อำนาจทางการเมือง ชาวจีนได้ยึดอำนาจทางเศรษฐกิจมาไว้กับฝ่ายตน เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญของประเทศเอกราชใหม่นี้ จึงเป็นบ่อเกิดของปัญหาทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในยุคต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ในช่วง 15 ปีแรก รัฐธรรมนูญของสหพันธ์มลายู อาศัยรูปแบบของข้อตกลงสหพันธ์มลายูของปี 1948 (Federation of Malaya Agreement) ในปี 1963 ได้มีการแก้ไขเล็กน้อย และทำการเปลี่ยนชื่อเป็นรัฐธรรมนูญสหพันธ์มาเลเซีย เพื่อรองรับการเข้าร่วมเป็นประเทศเดียวกันของสิงคโปร์ ซาบาห์ และซาราวัก แต่เมื่อสิงคโปร์ได้แยกประเทศออกไปในอีก 2 ปีต่อมา ก็ต้องมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญกันอีกครั้ง และหลังจากนั้นรัฐธรรมนูญก็ได้รับการแก้ไขในวาระต่างๆ เพื่อตอบรับต่อสถานการณ์ทางการเมืองในยุคหนึ่งๆ

ก. โครงสร้างขั้นพื้นฐานของการปกครอง พอจะสรุปได้ดังนี้

เป็นรัฐธรรมนูญแบบกษัตริย์ (Constitutional Monarchy) ที่ปกครองโดยอาศัยสภาผู้แทนราษฎร และเนื่องจากมีถึง 9 รัฐ จึงให้สุลต่าน ณ ที่ประชุมประมุขแห่งรัฐร่วมกันเลือกกษัตริย์ หรือ ยัง ดี เปอร์ตวน อากง (Yang di-pertuan Agong) เพื่อให้บรรดาสุลต่านผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นประมุขของประเทศองค์ละ 5 ปี

ในลักษณะของการเป็นสหพันธ์ รัฐบาลกลางได้ถูกกำหนดให้ดูแลเรื่องสำคัญๆ เช่น การต่างประเทศ การป้องกันประเทศ ความมั่นคง ตุลาการ การคลังและอื่นๆ ในขณะที่รัฐบาลแห่งรัฐจะดูแลด้านศาสนา ประเพณี สังคม เกษตรกรรม การคมนาคมภายในรัฐ แต่บางรัฐ อย่างเช่น กลันตัน จะมีระบบราชการของตน ยะโฮร์ มีกองทัพของตน และทั้ง 4 รัฐที่อยู่นอก สหพันธ์รัฐมลายูเดิมจะให้วันพฤหัสบดีและศุกร์เป็นวันหยุดสุดสัปดาห์ สุลต่านจะมีเอกสิทธิ และอำนาจบางอย่างเท่านั้น ส่วนปีนังและมะละกา จะมีข้าหลวงเป็นประมุขในแต่ละรัฐจะมีสภาแห่งรัฐที่มาจากการเลือกตั้งทุกๆ 4 ปี

ระบบการปกครองเป็นแบบรัฐสภา (parliamentary system) อันประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives) ที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้งและวุฒิสภา (Senate) ที่สมาชิกมาจากการเสนอชื่อและการเลือกตั้งโดยทางอ้อม อำนาจทางการเมืองจะอยู่กับสภาผู้แทนฯ ในขณะที่วุฒิสภามีอำนาจยับยั้งกฎหมายต่างๆ ได้ 1 ปี ยกเว้นเรื่องงบประมาณ

ข. รัฐธรรมนูญกับประชาชน โดยทั่วไป หลักการของรัฐธรรมนูญมาเลเซีย จะให้ความสำคัญคุ้มครองต่อเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ยกเว้นในกรณีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งชาติ ความสงบและศีลธรรมของสังคม ทุกคนจะได้รับการไต่สวนตามกระบวนการของกฎหมาย หรือในกรณีที่ถูกละเมิด ก็จะได้รับการแจ้งสาเหตุและ

ได้รับอนุญาตให้ติดต่อที่ปรึกษาทางกฎหมายได้ ยกเว้นในภาวะฉุกเฉินที่รัฐบาลอาจออกกฎหมายและใช้กฎหมายนั้นแก้ไขปัญหาและรักษาความสงบได้อย่างเต็มที่เป็นเวลาถึง 6 เดือน ภาวะฉุกเฉินนี้ ครอบคลุมไปถึงการจลาจล การต่อต้านประมุขและสถาบันของประเทศ ภาวะที่กระทบต่อความมั่นคงหรือสภาพเศรษฐกิจของประเทศ แต่จะต้องไม่ไปเกี่ยวข้องกับกฎหมายศาสนาอิสลาม หรือประเพณีในซาราวักและซาบฮ์ และรวมถึงเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาความเป็นพลเมือง หรือภาษา

นอกจากนี้ ยังมีอีก 3 หัวข้อในรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน นั่นคือ การถือสัญชาติ ภาษา และศาสนาประจำชาติของมาเลเซีย

จะเห็นได้ว่าตลอดเวลาของช่วงการเรียกร้องเอกราช ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิพิเศษของชาวมลายูได้ถูกถกย้ายอยู่เสมอ ดังนั้น ตามมาตราที่ 153 ของรัฐธรรมนูญจึงกำหนดไว้ว่า ประมุขของประเทศมีหน้าที่ในการรักษา “สถานะพิเศษ” ของชาวมลายู และรัฐบาลมาเลเซียก็ต้องให้ “สิทธิพิเศษ” แก่ชาวมลายูด้วย เช่น การให้ทุนการศึกษา สิทธิในการเข้าต่อในมหาวิทยาลัย หรือได้รับตำแหน่งที่สำคัญๆ ในทางราชการ เป็นต้น ส่วนการเป็นชาวมลายูนั้น มาตราที่ 160 ให้ความหมายว่า เป็นบุคคลที่นับถือศาสนาอิสลาม ในชีวิตประจำวันจะพูดภาษามลายู และปฏิบัติตามประเพณีมลายู อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าถึงแม้ชุมชนอื่นจะได้รับการยอมรับในความเป็นพลเมืองมาเลเซียในบางด้าน แต่ในทางปฏิบัติ ชาวมลายูมักเอาเปรียบทั้งด้านผลประโยชน์และสิทธิบางประการอยู่เสมอ จนในที่สุดได้กลายเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเผ่าพันธุ์

สำหรับกรณีของการที่จะได้รับสัญชาติมาเลเซียนั้น จะได้กำหนดไว้ในมาตราที่ 14 ถึง 22 ดังนี้

กรณีที่ 1 บุคคลใดที่ได้เป็นพลเมืองก่อนวันที่ประเทศได้รับเอกราชคือ 31 สิงหาคม 1957 หรือเป็นบุตรของบิดาและมารดาที่เป็นชาวมลายู หรือบุคคลใดที่เกิดในสหพันธรัฐ นับตั้งแต่วันที่ได้รับเอกราช แต่ต้องก่อนเดือนธันวาคม 1962 หรือบุคคลใดที่เกิดนับตั้งแต่วันที่ได้รับเอกราชเป็นต้นไปที่บิดา มารดาเป็นพลเมือง

กรณีที่ 2 ด้วยวิธีการจดทะเบียน กล่าวคือ สำหรับภรรยาและบุตรของผู้เป็นพลเมืองและของบุคคลใดที่มีอายุเกิน 18 ปี ที่เกิดก่อนวันที่ 31 สิงหาคม 1957 แต่ต้อง 10 ปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ ยังต้องรู้ภาษามลายู “เบื้องต้น” มีความประพฤติดี และมีความประสงค์จะอาศัยอยู่ในมาเลเซียตลอดไป

กรณีที่ 3 ด้วยการอนสัญชาติของบุคคลใดที่มีอายุ 21 ปีขึ้นไป จะต้องมีความประพฤติดี มีความรู้ภาษามลายู “พอสมควร” และอาศัยในสหพันธรัฐ มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี ในช่วง 12 ปี ที่ผ่านมา รวมถึงในช่วง 12 เดือน นับแต่วันที่ไต่ขึ้นใบสมัคร

กรณีที่ 4 ด้วยวิธีทางกฎหมาย กล่าวคือ การเป็นพลเมืองของมาเลเซียจะรวมไปถึงบุคคลที่เกิดหรือโอนสัญชาติในรัฐหรือดินแดนใดที่สหพันธรัฐ เพิ่งได้ครอบครอง

จากข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญดังกล่าว ชาวมลายูหวังว่าชาวจีนและอินเดียจะเกิดการบูรณาการด้วยการเปลี่ยนศาสนา ใช้ภาษาและปฏิบัติตามประเพณีของมลายูในที่สุด ในเวลาเดียวกัน ชาวอินโดนีเซียที่มีประเพณีและวัฒนธรรมคล้ายกับมลายูก็จะถูกกันไว้ เนื่องจากไม่ได้อาศัยอยู่ในดินแดนมาเลเซีย

สำหรับกรณีภาษา ได้เป็นปัญหาที่สำคัญในพหุสังคมของมาเลเซียเช่นกัน แต่จากข้อตกลงร่วมกันระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล ได้ทำให้ภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยภาษาแห่งชาติของปี 1967 และเพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้ภาษามลายูให้แพร่หลาย สภาภาษา (Language Council) ได้ใช้วิธีการต่างๆ มาช่วย เช่น จัดพิมพ์หนังสือ ตำรา และเอกสาร ที่ประชาชนทั่วไปนิยมเป็นภาษามลายู ออกระเบียบกำหนดอัตราส่วนของนักศึกษาที่จะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย คือ ให้ชาวมลายูถึงร้อยละ 65 ให้ยกเลิกการใช้ภาษาอังกฤษสอนในโรงเรียนมัธยมและมหาวิทยาลัย วิธีการเหล่านี้มีผลทำให้ชาวจีนและอินเดียมากกว่าครึ่งหนึ่งรู้ภาษามลายู อย่างไรก็ตาม ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 รัฐบาลมาเลเซียเริ่มเห็นผลเสียของการเลิกใช้ภาษาอังกฤษ เพราะการที่จะให้ประเทศพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจระดับสากล จำเป็นที่จะต้องให้ประชาชนรู้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี เพราะเป็นภาษานานาชาติ แต่ก็ยังเป็นเรื่องแปลกที่รัฐบาลอนุญาตให้ใช้ภาษาอังกฤษสอนแต่ในวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และแพทยศาสตร์ ในระดับมหาวิทยาลัยเท่านั้น ดังนั้น พอจะสรุปได้ว่า การที่รัฐบาลลงพยายามยึดติดอยู่กับเรื่อง

ของประเพณีวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำให้ภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติตลอดไปนั้น ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของการส่งเสริมการศึกษาและสถานะทางเศรษฐกิจให้แก่พวกตน แต่เป็นการแสดงออกของ “การมีอำนาจเหนือกว่า” ชนชาติอื่นในรัฐ เพราะ “ภาษา...เป็นสัญลักษณ์ของการครอบงำ”

สำหรับศาสนาอิสลามก็ถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างมาก ทั้งในทางการเมือง การปกครอง และในภาพลักษณ์ของชาติพันธุ์ คือ ทางด้านชาตินิยม ความเป็นกลุ่มผลประโยชน์สำหรับพรรคการเมืองและการจัดระบบการปกครอง และการเป็นชาวมลายู ซึ่งในส่วนนี้ รัฐธรรมนูญของสมาพันธ์ก็ได้บัญญัติไว้แล้วว่า ชาวมลายูเป็นบุคคล “ที่นับถือศาสนาอิสลาม” นอกจากนี้ มาตรา 3 ของรัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติไว้อีกด้วยว่า “ศาสนาของสหพันธ์ฯ” คืออิสลาม เช่นนี้ได้ทำให้การเป็นชาวมลายูกับการนับถือศาสนาอิสลามดูจะแยกกันไม่ออก ซึ่งตามสภาพที่แท้จริงแล้ว ในสังคมมาเลเซียชาวมลายูเกือบทุกคนจะเป็นมุสลิม และถ้าชาวมลายูผู้ใดเลิกนับถือศาสนาอื่น ก็จะถูกตัดออกไปจากการเป็นสมาชิกของชนเผ่าพันธุ์นั้นด้วย แต่ในทางกฎหมาย มาตราที่ 11 ได้ให้เสรีภาพแก่ประชาชนทั่วไปด้วย ในการที่จะรับและปฏิบัติตามศาสนาใดๆ ก็ได้ หรือแม้แต่การแต่งงานกันระหว่างคนต่างศาสนา ถึงกระนั้นก็ตาม กฎหมายของรัฐได้ห้ามการเผยแพร่ศาสนาอื่นๆ ให้แก่ชาวมุสลิม

สำหรับกฎระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวกับศาสนาแห่งชาติ มีดังนี้

ภายใต้รัฐธรรมนูญ อำนาจอิสลามทางศาสนา การแก้ปัญหาตามหลักศาสนา และการใช้อำนาจทางศาสนาในระดับประเทศ จะอยู่กับที่ประชุมประมุขและกษัตริย์ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญมักจะขอให้อำนาจต่างๆ เป็นฝ่ายดูแลและออกกฎหมายเกือบทั้งหมดเกี่ยวกับกิจการทางศาสนา เช่น มรดก การหมั้น การแต่งงาน การหย่าร้าง การดูแลผู้เยาว์ เป็นต้น ส่วนอำนาจอิสลามทางศาสนาในรัฐจะขึ้นอยู่กับสุลต่าน ซึ่งถูกถือว่าเป็นผู้มีตำแหน่งทางศาสนาสูงสุดของรัฐ และได้รับฉายาว่าเป็น “ผู้ปกป้องศาสนา” อีกด้วย สุลต่านจะมีหน้าที่แต่งตั้งผู้พิพากษาทางศาสนา (mufti) ที่จะพิจารณาแต่คดีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอิสลาม และกฎหมายประเพณี แต่ในเรื่องของกิจการโดยทั่วไปทางด้านศาสนาจะขึ้นอยู่กับกรมกิจการศาสนา โดยมีหน้าที่ให้ความเห็นและออกระเบียบเกี่ยวกับการเก็บภาษีชาวมุสลิมเพื่อการบำรุงศาสนา การลงโทษเนื่องจากไม่เข้ามัสยิดในวันศุกร์ การลักลอบดื่มน้ำเมา การทำลายศาสนาอิสลาม และเจ้าหน้าที่ของศาสนา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาในแง่ของอำนาจทางการเมืองแล้ว การบริหารของหน่วยงานของรัฐไม่ได้มีบทบาทในด้านนี้ แต่จะตกอยู่กับผู้นำทางศาสนา (imam) และเจ้าหน้าที่ทางศาสนาตามมัสยิด (mosque) และสุเหร่า (surau) ที่สามารถควบคุมเสียงของประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ และถ้าพรรคการเมืองใดใช้ศาสนาอิสลามเป็นอุดมการณ์ของพรรค เช่น กรณีของพรรคพาส (Parti Islam Se-Malaysia : PAS) ก็สามารถคุมคะแนนเสียงในชุมชนนั้นๆ ได้ แต่ศาสนาอิสลามในมาเลเซียยังไม่มีอิทธิพลทางการเมืองดังเช่นในประเทศต่างๆ ในตะวันออกกลางที่ก่อตั้งรัฐอิสลาม (Islamic State) ถึงแม้จะมีผู้นำบางคนและกลุ่มการเมืองบางกลุ่มพยายามเปลี่ยนมาเลเซียให้เป็นรัฐอิสลามแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ดังเช่นในปี 1958 เมื่อสมาชิกสภานิติบัญญัติได้เรียกร้องให้สหพันธ์ใช้กฎหมายอิสลาม (Shariah) หรือในปี 1992 เมื่อรัฐบาลกลันตันซึ่งมีพรรคพาสเป็นแกนนำได้พยายามเอากฎหมายอาญาของอิสลามมาใช้ แต่ก็ได้รับการขัดขวางจากพรรคอัมโนทั้ง 2 ครั้ง

จากประเด็นต่างๆ ทางด้านเสรีภาพของประชาชนดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ล้วนแต่เป็นเรื่องของการส่งเสริมชาวมลายูและเบียดบังเสรีภาพของชนกลุ่มอื่นทั้งสิ้น ซึ่งสามารถนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคม ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการโต้แย้งทั้งจากชาวมลายู และจากชนกลุ่มอื่น รัฐธรรมนูญจึงได้ห้ามการนำเอา “ประเด็นที่อ่อนไหว” ต่อสิทธิในกฎหมายเชื้อชาติ มาถกเถียงกันในที่สาธารณะหรือในรัฐสภา ประเด็นที่อ่อนไหวดังกล่าวคือการเป็นพลเรือน ภาษาแห่งชาติ สิทธิในการใช้ภาษาอื่นๆ สถานะพิเศษของชาวมลายูและการเป็นชนพื้นเมืองบอร์เนียว ผลประโยชน์อันชอบธรรมของชุมชนเชื้อชาติอื่นๆ อำนาจอธิปไตย และพระราชอำนาจพิเศษของประมุข และถ้ามีการฝ่าฝืนด้วยการนำเอาประเด็นเหล่านี้มาถกกัน ก็จะถูกลงโทษตามกฎหมายอาญา

2. สถาบันการเมืองการปกครอง ในปัจจุบันมาเลเซียประกอบขึ้นจาก 13 รัฐ โดยแยกอำนาจทางนิติบัญญัติออกเป็น 3 แบบด้วยกัน คือ แบบสหพันธ์ แบบรัฐ และแบบอำนาจร่วมกัน ถึงกระนั้นก็ตาม รัฐธรรมนูญก็มุ่งที่จะส่งเสริมให้ศูนย์อำนาจการปกครองอยู่กับรัฐบาลสหพันธ์หรือรัฐบาลกลาง (federal government) ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐสภามีอำนาจเหนือสภาแห่งรัฐ เพราะฉะนั้น อำนาจและขอบเขตของการปกครองของรัฐบาลกลางจึงมีอย่างกว้างขวาง โดยครอบคลุมไปจนถึงท้องถิ่นดังนี้ คือ

ก. รัฐบาลสหพันธ์ ถือได้ว่าเป็นรัฐบาลแห่งชาติ ซึ่งเป็นตัวแทนของประเทศมาเลเซียในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ ในเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงการเป็นตัวแทนในองค์การระหว่างประเทศ การทำสนธิสัญญา การกำหนดนโยบายต่างประเทศ การป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การกำหนดกฎหมายแพ่งและอาญา การศาล การแปลงสัญชาติ การคลัง การค้า พาณิชย และอุตสาหกรรม การสร้างสาธารณูปโภค การสำรวจสำมะโนประชากร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษา แรงงาน การสาธารณสุข หนังสือพิมพ์ การพิมพ์ และการตรวจเรื่อง และเนื้อหาสิ่งตีพิมพ์และการแสดง

1) สถาบันประมุข ในโครงสร้างของการปกครองของรัฐบาลกลาง มีการแยกประเภทของผู้ในระดับสูงดังต่อไปนี้

1.1) กษัตริย์ (Yang di-pertuan Agong) เป็นประมุขของประเทศ หรือเป็นผู้สูงสุดของประเทศ แต่อยู่ภายใต้กฎรัฐธรรมนูญมาเลเซียเรียกกษัตริย์ของตนว่า ยัง ดี เปอร์ตวน อากง (Yang di-pertuan Agong) และได้มาจากการเลือกตั้งทุกๆ 5 ปี จากบรรดาสุลต่านที่เป็นประมุขของทั้งรัฐทั้ง 9 ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนให้สุลต่านทั้ง 9 องค์ มีสิทธิในการเลือกและได้รับเลือก ตามปรกตีสุลต่านที่อาวุโสที่สุดจากการที่ได้ขึ้นปกครองมานานที่สุดจะได้รับเลือก โดยต้องได้เสียงมากกว่าครึ่งหนึ่ง ยกเว้นในกรณีที่ยังมีอายุน้อย หรือสุลต่านอื่นๆ เห็นว่าองค์นั้นมีความไม่เหมาะสมหรือไร้ความสามารถ นอกจากนี้ การได้รับเลือกเข้ามาเป็นสมัยที่ 2 ก็มีความเป็นไปได้ แต่ต้องรอให้องค์กรอื่นๆ ได้ดำรงตำแหน่งกษัตริย์แล้ว

อำนาจส่วนใหญ่ของกษัตริย์หรือประมุข จะเกี่ยวข้องกับด้านพิธีการต่างๆ แต่อำนาจในด้านอื่นๆ ก็มีด้วย เช่น อำนาจทางการบริหาร และทางนิติบัญญัติ กล่าวคือ กฎหมายจะต้องประกาศใช้ ถูกยับยั้ง หรือถูกแก้ไขในนามของพระองค์ และอำนาจเกี่ยวกับสมัยประชุมสภาด้วย นอกจากนี้ กษัตริย์ยังมีอำนาจในการแต่งตั้งให้หัวหน้าพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก หรือที่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พอมิอำนาจภัยโทษ การแต่งตั้งประธานศาลและผู้พิพากษา แต่ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ต้องรับฟังหรือปฏิบัติตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐบาล และแม้แต่การประกาศภาวะฉุกเฉิน ถ้ารัฐบาลเห็นว่ามีความจำเป็นก็ต้องอาศัยกษัตริย์เป็นผู้ประกาศ และเมื่อประกาศแล้ว จะไม่มีอำนาจใดๆ มาเปลี่ยนแปลงได้

อย่างไรก็ตาม อำนาจของกษัตริย์ก็ถูกรัฐบาลท้าทายและลดบทบาทลงไปตลอดเวลา เช่น ในสมัยของนายกรัฐมนตรีมหารีร์ คือ ในช่วงปี 1983 ที่รัฐบาลประสงค์จะยกเลิกมาตรา 66 ในรัฐธรรมนูญที่ให้กษัตริย์ชะลอการลงพระนามได้ในกฎหมายที่ผ่านมติของรัฐสภาแล้ว ซึ่งในขั้นต้น มหารีร์ได้ผลักดันกฎหมายออกมา ซึ่งให้เวลา กษัตริย์และบรรดาสุลต่านตามรัฐต่างๆ เพียง 15 วันในการพิจารณา และถ้ากษัตริย์หรือสุลต่านไม่ยอมตัดสินใจใดๆ ก็ให้ถือว่ากฎหมายนั้นมีผลบังคับใช้ได้ แต่หลังจากที่มีการโต้แย้งระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายกษัตริย์กับพวกกษัตริย์นิยมแล้ว ได้มีข้อตกลงในรัฐธรรมนูญที่จะให้เวลากษัตริย์ถึง 30 วัน เพื่อศึกษาเนื้อหากฎหมายและถ้าไม่เห็นด้วย ก็ให้ระบุข้อขัดแย้งและส่งให้รัฐสภาพิจารณาอีกครั้ง ซึ่งรัฐสภาอาจไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอ แต่เมื่อพิจารณาอีกครั้งแล้ว ก็ให้ส่งกลับไปยังกษัตริย์ เพื่อรับการพิจารณาอีกครั้ง สำหรับในครั้งที่ 2 นี้ กษัตริย์จะมีเวลาอีก 30 วัน เพื่อการพิจารณาอนุมัติเท่านั้น

จากวิกฤติการณ์ครั้งนี้ ถึงแม้ว่าจะได้มีการรอมชอมกันที่สุดในที่สุด แต่รัฐบาลก็สามารถลดบทบาทของกษัตริย์ลงได้ระดับหนึ่ง ทั้งนี้ กษัตริย์จะไม่สามารถขัดขวางขบวนการนิติบัญญัติได้อีกต่อไป

1.2) ที่ประชุมแห่งประมุขของรัฐ (The Conference of Rulers) ที่ประชุมแห่งนี้มีความสำคัญหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับกษัตริย์ สุลต่าน ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม องค์ประกอบของที่ประชุมฯ ประกอบขึ้นจากสุลต่าน 9 รัฐและ 4 ผู้ว่าการแห่งรัฐปีนัง มะละกา ซาบาห์ และซาราวัก ส่วนอำนาจและหน้าที่หลักของที่ประชุมฯ คือ การแต่งตั้งกษัตริย์และอุปราชหรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ที่มีชื่อเรียกว่าทิมบาลัน ยัง ดี เปอร์ตวน อากง (Timbalan Yang di-pertuan Agong) ให้ความเห็นชอบหรือปฏิเสธการตรากฎหมายที่มีผลต่อเอกสิทธิฐานะ และเกียรติยศของสุลต่าน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการแต่งตั้งข้าราชการระดับสูง ให้ความเห็นชอบ การแก้ปัญหาศาสนา ขอบเขตของกฎหมายทางศาสนา การประกอบพิธีทางศาสนา สถานะพิเศษของชาวมลายู และการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ เช่น การปรับปรุงอาณาเขตของรัฐ และการปรับปรุงรัฐธรรมนูญทั่วไป ในกรณีหลังนี้ นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรัฐมนตรีของรัฐต่างๆ จะต้องเข้าร่วมประชุมด้วย โดยทั่วไปแล้วการประชุมในแต่ละครั้งจะใช้เวลาประมาณ 3 วัน และจะประชุมเพียงปีละประมาณ 3-4 ครั้งเท่านั้น

2) สถาบันบริหาร ในส่วนนี้มีเพียง 2 พวกผู้นำ คือ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี

2.1) นายกรัฐมนตรี (Prime Minister) เป็นผู้นำสูงสุดของฝ่ายบริหารตามระบบรัฐสภานายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองที่สมาชิกได้รับเลือกเข้ามาในสภามากที่สุด หรืออาจเป็นหัวหน้าพรรคที่เป็นแกนนำในสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้กษัตริย์จะเป็นผู้ทรงแต่งตั้ง

ในส่วนคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ดังนี้ คือ จะต้องเป็นพลเมืองของสหพันธ์ โดยกำเนิดเท่านั้น และต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ใช่วุฒิสมาชิก ซึ่งแสดงให้เห็นว่านายกรัฐมนตรีต้องเป็นผู้ที่ได้รับเลือกจากประชาชนในเขตที่ตนเป็นผู้แทน สำหรับหน้าที่นั้น นอกจากจะเป็นผู้นำคณะรัฐบาลในการบริหารประเทศแล้ว นายกรัฐมนตรียังสามารถแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงในระบบราชการ ต้องถวายนโยบายการปกครองและการบริหารรัฐให้แก่กษัตริย์ทราบ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้พิพากษา อธิบดี กรมตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการบริหารสาธารณะ และคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่สามารถปฏิบัติภารกิจได้ ก็ให้รองนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่แทน ซึ่งตามระเบียบของพรรคอัมโนซึ่งเป็นแกนนำรัฐบาล รองหัวหน้าพรรคต้องรับตำแหน่งรองนายกฯ ด้วย และจะเป็นบุคคลแรกที่จะต้องสืบทอดอำนาจทางการเมืองต่อจากตัวนายกรัฐมนตรี

2.2) คณะรัฐมนตรี (The Cabinet) ถือว่าเป็นกลุ่มผู้กำหนดนโยบายอันมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า นายกฯ เอง จะเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาดำรงตำแหน่งดังกล่าวตามกระทรวงต่างๆ แต่การเลือกสรรบุคคลนั้นเป็นเรื่องยาก เพราะในระบบการเมืองของมาเลเซียที่มีพรรคร่วมรัฐบาลจำนวนมาก จึงต้องคำนึงถึงอัตราส่วนของตัวแทนพรรค และหลายพรรคตั้งขึ้นมาจากอาศัยเชื้อชาติหรือศาสนา นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงอัตราส่วนของเชื้อชาติ และคำนึงถึงตัวบุคคลว่าจะสามารถปฏิบัติตน หรือทำงานร่วมกันกับตัวแทนของเชื้อชาติอื่นๆ ได้หรือไม่

สมาชิกของคณะรัฐมนตรีมีทั้งหมด 26 คน (ทั้งนี้ไม่ได้รวมถึงรัฐมนตรีช่วย) คือ รัฐมนตรีที่ต้องดูแลกระทรวงต่างๆ 22 คน และรัฐมนตรีลอยที่ไม่มีกระทรวงประจำอีก 4 คน ส่วนรายชื่อกระทรวงต่างๆ มีดังนี้ กระทรวงเกษตร การศึกษา กลาโหม วัฒนธรรม เยาวชนและการกีฬา การคลัง การต่างประเทศ อาณาเขตของสหพันธ์ สาธารณสุข มหาดไทย การเคหะและการบริหารท้องถิ่น แรงงาน ประชาสัมพันธ์ พลังงาน โทรคมนาคมและไปรษณีย์ รัฐวิสาหกิจ ที่ดินและการพัฒนาภูมิภาค การพัฒนาแห่งชาติและชนบท การขนส่ง อุตสาหกรรมพื้นฐาน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การค้าและอุตสาหกรรม สวัสดิการ โรงงานและสาธารณูปโภค

โดยหลักการแล้ว คณะรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาและถ้ารัฐบาลไม่ได้รับการไว้วางใจจากสภาผู้แทนฯ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีทั้งชุดต้องลาออก หรืออาจให้กษัตริย์ประกาศยุบสภาผู้แทนฯ ก็ได้ ซึ่งใน 2 กรณีนี้จะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ภายใน 60 วัน ในเขตที่อยู่บนแหลมมลายู และ 90 วันสำหรับ

ซาบ่าห์ และซาราวัก แต่เรื่องการไม่ได้รับการไว้วางใจนั้น ยังไม่เคยปรากฏ เนื่องจากว่าพรรคอัมโนและพรรคพันธมิตรมักจะมีเสียงข้างมากในสภาฯ เสมอ และยังได้รับเสียงสนับสนุนจากวุฒิสมาชิกอีกด้วย

คณะรัฐมนตรีจะประชุมสัปดาห์ละครั้ง การตัดสินใจนโยบาย และแก้ปัญหาต่างๆ จะใช้วิธีฉันทามติ และเมื่อมีมติออกมาแล้ว เลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะประสานกับปลัดกระทรวงเพื่อให้นำไปปฏิบัติต่อไป ในที่ประชุมของคณะรัฐมนตรีจะไม่อนุญาตให้ข้าราชการใดๆ เข้าร่วม ยกเว้นเลขาธิการคณะรัฐมนตรีหรือข้าราชการที่ต้องเข้าชี้แจงประเด็นที่คณะรัฐมนตรีมีความสงสัย นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรียังสามารถร่วมกันกำหนดนโยบายของชาติ เสนอกฎหมาย เสนอญัตติเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญและที่สำคัญที่สุดคือ ในกรณีที่เกิดภาวะฉุกเฉิน กษัตริย์ยังใช้อำนาจทางนิติบัญญัติให้อำนาจพิเศษแก่คณะรัฐมนตรี ให้สั่งการได้โดยไม่ต้องรับความเห็นชอบจากรัฐสภาอีกด้วย

สำหรับโครงสร้างของการบริหารงานนั้น รัฐมนตรีแต่ละคนจะมีผู้ช่วยอยู่ 3 คน คือ รัฐมนตรีช่วยเลขาธิการด้านรัฐสภา และเลขาธิการด้านการเมือง โดยที่ 2 คนแรก จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนฯ ในขณะที่คนที่ 3 ได้มาจากการแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี นโยบายและการปฏิบัติงานของกระทรวงต่างๆ อยู่ภายใต้การแนะนำของสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์รวม หรือศูนย์กลางของระบบราชการมาเลเซีย ทั้งนี้ เลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะเป็นหัวหน้าสำนักงานแห่งนี้ อำนาจและหน้าที่ของสำนักนายกฯ ก็คือ นอกจากจะช่วยงานของคณะรัฐมนตรีแล้วยังช่วยดำเนินงานด้านการแต่งตั้งข้าราชการระดับสูงๆ เช่น ข้าราชการพลเรือนสามัญ ประธานวุฒิสมาชิก ประธานสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรีในรัฐบาลสหพันธ์ฯ วุฒิสมาชิก ฯลฯ นอกจากนี้ สำนักนายกฯ ยังดูแลงานด้านพิธีทางการทูต การปฏิรูปการบริหาร และการวางแผนทรัพยากรมนุษย์การวิจัยทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตและอื่นๆ อีกมาก ทั้งนี้รวมถึงด้านความมั่นคงแห่งชาติด้วย

3) สถาบันนิติบัญญัติ นับแต่ปี 1957 เป็นต้นมา อำนาจนิติบัญญัติของสหพันธ์ฯ ประกอบด้วยกษัตริย์ และ 2 สภาด้วยกันคือ วุฒิสภา (Senate หรือ Dewan Negara) และสภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives หรือ Dewan Rakyat)

3.1) วุฒิสภา ประกอบขึ้นจากสมาชิก 2 กลุ่มด้วยกัน รวมเป็น 68 คน โดยที่ 26 คน มาจากการเลือกโดยสภานิติบัญญัติของ 13 รัฐ ส่วนอีก 42 คน มาจากการเสนอชื่อโดยนายกรัฐมนตรีเพื่อให้กษัตริย์แต่งตั้งและสามารถอยู่ในตำแหน่งได้เป็นเวลา 6 ปี ตามรัฐธรรมนูญมาตราที่ 45 ได้กำหนดคุณสมบัติของวุฒิสมาชิกที่ได้รับการเสนอชื่อไว้ดังนี้ “ได้เคยช่วยงานของรัฐบาลอย่างเต็มใจหรือเป็นที่ยอมรับในสาขาอาชีพของตนทางพาณิชย์ อุตสาหกรรม การเกษตร กิจกรรมทางวัฒนธรรม หรือสังคมบริการ หรือเป็นตัวแทนของชนกลุ่มน้อย หรือสามารถเป็นตัวแทนทางผลประโยชน์ให้กับชนพื้นเมือง วุฒิสภาจะคงอยู่ได้ตลอดถึงจะมีการยุบสภาก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญก็ได้ระบุไว้ให้เพิ่มจำนวนของวุฒิสมาชิกที่เป็นตัวแทนของรัฐได้อีกครั้งละ 1 คน ให้เปลี่ยนวิธีการเลือกสมาชิกให้เป็นไปโดยทางตรง หรือให้ลดจำนวนสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้ง หรือให้ยกเลิกวิธีการนี้ได้ด้วย แต่ปัจจุบันก็ยังคงใช้ระบบเดิมอยู่

ในด้านบทบาทของวุฒิสภานั้น แทบจะไม่มีอะไรมากนัก ผู้ที่เป็นสมาชิกเอง บางครั้งก็แสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง ไม่ค่อยใส่ใจเรื่องการเมืองการปกครอง หรือแม้จะคอยรักษาผลประโยชน์ให้กับรัฐหรือชนกลุ่มน้อย ที่ตนเป็นตัวแทน จึงดูเหมือนว่าพวกนี้เป็นเพียงตรายางที่คอยประทับให้กับสภาล่าง ถึงแม้จะมีอำนาจในการชะลอคำยินยอมได้ถึง 1 ปี แต่ภาพลักษณ์ดังกล่าวอาจมาจากการกระทำของสภาผู้แทนราษฎรด้วย เนื่องจากสมาชิกมากกว่าครึ่งเป็นฝ่ายอัมโน และการใช้เวลาพิจารณากฎหมายแต่ละฉบับก็น้อยมาก หลังจากที่ผ่านมามติของสภาผู้แทนฯ แล้ว เป็นต้น

แต่ในระบบการปกครองแบบมาเลเซีย วุฒิสภาก็มีความจำเป็น ทั้งนี้เพราะจะได้เป็นตัวแทนให้กับรัฐและเป็นเครื่องมือสำหรับการปกป้องสิทธิของรัฐต่างๆ ที่อยู่ในสหพันธ์อีกด้วย

3.2) สภาผู้แทนราษฎร ในปัจจุบัน สภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิก 194 คน เลือกมาจากเขตเลือกตั้งเขตละ 1 คน มีสมัยประชุมประมาณ 11 ครั้งต่อปี โดยประชุมครั้งละประมาณ 1 สัปดาห์ แต่ละสัปดาห์จะใช้เวลาออกไปอีกถ้ามีการพิจารณาขบประมาณ ประธานสภาจะมีอำนาจเด็ดขาดคือสามารถตัดสินใจประเด็นใดที่มีคะแนนเสียงเท่าเทียม

กัน และในปี 1964 ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ยอมให้ประธานสภา มาจากบุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภา ซึ่งในกรณีนี้ ประธานสภา จะไม่สามารถลงคะแนนเพื่อตัดสินปัญหาได้ สมาชิกสภา จะได้รับสิทธิในการปลดจากการถูกจับกุม หรือขึ้นศาล ยกเว้นในกรณีที่เกี่ยวกับความมั่นคงและความสงบภายใน หรือปัญหาเชื้อชาติ

การเสนอร่างกฎหมายนั้น อาจเริ่มจากวุฒิสภาก็ได้ แต่ส่วนใหญ่ รัฐบาลจะเป็นผู้เสนอต่อสภา เพื่อพิจารณา ส่วนการจัดงบประมาณจะต้องเริ่มจากคณะรัฐมนตรีและส่งตรงไปยังสภาล่างเพื่ออภิปราย ส่วนการอนุมัติในขั้นสุดท้ายก่อนที่จะเป็นกฎหมายนั้น ต้องกราบให้กษัตริย์ลงพระนามและจัดพิมพ์ในหนังสือราชกิจจานุเบกษา

จุดเด่นของระบบรัฐสภาของมาเลเซีย คือ พรรคการเมืองจะเข้มงวดต่อสมาชิกอย่างมาก กล่าวคือ จะไม่มีสมาชิกของพรรคใดไปปฏิบัติ หรืออภิปรายอะไรที่นอกเหนือไปจากที่พรรคฯ ได้กำหนดไว้ การพิจารณากฎหมายใดๆ มักจะนำไปพิจารณาในสภา ก่อน จึงจะส่งไปยังคณะกรรมการชุดต่างๆ ของสภาเพื่อพิจารณา แต่คณะกรรมการเหล่านี้จะมีสมาชิกเกือบทุกคนของสภาเข้าร่วมประชุมอยู่ดี ส่วนประธานของคณะกรรมการเหล่านี้มักจะเป็นคนของรัฐบาลทั้งสิ้น

ในด้านของการอภิปรายในสภา นั้น ฝ่ายค้านมักไม่สามารถตรวจสอบความผิดของรัฐบาลในด้านบริหารได้ เพราะหลักการของการอภิปรายก็คือ “เพื่อให้ได้ข้อมูล” เท่านั้น ข้อจำกัดของการอภิปรายอาจแยกได้เป็น 2 ประเด็น คือ 1) คำถามที่จะสอบถามฝ่ายบริหาร มักมีข้อจำกัดอยู่มาก เช่น การห้ามถามเกี่ยวกับลักษณะหรือเรื่องส่วนตัว ถึงแม้ว่าอาจถามเรื่องนโยบายของหน่วยงานของรัฐได้ แต่ห้ามถามในรายละเอียดของการบริหาร ปละรัฐมนตรีที่ถูกอภิปรายก็มักจะให้ข้อมูลน้อยมาก โดยทั่วไปแล้ว คำถามจะต้องถูกส่งไปให้รัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องก่อน การอภิปรายประมาณ 14 วัน และ 2) คือข้อจำกัดในเรื่องเวลาที่ให้อภิปราย โดยที่รัฐบาลจะเสนอปิดเวลาหรือสมัยประชุมอย่างรวดเร็ว หรือบางครั้งสมาชิกของฝ่ายรัฐบาลเองก็พากันเดินออกจากที่ประชุม จนทำให้ไม่มีสมาชิกครบองค์ประชุม เป็นต้น

4) สถาบันตุลาการ เนื่องจากเคยเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ การบริหารทางด้านยุติธรรมจึงอาศัยแบบอย่างของกฎหมายอังกฤษ หรือ Common Law และสถาบันตุลาการทั้งประเทศ ยกเว้นศาลอิสลาม จะอยู่ภายใต้ระบบสหพันธ์ ส่วนอำนาจตุลาการนั้นมีความเป็นอิสระมาก เพราะไม่ต้องถูกควบคุมโดยฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ และเพื่อไม่ให้เกิดการเมืองเข้ามายุ่งเกี่ยว ยังได้ห้ามรัฐสภาอภิปรายพฤติกรรมของผู้พิพากษาประจำศาลสูงต่างๆ ของสหพันธ์ และของรัฐ ยกเว้นจะมีสมาชิกรัฐสภาของสหพันธ์ ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ขอให้มีการเปิดอภิปราย ส่วนสภานิติบัญญัติแห่งรัฐจะไม่มีสิทธิในการขอเปิดอภิปรายเลย สำหรับการแต่งตั้งและโยกย้ายผู้พิพากษา รัฐธรรมนูญก็ได้ให้ความคุ้มครองด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ กษัตริย์จะทรงแต่งตั้งบุคคลตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี และจากการปรึกษากับที่ประชุมแห่งประมุขรัฐ สำหรับประเภทของศาลในระดับสหพันธ์ คือ

ศาลสูงสุดหรือศาลฎีกา เป็นสถาบันตุลาการสูงสุดของสหพันธ์ ในช่วงก่อนปี 1975 ได้มีการแบ่งออกเป็นศาลสูงและศาลอุทธรณ์ นอกจากนี้ ถ้าผู้ต้องคดีไม่พอใจ อาวุธุทธน์ต่อคณะกรรมการตุลาการของสภาองคมนตรีของราชสำนักในลอนดอนได้ แต่ในช่วงปลายปี 1975 สภาผู้แทนราษฎรได้ผ่านกฎหมายยกเลิกการอุทธรณ์ต่อสภาองคมนตรีในกรณีอาชญากรรมและรัฐธรรมนูญ และในปี 1983 จากการที่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาเลเซียได้ถอดถอนความผูกพันทางตุลาการกับอังกฤษโดยสิ้นเชิง

ในปัจจุบัน ได้มีการประชุมระบบสถาบันตุลาการด้วยการมีศาลสูงสุดหรือศาลฎีกาเพียง 1 สถาบัน โดยให้ประธานศาล (Lord President of the Federal Court) เป็นประมุขฝ่ายตุลาการ และมีผู้พิพากษาอาวุโสอีก 2 นาย ตำแหน่งหัวหน้าผู้พิพากษา ซึ่งเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลสูงแห่งรัฐและผู้พิพากษาอื่นๆ อีก 4 นาย ศาลสูงสุดนี้ต้องอยู่ที่เมืองหลวง และทำหน้าที่เหมือนศาลอุทธรณ์ คือ รับข้อพิจารณาเรื่องอุทธรณ์จากการตัดสินของศาลสูงแห่งรัฐ ซึ่งมีเพียง 2 แห่ง นอกจากนี้ ยังสามารถพิจารณาประเด็นต่างๆ ที่กระทบต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ และหลังจากการบัญญัติกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติของสหพันธ์ และของรัฐ หรือจากการอุทธรณ์ของศาลต่างๆ หรือจากคำแนะนำต่อกษัตริย์ ศาลสูงสุดยังมีหน้าที่คอยไกล่เกลี่ยความขัดแย้งระหว่างรัฐและระหว่างรัฐกับรัฐบาลตลอด

โดยทั่วไปแล้ว สถาบันตุลาการของมาเลเซียจะมีทั้งความเป็นเอกภาพและความหลากหลายไปพร้อมๆ กัน กล่าวคือ จากศาลสูงสุดไต่ลงมาเป็นชั้นๆ จนถึงระดับท้องถิ่น จะมีศาลประเภทต่างๆ ที่ประชาชนสามารถร้องเรียนเพื่อขอความเป็นธรรมได้ ซึ่งรวมปัญหาทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมที่ต่างกัน ใน 2 กรณีหลังนี้ จะมีศาลอิสลามและศาลของชนพื้นเมืองเป็นฝ่ายพิจารณา ส่วนอีกประเด็นที่สำคัญคือ สถาบันตุลาการจะมีความเป็นอิสระในการดำเนินการอย่างมาก เช่น ในกรณีของเงินเดือนก็ไม่ได้มาจากเงินงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งจะทำให้ฝ่ายบริหารหรือนิติบัญญัติสามารถเข้าไปครอบงำการปฏิบัติงานของฝ่ายตุลาการ เงินเดือนของผู้พิพากษาจึงได้มาจากกองทุนพิเศษเพื่อการใช้จ่ายของประเทศ (Consolidated Fund) หรือแม้แต่การแต่งตั้งหรือปลดประธานศาลหรือผู้พิพากษาก็ต้องมีกระบวนการต่างๆ มากมาย จนยากแก่การตัดสินใจอะไรลงไป

ข. รัฐบาลแห่งรัฐ หลักการใหญ่ๆ ของโครงสร้างทางการเมืองการปกครองระดับรัฐจะมีลักษณะเดียวกันกับของสหพันธ์หรือรัฐบาลกลาง ผู้บริหารระดับสูงของแต่ละฝ่ายก็จะดูแลการดำเนินงานของฝ่ายตน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่เลือกตนขึ้นมา โดยไม่ได้คอยปฏิบัติตามคำสั่งของสุลต่าน ประมุขของรัฐหรือข้าหลวง รายละเอียดของแต่ละฝ่ายดังนี้

1) สถาบันผู้นำ มาเลเซียประกอบขึ้นจาก 13 รัฐ ซึ่งผู้นำได้ถูกแบ่งประเภท ดังนี้

1.1 การสืบทอดตำแหน่ง มี 9 รัฐด้วยกันที่มีประมุขสืบทอดกันมาโดยทางราชวงศ์ คือ ยะโฮร์ เคดาห์ กลันตัน ปาหัง เปรัก เปอรลิส เซอลังอร์ ตรังกานุ และเนกรี เซมบิลัม 8 รัฐ อาศัยการสืบทอดตำแหน่งจากบิดาถึงลูก และผู้นำของเนกรี เซมบิลัน จะได้มาจากการเลือกกันเองในหมู่ผู้นำท้องถิ่น 9 คน ประมุขเหล่านี้จะอยู่ในตำแหน่งตลอดชีวิต

1.2 ตำแหน่งประมุข สำหรับชื่อตำแหน่งผู้นำทั้ง 7 รัฐ เรียกผู้นำตนว่า สุลต่าน ผู้นำเปอรลิสเรียกว่า ราชยา (Raja) และของเนกรี เซมบิลัน เรียกว่า ยังดีเปอร์ตวน เบอซาร์ (Yang di-pertuan Besar) สำหรับมะละกา ปีนัง ซาบาห์ และซาราวัก คือข้าหลวงซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากกษัตริย์ หลังจากการหารือกับหัวหน้าคณะรัฐมนตรีและรัฐแล้ว ข้าหลวงเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องมีเชื้อสายมุสลิม แต่ต้องเป็นพลเมืองมาเลเซียโดยกำเนิด พวกเขาจะดำรงตำแหน่งอยู่ 4 ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งต่อไปเรื่อยๆ จนกว่าจะลาออกเอง หรืออาจถูกปลดโดยกษัตริย์ แต่ต้องได้รับการลงมติโดยสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ

1.3 อำนาจการบริหาร ผู้นำเหล่านี้มีอำนาจการบริหารภายใต้การแนะนำของคณะรัฐมนตรีที่เรียกว่า สภาบริหาร (Executive Council) โดยมีรัฐมนตรีใหญ่ (Mentri besar) เป็นประธานสำหรับที่ประชุมแห่งประมุขของรัฐประกอบขึ้นจากผู้นำทั้ง 13 รัฐ แต่ข้าหลวงของรัฐจะไม่สามารถให้คำปรึกษาหรือตัดสินใจเรื่องสถานการณ์ของการสืบทอดอำนาจของสุลต่าน หรือการเลือกกษัตริย์ ส่วนการบริหารในรัฐเหล่านี้ เนื่องจากข้าหลวงไม่ได้เป็นผู้นำศาสนา จึงไม่ยุ่งเกี่ยวกับการบริหารกฎหมายอิสลาม

2) สภาบริหาร เป็นชื่อที่เรียกคณะบริหารของรัฐ ยกเว้นในซาราวักและซาบาห์ ซึ่งจะเรียกเป็นสภาสูงสุด (Supreme Council) และคณะรัฐมนตรีตามลำดับ สำหรับตัวผู้นำของคณะสภาบริหารนั้นก็จะเป็นไปตามระบบรัฐสภา คือ จะมาจากหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีคะแนนสูงสุดจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนของรัฐ จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งโดยประมุขของรัฐ (ดำเนินการตามหลักกฎหมาย) ส่วนการปลดนั้นจะทำได้ด้วยการที่สภาแห่งรัฐลงคะแนนเสียงไม่ไว้วางใจ

ส่วนคณะผู้บริหารจะได้รับการเลือกตั้งโดยประชาชนหรือรัฐมนตรีใหญ่ เพื่อมาทำงานร่วมกันในฐานะคณะรัฐบาล พวกเขาจะถูกถอดถอนจากตำแหน่งพร้อมๆ กัน เมื่อฝ่ายแพ้ต่อคะแนนเสียงไม่ไว้วางใจในสภา

3) สภานิติบัญญัติ แต่ละรัฐจะมีเพียงสภาเดียวคือสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะอยู่ในตำแหน่งครั้งละ 5 ปี และสมาชิกจะได้รับการคุ้มครองในทางกฎหมาย โดยที่ไม่ต้องขึ้นศาล สภาฯ นี้จะประชุมกันปีละ 4 ครั้ง แต่จะออก

กฎหมายเหมือนอย่างสภาของสหพันธ์ แต่ร่างพระราชบัญญัตินั้นจะเป็นกฎหมายได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากประมุข สุลต่าน หรือข้าหลวงแห่งรัฐ

4) รัฐบาลท้องถิ่น ในด้านโครงสร้าง รัฐหนึ่งๆ จะแบ่งเขตการปกครองออกเป็นอำเภอ (districts) และแต่ละอำเภอจะดูแลประมาณ 5 – 10 กิ่งอำเภอ หรือตำบล (mukim หรือ daerah) และกิ่งอำเภอจะดูแลหมู่บ้าน (kampong) ซึ่งไม่มีการจำกัดจำนวน

4.1 อำเภอ : หน่วยงานนี้มีหน้าที่ในการดำเนินงานและประสานงานให้กับทั้งรัฐบาลกลาง รัฐบาลแห่งรัฐ และการบริหารท้องถิ่น โดยมีกระทรวงที่פקอาศัย และการปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ดูแลการทำงานนายอำเภอซึ่งเป็นข้าราชการ เปรียบเสมือนตัวแทนของอำนาจรัฐที่จะคอยดูแลทุกข์สุขของประชาชนในด้านต่างๆ รวมถึงการเก็บภาษีและทำหน้าที่เป็นอัยการด้วย

4.2 กิ่งอำเภอหรือตำบล : เช่นการรวมเอาหมู่บ้านต่างๆ หรือพื้นที่กว้างๆ ที่ไม่ค่อยมีการอยู่อาศัยมาไว้ในเขตเดียวกัน ผู้นำ (penghulu) เป็นกึ่งข้าราชการ มาจากการเลือกตั้งซึ่งมีทุกๆ 5 ปี พวกนี้จะได้รับคำสั่งแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากรัฐบาลแห่งรัฐอีกทีหนึ่ง หัวหน้าหมู่บ้านเหล่านี้จะมีผู้ช่วยอีกหลายคนที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างอำเภอกับชาวบ้าน จากการปฏิบัติหน้าที่นี้ จะได้รับเงินเดือนจากรัฐและได้รับการลดหย่อนค่าเช่าที่นาด้วย

4.3 เทศบาล : ระบบการบริหารเมืองไม่ค่อยมีเอกภาพนัก และยังมีเรียกชื่อต่างกันไป เช่น สภาเมือง คณะกรรมการเมือง สภาอำเภอ สภาเขต สภาเขตในชนบท และสภาท้องถิ่น เป็นต้น แต่เนื่องจากการบริหารและการให้บริการแก่ท้องถิ่นไม่ดีนัก หลายรัฐจึงได้ยกเลิกการบริหารเหล่านี้ และได้มอบหมายให้อำเภอเป็นฝ่ายดำเนินการแทน

สำหรับกรุงกัวลาลัมเปอร์ ซึ่งเป็นเมืองหลวง ได้รับสถานะพิเศษในฐานะที่เป็นศูนย์กลางรัฐบาลกลางทั้งในด้านการเมือง บริหาร ธุรกิจการค้า วัฒนธรรม และการศึกษา ส่วนตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จะได้รับการแต่งตั้งโดยกษัตริย์ และอยู่ภายใต้กระทรวงดินแดนสหพันธ์ และมีคณะกรรมการที่ปรึกษาในการบริหารงานเมือง

5) สถาบันตุลาการ : ในส่วนของรัฐมีศาลประเภทต่างๆ ดังนี้

5.1 ศาลสูง : ถือว่าเป็นศาลรองลงมาจากศาลสูงสุด และเป็นศาลระดับรัฐ มี 2 ศาลด้วยกัน คือ ส่วนที่ตั้งอยู่ในกัวลาลัมเปอร์ และแบ่งออกเป็น 18 ศาลด้วยกัน ส่วนที่ตั้งอยู่ในบอร์เนียว แบ่งออกเป็น 5 ศาล โดยเปลี่ยนที่ตั้งตามเมืองหลวงของรัฐซาบารห์ (คูซิง) และรัฐซาราวัก (โกตา คินาบาลู) ศาลเหล่านี้มีอำนาจเต็มที่ในการพิจารณาคดีอาญาและคดีแพ่ง นอกจากนี้ ยังมีอำนาจในการรับอุทธรณ์และตรวจดูแลศาลระดับที่ต่ำๆ ลงมา ยกเว้นคดีของศาลอิสลาม และศาลของชนพื้นเมือง

5.2 ศาลที่หนึ่งเป็นสมัย (Session Court) : ศาลประเภทนี้จะกระจายกันอยู่ตามเมืองใหญ่ๆ ส่วนหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาคดี จะทำได้กับคดีที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี และคดีแพ่งที่จะต้องใช้สินทรัพย์ไม่เกิน 2 หมื่นเหรียญริงกิต

5.3 ศาลแขวง (Magistrates Courts) แบ่งออกเป็นศาลแขวงชั้น 1 และชั้น 2 (First Class และ Second Class) มีหน้าที่ในการพิจารณาคดีอาญาและคดีแพ่งที่มีโทษสถานเบา คือจำคุกไม่เกิน 2 ปี และจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือเกี่ยวกับทรัพย์สินไม่เกิน 5,000 เหรียญริงกิต และไม่เกิน 250 เหรียญริงกิต ตามลำดับ

5.4 ศาลท้องถิ่น (Penghulu Courts) ศาลเหล่านี้จะพิจารณาที่มีการกระทำผิดเล็กน้อยในระดับกิ่งอำเภอ หรือตำบล วิธีการคือ ผู้พิพากษาจะพยายามแก้ปัญหาด้วยวิธีการรอมชอม หลีกเลี่ยงกระบวนการทางศาล แต่ถ้าจะมีการลงโทษก็จะปรับไม่เกิน 50 เหรียญริงกิต

5.5 ศาลเด็ก (Juvenile Courts) จะพิจารณาคดีบุคคลที่อายุต่ำกว่า 18

5.6 ศาลอิสลาม (Islam Courts) จะพิจารณาคดีที่กระทบต่อหลักศาสนาโดยตรง ซึ่งรวมทั้งการแต่งงาน หรือหย่าร้าง ในกรณีที่มีการอุทธรณ์ ต้องเสนอต่อสุลต่านของรัฐนั้นๆ ที่มีคดีเกิดขึ้น

5.7 ศาลของชนพื้นเมือง (Native Courts) เป็นศาลที่ประจำอยู่ในรัฐซาราวักและซาบาห์ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่จะมีเผ่าพันธุ์และวัฒนธรรมที่ต่างกันไปจากชาวมลายูที่อาศัยอยู่บนพื้นทวีป แต่อำนาจศาลจะมีเต็มที่ในกรณีที่อยู่ครองเป็นชาวพื้นเมือง ไม่ว่าจะเป็นคดีอาญาแพ่ง หรือศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ ทั้ง 2 รัฐยังมีศาลอุทธรณ์ของชาวพื้นเมืองซึ่งเป็นศาลสูง

3. พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง

พรรคการเมืองและการเลือกตั้งในมาเลเซีย ภายหลังจากที่ได้รับเอกราชในปี 1957 ส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องเชื้อชาติและศาสนา จนมีลักษณะของการเมืองแบบกลุ่มหรือคณะ (Communal Politics) ในเวลาเดียวกัน พหุสังคมของมาเลเซียก็มีพรรคการเมืองแบบไม่แบ่งแยกกลุ่มเผ่าพันธุ์หรือศาสนาด้วย แต่พรรคเหล่านั้นมักไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าใดนัก แม้แต่พรรคอัมโนดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อที่ 1 ทั่วๆ ที่พยายามจะปรับภาพพจน์ให้เป็นพรรค “แห่งชาติ” ก็ไม่สามารถทำได้สำเร็จ เพราะสมาชิกเชื้อสายมลายูส่วนใหญ่ต้องการแบ่งกลุ่มเชื้อชาติ โดยให้เชื้อชาติอื่นเป็นเพียงสมาชิกรอง ด้วยเหตุนี้เอง ที่ทำให้มีการสร้างพันธมิตร (Alliance) ทางการเมืองกับพรรคการเมืองของเชื้อชาติ หรือศาสนาอื่น และได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

ในการศึกษาหัวข้อนี้ จะพิจารณาเรื่องของพรรคการเมืองก่อนที่จะพิจารณาเรื่องของการเลือกตั้ง และในส่วนแรกนั้น จะแยกการพิจารณาพรรคการเมืองออกเป็น 2 ฝ่ายด้วยกัน ดังนี้

3.1 พรรคการเมือง

3.1.1 พรรคฝ่ายรัฐบาลหรือแนวร่วมแห่งชาติ (National Front) การสร้างพรรคพันธมิตรขึ้นมาในปี 1955 โดยมีพรรคอัมโนเป็นแกนนำนั้น ไม่ได้เป็นการแสดงออกของการเล่นการเมืองที่ชาญฉลาด แต่เป็นความมุ่งหวังที่จะเอาชนะการเลือกตั้งในสังคมที่เชื้อชาติต่างๆ แข่งขันกัน เพราะฉะนั้นการที่อัมโนซึ่งเป็นตัวแทนของชาวมลายู พรรคเอ็มซีเอ ซึ่งเป็นตัวแทนของชาวจีนบางส่วน และพรรคเอ็มไอซี ตัวแทนบางกลุ่มของชาวอินเดีย ได้มาสร้างพรรคพันธมิตรขึ้นมา ย่อมรวมเสียงจากประชาชนได้มากกว่าพรรคอื่นๆ ที่ต่างยังแข่งขันกันแย่งเสียงจากประชาชนที่เป็นกลุ่มของตน การร่วมมือเช่นนี้มิได้ปลอดจากความขัดแย้ง เพราะปรากฏว่าตลอด 19 ปี ของการเป็นพันธมิตรทั้ง 3 พรรคต่างก็พยายามรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนไว้อย่างเหนียวแน่น

ปัญหาใหญ่ของการสร้างระบบพันธมิตรนี้อยู่ที่ทั้ง 3 พรรคการเมืองไม่ได้เป็นตัวแทนชนพื้นเมืองของกลุ่มตนอย่างจริงจัง จนทำให้เกิดการต่อต้านและการรักษาผลประโยชน์ของชาติพันธุ์กันตลดตาม ผลสุดท้ายถึงวิกฤตการณ์ทางเผ่าพันธุ์ในปี 1969 และเหตุการณ์นี้เองทำให้รัฐบาลเริ่มสำนึกถึงความจำเป็นที่จะต้องกระจายผลประโยชน์ไปสู่กลุ่มต่างๆ บ้าง ปรากฏการณ์ที่สำคัญจากนี้คือการขยายสมาชิกของพันธมิตรไปสู่พรรคฝ่ายค้านอื่นๆ ที่เป็นตัวแทนของกลุ่มหรือชุมชนต่างๆ ของสังคม ดังนั้น ในเดือนมิถุนายน 1974 ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปเพียง 2 เดือนก็ได้มีการจดทะเบียนการเป็นสมาพันธ์แห่งพรรคการเมือง ที่เรียกว่า แนวร่วมแห่งชาติ (National Front หรือ Barisan Nasional – BN) โดยมีพรรคการเมือง 6 พรรคของซาราวักเข้าร่วมคือ สมาคมชาวจีนซาราวัก (Sarawak Chinese Association) พรรคพันธมิตรซาราวัก (Sarawak Alliance Party) พรรคภูมิบุตรซาราวัก (Bumiputra Sarawak Party) พรรคเปสะกะซาราวัก (Pesaka Sarawak Party) นอกจากนี้ ก็มีพรรคเกอร์ากาน (Gerakan) ของชาวจีนในบีนัง พรรคก้าวหน้าของประชาชน (People's Progressive Party) ในเปรัก พรรคพาส (Pas) ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านใหญ่ที่เน้นความอนุรักษของศาสนาอิสลาม และมีบรรดาพรรคต่างๆ ที่ร่วมกันเป็นพันธมิตรในซาบาห์เข้าร่วมในสมาพันธ์ด้วย

ในเวลาต่อมา แนวร่วมแห่งชาติหรือบีเอ็นก็ได้ดึงเอาพรรคฝ่ายค้านอื่นๆ เข้าร่วมทีละพรรค เช่น พรรค LDP พรรค Hamin และพรรค SAPP เป็นต้น ด้วยวิธีการเช่นนี้ได้ทำให้พรรครัฐบาลได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งมาโดยตลอด และที่สำคัญคือยังได้สมาชิกเข้ามานั่งในสภาไม่ต่ำกว่าสองในสามเสมอ เดิมในปี 1986 ได้ 148 จาก 177 ที่นั่ง 1990 และ 1995 ได้ 127 จาก 180 ที่นั่ง และได้ 164 จาก 194 ที่นั่งตามลำดับ แต่การเข้าร่วมของ

พรรคการเมืองเหล่านี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงของพรรคที่เป็นสมาชิกได้ เช่น กรณีพรรคพาสกัได้ออกจากบีเอ็นไปในปี 1977 หลังจากที่มีความขัดแย้งภายในพรรคกันเองและอัมโนุญเหี้ยฝ่ายต่างๆ ในพรรค

3.1.2 พรรคฝ่ายค้าน นอกจากวิธีการของพรรคฝ่ายรัฐบาลที่พยายามดึงเอาพรรคต่างๆ ที่มีศักยภาพพอจะเสริมคะแนนเสียงให้กับแนวร่วมแห่งชาติแล้ว บรรดาพรรคฝ่ายค้านยังประสบกับปัญหาต่างๆ อีกมาก จนทำให้ไม่สามารถท้าทายความชอบธรรม และเรียกคะแนนนิยมจากประชาชนได้มากพอ ประเด็นปัญหาต่างๆ มีดังนี้ ประการแรก บีเอ็นอยู่ในอำนาจทั้งในระดับสหพันธ์ และระดับรัฐมานับตั้งแต่ที่ได้เอกราชเมื่อปี 1957 ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้างความชอบธรรมและคะแนนนิยมมาโดยตลอด ประการที่สอง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า รัฐธรรมนูญได้ห้ามการนำเอาปัญหาเชื้อชาติมาวิจารณ์ในที่สาธารณะ จึงเป็นการยากที่พรรคฝ่ายค้านที่เกิดจากกลุ่มเชื้อชาติและศาสนาอย่างเช่นพรรคพาสจะนำเอาประเด็นนี้มาวิจารณ์ได้ ในเวลาเดียวกัน ฝ่ายบีเอ็นก็มักโจมตีว่าพรรคพาสชอบสร้างความแตกแยกในสังคม ซึ่งในที่สุดก็นำไปสู่การใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน (Internal Security Act) มาจับกุมพวกฝ่ายค้าน เป็นต้น ประการที่สาม บรรดาพรรคฝ่ายค้านเองก็มีปัญหาในช่วงของการหาเสียง กล่าวคือ พรรคของชาวมลายูก็จะได้เฉพาะคะแนนเสียงจากกลุ่มของตน พรรคชาวจีนก็จะได้คะแนนเสียงจากชาวจีนเช่นกัน และประการสุดท้าย การที่พรรคฝ่ายค้านจะสร้างแนวร่วมขึ้นมาก็มักจะไม่ได้ผลนัก นอกจากความร่วมมือเหล่านั้นจะไม่ยืนยาวแล้ว ยังมีความขัดแย้งระหว่างตัวผู้นำและนโยบายด้วย

สำหรับพรรคฝ่ายค้านที่สำคัญๆ มีดังนี้

พรรคพาส : เป็นพรรคที่เน้นในด้านการอนุรักษ์ศาสนาที่แต่เดิมได้เคยอยู่กับอัมโนมาแล้ว แต่ขัดแย้งกันเกี่ยวกับข้อเสนอของอัมโนที่จะให้สถานะของความเป็นพลเมืองมาเลเซียแก่ทุกคนที่เกิดในประเทศนี้ ซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ชาวจีนเข้ามามีส่วนในการเมืองของมาเลเซียด้วย ดังนั้น ในปี 1957 พรรคพาสจึงแยกออกมาและได้ใช้ศาสนาเป็นประเด็นนำในการหาเสียง จนสามารถคุมเสียงข้างมากได้ ในรัฐที่มีชาวมลายูแบบอนุรักษ์นิยมอาศัยอยู่มาก เช่น ในรัฐกลันตัน ตรังกานุ เปอร์ลิส และเคดาห์ ส่วนในรัฐอื่นๆ ที่ไม่ค่อยอนุรักษ์นิยม พรรคนี้จะไม่ค่อยได้คะแนนเสียงมากนัก

พรรคกิจประชาธิปไตย (Democratic Action Party – DAP) ในช่วงทศวรรษที่ 1960 พวกที่ไม่มีเชื้อสายมลายู และไม่ได้สนับสนุนพรรคเอ็มซีเอ และพรรคสาขาของพรรคกิจประชาคม (People's Action Party – PAP) ของสิงคโปร์ในสมัยที่ยังเป็นสหพันธ์มาเลเซีย (Federation of Malaysia) อยู่ แต่เมื่อสิงคโปร์ได้ออกจากสหพันธ์ ในปี 1965 สาขาของพีเอพีจึงได้ก่อตั้งพรรคกิจประชาธิปไตย หรือดีเอพีขึ้นมา ซึ่งพรรคนี้ในที่สุดก็ได้รับความนิยมนอกจากชาวจีนรุ่นใหม่ที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของเอ็มซีเอ อย่างไรก็ตาม ดีเอพีได้ประกาศว่าเป็นพรรคของชนทุกเผ่าพันธุ์ มีนโยบายที่ยึดหลักสังคมนิยมประชาธิปไตย และเน้นประเด็นทางด้านสิทธิมนุษยชน การต่อต้านการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงราชการ แต่การที่คนจีนถูกเอาเปรียบทางด้านการศึกษา วัฒนธรรม และอื่นๆ ดังนั้น จึงได้เป็นพรรคที่ได้รับความนิยมอย่างมากในการเลือกตั้งสมัยต่างๆ ยกเว้นในปี 1995 ซึ่งยังไม่มีการศึกษาถึงความล้มเหลวในครั้งนั้น

พรรควิญญาณของปี 46 (Spirit' 46 หรือ Semangat' 46) พรรคนี้เกิดจากความขัดแย้งระหว่างผู้นำระดับสูงภายในพรรคอัมโน ระหว่างปี 1981 ถึง 1989 คือระหว่างดาโต๊ะมุซา ฮิดัม และตงกู ราชาเลซ ฮัมซาร์ ซึ่งกำลังดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการอยู่ แต่ต้องมาแข่งขันกันเพื่อชิงตำแหน่งรองประธานพรรค และได้เป็นรองนายกรัฐมนตรีด้วย ในเวลาเดียวกัน ก็ได้มีอีกบุคคลเข้ามาแทรกในอัมโน คือ นายอันวาร์ อิบราฮิม ปัญหาสามเส้านี้ได้ขยายวงกว้างออกไปอีกเมื่อตัวนายกรัฐมนตรีเอง คือ ดร.มห์รีร์ ได้ให้การสนับสนุนคนนี้บ้าง หรือคนนั้นบ้าง จนในที่สุด ได้ทำให้พรรคอัมโนแตกออกเป็น 2 ฝ่ายอย่างชัดเจน คือ กลุ่มอัมโนใหม่ที่ ดร.มห์รีร์ ยังสามารถรักษาอำนาจอยู่ และกลุ่มของตงกู ราชาเลซ ซึ่งได้ตั้งพรรควิญญาณของปี 46 หรือเซอแมงกัต 46 ขึ้นมา และกลายเป็นพรรคฝ่ายค้านที่สำคัญกลุ่มหนึ่งในเวลาต่อมา

โดยภาพรวม ถึงแม้ว่าเมื่อเซอแมงกัต 46 เกิดขึ้นมาแล้ว และได้พยายามใช้แบบของอัมโนในการสร้างพันธมิตร แต่ก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จในการต่อต้านกลุ่มบีเอ็นนัก ทั้งนี้ นอกจากจะเสียเปรียบบีเอ็นในเรื่องของ

การที่ไม่ได้เป็นรัฐบาลแล้ว ยังมีปัญหาภายในกลุ่มของตนอีกด้วย คือ ประการที่หนึ่ง พรรคเซอแม็งกัต 46 เองก็พยายามทำตัวเหมือนอัมโน และพยายามสร้างตนให้เป็นแกนนำรัฐบาลให้ได้ จนทำให้พรรคอื่นๆ เสียประโยชน์ ประการที่สอง แต่ละพรรคที่เข้าร่วม เช่น พรรคพาส และดีเอพี ต่างมีนโยบายที่ต่างกัน และพยายามรักษาผลประโยชน์ของตนเองอย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะในเรื่องเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ ซึ่งย่อมจะกระทบผลประโยชน์ของอีกฝ่าย ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะประสานประโยชน์ร่วมกันได้

3.2 การเลือกตั้ง โดยทั่วไปแล้วการเลือกตั้งในมาเลเซียจะเป็นไปตามกฎหมาย และระบบที่วางไว้ ภายหลังจากการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง จะไม่มีการฟ้องร้องหรือกล่าวหาว่ามีการทุจริตเกิดขึ้นแต่อย่างใด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่ารัฐบาลมาเลเซียทุกสมัยยอมรับกติกาที่วางไว้ และปล่อยให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 114 ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง (Election Commission) เป็นหน่วยงานอิสระ บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งจะต้องไม่ถือว่าตนเป็นชนเชื้อชาติใด และมีความซื่อสัตย์เป็นที่ตั้ง คณะกรรมการประกอบด้วยประธานและกรรมการอีก 3 คน แต่งตั้งโดยกษัตริย์ ตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี และหลังจากที่ได้ปรึกษาที่ประชุมแห่งประมุขของรัฐแล้ว หน้าที่หลักคือเตรียมและปรับปรุงทะเบียนรายชื่อของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง การจัดและแบ่งเขตการเลือกตั้งทุก ๆ 8 – 10 ปี และจัดการเลือกตั้งทั่วไป และการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของรัฐบาลกลางและสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ การเลือกตั้งในมาเลเซียก็ยังไม่สามารถถือได้ว่าบริสุทธิ์และยุติธรรมนัก ทั้งนี้เป็นเพราะรัฐบาลชุดเดียวกันเป็นผู้กุมอำนาจมาโดยตลอด และรัฐบาลเองก็เป็นพวกอำนาจนิยม จึงหากลยทุธต่างๆ ในการเอาชนะฝ่ายค้านให้ได้ กลไกอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือคณะกรรมการเลือกตั้ง ย่อมสามารถให้การสนับสนุนคนของรัฐบาลได้ เพราะฉะนั้น ทรายใดที่ฝ่ายรัฐบาลยังรวมกันอยู่ได้ คงยากที่ฝ่ายค้านจะเอาชนะการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งซึ่งมีขึ้นทุก ๆ 5 ปี จะกระทำพร้อมกันทั้งในการเลือกสมาชิกสภาของรัฐบาลกลาง และรัฐบาลแห่งรัฐ ด้วยวิธีการลงคะแนนเสียงแบบลับ บุคคลต้องมีอายุ 21 ปี จึงมีสิทธิออกเสียงและมีสิทธิในการลงสมัครรับเลือกตั้งได้ ทั้งในสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์ สภานิติบัญญัติแห่งรัฐ และผู้บริหารท้องถิ่น ส่วนผู้ที่ลงสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปี ซึ่งในกรณีของการสรรหาสมาชิกนั้น บาวส่วนจะได้มาจากการแต่งตั้ง และที่เหลือจะได้มาจากการเลือกของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ

นับแต่ที่มาเลเซียเป็นประเทศขึ้นมา ได้มีการเลือกตั้งมาแล้ว 10 ครั้ง และฝ่ายรัฐบาลซึ่งนำโดยอัมโน จะได้รับชัยชนะมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าในยุคก่อตั้งแนวร่วมแห่งชาติในปี 1974 กลุ่มพันธมิตรมักไม่ได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาด เช่นในปี 1969 ถึงแม้ว่าจะมีสิทธิในการก่อตั้งรัฐบาลพวกนี้ ได้ที่นั่งเพียงร้อยละ 48.4 และยิ่งในรัฐที่อยู่ในทางตะวันออกและตอนเหนือของประเทศ กลุ่มพันธมิตรมักได้รับคะแนนเสียงไม่มากนัก แต่ภายหลังที่เกิดแนวร่วมแห่งชาติขึ้นมา กลุ่มนี้มักได้ไม่ต่ำกว่าสามส่วนห้าของคะแนนเสียงทั้งหมด

4. กลุ่มผลประโยชน์

จากการที่มาเลเซียเป็นพหุสังคมที่มีความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ดังนั้น แต่ละกลุ่มเชื้อชาติจึงพยายามรักษาผลประโยชน์ของตนไว้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งจะเห็นได้ว่า นับแต่ที่ได้เอกราชมา กลุ่มชนใหญ่ๆ คือ ชาวมลายูและชาวจีน ต่างแบ่งผลประโยชน์ทางการเมือง (ชาวมลายู) และทางเศรษฐกิจ (ชาวจีน) กันอย่างชัดเจน นอกจากนี้ กลุ่มผลประโยชน์ในสังคมมาเลเซียยังเกิดจากประเภทของอาชีพด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว การแบ่งอาชีพโดยชนในสังคมก็มักเกิดจากการแบ่งแยกทางเชื้อชาติอันเป็นประเด็นของปัญหาเดิม

4.1 กลุ่มผลประโยชน์โดยอาศัยเชื้อชาติ ในช่วงแรกๆ หลังจากที่มาเลเซียได้รับเอกราช บรรดากลุ่มเชื้อชาติต่างๆ ในมาเลเซียไม่ได้มีองค์กรใดๆ ยกเว้นพรรคการเมืองที่จะช่วยเรียกร้องผลประโยชน์ของกลุ่มนั้นๆ แต่พรรคการเมืองก็ไม่ได้เป็นตัวแทนของเชื้อชาติอย่างแท้จริง เช่น พรรคอัมโนก็ไม่ได้เป็นตัวแทนให้กับชาวมลายูบาลกลุ่ม โดยเฉพาะพวกเคร่งศาสนาและพวกที่ยึดติดกับความเป็นเชื้อชาติอย่างเหนียวแน่น โดยที่ไม่ยอมแบ่งผลประโยชน์ใดๆ หรือสิทธิในการเป็นพลเมืองมาเลเซีย พรรคเอ็มซีเอของชาวจีนก็เป็นตัวแทนของชาวจีนรุ่นเก่า

และพวกนักธุรกิจที่ร่ำรวย โดยที่ไม่สนใจจะเรียกร้องสิทธิให้กับชาวจีนโดยทั่วไปนัก ดังนั้น ชาวจีนทั่วไปจึงเรียกร้องผลประโยชน์ของตนผ่านสมาคมอาชีพ หอการค้า และสมาคมลับ พรรคเอ็มไอซีก็เป็นตัวแทนของชาวจีนเพียงชั้นกลางและนายทุนเท่านั้น โดยที่ไม่มีการเกี่ยวข้องกับชาวจีนจำนวนมากที่เป็นผู้ใช้แรงงานในชนบท และในภาคอุตสาหกรรม ดังนั้น โยสภาพทั่วไป บรรดาเชื้อชาติต่างๆ จึงต้องแสวงหาทางออกด้วยการรวมกลุ่ม เพื่อรักษาและเรียกร้องผลประโยชน์ของกลุ่มตนไว้ ดังนี้

ก. กลุ่มผลประโยชน์ของชาวมลายู ตามที่กล่าวไว้แล้วว่า มาตรา 153 ของรัฐธรรมนูญ ได้ตอกย้ำถึงสถานะพิเศษของชาวมลายู และมาตรา 160 ก็ได้ให้ความหมายของการเป็นชาวมลายูไว้ว่า ย่อมแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพของชนเชื้อชาตินี้ จนทำให้ชนเชื้อชาติมลายูเป็นกลุ่มผลประโยชน์ในตัวเอง ดังนั้น การเรียกร้องหรือรักษาผลประโยชน์จึงกลายเป็นการกระทำของชาวมลายูโดยรวม

การสร้างเอกภาพในกลุ่มนี้ ปรากฏให้เห็นเป็นในเชิงพฤติกรรมตลอดเวลา อย่างเช่น การห้ามแต่งงานกับคนนอกกลุ่ม ความเชื่อที่ว่าชาวมลายูเท่านั้นถึงจะเป็นพวกภูมิบุตร ความประสงค์ที่จะให้ชาวมลายูมีเอกภาพและเป็นผู้นำในทางการเมืองในแนวร่วมแห่งชาติ และถ้าใครมีความคิดที่จะส่งเสริมความขัดแย้งของเชื้อสายต่างๆ ในสังคม ก็จะถูกประณามว่าได้ขายสิทธิและมรดกของชาวมลายูให้กับเชื้อชาติอื่น

ในส่วนของศาสนานั้น มาตราที่ 3 ของรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ ดังนั้น ทำให้การเป็นชาวมลายูกับการนับถือศาสนาอิสลามจึงแยกกันไม่ออก ในส่วนนี้ ถึงแม้พรรคคอมมิวนิสต์จะสามารถกระทำในเชิงรูปธรรมได้ แต่ได้มีบางพรรคการเมือง เช่น พาส ที่เรียกร้องให้มาเลเซียเป็นรัฐอิสลาม จนได้รับการสนับสนุนในหลายเขตเมื่อมีการเลือกตั้ง เพราะฉะนั้น จึงสรุปได้ว่าการเป็นชาวมลายูเองก็กลายเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางเชื้อชาติโดยตรง

สำหรับองค์กรต่างๆ ของชาวมลายูที่เน้นทางอาชีพหรือวัตถุประสงค์อื่นๆ ในกรอบของการรักษาส่งเสริมผลประโยชน์ให้แก่ชนชาติเดียวกันนั้น มักจะออกไปในด้านการศึกษาและวัฒนธรรม เช่น สหพันธ์สมาคมครู โรงเรียนมลายู ซึ่งองค์กรนี้ได้เป็นหัวหอกในการเรียกร้องให้รัฐบาลใช้ภาษามลายูสอยตามโรงเรียนต่างๆ จนได้รับความสำเร็จ ต่อมาสมาคมนี้ยังได้ขยายออกไปรวมเอาครูสอนศาสนาเอาไว้ด้วย จนถึงขั้นที่มีการร่วมมือกับพรรคพาสเพื่อสร้างรัฐอิสลาม นอกจากนี้ ยังมีการก่อตั้งองค์กรที่ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมอีกด้วย เช่น แนวร่วมกิจทางด้านภาษาแห่งชาติ เป็นต้น

อีกสายอาชีพที่แสดงออกในการรักษาผลประโยชน์ของชาวมลายูคือกลุ่มนักเรียนมัธยมปลายและนักศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งประเด็นของการแสดงพลังในกลางทศวรรษที่ 1960 คือการใช้ภาษามลายู และต่อมาได้ขยายออกไปสู่การโจมตีรัฐบาลเรื่องสภาพเศรษฐกิจจึงถดถอยในกลางทศวรรษที่ 1970 จากเหตุการณ์เหล่านี้ได้ทำให้รัฐบาลใช้กฎหมายความมั่นคงภายในเพื่อจับขังผู้นำนักศึกษา เช่น นายอันวาร์ อิบราฮิม (Anwar Ibrahim) และออกกฎหมายหลายมาตราเพื่อควบคุมกิจกรรมของนักศึกษาและอาจารย์ เช่น ห้ามเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง หรือสหแรงงาน ห้ามการเขียนหรือแสดงออกทางความเห็นในที่ประชุมใด หรือรับตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เป็นต้น

ข. กลุ่มผลประโยชน์ของชาวจีน ถึงแม้พรรคเอ็มซีเอ จะไม่ได้เป็นตัวแทนของชาวจีนทั้งหมดโดยทางเชื้อชาติ แต่ก็เริ่มต้นมาจากองค์กรสวัสดิการแก่ชาวจีน อย่างไรก็ตามได้มีองค์กรอื่นๆ ที่ดูแลรักษาผลประโยชน์เฉพาะอย่างให้กับชาวจีน เช่น หอการค้าชาวจีน สมาคมและกลุ่มอาชีพของชาวจีน ห้องประชุมชาวจีน สมาคมครูโรงเรียนแห่งเอกภาพชาวจีน และสมาคมบริหารโรงเรียนชาวจีนมลายู เป็นต้น ซึ่งองค์กรที่กล่าวมานี้ หอการค้าจีนได้มีการกำหนดหลักแห่งผลประโยชน์ทางการค้าไว้อย่างชัดเจน แต่ก็ให้การสนับสนุนแก่ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวจีนไว้อย่างเต็มที่

ค. กลุ่มผลประโยชน์ของชาวจีนอินเดีย ส่วนใหญ่ชาวจีนอินเดียจะสามารถรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ได้ในระดับผู้ใช้แรงงานทั้งในภาคอุตสาหกรรม และเกษตรกรรม เช่น สหภาพแรงงานต่างๆ สหภาพคนงานเพาะปลูก เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคหลังจากที่มาเลเซียได้รับเอกราชใหม่ๆ จะมีชาวจีนอินเดียเป็น

จำนวนมาก มีอาชีพในการผลิตและการเพาะปลูก จึงได้รวมตัวกันเพื่อรักษาและเรียกร้องผลประโยชน์ของกลุ่มตนไว้ แต่เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายต่อต้านสหภาพของผู้ใช้แรงงาน กอปรกับอัตราส่วนของสมาชิกภาคนี้ไม่ได้ขยายตัวเลยในช่วงทศวรรษที่ 1980 และ 1990 จึงทำให้บรรดาสหภาพของผู้ใช้แรงงานลดบทบาททางการเมืองลงไปด้วย

4.2 กลุ่มผลประโยชน์โดยอาชีพ คราบไคที่มาเลเซียยังมีชาวมลายูจำนวนมากอาศัยอยู่ในชนบทและยังด้อยการศึกษา ประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะต้องไปโยงกับการรักษาผลประโยชน์ของเชื้อชาติตลอดไป อย่างไรก็ตามหลังทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา ได้เกิดองค์กรทางอาชีพขึ้นมาบ้าง ที่สามารถเป็นตัวแทนทางผลประโยชน์ให้แก่ชนกลุ่มต่างๆ ทั้งหมด แต่การแบ่งกลุ่มทางเชื้อชาติก็ยังเป็นประเด็นสำคัญอยู่เช่นกัน ดังนี้

ก. กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มนี้ถ้าจะสนใจการเมืองอยู่มาก แต่โดยภาพรวมแล้ว พวกนี้ยังมีความอ่อนแออยู่มาก เมื่อประเทศได้รับการพัฒนาทางเศรษฐกิจตามนโยบายเศรษฐกิจใหม่ (New Economic Policy) ในต้นทศวรรษที่ 1970 ได้ทำให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานทางอุตสาหกรรมมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 18.9 ในปี 1957 ไปเป็นร้อยละ 27.3 ในปี 1970 และร้อยละ 27.6 ในปี 1990 แต่ปรากฏว่าผู้ใช้แรงงานทางด้านเกษตรกรรมกลับลดลงอย่างมาก คือจากร้อยละ 56.4 ในปี 1957 ไปเป็นร้อยละ 28.3 ในปี 1990 การที่กลุ่มผู้ใช้แรงงานด้านเกษตรมีจำนวนน้อยลง และกลุ่มผู้ใช้แรงงานทางอุตสาหกรรมไม่ได้เพิ่มจำนวนขึ้นมาเท่าใดนั้น ก็เนื่องมาจากความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ซึ่งทำให้กลุ่มชนชั้นกลางได้ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว คือ จากระดับ 15.5 ในปี 1970 ได้เพิ่มไปเป็นร้อยละ 32.6 ในปี 1990

สาเหตุที่กลุ่มผู้ใช้แรงงานไม่สามารถมีบทบาททางการเมืองได้นั้น ก็เพราะรัฐบาลไม่ให้การส่งเสริม ด้วยเกรงว่าจะทำให้เกิดความวุ่นวายและเรียกร้องทางการเมืองเกินไป และอาจจะไปเข้ากับฝ่ายค้าน ดังนั้นรัฐจึงออกกฎระเบียบต่างๆ ไม่ให้สมาชิกพรรคการเมืองเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน หรือไม่ให้มีการรวมสหภาพแรงงานต่างๆ เข้าด้วยกัน สาเหตุที่สาม คือ บรรดาสมาชิกของผู้ใช้แรงงานอยู่ในสหภาพฯ จะมาจากหลายเชื้อชาติ จึงไม่ค่อยอยากร่วมมือกัน สาเหตุที่สี่ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดคือ ดร.มหารีร์ ซึ่งตัวผู้นำประเทศเองไม่ช่วยสหภาพอย่างมาก และได้กล่าวเสมอว่า สหภาพแรงงานเป็นกลุ่มที่ต่างชาติชอบเข้าแทรกแซง โดยทำตัวเหมือนเป็น “ผู้ไถ่บาป” ให้ ทั้งๆ ที่ไม่เข้าใจวิธีการทำงานของชาวตะวันออก และในที่สุด ก็จะทำให้สังคมมาเลเซียปั่นป่วน ดังนั้น จึงได้ทำทุกวิถีทางที่จะไม่ให้ผู้ใช้แรงงานและสหภาพฯ เข้ามายุ่งกับการเมือง

ส่วนผู้ใช้แรงงานในชนบท ซึ่งมักจะเป็นชาวมลายูนั้น ก็ไม่มีบทบาทอย่างอิสระทางการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลได้ใช้ “เครือข่ายของการอุปถัมภ์” เพื่อดึงให้กลุ่มนี้อยู่ภายใต้การบงการของพรรคอัมโน แม้แต่การตั้งองค์กรชวามขึ้นมาในปี 1974 ก็ได้กลายเป็นเครื่องมือของรัฐบาลไปในที่สุด แต่ถ้ากลุ่มใดไปเข้ากับฝ่ายค้าน เช่น พรรคปาส ก็มักจะถูกรัฐบาลใช้กฎหมายความมั่นคงภายในจับกุม

ข. กลุ่มชนชั้นกลาง ในสังคมมาเลเซีย ชนชั้นกลางจะมีส่วนช่วยลดปัญหาความขัดแย้งหรือการแบ่งกลุ่มทางเชื้อชาติ เนื่องจากกลุ่มนี้มีการศึกษา มีการทำงานในระบบที่ทันสมัยและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลกว่าชนชั้นพื้นเมืองทั่วไป ดังปรากฏในการแบ่งกลุ่มของชาวจีนระหว่างพวกที่ได้รับการศึกษาแบบจีนกับพวกที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก กล่าวคือ พวกหลังจะมีการติดต่ออย่างใกล้ชิดกับชาวมลายู และอินเดียที่มีสถานะทางสังคมเดียวกัน ชาวอินเดียชั้นกลางจะทำงานในด้านการขนส่ง สื่อสาร แบะสาธารณูปโภค ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งก็ต้องเกี่ยวข้องกับชาวมลายูชั้นกลางที่ทำงานด้านนี้เช่นกัน ดังนั้น เพื่อพัฒนาอาชีพของตนและเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาทางการเมือง อันอาจนำไปสู่ความขัดแย้งกับรัฐบาล บรรดาชนชั้นกลางของมาเลเซียจึงมุ่งสร้างกลุ่มผลประโยชน์ของตนขึ้นที่รวมทุกเชื้อชาติเข้าไว้ด้วยกัน เช่น สภานายแห่งมาเลเซีย สมาคมการแพทย์แห่งมาเลเซีย หรือบางกลุ่มอาจแสดงวิสัยทัศน์เพื่อสังคมส่วนรวมด้วย การตั้งสมาคมเพื่อการปฏิรูปหรือสร้างเสริมสังคม เช่น สมาคมอลิซัน (Alisan) และสหภาพอินซัน (Insan) สมาคมผู้บริจาคแห่งปีนัง และสมาคมปกป้องสิ่งแวดล้อมแห่งมาเลเซีย เป็นต้น แต่บางองค์กรมุ่งเน้นไปในการแบ่งเชื้อชาติ เช่น สมาคมแห่งคณะกรรมการเอกภาพโรงเรียนจีน หรือขบวนการยูชนมุสลิม

ค. กลุ่มนักธุรกิจ ในทางประวัติศาสตร์ ถือได้ว่าชาวจีนและอินเดียเป็นกลุ่มที่ควบคุมกิจกรรมทางธุรกิจส่วนใหญ่ ดังนั้น รัฐบาลมาเลเซียจึงต้องการที่จะผลักดันให้ชาวมลายูเข้าไปมีส่วนร่วมในธุรกิจให้มากขึ้น และนับแต่ทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา รัฐบาลก็ได้วางโครงสร้างต่าง ๆ ขึ้นมาด้วยการสร้างรัฐวิสาหกิจ และองค์การทางการเงินขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือเป็นตัวแทนของพวกภูมิบุตรในการทำธุรกิจ เช่น ธนาคารภูมิบุตร และสภาเงินฝากของประชาชน ที่จะช่วยในด้านการกู้ยืมเงินและการให้คำปรึกษาด้านเทคนิค การตั้งบริษัทขนส่งซึ่งในที่สุดจะโอนให้แก่เอกชน บรรษัทการเงินที่ชาวมลายูสามารถถือหุ้น และการตั้งสถาบันฝึกอบรมทางธุรกิจให้ชาวมลายู เป็นต้น เพราะฉะนั้น ในปัจจุบันจึงได้เกิดชนชั้นกลางชาวมลายูที่เข้าไปมีส่วนร่วมในวงการธุรกิจมากขึ้น

5. นโยบายต่างประเทศ

การต่างประเทศของมาเลเซีย มักจะสะท้อนสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกประเทศเสมอ หรือสภาพเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการกำหนด และการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ดังนี้

5.1 สภาพแวดล้อมภายในประเทศ การที่มาเลเซียค่อนข้างจะเน้นในด้านเชื้อชาตินิยม และรักษาผลประโยชน์ของชาวมลายู ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงทำให้การกำหนดและการดำเนินนโยบายต่างประเทศออกมาในลักษณะของชาตินิยม และแสดงออกของความเป็นตัวของตัวเองอยู่มาก สำหรับสภาพแวดล้อมภายในที่มีอิทธิพลต่อนโยบาย มีเหตุมาจากประเด็นต่อไปนี้

ก. ประเด็นทางด้านเชื้อชาติและศาสนา จากการที่รัฐบาลให้การสนับสนุน ชนเชื้อชาติเดียวที่นับถือศาสนาอิสลามด้วยนั้น ได้ทำให้นโยบายต่างประเทศของมาเลเซียที่พยายามถ่วงดุลกันระหว่างมหาอำนาจต่าง ๆ แต่กับประเทศจีนแล้ว มาเลเซียพยายามหลีกเลี่ยงการมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้น โดยเฉพาะเมื่อมาเลเซียมีปัญหาเกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์มลายูด้วยแล้ว ยิ่งมีผลให้เกิดการวางเฉยหรือไม่กระตือรือร้นที่จะติดต่อกับชาวยุโรปกับจีนนัก ในขณะเดียวกัน ในฐานะที่เป็นประเทศเล็ก และตั้งอยู่ในภูมิภาคที่ติดต่อกับจีน มาเลเซียจึงไม่ประสงค์ที่จะแสดงความก้าวร้าวหรือต่อต้านจีน อย่างที่มีปฏิกริยาต่อโลกตะวันตก

ในประเด็นหลังนี้ มาเลเซียได้แสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมา เกี่ยวกับมหาอำนาจตะวันตก และการที่รัฐที่พัฒนาแล้วเอาเปรียบประเทศด้อยพัฒนา ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากความต้องการแสดงความเป็นชาตินิยม และความเป็นชาวมลายูที่มีศักดิ์ศรี จนดูเหมือนว่าเป็นนโยบายต่อต้านตะวันตก เช่น การรณรงค์ให้ “ซื้อสินค้าอังกฤษสุดท้าย” (buy British last) เนื่องจากการที่มหาวิทยาลัยอังกฤษคิดว่าหน่วยกิตนักศึกษาที่มาเลเซียเท่ากับนักศึกษาต่างชาตินอื่น ๆ ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของเครือจักรภพ หรือประณามการประชุมผู้นำของประเทศในเครือจักรภพว่าเป็น “การทูตแบบเรือปืนที่ยังไม่ตาย” แต่ชาตินิยมหรือความมีศักดิ์ศรีของชาวมลายูนี้ ครอบคลุมไปถึงการต่อต้านโลกตะวันตกที่เอาเปรียบประเทศด้อยพัฒนาด้วย เช่น การต่อต้านสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือของปี 1959 ที่มาเลเซียมองว่าเป็นการ “แย่งชิงทรัพยากรและมรดกของชาวโลกไปจากประเทศเล็กๆ ที่ไม่มีอิทธิพล หรือการที่ตะวันตกควบคุมการสื่อสารโลก และเสนอแต่ข่าวที่ประณามพฤติกรรมของประเทศที่ไม่ปฏิบัติตามแนวคิดของตะวันตก และการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศในโลกที่สามจนรัฐบาลของประเทศนั้นถูกถอดถอนอำนาจไป เพื่อเป็นการต่อต้านโลกตะวันตก มาเลเซียได้เสนอแนวทางใหม่ของการมีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กล่าวคือ แทนการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเหนือ-กลุ่มใต้ มาเลเซียได้เสนอให้มีความร่วมมือระหว่างพวกใต้-ใต้ด้วยกัน และมาเลเซียก็ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่างๆ ในแอฟริกาและแอฟริกาที่ด้อยพัฒนา นอกจากนี้ยังได้ก่อตั้งความร่วมมือทางเศรษฐกิจในหมู่ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียง หรือที่เรียกว่า East Asia Economic Caucus – EAEC

ในเวลาเดียวกัน การเป็นชาตินิยม และความต้องการสร้างแนวร่วมของโลกมุสลิม มาเลเซียจะให้ความสำคัญกับการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐ หรือกลุ่มชนที่นับถือศาสนาเดียวกัน เช่น การต่อต้านทุกรูปแบบ

ที่สหภาพโซเวียตยึดครองอาฟกานิสถาน หรือการประณามรัฐบาลพม่าที่ปราบปรามพวกโรฮิงยา ที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นต้น

ข. ประเด็นทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ นับแต่ที่มาเลเซียได้วางนโยบายเศรษฐกิจใหม่ การพัฒนาประเทศได้กลายเป็นประเด็นสำคัญมาก จนทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องลดการต่อต้านชาวจีน และได้ดึงเอากลุ่มนักธุรกิจชาวจีนเข้ามาช่วยในฐานะรองรับการลงทุนของต่างชาติด้วย ดังนั้น ที่ ดร.มหรีร์ ได้กล่าวต่อนักธุรกิจอเมริกันเมื่อปี 1993 ว่า “อุดมการณ์ของเราคือการทำเงินให้กับประเทศ (ของเรา)” จึงมีอิทธิพลเหนือความลำเอียงทางเชื้อชาติ ทั้งนี้ เป็นเพราะมาเลเซียต้องหานายทุนท้องถิ่นมารองรับ และคอยเป็นตัวประสานงานให้กับนายทุนต่างชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบและกฎหมายของการร่วมลงทุน นอกจากนี้ มาเลเซียจำเป็นต้องอาศัยนายทุนชาวจีนซึ่งเป็นผู้ชำนาญการในเชิงธุรกิจการค้ามาเป็นเวลานานแล้ว

5.2 สภาพแวดล้อมภายนอกประเทศ โดยภาพรวมแล้ว มาเลเซียกำหนด และดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ค่อนข้างอิสระ แต่การที่รู้จักประมาณตนว่าเป็นเพียงประเทศเล็กๆ ได้ทำให้สภาพแวดล้อมภายนอกประเทศมีความสำคัญต่อนโยบายมาก จนบางครั้งดูเหมือนว่ามาเลเซียกำลังดำเนินนโยบายที่ “ไม่อยู่กับร่องกับรอย” และขัดแย้งในตัวเองตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม พอที่จะสรุปได้ว่า สิ่งที่มาเลเซียทำอยู่คือ การรักษาและส่งเสริมผลประโยชน์ของชาตินั่นเอง

ก. สภาพแวดล้อมระดับโลก ในช่วงสงครามเย็นมาเลเซียได้พยายามวางตัวเป็นกลาง ด้วยการไม่แสดงความใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาหรือสหภาพโซเวียตหรือจีน ทั้งนี้ เนื่องมาจากพฤติกรรมที่ไม่คงเส้นคงวาของทั้ง 3 ประเทศ หรือการที่ประเทศเหล่านี้ชอบแทรกแซงในกิจการของประเทศด้อยพัฒนา แต่ในเวลาเดียวกัน เมื่อสงครามเย็นใกล้จะยุติ ผู้นำมาเลเซียก็ได้เดินทางไปเยี่ยมทั้ง 3 ประเทศ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตนต่อไป หรือในขณะที่มาเลเซียอาศัยอังกฤษ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ในการช่วยปกป้องประเทศตามข้อตกลง 5 อำนาจ มาเลเซียก็พร้อมที่จะตัดการค้ากับอังกฤษ (1982) เมื่อประเทศนั้นไม่ลดหย่อนค่าเล่าเรียนให้กับนักศึกษาของตน และในปี 1990 ก็ได้ลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูตกับออสเตรเลีย เมื่อรัฐบาลออสเตรเลียนิ่งเฉยต่อคำร้องเรียนที่ภาพยนตร์สารคดีในโทรทัศน์ออสเตรเลียกล่าวโจมตีมาเลเซีย หรือในขณะที่มาเลเซียกล่าวโจมตีสหรัฐฯ ว่าเอาเปรียบประเทศเล็กๆ ด้วยการปกป้องการค้าของตน และการนำเอาเรื่องสิทธิมนุษยชนมาประณามประเทศอื่นๆ เสมือนเป็นตำรวจโลก แต่ในเวลาเดียวกัน มาเลเซียก็ต้องการให้สหรัฐฯ คงกำลังทหารไว้ในภูมิภาคนี้ และยังแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนด้วยการตกลงในปี 1992 ที่จะให้เรือรบสหรัฐฯ มาจอดที่ท่าเรือลูมุต (Lumut) ในช่องแคบมะละกาเพื่อการซ่อมบำรุง พร้อมกันนี้ยังได้ขยายความตกลงกับสหรัฐฯ ที่เรียกว่า “ไบเทค” (Bitech) เพื่อการฝึกและการร่วมมือทางการทหารอีกด้วย หรือกับญี่ปุ่นที่มาเลเซียใช้นโยบายมองตะวันออก (Look East Policy) แต่ก็พร้อมที่จะลดการค้าเมื่อเห็นว่าญี่ปุ่นเอาเปรียบทางการค้า การ “หวงเทคโนโลยี” และการบังคับให้มาเลเซียจ้างเฉพาะวิศวกรญี่ปุ่นสำหรับโครงการที่ญี่ปุ่นให้ความช่วยเหลือ

ข. สภาพแวดล้อมระดับภูมิภาค ในฐานะที่มาเลเซียเป็นส่วนหนึ่งของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นส่วนหนึ่งของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน ปัญหาหรือวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ ย่อมมีผลต่อการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศของมาเลเซียอย่างมาก จึงจำเป็นที่ มาเลเซียต้องใช้ทุกวิถีทางในการรักษาและเสริมประโยชน์ให้แก่ประเทศของตน

1) นโยบายอาเซียน มาเลเซียย่อมเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมในอาเซียน คือ การสร้างมิตรภาพกับบรรดาประเทศสมาชิกของสมาคมเพื่อลดความขัดแย้งต่างๆ ระหว่างมาเลเซียกับฟิลิปปินส์ ในปัญหาซาบาร์ และกับอินโดนีเซียในการก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซีย เมื่อปี 1963 นอกจากนี้ อาเซียนยังจะช่วยให้มาเลเซียมีพันธมิตรในการสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศตนอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่ออังกฤษและสหรัฐฯ ได้ถอนตัวออกไปจากภูมิภาคนี้ตามลำดับ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่มาเลเซียผลักดันให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็น “เขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และเป็นกลาง” (Zone of Peace, Freedom and Neutrality) ในปี 1971 เพื่อให้มหาอำนาจยอมรับและเคารพต่อหลักการดังกล่าว ในส่วนของการร่วมมือทางเศรษฐกิจและอื่นๆ เนื่องจากบรรดาประเทศ

สมาชิกมีศักยภาพสูง โดยเฉพาะเมื่อได้ร่วมมือกันทั้ง 10 ประเทศ มาเลเซียซึ่งได้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ หรือนิคส์ไปแล้ว ตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1980 ย่อมจะได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะเมื่อได้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจใหม่ จนถึงกระบวนการของวิสัยทัศน์ 2020

2) นโยบายต่อเพื่อนบ้าน เพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตทั้งทางบกและทางทะเล ล้วนแล้วแต่เป็นสมาชิกของอาเซียนทั้งสิ้น ดังนั้น ความสัมพันธ์จึงอยู่ในกรอบของความร่วมมือกัน หรือร่วมแก้ปัญหาต่างๆ อย่างฉันท์มิตร ดังจะเห็นได้ว่าปัญหาเก่า เช่น กรณีซาบาร์ หรือการเผชิญหน้ากันกับอินโดนีเซีย จะไม่ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาเป็นประเด็นปัญหาขัดแย้งกัน หรือกรณีของการอ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะสปรตลีย์ (Spratley Islands) ก็ไม่ได้ทำให้มาเลเซียต้องเผชิญหน้ากับฟิลิปปินส์ บรูไน หรือเวียดนาม การแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดนและปัญหาการประมงกับไทย ก็ดำเนินไปด้วยความเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย เป็นต้น

สภาพทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของมาเลเซียมีความเกี่ยวข้องกับเชื้อชาติอย่างแน่นแฟ้น นับตั้งแต่อังกฤษยังเป็นเจ้าอาณานิคมอยู่ ชาวมาเลย์ไม่ค่อยมีบทบาททางเศรษฐกิจในประเทศของตน เนื่องจากสมัยที่อังกฤษทำการปกครองอยู่นั้น ไม่มีนโยบายที่จะนำเอาชาวมาเลย์พื้นเมืองดั้งเดิมเข้ามามีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ ด้วยชาวมาเลย์มีพื้นฐานความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายในสังคมเกษตรแบบดั้งเดิมยึดถือตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด และอยู่ภายใต้การปกครองของสุลต่านอังกฤษจึงผลักดันให้ชาวมาเลย์ออกไปอยู่พื้นที่ห่างไกลในชนบท แต่ในขณะเดียวกันก็สนับสนุนให้ชาวจีนเข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจ เนื่องด้วยชาวจีนมีความสามารถในการทำการค้าและการที่ชาวจีนร่ำรวยขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่ออังกฤษด้วย เพราะชาวจีนไม่เพียงแต่จะจัดหาปัจจัยสี่อำนวยความสะดวกเพื่อการค้านั้น แต่ยังปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมสำหรับบริษัทนำเข้าและส่งออกสินค้าขนาดใหญ่ของอังกฤษด้วย และความร่ำรวยของชาวจีนจะทำให้ชาวจีนในมาเลเซียเป็นกลุ่มลูกค้าที่ดีของอังกฤษด้วย นอกจากนี้ ในช่วงเวลานั้นตรงกับช่วงเวลาที่ดินแดนใหญ่ถูกชาติตะวันตกเข้ามาทำการปกครอง และอังกฤษก็เป็นหนึ่งในบรรดาชาติตะวันตกที่เข้ามาปกครองจีนด้วย จึงทำให้การนำเอาชาวจีนเข้ามาในมาเลเซียเป็นไปอย่างสะดวกยิ่งขึ้น ในที่สุด เมืองต่างๆ ของมาเลเซียก็เต็มไปด้วยชาวจีน จากแนวทางปฏิบัติที่อังกฤษได้กระทำต่อชาวมาเลย์ ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า อังกฤษไม่สนับสนุนชาวมาเลย์ให้เข้ามามีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจ และไม่สนใจที่จะบูรณาการชาวมาเลย์เข้ากับระบบเศรษฐกิจแบบเงินตราที่อังกฤษได้สร้างขึ้นเพื่อสนองตอบกับระบบเศรษฐกิจโลก โดยให้เหตุผลว่าชาวมาเลย์ยังคงมีวิถีการผลิตเพื่อยังชีพ อีกทั้งชาวมาเลย์ไม่สนใจในการแสวงหาความมั่งคั่งร่ำรวย หากแต่ยกย่องและให้เกียรติคนที่มีอำนาจทางการเมืองมากกว่าจึงทำให้ไม่มีความสนใจในการทำการค้าและเป็นพ่อค้า และอังกฤษสนับสนุนคนจีนให้เข้ามามีบทบาทในระบบเศรษฐกิจที่อังกฤษสร้างขึ้นในมาเลเซีย เพราะเล็งเห็นศักยภาพของชาวจีนในการติดต่อค้าขายในระบบเศรษฐกิจใหม่ โดยเข้ามาทำหน้าที่เป็นพ่อค้าและแรงงานในโครงสร้างทางเศรษฐกิจใหม่นี้ ชาวจีนมีบทบาทเป็นพ่อค้าคนกลางระหว่างอังกฤษและชาวพื้นเมือง ดังนั้น ในภาพรวม ชาวมาเลย์แท้ๆ นั้น แทบจะไม่ปรากฏบทบาททางเศรษฐกิจเลยในช่วงที่อังกฤษทำการปกครองอยู่ ซึ่งเป็นผลทำให้ชาวมาเลย์เสียเปรียบอย่างมาก ในระบบเศรษฐกิจแบบใหม่นี้ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างรายได้และบทบาททางเศรษฐกิจที่สืบเนื่องมาจากมาเลเซียได้รับเอกราชแล้ว ปัญหานี้ก็ยังคงอยู่

หลังจากได้รับเอกราชแล้ว สภาพเศรษฐกิจของมาเลเซียมีลักษณะเป็นการส่งสินค้าออก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าขั้นปฐม ยังไม่มีการแปรรูป สินค้าหลัก คือ ดีบุก และยางพารา ซึ่งเป็นสินค้าที่ตลาดโลกต้องการเป็นอย่างมาก โดยมีศูนย์กลางทางการค้าอยู่ที่เขตเมือง และอยู่ในมือของนักธุรกิจชาวอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ ยังมีสินค้าเกษตรอื่นๆ อีก เช่น ข้าว อย่างไรก็ตาม การค้าที่เน้นการส่งออกดีบุกและยางพาราเป็นหลักนั้น ต้องขึ้นอยู่กับภาวะของตลาดต่างประเทศเป็นอย่างมาก ไม่สามารถต่อรองกับตลาดได้ เมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำ จึงส่งผลกระทบต่อการค้าและรายได้ของประเทศด้วย ดังนั้น ในช่วงหลังทศวรรษ 1950 เป็นต้นมา รัฐบาลจึงมีโครงการกระจายการผลิตสินค้าเกษตรอื่นๆ เช่น ปาล์มน้ำมัน ไม้ เพื่อลดการพึ่งพิงการส่งออกเฉพาะยางพาราและดีบุก ใน

ส่วนของข้าว รัฐบาลมีนโยบายกระตุ้นการผลิตให้มากขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคภายในประเทศ และลดการนำเข้า (รุ่งทิวา นาคอุไร, 2545 : 38 – 40)

1. แนวทางการพัฒนาประเทศก่อนปี ค.ศ.1991

ประเทศมาเลเซียเริ่มมีการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1955 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยแผนพัฒนาของมาเลเซียมีระยะเวลาฉบับละ 5 ปี ปัจจุบันอยู่ในระยะของแผนฉบับที่ 8 แผนพัฒนาของมาเลเซียฉบับตั้งแต่ได้มีการประกาศใช้มา สำคัญๆ แต่ละแผนดังต่อไปนี้ (รุ่งทิวา นาคอุไร, 2545 : 40 – 42)

แผนที่ 1 แผนมาลายันที่หนึ่ง (First Malayan Plan) ค.ศ.1955 – 1960

แผนที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านเกษตรกรรมและพัฒนาด้านการคมนาคม เพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งวัตถุดิบต่างๆ ซึ่งการดำเนินการตามแผนที่นี้ ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากรัฐขาดรายได้ที่จะนำมาสนับสนุนการพัฒนา และขาดประสบการณ์ในหน่วยราชการ และเป็นช่วงแรกของการได้รับเอกราช จึงทุ่มเทความสนใจไปในเรื่องการจัดระเบียบทางการเมืองมากกว่าการให้ความสำคัญไปกับเรื่องเศรษฐกิจ

แผนที่ 2 แผนมาลายันที่สอง (Second Malayan Plan) ค.ศ.1961-1965

สำหรับแผนสองยังคงมีเป้าหมายที่ต่อเนื่องกับแผนแรก คือ เน้นที่การเกษตรกรรม ในแผนที่นี้มีโครงการ “ที่ดินสำหรับผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกิน” โดยรัฐจัดสรรให้สำหรับผู้ที่อยู่ในชนบทแต่ไม่มีที่ดินทำกิน ทำการปลูกยางพาราคนละ 8 เอเคอร์ หรือประมาณ 20 ไร่ การพัฒนาตามแผนนี้ยังคงไม่ค่อยมีรูปธรรมเท่าใดนัก สืบเนื่องจากประเด็นทางการเมืองยังคงเป็นประเด็นหลักที่รัฐบาลทุ่มเทความสนใจให้มากกว่า

แผนที่ 3 แผนมาเลเซียที่หนึ่ง (First Malaysia Plan) ค.ศ.1966 – 1970

ขอบเขตของการใช้แผนที่นอกเหนือจากพื้นที่ 11 รัฐทางมาเลเซียตะวันตกแล้ว ยังครอบคลุมพื้นที่ของรัฐซาราวักและรัฐซาบาห์ด้วย ซึ่งเป็นการรวมกันเข้าเป็นสหพันธรัฐมาเลเซีย ในปี ค.ศ.1963 ในแผนที่นี้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานมาเน้นที่การพัฒนาการเกษตรและชนบท ให้ความสำคัญไปที่การขยายตัวของเกษตรกรรมเนื่องจากในการทำการเกษตรกรรมนั้น จำเป็นต้องใช้แรงงานจำนวนมาก ส่งผลให้มีการจ้างงานเป็นการสร้างงานให้กับแรงงานในภาคเกษตร และเมื่อมีการทำเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น ทำให้สามารถส่งผลผลิตไปขายยังต่างประเทศ และนำเงินรายได้เข้าประเทศมากถึงร้อยละ 50 ซึ่งรัฐได้มุ่งส่งเสริมให้มีการขยายการผลิตน้ำมันปาล์มและยางพาราพันธุ์ใหม่ให้น้ำยางดีกว่า ต่อมา ในช่วงสงครามเกาหลี ญี่ปุ่นได้เข้ามายึดครองคาบสมุทรมาลายู ทำให้มีการสั่งห้ามการทำสวนยาง เนื่องจากเกรงว่าญี่ปุ่นจะนำไปใช้ประโยชน์ทางสงคราม ทำให้เกิดปัญหาในการผลิตยางตามมาภายหลัง นั่นคือ การปลูกยางใหม่นั้น กว่าที่จะสามารถกรีดยางได้นั้น ต้องใช้เวลานาน และต้องใช้ต้นทุนสูง ซึ่งชาวมาเลย์ในชนบทนั้น ไม่มีเงินทุนพอประกอบกับมีที่ดินน้อย รัฐบาลจึงได้ตั้งหน่วยงานเพื่อพัฒนาที่ดินขึ้นมาพร้อมกับการให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนด้วย ในครั้งนั้น รัฐบาลจ่ายเงินจำนวนมากเพื่ออุดหนุนชาวชนบทเพื่อการปลูกยางทดแทน แต่ปรากฏว่ามีผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินการของรัฐบาลน้อยมาก และไม่คุ้มกับที่รัฐบาลจ่ายไป รวมทั้งประสบกับภาวะหนี้สูญ เนื่องจากเกษตรกรผู้กู้ยืมในโครงการนี้ไม่สามารถจ่ายทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยคืน

นอกจากนี้ รัฐบาลพยายามปรับปรุงมาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนในชนบท ซึ่งส่วนมากเป็นชาวมาเลย์ โดยการกระตุ้นการผลิตภาคเกษตรเพื่อให้มีรายได้มากขึ้น แต่ไม่ค่อยได้ผล เพราะการผลิตยังต้องพึ่งพาธรรมชาติ จึงทำการเพาะปลูกได้ตามฤดูกาลเท่านั้น ผลผลิตที่ได้จึงไม่เพียงพอกับการเข้าสู่ตลาด และการผลักดันให้ชาวมาเลย์ในชนบทเข้ามาสู่ระบบเศรษฐกิจเป็นไปได้ยาก เนื่องจากไม่มีการปรับตัวและแนวคิดให้เข้ากับการ

ประกอบอาชีพเพื่อการค้า ซึ่งส่งผลให้ความแตกต่างด้านรายได้ระหว่างประชากรชาวมาเลย์ หรือพวกชนพื้นเมืองกับชาวเชื้อชาติอื่นในมาเลเซียยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง

แผนที่ 4 แผนมาเลเซียที่ 2 (Second Malaysia Plan) ค.ศ.1971 – 1975

ซึ่งเป็นหนึ่งในแผนพัฒนาตามแนวนโยบายเศรษฐกิจใหม่ (New Economic Policy – NEP) โดยนายกรัฐมนตรี ตุน อับดุล ราซัค ผู้นำรัฐบาลในขณะนั้นเห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาความยากจนและต้องการยกระดับทางเศรษฐกิจของชาวมาเลย์ จึงได้นำเอานโยบายเศรษฐกิจใหม่มาใช้ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ.1971 – 1990 และครอบคลุมตั้งแต่แผนมาเลเซียที่ 2 (Second Malaysia Plan) ถึงแผนมาเลเซียที่ 5 (Fifth Malaysia Plan)

จากการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมานั้น ความไม่เสมอภาคกันระหว่างประชากรเชื้อชาติต่างๆ ของมาเลเซียยังคงปรากฏอย่างเด่นชัด และต่างก็เรียกร้องในสิ่งที่เชื้อชาติตนมีสถานะด้อยกว่ากลุ่มอื่นเสมอ เช่น ชาวมาเลย์เรียกร้องสถานภาพทางสังคมซึ่งตนเองด้อยกว่าชาวจีนในด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนมากยังอยู่ในภาคการผลิตเพื่อการบริโภค มีรายได้ต่ำ และต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในเศรษฐกิจเพื่อการค้ามากขึ้น ในขณะเดียวกัน ชาวมาเลย์ก็มีสิทธิทางการเมืองมากกว่าชาวจีนและชาวอินเดีย เป็นเหตุให้ชาวจีนและชาวอินเดียนก็เรียกร้องการได้รับสิทธิทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกับชาวมาเลย์เช่นกัน ความพยายามเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจในครั้งนี้แตกต่างจากครั้งแรกในยุคอาณานิคมที่เป็นผลมาจากระบบเศรษฐกิจโลก ซึ่งเป็นพลังจากภายนอกการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างเชื้อชาติในครั้งนี้ เป็นผลมาจากพลังภายในที่เป็นปฏิกิริยาตอบโต้ผลของระบบเศรษฐกิจโลกที่ได้สร้างความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจระหว่างเชื้อชาติต่างๆ มาตั้งแต่ยุคอาณานิคม โดยที่มีการเมืองภายในเป็นปัจจัยร่วม พลังภายในที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจระหว่างชนชั้น คือ การเคลื่อนไหวของชาวมาเลย์ซึ่งไม่พอใจที่ตนเองเสียเปรียบทางเศรษฐกิจมาตลอด และมีรายได้ต่ำกว่าชาวเชื้อชาติอื่นอย่างมาก รวมทั้งรู้สึกว่าการเสียเปรียบทางโครงสร้างในเศรษฐกิจแบบเดิม การเรียกร้องในสิ่งที่กลุ่มเชื้อชาติตนได้รับน้อยกว่าอีกกลุ่มเชื้อชาติหนึ่งนั้น เป็นเหตุให้มีการนำประเด็นเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในการหาเสียงของพรรคการเมืองเพื่อการเลือกตั้งทั่วไป ในปี ค.ศ.1969 จนเป็นเหตุให้เกิดการจลาจลด้านเชื้อชาติครั้งร้ายแรงที่สุด นับตั้งแต่ได้รับเอกราช

เมื่อเหตุการณ์กลับสู่ภาวะปกติแล้ว รัฐบาลในขณะนั้น โดยนายกรัฐมนตรี ตุน อับดุล ราซัค ตระหนักว่าตราบใดที่ชาวมาเลย์ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจ และได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกับชาวเชื้อชาติอื่นๆ ในมาเลเซียแล้ว ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติคงต้องปรากฏให้เห็นอีกเป็นแน่ ดังนั้น เพื่อให้ความบาดหมางระหว่างประชากรต่างเชื้อชาติลดน้อยลง รัฐบาลต้องส่งเสริมให้ชาวมาเลย์เข้ามาสู่ระบบการค้าให้มากขึ้น จะได้นำไปสู่การเพิ่มรายได้และลดความหวาดกลัวของชาวมาเลย์ที่เกรงว่าจะถูกชาวเชื้อชาติอื่นเข้ามาควบคุมด้านเศรษฐกิจ และการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจจะทำให้ประชากรเชื้อชาติต่างๆ ได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น นโยบายเศรษฐกิจใหม่จะสามารถเป็นกลไกในการสร้างเอกภาพและลดความบาดหมางระหว่างเชื้อชาติลงได้ นโยบายเศรษฐกิจใหม่ (NEP) และแผนการดำเนินงานต่างๆ จึงมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

ประการแรก เพื่อลดและกำจัดความยากจน โดยการเพิ่มระดับรายได้และเพิ่มโอกาสการจ้างงานสำหรับชาวมาเลเซียทุกคน โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ

รัฐบาลได้นำเอาปัญหาการว่างงาน ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดความยากจน และกิจกรรมทางการผลิตที่ให้ผลตอบแทนต่ำ รวมทั้งกิจกรรมที่มีการผลิตน้อยมาเป็นโจทย์ในการแก้ปัญหา ซึ่งรัฐบาลได้แก้ปัญหานี้ด้วยวิธีการดังนี้

1) เพิ่มกิจกรรมการผลิต โดยใช้เทคนิคใหม่ๆ เข้ามาช่วย เช่น การเพาะปลูก 2 ครั้ง ทั้งในและนอกฤดูกาล รวมทั้งจัดทำระบบชลประทานและทำเขื่อนกั้นน้ำเพิ่ม

2) เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยการพัฒนาที่ดินใหม่ รวมทั้งให้เห็นโอกาสในการศึกษาและการฝึกฝน เพื่อให้เข้าสู่ภาคการผลิตใหม่

3) ให้บริการทางสังคม เพื่อให้มีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งการบริการทางด้านสุขภาพและการบริการด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ไฟฟ้า ประปา และการขนส่ง

ประการที่สอง เพื่อสร้างสังคมมาเลเซียขึ้นมาใหม่ให้มีความสมดุลทางเศรษฐกิจ โดยลดและกำจัดการประกอบอาชีพที่ยึดติดกับเชื้อชาติ โดยรัฐบาลต้องการสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจระหว่างประชากรต่างเชื้อชาติ และส่งเสริมให้ชาวมาเลย์เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการทางธุรกิจเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 ภายในระยะเวลา 20 ปี จากเดิมที่มีสัดส่วนชาวมาเลย์ : ชาวเชื้อชาติอื่น : ชาวต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในมาเลเซีย 2.4 : 34.3 : 63.3 เป็น 30 : 30 : 40 เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของ NEP

ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้ง 2 ประการนี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วเพื่อเปิดโอกาสให้ชาวมาเลเซียทั้งหมด เข้ามามีส่วนร่วมได้ เพื่อที่จะไม่มีประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีความรู้สึกท้อแท้เสียประโยชน์ โดยที่ชาวมาเลย์เชื้อชาติที่ล้าหลังทางเศรษฐกิจเข้ามาเป็นเจ้าของกิจการผ่านหน่วยงานที่รัฐบาลสร้างขึ้น ซึ่งเป็นการเข้ามาแทรกแซงของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจมากกว่าแผนก่อนหน้านี้ ทั้งในการเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดตั้งและปฏิบัติงานในด้านธุรกิจทางการผลิต โดยผ่านการร่วมทุนกับบริษัทเอกชน และการลงทุนของรัฐบาล ทั้งการค้าและการอุตสาหกรรมเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ทั้งสองประการที่รัฐบาลตั้งไว้ และได้ถือปฏิบัติต่อมาในแผนมาเลเซียที่ 3 ถึงแผนมาเลเซียที่ 5 จนกระทั่งครบวาระของนโยบายเศรษฐกิจใหม่ เมื่อสิ้นสุดแผนมาเลเซียที่ 5 ในปี ค.ศ. 1990

2. ผลของการพัฒนาประเทศก่อนปี ค.ศ.1991

หลังจากการนำเอาแผนพัฒนามาเลเซียต่างๆ รวมทั้งนโยบายเศรษฐกิจใหม่มาใช้ ผลที่ปรากฏคือเศรษฐกิจของมาเลเซียมีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในการนำเอานโยบายเศรษฐกิจใหม่มาใช้นั้น สามารถลดและกำจัดการยากจนลงได้ระดับหนึ่ง รวมถึงการลดและกำจัดการประกอบอาชีพ โดยมีให้ยึดติดกับเชื้อชาติได้ในระดับหนึ่งเช่นกัน ดังข้อมูลที่ปรากฏตามตารางดังนี้ (รุ่งทิวา นาคอุไร, 2545 : 46 – 60)

ตารางที่ 2 ดัชนีความยากจนของครอบครัว ปี ค.ศ.1970 – 1990

(หน่วย : ครอบครัว)

	1970	1975	1980	1985	1990
รวม*	1,606,000	1,901,400	2,284,000	3,133,300	3,614,600
ยากจน	(791,800)	(835,100)	(666,100)	(649,400)	(619,400)
ร้อยละ	49.3	43.9	29.2	20.7	17.1
เมือง	402,600	553,000	774,400	1,095,300	1,182,700
ยากจน	(85,900)	(105,200)	(97,600)	(93,000)	(89,100)
ร้อยละ	21.3	19.0	12.6	8.5	7.5
ชนบท	1,203,400	1,348,400	1,509,600	2,038,000	2,431,900
ยากจน	(705,900)	(729,900)	(568,500)	(556,400)	(530,300)
ร้อยละ	58.7	54.1	37.7	27.3	21.8

* ตัวเลขรวมครอบครัวทั่วประเทศ

ที่มา : **Forth Malaysia Plan 1981 – 1985** (Kuala Lumpur : National Printing Department, 1981), 34; **Sixth Malaysia Plan 1991 – 1995** (Kuala Lumpur : National Printing Department, 1991), 32.

ตารางที่ 3 ดัชนีความยากจนของประชากรมาเลเซียแยกตามกลุ่มเชื้อชาติ ปี ค.ศ.1970 – 1990

	1970	1976	1984	1990
คาบสมุทรมาลายู				
ทุกเชื้อชาติ	49.3	35.1	18.4	15.0
ชาวมาเลย์	64.8	46.4	25.8	20.8
ชาวจีน	26.0	17.4	7.8	5.7
ชาวอินเดีย	39.2	27.3	10.1	8.0
ชาวเชื้อชาติอื่น	44.8	33.8	22.0	18.0
ซาบะห์				
ทุกเชื้อชาติ	n.a.	51.2	33.1	34.3
ชาวมาเลย์	n.a.	82.9	39.2	41.2
ชาวจีน	n.a.	5.7	6.2	4.0
ชาวเชื้อชาติอื่น	n.a.	11.4	12.4	6.0
ซาราวัก				
ทุกเชื้อชาติ	n.a.	51.7	31.9	21.0
ชาวมาเลย์	n.a.	85.9	41.6	28.5
ชาวจีน	n.a.	14.0	9.3	4.4
ชาวเชื้อชาติอื่น	n.a.	0.1	4.0	4.1

ที่มา : Edmund Terence Gomez and K. S. Jomo, **Malaysia' Political Economy : Politics Patronage and Profits** (Cambridge : Cambridge University Press, 1997), 167.

ตารางที่ 4 การจ้างงานตามภาคต่างๆ ในปี ค.ศ. 1975 – 1990

ภาคการผลิต	1975	1985	1990
เกษตรกรรม ป่าไม้ ประมง			
ภูมิบุตร	67.3	75.0	76.4
จีน	20.7	16.1	16.1
อินเดีย	11.1	8.3	6.7
อื่นๆ	0.9	0.7	0.8
รวมทุกเชื้อชาติ	46.2	31.3	27.8
เหมืองแร่			
ภูมิบุตร	33.1	51.9	48.8
จีน	56.9	33.1	38.9
อินเดีย	9.5	12.8	10.8
อื่นๆ	0.5	2.2	1.5
รวมทุกเชื้อชาติ	2.5	0.8	0.6

ภาคการผลิต	1975	1985	1990
อุตสาหกรรม			
ภูมิบุตร	33.1	45.1	50.3
จีน	59.9	43.3	36.9
อินเดีย	6.7	11.0	12.2
อื่นๆ	0.3	0.6	0.6
รวมทุกเชื้อชาติ	10.9	15.6	19.5
การก่อสร้าง			
ภูมิบุตร	28.8	42.2	43.0
จีน	60.2	51.1	49.9
อินเดีย	10.5	5.9	6.2
อื่นๆ	0.5	0.8	0.9
รวมทุกเชื้อชาติ	2.9	7.6	8.0
สาธารณูปโภค			
ภูมิบุตร	61.2	70.7	69.8
จีน	14.0	13.9	12.9
อินเดีย	23.8	15.1	16.6
อื่นๆ	1.0	1.5	0.7
รวมทุกเชื้อชาติ	0.7	0.7	0.7
การขนส่งและการสื่อสาร			
ภูมิบุตร	47.2	51.5	54.1
จีน	37.5	34.4	32.4
อินเดีย	14.6	13.4	12.8
อื่นๆ	0.7	0.6	0.7
รวมทุกเชื้อชาติ	4.9	4.3	4.3
การค้า			
ภูมิบุตร	31.6	37.3	38.8
จีน	61.3	54.4	52.9
อินเดีย	7.0	7.6	7.4
อื่นๆ	0.1	0.8	0.9
รวมทุกเชื้อชาติ	13.9	19.8	22.2
การบริการ			
ภูมิบุตร	50.6	65.8	66.2
จีน	36.5	24.7	25.0
อินเดีย	11.4	8.9	8.1
อื่นๆ	1.5	0.7	0.7
รวมทุกเชื้อชาติ	18.0	20.1	18.5
รวมจ้างงานทุกภาค			
ภูมิบุตร	52.6	57.3	57.8

ภาคการผลิต	1975	1985	1990
จีน	36.3	33.2	32.9
อินเดีย	10.3	8.8	8.5
อื่นๆ	0.8	0.7	0.8
รวมการจ้างงานทุกภาคและทุกเชื้อชาติ	100.0	100.0	100.0

หมายเหตุ :

ปี ค.ศ.1975 จากจำนวนประชากรรวมทุกเชื้อชาติ 5,624.6 พันคน ภูมิบุตร 1,744.8 พันคน จีน 1,204.1 พันคน อินเดีย 341.7 พันคน อื่นๆ 26.6 พันคน

ปี ค.ศ.1985 จากจำนวนประชากรรวมทุกเชื้อชาติ 5,624.6 พันคน ภูมิบุตร 3,225.9 พันคน จีน 1,864.7 พันคน อินเดีย 494.6 พันคน อื่นๆ 39.4 พันคน

ปี ค.ศ.1990 จากจำนวนประชากรรวมทุกเชื้อชาติ 6,621 พันคน ภูมิบุตร 3,825.4 พันคน จีน 2,182.2 พันคน อินเดีย 562.7 พันคน อื่นๆ 50.7 พันคน

ที่มา : **Third Malaysia Plan 1976 – 1980** (Kuala Lumpur : The Government Press, 1976), 142; **Sixth Malaysia Plan 1991 – 1995** (Kuala Lumpur : National Printing Department, 1991),36.

มีข้อสังเกตประการหนึ่งหลังจากการใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่ นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมของมาเลเซีย โดยเฉพาะบทบาทของชาวมลายูที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการทุ่มเทความช่วยเหลือจากรัฐบาลมากเป็นพิเศษ และโดยการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาตามแนวทางการพัฒนาของมาเลเซียที่ผ่านมา ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในส่วนต่างๆ ดังนี้

1) ทางการเมือง

เป็นการบ่งบอกถึงอิทธิพลทางการเมืองของพรรค UMNO ที่มีมากขึ้นทั้งทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1969 เป็นต้นมา พรรค UMNO ได้รวมศูนย์อำนาจทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจไว้ภายใต้การนำของพรรค ด้วยการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายเศรษฐกิจของประเทศได้ผลอย่างน่าชื่นชม และด้วยความพยายามที่จะเปิดทางให้ชาวมลายู ซึ่งเป็นฐานเสียงสำคัญของพรรคให้ก้าวเข้ามามีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ เนื่องจากรู้ว่า ถ้าหากไม่สามารถทำให้ชาวมลายูมีฐานะดีขึ้นแล้ว ความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติก็ยังคงไม่หมดสิ้นไปได้ รัฐบาลจึงได้ทุ่มเทความช่วยเหลืออย่างมากเป็นพิเศษในทุกด้าน แม้กระทั่งการทำให้เกษตรกรชาวจีนยอมรับนโยบายที่รัฐบาลจัดทำขึ้น เพื่อสนับสนุนชาวมลายูให้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ การที่พรรค UMNO เข้ามามีอำนาจทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจกับนักการเมืองเพิ่มขึ้น เนื่องจากนักการเมืองสามารถเอื้อประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับนักธุรกิจที่แสวงหาความมั่งคั่งร่ำรวยได้ และนักธุรกิจเหล่านี้ได้ตอบแทนด้วยเงินตราที่นักการเมืองเองก็ต้องการนำไปใช้ในกิจการทางการเมืองของตนเช่นกัน ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันจนกลายเป็นผลเสียของการใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่ไป

อย่างไรก็ดี การที่พรรค UMNO ขึ้นมามีอำนาจแข็งแกร่งทางการเมืองจากการนำเอานโยบายเศรษฐกิจใหม่มาใช้ ก็ได้สร้างให้เกิดเครือข่ายของพรรค UMNO ลงไปถึงระดับรัฐด้วย ซึ่งพรรครัฐบาลกลางของมาเลเซียจะเป็นผู้จัดการทุกสิ่งทุกอย่าง รวมทั้งการจัดการด้านการเงินในการนำไปพัฒนารัฐต่างๆ จากสายสัมพันธ์นี้ ได้ทำให้พรรค UMNO สามารถสร้างอิทธิพลในระดับรัฐได้ด้วย ซึ่งส่งผลให้ฐานเสียงที่เข้มแข็งกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ และเหมือน

เป็นการบ่งบอกถึงความเป็นพรรคการเมืองที่จะครองอำนาจตลอดกาลในการบริหารประเทศ ซึ่งปรากฏในผลเลือกตั้งทุกครั้ง ซึ่งพรรค UMNO สามารถครองเสียงข้างมากได้อย่างมั่นคงตลอดมา

ไม่เพียงแต่พรรค UMNO จะสามารถเอาชนะใจชาวมาเลย์ด้วยกันแล้ว ยังสามารถเอาชนะใจเชื้อชาติอื่นด้วย เป็นต้น นักธุรกิจชาวจีนบางส่วน ซึ่งเคยให้การสนับสนุนพรรค MCA ซึ่งเป็นเหมือนสัญลักษณ์ของชาวจีนในมาเลเซียมาโดยตลอดนั้น ได้หันมาเทคะแนนเสียงให้กับพรรค UMNO เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับนักการเมือง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากนักธุรกิจชาวจีน ซึ่งได้รับผลกระทบจากการนำนโยบายเศรษฐกิจใหม่มาใช้ นักธุรกิจชาวจีนรุ่นเก่า จึงต้องหันไปสร้างความสัมพันธ์กับนักการเมืองของพรรค UMNO เพื่อจะสามารถประกอบธุรกิจต่อไปได้ ภายใต้ต้นนโยบายเศรษฐกิจใหม่ ในขณะที่นักธุรกิจชาวจีนรุ่นใหม่ก็สร้างสัมพันธ์กับนักการเมืองของพรรค UMNO เช่นกัน และได้เข้าร่วมลงทุนกับนักธุรกิจเชื้อชาติอื่นๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินธุรกิจของตนให้สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจใหม่ด้วย

2) ทางสังคม

มาเลเซียเป็นประเทศที่ประกอบด้วยประชากรหลากหลายเชื้อชาติ ซึ่งมารวมกันขึ้นเป็นประเทศ ซึ่งแต่เดิมก่อนหน้าที่ยังคงจะเข้ามาครอบครองนั้น ประชากรบนแหลมมลายูนั้นมีวิถีชีวิตการทำมาหาเลี้ยงชีพแบบดั้งเดิมผูกพันกับการเพาะปลูกเพื่อยังชีพ การหาของป่า ดำรงชีวิตอยู่ในระบบเกษตรกรรมแบบเลี้ยงตัวเอง และไม่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หน่วยในระบบเศรษฐกิจที่มุ่งการค้าขายเพื่อแสวงหากำไร ต่อมา การเข้ามาของชาติตะวันตกในดินแดนแถบนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติไปสนองตอบต่อความมั่งคั่งในยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรมของตน การแสวงหาวัตถุดิบเพื่อนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของชาติตะวันตกนี้ได้นำมาซึ่งชนต่างเชื้อชาติ ต่างวัฒนธรรมเข้ามาด้วย เป็นเหตุให้ดินแดนที่เคยเป็นที่อยู่อาศัยของชนพื้นเมืองดั้งเดิมปะปนไปด้วยผู้คนที่มีมาจากต่างถิ่นมากมายที่มาอาศัยตั้งหลักแหล่งและดำเนินวิถีชีวิตในแบบเฉพาะของเชื้อชาติตน ซึ่งนับจากนั้นมา ประชากรบนแหลมมลายูแห่งนี้ได้กลายเป็นที่ผสมปนเปด้วยประชากรต่างเชื้อชาติกัน และยิ่งกว่านั้น การขีดเส้นแบ่งดินแดนของชาติตะวันตก ได้รวมเอาความแตกต่างหลากหลายเหล่านี้เข้าด้วยกัน ภายใต้ชื่อประเทศต่างๆ ซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อน แต่การขีดเส้นแบ่งอาณาเขตของชาติตะวันตกนั้น รวมได้เฉพาะแต่จำนวนประชากรให้อยู่ภายในอาณาเขตเดียวกัน แต่ไม่สามารถที่จะรวมเอาความหลากหลายเข้าเป็นหนึ่งเดียวกันได้ เป็นต้น วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต ซึ่งประชากรกลุ่มต่างๆ ที่มาอยู่รวมกันนั้น มีการผสมกลมกลืนกันทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตกันน้อยมาก ดังนั้น จึงเป็นปัญหาที่ยังคงมีความเกี่ยวเนื่องมาถึงทุกวันนี้ ในความแตกต่างและการไม่ผสมกลมกลืนกันของประชากรเชื้อชาติต่างๆ บนแหลมมลายู แม้ว่าจะหลุดพ้นจากการครอบครองของชนชาติตะวันตกและได้รับอิสรภาพในการปกครองตนเองภายใต้สหพันธรัฐมาเลเซียแล้วก็ตาม ปัญหาความแตกต่างของเชื้อชาติก็ยังคงมีอยู่และเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนมาก พร้อมทั้งจะถูกนำมาใช้เป็นประเด็นสร้างความขัดแย้งแตกแยกได้ตลอดเวลา ภายใต้การปกครองของสหพันธรัฐมาเลเซีย รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้พยายามที่จะทำการลดและกำจัดปัญหาความแตกต่างของประชากร เชื้อชาติต่างๆ ให้หมดไป แต่ไม่สามารถทำได้ มีเพียงการควบคุม มิให้เหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นเท่านั้น ซึ่งในบางเวลาก็มีอาจจะควบคุมได้อย่างเด็ดขาด เช่นในปี ค.ศ.1969 ที่เกิดการจลาจลระหว่างเชื้อชาติขึ้น เป็นต้น

ปัญหาทางโครงสร้างประชากรมาเลเซีย แม้ว่าจะยังไม่สามารถกำจัดให้หมดไปได้ ซึ่งจากตัวที่แสดงอัตราส่วนประชากรเชื้อชาติต่างๆ ในมาเลเซีย เมื่อปี ค.ศ.1980 ซึ่งอัตราส่วนระหว่างประชากรชาวมาเลย์ : ชาวจีน : ชาวอินเดีย : ชาวเชื้อชาติอื่น เท่ากับ 56 : 33 : 10 : 1 จากจำนวนประชากรทั้งหมดประมาณ 13.76 ล้านคนนั้น บ่งบอกได้ถึงโครงสร้างประชากรที่ยังมีการแบ่งแยกตามเชื้อชาติอยู่ อย่างไรก็ดี จากการพยายามแก้ปัญหาของรัฐบาลชุดต่างๆ ก็ได้ทำให้ความรุนแรงของปัญหาระหว่างประชากร เชื้อชาติต่างๆ ลดลงด้วยการ กระจายความสำคัญบทบาททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมให้ทั่วถึงมากที่สุด โดยเฉพาะภายใต้การนำนโยบายเศรษฐกิจใหม่มาใช้ แม้ว่าหลังสิ้นสุดระยะเวลาในนโยบายเศรษฐกิจใหม่ สภาพสังคมของมาเลเซียจะไม่มี ความขัดแย้งอย่างรุนแรง

ระหว่างประชากรเชื้อชาติต่างๆ แต่ไม่ได้หมายความว่า ความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติได้หมดไปแล้ว เป็นเพียงการบรรเทาให้ลดน้อยลงเท่านั้น ความไม่เสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่างประชากร กลุ่มเชื้อชาติต่างๆ ยังคงมีอยู่ แต่ก็ได้แสดงออกมา เนื่องจากรัฐบาลมีกฎหมายว่าด้วยความมั่นคงภายใน (Internal Security Act – ISA) คอยกำกับอยู่ และความไม่เท่าเทียมกันนี้เป็นสาเหตุที่ทำให้กลุ่มผู้ที่ไม่พอใจในการเลือกปฏิบัติของรัฐบาลภายใต้การนำของพรรค UMNO แต่ไม่สามารถทำการตอบโต้ได้มากนัก โดยเฉพาะความไม่พอใจในประเด็นการพยายามเปิดทางให้ชาวมลายูเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ กิจการในมาเลเซียแทนชาวจีน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความชำนาญและเป็นผู้ที่ดำเนินบทบาทสำคัญในภาคเศรษฐกิจของมาเลเซียมาช้านาน การถูกกีดกันออกจากภาครัฐกิจ สร้างความไม่พอใจให้กับกลุ่มชาวจีนเป็นอย่างมาก ซึ่งการกระทำของรัฐบาลนี้ เป็นการลำเอียงอย่างเห็นได้ชัด และเรื่องสิทธิทางกฎหมายที่ชาวมลายูได้รับเหนือชาวเชื้อชาติอื่นๆ ทั้งทางด้านการขอรับบริการจากภาครัฐ การรับทุนช่วยเหลือด้านต่างๆ จากรัฐบาล หรือแม้กระทั่งการขอใบอนุญาตต่างๆ โดยเฉพาะใบอนุญาตประกอบกิจการต่างๆ ซึ่งยังคงเป็นปัจจัยที่ทำให้ความไม่เสมอภาคทางสังคมระหว่างประชากรเชื้อชาติต่างๆ ในมาเลเซียยังคงมีอยู่

นอกจากนี้ การดำเนินตามนโยบายเศรษฐกิจใหม่ได้สร้างปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคมมาเลเซีย ซึ่งนอกเหนือจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างประชากรต่างเชื้อชาติแล้ว ภายในเชื้อชาติเดียวกันก็เกิดการแบ่งแยกออกเป็นกลุ่มชาวมลายูผู้ที่ได้รับประโยชน์กับกลุ่มชาวมลายูผู้ที่ไม่ได้รับประโยชน์จากการใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่ ทำให้ฐานะของชาวมลายูเองก็มีความแตกต่างกัน เกิดการแบ่งแยกกลุ่มภายในเชื้อชาติเดียวกันขึ้น

3) วัฒนธรรม

ในสังคมดั้งเดิมของมาเลเซียนั้น อิทธิพลของศาสนาอิสลามแพร่ขยายครอบคลุมสังคมดั้งเดิมอย่างเต็มที่ ดังนั้น ชาวมลายูส่วนใหญ่จึงนับถือศาสนาอิสลามและเป็นสังคมที่ศาสนามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก ซึ่งเห็นได้จากการที่มาเลเซีย นอกจากจะมีกฎหมายที่ใช้บังคับทั่วไปซึ่งเป็นไปตามหลักการสากลแล้วยังมีการนำเอากฎหมายทางศาสนาอิสลามมาประยุกต์ใช้บังคับกับผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศในการดำเนินชีวิตอีกด้วย ถือเป็นสังคมที่มีการยึดถือประเพณีปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด รวมทั้งมีการรักษาขนบประเพณีปฏิบัติอื่นๆ ในแบบเฉพาะมุสลิมอย่างเหนียวแน่น อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการพัฒนาความเจริญทางด้านอื่นๆ ของประเทศทำให้การยึดถือปฏิบัติตามหลักคำสอนได้มีการพัฒนาตามไปด้วย ธรรมเนียมปฏิบัติหลายอย่างได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสถานการณ์โลก ซึ่งผลจากการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี และสิ่งอื่นๆ กระทบโดยตรงต่อหลักปฏิบัติทางศาสนา การมุ่งพัฒนาทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การได้รับการศึกษาและแนวคิดอิทธิพลจากสื่อภายนอก ทำให้ระบบความเชื่อ และการถือปฏิบัติตามหลักศาสนาหลายประการเปลี่ยนแปลงไป ชาวมุสลิมเก่าๆ มักจะถือปฏิบัติตามหลักศาสนาเคร่งครัดน้อยลง และมีการปรับพฤติกรรมปรับตัววัฒนธรรมไปตามกระแสของสื่อภายนอกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรมดั้งเดิมหลายอย่างแทบจะสูญหายไปจากสังคม รัฐบาลได้ตระหนักถึงผลของการละทิ้งขนบประเพณีและวิถีชีวิตแบบเดิมๆ ซึ่งเห็นยวรั้งสังคมมีให้แตกแยกมากไปกว่าที่เป็นอยู่ จึงได้มีการหันมาส่งเสริมให้มีการรื้อฟื้นและอนุรักษ์สิ่งดีงามเหล่านั้นไว้ เพื่อช่วยยึดสถาบันสังคม อย่างไรก็ตาม มีบางกลุ่มที่ยังคงเคร่งครัดต่อการปฏิบัติตามหลักศาสนาและต้องการนำเอากฎ หรือบทบัญญัติทางศาสนาเข้ามาเป็นก้าเกณฑ์ที่ใช้บังคับกับ ประชากรทุกเชื้อชาติในมาเลเซีย โดยไม่ยกเว้นว่าใครจะมีความเชื่อหรือนับถือศาสนาใด ซึ่งได้ทำให้สังคมมาเลเซียนอกจากแบ่งประชากรตามเชื้อชาติแล้ว ภายในเชื้อชาติมาเลย์ด้วยกันเอง ก็ยังแบ่งแยกออกอย่างน้อย 2 พวก คือ พวกที่เคร่งครัดในศาสนาอย่างมาก และพวกที่ยึดถือทางสายกลาง

นอกจากนี้ การมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการอพยพจากชนบทเข้ามาสู่เมืองเพื่อหางานทำ และเพื่อการศึกษาเล่าเรียนตามนโยบายเศรษฐกิจใหม่กันมากขึ้น ทำให้ชาวมลายูได้พบกับวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างไปจากวัฒนธรรมเดิมของตน รวมทั้งวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างกัน ทำให้ชาวมลายูบางพวกหันไปยึดเอาวัฒนธรรมประเพณีของอิสลามมากขึ้นเพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิตในยุคที่วัฒนธรรมต่างชาติแพร่ขยายเข้ามา

กลืนวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ กลุ่มอิสลามนิยมยังได้ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้การเคร่งครัดในศาสนาอิสลามมากขึ้น เพราะเกรงว่าเยาวชนมุสลิมรุ่นใหม่จะละเลยต่อวัฒนธรรมของอิสลามทั้งหมด จากการที่ได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียนหรือทำงานในสังคมวัฒนธรรมใหม่ และส่งผลให้มีการรวมกลุ่มระหว่างผู้ที่เห็นด้วยกับการรักษาวัฒนธรรมอิสลามของมาเลเซียแบบเดิมและผู้ที่ไม่ได้เคร่งครัดในการรักษาวัฒนธรรม รวมทั้งกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ที่ได้เข้ามาอยู่ในเมือง หรือมาศึกษาในสถาบันการศึกษา ได้เข้าร่วมกลุ่มเคลื่อนไหวทางศาสนา รวมทั้งชาวมาเลย์ที่ไม่ได้รับผลประโยชน์จากการใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่ที่หวังพึ่งแนวทางของศาสนาในการเรียกร้องความยุติธรรมทางสังคมให้กับตนเอง โดยกลุ่มหลักๆ เช่น กลุ่ม Darul Arqam ซึ่งเน้นกิจกรรมทางการศึกษาแบบอิสลาม และการปฏิบัติทางเศรษฐกิจตามแนวทางของอิสลาม และมีแนวคิดที่จะสร้างมาเลเซียให้เป็นรัฐอิสลาม และอีกกลุ่มหนึ่งคือ ABIM ซึ่งเน้นไปที่ความสมบูรณ์ของอิสลามเป็นวิถีชีวิตและเป็นหลักในการแก้ปัญหาทางสังคมของมาเลเซีย รวมทั้งวิจารณ์เรื่องการทุจริตและความไม่ยุติธรรมทางสังคมด้วย ซึ่งท่าทีของรัฐบาลกับศาสนาอิสลามนั้นมีการรอบที่ชัดเจนว่า รัฐบาลไม่มีนโยบายสนับสนุนหรือนำค่านิยมของศาสนาอิสลามมาใช้กับประชาชนทั่วประเทศ เนื่องจากสังคมมาเลเซียเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนาและเกรงว่าจะควบคุมอิสลามหัวรุนแรงไม่ได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความยุ่งยากตามมาอีกหลายประการ และอีกประการหนึ่งรัฐธรรมนูญของมาเลเซียก็กำหนดอยู่แล้วว่า ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องนำเอาศาสนามาเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างประชากรที่นับถือศาสนาต่างๆ ในมาเลเซีย

4) ทางเศรษฐกิจ

แม้ว่าผลการจากการนำนโยบายเศรษฐกิจใหม่มาใช้จะสามารถยกระดับรายได้ให้ประชากรในพื้นที่ต่างๆ ได้ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าประชากรที่อยู่ในรัฐที่มีรายได้ต่ำก่อนหน้าการใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่ก็ยังคงมีรายได้น้อยเมื่อสิ้นสุดการใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเท่ากับเป็นการแสดงให้เห็นว่าการกระจายรายได้ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าไรนัก แม้ว่าจะสามารถช่วยให้รายได้ของชาวมาเลย์เพิ่มขึ้นก็ตาม แต่โดยรวมแล้ว ความแตกต่างด้านรายได้ระหว่างประชากรกลุ่มต่างๆ หรือประชากรที่อยู่ในรัฐต่างๆ ยังคงมีความเหลื่อมล้ำกันอยู่อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งแม้ว่าจะมีความพยายามในการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจไปทั่วทุกภาคของประเทศก็ตาม แต่ผลที่ได้รับกลับตกอยู่เพียงที่คนบางกลุ่มของประเทศเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่ส่วนมากยังคงเป็นนักธุรกิจชาวจีนเช่นเดียว แม้ว่าจะถูกลดลงบ้างแต่ก็ยังปรับตัวให้เข้ากับนโยบายและได้รับประโยชน์จากนโยบายดังกล่าว และอาจจะมากกว่าก่อนการใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่ด้วย เนื่องจากการลดบทบาทของนักลงทุนต่างชาติลงอย่างต่อเนื่องทำให้ชาวจีนมีโอกาสมากขึ้น และแม้ว่าชาวมาเลย์จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจมากขึ้นก็ตาม กระนั้น อัตราการเป็นเจ้าของกิจการของชาวจีนในบริษัทจำกัดด้านการค้า อุตสาหกรรมแปรรูป การก่อสร้าง โรงแรม และภัตตาคาร และด้านอื่นๆ ซึ่งมีเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 34.3 จากเงินทุน 5,329.3 ล้านเหรียญริงกิตในปี ค.ศ.1970 เป็นร้อยละ 44.9 จากเงินทุน 109.8 ล้านเหรียญริงกิตในปี ค.ศ.1990 เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าชาวจีนยังคงเป็นกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์เช่นเดิม ไม่ว่านโยบายหรือการปฏิบัติของรัฐจะปิดกั้นโอกาสของคนจีนไปบ้างก็ตาม นอกจากนี้ กลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งถือว่าได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุดนั้น คือ กลุ่มข้าราชการและนักการเมือง

3. สภาพปัญหาที่เกิดจากการพัฒนา

การพัฒนาตามแผนต่างๆ ที่ผ่านมานั้น แม้ว่าจะช่วยให้ภาคต่างๆ ของมาเลเซียมีความเจริญก้าวหน้า ทั้งอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งมีส่วนยกระดับความเป็นอยู่ของประชากรมาเลเซียให้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากระดับรายได้ที่สูงขึ้นจากเดิมกว่าเท่าตัวและโดยเฉพาะจากการนำนโยบายเศรษฐกิจใหม่มาใช้ในการส่งเสริมให้ชาวมาเลย์เข้ามามีส่วนร่วมในภาคเศรษฐกิจมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากตัวเลขที่แสดงว่ามีการเข้าไปถือหุ้นหรือประกอบธุรกิจ

ของชาวมาเลเซียมากขึ้นในแทบจะทุกส่วนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม การที่ระบบเศรษฐกิจมาเลเซีย ภายใต้กรอบนโยบายเศรษฐกิจใหม่เป็นลักษณะทุนนิยมโดยรัฐ ทำให้มาเลเซียมีความอ่อนแอ แม้ว่าจะประสบความสำเร็จในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในยุคทศวรรษ 1970 โดยการขยายตัวทางเศรษฐกิจมาจากอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและการส่งออกวัตถุดิบและใช้วิธีการปกป้องตลาดภายในสำหรับสินค้าทดแทนการนำเข้าซึ่งอุตสาหกรรมและการผลิตยังไม่มีประสิทธิภาพและเข้มแข็งพอที่จะสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้อย่างแท้จริง ซึ่งข้อนี้ ทำให้ไม่มีการปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตเพื่อรับกับเศรษฐกิจในอนาคต ที่จะต้องเปิดเสรีมากขึ้น และการที่ NEP ได้พยายามจำกัดบทบาทและกีดกันนายทุนชาวจีน ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงการผลิตและธุรกิจภาคต่างๆ เข้าด้วยกัน แล้วพยายามที่จะยกฐานะชนชาวมาเลเซียขึ้นมาเป็นนายทุนเพื่อทำหน้าที่ชาวจีนที่ถูกกีดกันออกจากระบบไป แต่ด้วยปัจจัยหลายประการที่เป็นจุดด้อยของชาวมาเลเซีย เป็นต้นว่า การขาดประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจและลักษณะนิสัยที่ไม่เอื้อต่อการเป็นนายทุน รวมทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อในหลักคำสอนของทางศาสนาทำให้ไม่มีนายทุนชาวมาเลเซียที่มีความสามารถและความชำนาญในการเป็นนายทุนเช่นเดียวกับชาวจีน ดังนั้น การไม่มีนายทุนที่สามารถทำหน้าที่ในระบบธุรกิจได้อย่างเพียงพอ ทำให้การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งมีลักษณะที่ต้องการผลักดันให้ชาวมาเลเซียขึ้นมาแทนที่นายทุนชาวจีนในระบบเศรษฐกิจของมาเลเซียจึงไม่ค่อยประสบผลเท่าที่ควร ที่สำเร็จได้ส่วนใหญ่แล้วเป็นการเข้ามาแทรกแซงจากรัฐบาลโดยตรง ระบบเศรษฐกิจของมาเลเซียจึงมีปัญหาในการเชื่อมโยงต่อหน่วยต่างๆ ในระบบ ไม่ว่าจะเป็น รับกับหน่วยทางธุรกิจอุตสาหกรรมภาคต่างๆ การผลิตกับวัตถุดิบภายในอุตสาหกรรม ทดแทนการนำเข้ากับอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก นอกจากนี้ยังขาดแคลนนายทุนภายในที่จะรองรับการลงทุนจากภายนอก และการลงทุนโดยรัฐที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมากในรอบ 10 ปี ความไม่ประสบผลสำเร็จในการสร้างชนชั้นนายทุนที่เป็นชาวมาเลเซีย ตามที่เป้าหมายของ NEP กำหนดไว้เพื่อสนองตอบต่อระบบเศรษฐกิจ ด้วยการเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการธุรกิจและการลงทุน เห็นได้จากการมีสัดส่วนการถือหุ้นของชาวมาเลเซียในธนาคาร 3 แห่ง ตามโควตาซึ่งสัดส่วนของชาวมาเลเซีย จะมีมูลค่าสูงถึง 18 ล้านดอลลาร์ หากแต่สามารถรวบรวมได้เพียง 150,000 ดอลลาร์ เท่านั้น รวมทั้งชนชั้นนายทุนชาวมาเลเซียกลุ่มเล็กๆ ที่ได้เกิดขึ้นก็ไม่มีบทบาทสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงหน่วยต่างๆ ทางธุรกิจเข้าด้วยกันได้ เนื่องจากขาดแคลนเงินทุนและประสบการณ์

ปัญหาที่เกิดจากการใช้นโยบายเศรษฐกิจใหม่อีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นผลพวงมาจากการที่รัฐบาลเข้าไปแทรกแซงในระบบธุรกิจโดยใช้ระบบทุนนิยมโดยรัฐ และการวางข้อกำหนดต่างๆ เพื่อเพิ่มสัดส่วนของชาวมาเลเซียในภาคธุรกิจ ทำให้นักลงทุนจากตะวันตกถอนตัวออกจากมาเลเซียเพราะไม่สามารถทนได้กับข้อกำหนดและการผูกขาดการควบคุมเศรษฐกิจโดยรัฐ ทำให้มีปัญหาในเรื่องการลงทุน การจ้างงาน การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการถ่ายโอนเทคโนโลยี นอกจากนี้ การดำเนินธุรกิจโดยรัฐทั้งรัฐวิสาหกิจ และบริษัทมหาชนที่รัฐบาลตั้งขึ้นก็ประสบกับปัญหาการขาดทุน เพราะองค์การเหล่านั้นไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารและจัดการ ระบบการจัดการยังคงมีลักษณะของระบบราชการอยู่มาก ซึ่งมีขนาดใหญ่และไม่มีคล่องตัวในการบริหาร รวมทั้งมีการทุจริต การฉ้อราษฎร์บังหลวง ทำให้รัฐบาลต้องแบกรับภาระจากหนี้สินที่เกิดขึ้น

ศุภลักษณ์ สนิธิชัย (2546 : 33 – 35) สรุปการพัฒนาเศรษฐกิจไว้ว่า มาเลเซียมีเศรษฐกิจแข็งแกร่งมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1970 และได้รับการยกย่องว่าเป็นเสือเศรษฐกิจ 1 ใน 5 ของเอเชีย แม้ว่าจะเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในเอเชียเมื่อปี ค.ศ.1997 แต่มาเลเซียก็สามารถแก้ไขปัญหาในประเทศได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากนอกประเทศ จนในที่สุด สภาพเศรษฐกิจในประเทศก็ดีขึ้นเรื่อยๆ

นโยบายหลักทางเศรษฐกิจของมาเลเซียอิงนโยบายที่เลื่อนไหลไปตามกระแสเศรษฐกิจโลก คือ สนับสนุนการค้าเสรี ปรับโครงสร้างภาษี และให้เอกชนร่วมลงทุนและเป็นเจ้าของกิจการต่างๆ ที่เคยเป็นรัฐพาณิชย์โดยรัฐบาลผูกขาดและดำเนินกิจการมาก่อนมากขึ้น รัฐบาลวางนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจล่วงหน้าเป็นเวลาถึง 20 ปี (เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ.1991) โดยมุ่งเน้นไปในภาคการผลิตเพื่อส่งออกเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศ เช่น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการขนส่ง เครื่องจักรกลที่ทำด้วยเหล็กและโลหะ มาเลเซียเป็นผู้ส่งออก

ยางพาราที่ใหญ่ที่สุดในโลก สินค้าพื้นฐานที่เป็นรายได้หลักของประเทศ คือ แร่ดีบุกและน้ำมันดิบ ส่วนไม้สักนั้นเคยเป็นสินค้าออกที่สำคัญของมาเลเซียแต่ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายอนุรักษ์ป่าไม้ จึงลดการส่งออกไม้สักลง

ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของมาเลเซียในด้านการส่งออก คือ สหรัฐอเมริกา 20% สิงคโปร์ 17% ญี่ปุ่น 14% ส่วนประเทศคู่ค้าที่สำคัญในด้านการนำเข้าคือ ญี่ปุ่น 20% สหรัฐอเมริกา 17% และสิงคโปร์ 14% เมื่อประเทศคู่ค้าที่สำคัญ 3 อันดับแรก คือ สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และญี่ปุ่น ประสบปัญหาเศรษฐกิจ ก็พลอยทำให้เศรษฐกิจมาเลเซียชะลอตัวลงไป ประกอบกับความต้องการสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในตลาดโลกลดลง จึงส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตและส่งออกของมาเลเซียอย่างรุนแรง

มาเลเซียนั้น เป็นประเทศผู้นำของกลุ่มประเทศอาเซียนในการจัดการประชุมกลุ่มผู้นำเศรษฐกิจอาเซียน (East Asian Economic Caucus) ที่ดึงเอาจีนและญี่ปุ่นเข้ามาร่วมเจรจาด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เปลี่ยนจากการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ในอดีตมาเป็นการร่วมมือทางการค้าร่วมกัน

มาเลเซียเป็นประเทศสมาชิกของกลุ่มเศรษฐกิจการค้าในเอเชียแปซิฟิก หรือ “เอเปค” (Asia-Pacific Economy Forum – APEC) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคมากขึ้น

ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจการเงินครั้งใหญ่ของมาเลเซียตกไปกว่าครึ่ง เพราะธนาคารของประเทศหลายแห่งประสบปัญหาขาดทุนในตลาดอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่กระทบกระเทือนไปถึงภาคการเงินและการลงทุน แต่เศรษฐกิจที่มีพื้นฐานดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเดียวกันของมาเลเซีย ทำให้มาเลเซียสามารถช่วยตัวเองได้ โดยสามารถแก้ปัญหาการเงินในประเทศได้สำเร็จ

นโยบายทางเศรษฐกิจ

มาเลเซียมีนโยบายทางเศรษฐกิจดังต่อไปนี้ (กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ, 2550)

1) เปิดรับการค้า การลงทุน และการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากตะวันตก เพื่อพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วภายในปี 2563 (Vision 2020) ตามที่อดีตนายกรัฐมนตรี ดร.มหาธีร์ บิน โมฮัมหมัด ตั้งเป้าหมายไว้

2) ใช้นโยบายการเมื่อนำเศรษฐกิจเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์และโอกาสทางการค้าแก่ประเทศ

3) ขยายการติดต่อด้านเศรษฐกิจและการค้ากับประเทศกำลังพัฒนาเพื่อลดการพึ่งพาสหรัฐฯ และยุโรป อาทิ มาเลเซียในฐานะประธานองค์การการประชุมอิสลาม (Organisation of Islamic Conference – OIC) ให้มีความสำคัญกับการรวมตัวทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก OIC (รวม 57 ประเทศ) โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล ธนาคารอิสลาม การศึกษา และการท่องเที่ยว

มาเลเซียยังได้วางนโยบายเศรษฐกิจสืบต่อจาก Vision 2020 คือนโยบายวิสัยทัศน์แห่งชาติ (National Vision Policy: NVP) ซึ่งมีเป้าหมายในการสร้างมาเลเซียให้เป็น “ประเทศที่มีความยืดหยุ่นคงทนและมีความสามารถในการแข่งขัน” โดยจะลดความสำคัญของการลงทุนที่ทำให้เกิดการเจริญเติบโตที่ยั่งยืนและขาดประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญต่อประเด็นใหม่คือ การเติบโตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสิทธิภาพการผลิตโดยรวม โดยจะเน้นการลงทุนที่มีการค้นคว้าและวิจัย (R & D) และเทคโนโลยีสูง ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความรู้ (knowledge-based economy) กระตุ้นและเพิ่มพลวัตของภาคการเกษตร การผลิต และการบริการโดยใช้ความรู้และเทคโนโลยีวิทยาการ เพิ่มการมีส่วนร่วมของภูมิบุตร ในภาคเศรษฐกิจชั้นนำ และปรับให้มีการพัฒนาการทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับสังคมบนฐานความรู้ (knowledge-based society) ในช่วงที่ผ่านมา มาเลเซียมีความสัมพันธ์ด้านการเมืองที่ไม่ราบรื่นนักกับประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐฯ เนื่องจากประเทศตะวันตกมองว่ารัฐบาลมาเลเซียมักใช้กฎหมายว่าด้วยความมั่นคงภายใน (Internal Security Act - ISA) เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่มาเลเซียถือว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องภายในประเทศ และประเทศตะวันตกมักใช้ double standard ในการดำเนินนโยบายกับประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้ วิกฤตการณ์ด้านการเงินและการ

คลังที่เกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ ในปัจจุบัน เป็นผลจากการเปิดเสรีด้านการเงินและการคลัง ซึ่งประเทศตะวันตกผลักดันอย่างแข็งขัน

อย่างไรก็ดี ในด้านเศรษฐกิจมาเลเซียมีการติดต่อการค้า การลงทุน การศึกษาที่ใกล้ชิดกับประเทศตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอังกฤษ ส่วนหนึ่งเนื่องจากความผูกพันในสมัยอาณานิคมซึ่งส่งผลให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็ว

แม้ว่ารัฐบาลมาเลเซียจะประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและส่งผลให้เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวอย่างเห็นได้ชัดในปี 2545 แต่ความสำเร็จดังกล่าวยังมีอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ แฝงอยู่ ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของมาเลเซียโดยรวมได้ อาทิ การลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาลไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แม้ว่าในเบื้องต้นจะมีส่วนช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก แต่หากโครงการต่าง ๆ เหล่านี้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ก็จะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ อาทิ โครงการก่อสร้างสนามบินนานาชาติแห่งใหม่ ซึ่งปัจจุบันใช้งานไม่ถึงครึ่งของขีดความสามารถและยังไม่สามารถดึงดูดให้สายการบินหลักมาใช้ โครงการก่อสร้างเมืองราชการที่ปุตราจายาซึ่งยังไม่สามารถดึงดูดประชาชนและภาคธุรกิจเข้าไปร่วมอย่างเต็มที่ โครงการ Cyberjaya ซึ่งยังไม่สามารถดึงดูดบริษัทชั้นนำของโลกให้เข้ามาลงทุนได้ตามเป้าหมายที่กำหนด เป็นต้น

เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2549 นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย (ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังด้วย) ได้ประกาศแผนงบประมาณประจำปี 2550 (Budget 2007) ซึ่งให้ผลประโยชน์แก่ข้าราชการ เด็ก สตรี และคนชรา สนับสนุนมาตรการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และส่งเสริมการลงทุนในภาคเกษตรกรรมและคมนาคม นายกรัฐมนตรีมาเลเซียกล่าวว่าแผนงบประมาณประจำปี 2550 ได้พยายามลดภาระความยากลำบากของประชาชนในยามที่ราคาน้ำมันสูงขึ้น ทั้งนี้ รัฐบาลไม่ได้ขึ้นเงินเดือน แต่ได้เพิ่มมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่าย เช่น การลดหย่อนภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ งบประมาณประจำปี 2550 สูงกว่าปี 2549 ร้อยละ 16.5 โดยกำหนดไว้ที่ 159.4 พันล้านริงกิต (หรือ 43 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) ในจำนวนนี้ ส่วนใหญ่จะใช้เพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและด้านโครงสร้างพื้นฐาน (คิดเป็น 5.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต (3.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) และด้านกลาโหม (1.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) นอกจากนี้ รัฐบาลมาเลเซียได้จัดสรรงบประมาณ 5.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐเพื่อเป็นเงินช่วยเหลือสำหรับราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้นในการนี้ รัฐบาลมาเลเซียคาดว่าจะอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของมาเลเซียในปี 2549 จะอยู่ที่ร้อยละ 5.8 (เดิมรัฐบาลประมาณการณั้ว่าจะเป็นร้อยละ 6)

รัฐบาลมาเลเซียประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2549-2553) ในวันที่ 31 มีนาคม 2549 ซึ่งจะเป็นการเริ่มต้นระยะที่สองของ Vision 2020 โดยมีหลักการสำคัญได้แก่

- (1) มุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ พร้อมกับการกระจายรายได้และโอกาสอย่างเท่าเทียม ลดช่องว่างระหว่างเชื้อชาติ ระหว่างชนบทและในเมือง และระหว่างคาบสมุทรมมาเลเซียกับรัฐซาบาห์และซาราวัก
- (2) ส่งเสริมให้ภาคเอกชนโดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เข้ามามีส่วนร่วมในสาขาที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว เช่น ภาคเกษตรกรรม เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การท่องเที่ยว สาธารณสุข และการศึกษา
- (3) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสร้างเศรษฐกิจบนฐานความรู้ โดยมุ่งเน้นการคิดค้นใหม่ ๆ
- (4) ปรับปรุงบริการของภาครัฐและลดต้นทุนการทำธุรกิจในมาเลเซีย

สังคมและวัฒนธรรม

ประชากร

ประเทศมาเลเซีย 26.24 ล้านคน (ปี 2549) มาเลเซียเป็นสังคมหลายเชื้อชาติ ประกอบด้วยชาวมลายู ร้อยละ 59 ชาวจีนร้อยละ 32 ชาวอินเดียร้อยละ 8 และอื่นๆ ร้อยละ 1

นอกจากนี้ สำหรับชาวมลายูและชนพื้นเมืองบางกลุ่ม เช่น คาดาซัน (Kadazan) ในรัฐซาบาห์ถือเป็นพวก bumiputera (Bumiputera) ซึ่งได้รับพิเศษภายใต้รัฐธรรมนูญหลายประการเหนือชาวมลายูเชื้อสายอื่นๆ

อัตราเฉลี่ยอายุยืน ชาย 69.4 ปี หญิง 74.2 ปี อัตราการเจริญเติบโตของประชากร ร้อยละ 2.64 (สามารถ วราดิศัย, 2545 : 68)

ภาษา

ภาษาราชการได้แก่ ภาษามลายู (Bahasa Melayu) ซึ่งเป็นภาษาของคนส่วนใหญ่

ภาษาจีน เป็นภาษาที่ใช้กว้างขวางรองลงมาในหมู่ชาวมลายูเชื้อสายจีน (กวางตุ้ง ฮกเกี้ยนแต้จิ๋ว และจีนกลาง)

ภาษาทมิฬ ของชาวมลายูเชื้อสายอินเดีย และ

ภาษาอังกฤษ เป็นภาษาที่ใช้อย่างกว้างขวาง (สามารถ วราดิศัย, 2545 : 68)

ศาสนา

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติของมาเลเซีย แต่ประชาชนมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา แต่ประชาชนมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา ชาวมลายูที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 53 ชาวจีนในมาเลเซียนับถือศาสนาพุทธลัทธิเต๋า และขงจื้อ ยึดมั่นในประเพณีการเคารพบูชาวิญญาณบรรพบุรุษ ร้อยละ 11.6 ส่วนชาวอินเดียนับถือศาสนาฮินดูและสิกข์ ร้อยละ 7 สำหรับศาสนาคริสต์นั้น มีผู้นับถืออยู่ไม่น้อย ในมาเลเซียบอร์เนียว ร้อยละ 8.6 พุทธ ร้อยละ 1 อื่นๆ ร้อยละ 2.5

ชาวมลายูเป็นมุสลิมที่เคร่งในการนับถือศาสนา ชาวอินเดียเป็นชนกลุ่มแรกที่น่าศาสนาอิสลามเข้ามาเผยแพร่ในอินโดนีเซียและมาเลเซีย โดยแรกเริ่มเข้ามาทางหมู่เกาะสุมาตราในตอนปลายศตวรรษที่ 13 และรุ่งเรืองมากที่สุดในตอนกลางศตวรรษที่ 14 เมื่อผู้ปกครองรัฐมะละกาในสมัยนั้นยอมรับนับถือศาสนาอิสลามจนกลายเป็นศาสนาประจำชาติไปในที่สุด (ศุภลักษณ์ สนธิชัย, 2546 : 45)

ศิลปวัฒนธรรมและวรรณคดี

ศิลปะของมาเลเซียทั้งด้านศิลปะการแสดงและดนตรี เป็นที่คุ้นเคยของคนไทยมานานแล้วเนื่องจากเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดกันและมีการไหลเวียนของวัฒนธรรมระหว่างไทยกับชาวมลายูตลอดมา ศิลปะที่เด่นของมาเลเซีย คือ

Wayang Kulit ลักษณะเหมือนกับการเชิดหุ่นของอินโดนีเซีย และการเล่นหนังใหญ่ของไทยนั่นเอง มีอยู่ 2 แบบ คือ หนังใหญ่แบบไทย (Wayang Siam) และหนังใหญ่แบบมลายู (Wayang Melayu)

ซิลัตหรือปัญจะซิลัต (Silat or Bersilat) คือ ศิลปะการต่อสู้ด้วยมือเปล่าของชาวมลายู มีต้นกำเนิดในแหลมมลายูตั้งแต่ทศวรรษที่ 15 เป็นการต่อสู้ที่ใช้แสดงในงานพิธีที่สำคัญ เช่น การแต่งงาน ระหว่างการต่อสู้มีการตีกลองและกลองทองเหลืองเป็นดนตรีประกอบ

ผ้าบาติก ศิลปะการทำผ้าบาติกของมาเลเซีย นั้น เป็นหัตถกรรมที่มีรากเดียวกับการทำผ้าบาติกของอินโดนีเซีย

ศิลปะการทอผ้าสอดด้นเงินด้นทอง เป็นศิลปะการทอผ้าชนิดพิเศษของชาวมลายูเซีย ผ้าชนิดนี้ ใช้สวมใส่เฉพาะในงานพิธีการที่สำคัญๆ เรียกว่า Kain Songket มีความมันวาวของโลหะที่สอดสลั้อยู่ในเนื้อผ้า สวยงามมาก ราคาแพงตามเนื้อโลหะมีค่า เช่น ทองหรือเงิน ที่มีอยู่ในเนื้อผ้า (ศุภลักษณ์ สนธิชัย, 2546 : 45 – 46)

วัฒนธรรมของชาวมลายูเซีย

มาเลเซียเป็นเมืองที่มีสังคมและวัฒนธรรมแบบผสมผสานด้วยคนหลายเชื้อชาติ คือ ชาวมลายู จีน และอินเดีย ที่อยู่ร่วมสังคมนับเป็นเวลานาน ชาวมลายูเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุด นับถือศาสนาอิสลาม ภาษาประจำชาติ คือ ภาษามลายู หรือ บาฮาซามลายูเซีย (Bahasa Malaysia) หรือ บาฮาซามลายู (Bahasa Melayu) ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวมลายู พูดภาษาพื้นเมืองมาเลย์ และเป็นชนกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารบ้านเมืองในปัจจุบัน

มาเลเซียมีชาวจีนอาศัยอยู่ประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด ชาวจีนในมาเลเซียนับถือศาสนาพุทธ และลัทธิเต๋า ภาษาพูดของชาวจีนที่ใช้กันในมาเลเซียมีอยู่หลายภาษา เช่น ฮกเกี้ยน อักก้า และกวางตุ้ง ชาวจีนในมาเลเซียเป็นประชากรผู้มีบทบาทในด้านธุรกิจการค้า

ชาวอินเดียในมาเลเซียมีอยู่ประมาณ 10% ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ พวกนี้พูดภาษาทมิฬ ภาษามลายู และภาษาฮินดี ชาวอินเดียส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองใหญ่ตามชายฝั่งทะเลตะวันตกของแหลมมลายู นอกจากนี้ เป็นชนกลุ่มน้อยที่ประกอบด้วยชาวยุโรปและชาวเอเชียชาติอื่นๆ ที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในมาเลเซีย ชนแต่ละกลุ่มมีภาษาพูดสื่อสารกันเป็นของตนเอง เช่น พวกคานัก ที่อาศัยอยู่ในรัฐซาราวักและซาบารห์ ก็มีภาษาถิ่นพูดกันในรัฐนั้น ส่วนภาษาราชการคือภาษามลายู แต่ประชากรต่างเชื้อชาติใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับคนที่พูดภาษาต่างกัน

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้กันแพร่หลายในมาเลเซีย คนชั้นสูงที่ได้ชื่อว่ามีการศึกษาของมาเลเซียมักใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 ในชีวิตประจำวัน

มีชาวมลายูเซียอีกพวกหนึ่งเรียกว่าบาบา-นงยา (Baba Nyongya หรือ Nonya) เป็นชาวมลายูที่สืบเชื้อสายมาจากชาวจีนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนแถบช่องแคบมะละกา (ปีนัง มะละกา และสิงคโปร์) ต่อมาได้แต่งงานกับชาวมลายูและได้รับเอาวัฒนธรรมแบบผสมกับของจีน เกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ขึ้น และเรียกลูกหลานของชาวมลายู-จีนนี้ว่า บาบ-นงยา หรือ เปเรนาคน (Peranakan) หรือ Straits Chinese

ชาวพื้นเมืองดั้งเดิมของมาเลเซียมีอยู่ประมาณ 5% ของประชากรทั้งประเทศ เป็นพลเมืองกลุ่มใหญ่ของรัฐซาราวักกับรัฐซาบารห์บนเกาะบอร์เนียว ชาวมลายูบนแหลมมลายูเรียกชาวพื้นเมืองที่มีหลายเผ่าเหล่านี้ว่า โอริงอัสลี (Orang Asli) เผ่าที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในรัฐซาราวัก คือ เผ่าดาเยก (Dayak) ซึ่งมีวัฒนธรรมการอยู่อาศัยภายใต้หลังคาเดียวกัน หรือ Longhouse ชาวพื้นเมืองดาเยกยังแบ่งออกเป็นเผ่าอิบัง (Iban) หรือ Sea Dayak กับเผ่าบิดาหยู (Bidayu) หรือ Land Dayak (ศุภลักษณ์ สนธิชัย, 2546 : 46 – 48)

อาหารการกิน (ศุภลักษณ์ สนธิชัย, 2546 : 49 – 51)

อาหารจานเด่นของมาเลเซียคือ “สะเต๊ะ” (Satay) ซึ่งปรุงจากเนื้อสัตว์หลายชนิด เช่น เนื้อวัว และเนื้อไก่ หมักเครื่องเทศ เสียบไม้ย่าง กินกับน้ำจิ้มสะเต๊ะที่มีรสชาติและการปรุงเหมือนน้ำจิ้มสะเต๊ะของไทย แหม่นด้วยพริกน้ำส้มใส่แดงกว่ากับหัวหอมซอย

อาหารมาเลย์นั้นจริงๆ แล้วค่อนข้างหาากินยาก เพราะมักเจอแต่ร้านอาหารจีนและอาหารอินเดีย อาหารมาเลย์ที่รู้จักกันแพร่หลาย คือ ผัดเต้าหู้กับถั่วงอก ปรุงรสด้วยซอสถั่วลิสง (Peanut Sauce) ที่รสชาติเหมือนน้ำจิ้มสะเต๊ะ เรียกเป็นภาษาพื้นเมืองว่า “ตาฮู โกเร็ง” (Tahu Goreng) อีกจานหนึ่งเป็นข้าวผัดเรียกว่า นาซี โกเร็ง (Nasi Goreng) อาหารจานอร่อยที่มีรสชาติดัดอาหารไทย คือ พะแนงเนื้อแบบมาเลย์ เรียกว่า เรนดัง (Rendang) ปรุง

ด้วยเนื้อวัวผัดเครื่องแกงกับกะทิ นอกนั้นก็ยังมีปลาทอดราดน้ำแกงที่ปรุงรสด้วยน้ำมะขาม เรียกว่า อิกัน อัสสัม (Ikan Assam) กับกุ้งคลุกเครื่องแกงทอด เรียกว่า ซัมบัล อูดัง (Sambal Udang) อีกจานหนึ่ง คือ Laksa หรือก๋วยเตี๋ยวแกงของไทย แต่ “ลักสา” ของมาเลเซียปรุงด้วยเส้นหมี่ ใส่เนื้อปรุงที่ทำด้วยกะทิกับเครื่องแกงกะหรี่ใส่ถ้วยออก ไข่นกกระทาต้ม เนื้อไก่ กับเต้าหู้ เพราะว่ามีมาเลเซียเป็นประเทศที่ประกอบด้วยประชากรหลายเชื้อชาติ อาหารในมาเลเซียจึงมีความหลากหลายให้เลือกชิมได้ตามใจชอบ อาหารมาเลเซียมักปรุงด้วยกะทิ เครื่องเทศ ชিং และถั่ว มีเครื่องจิ้มคล้ายน้ำพริกกะปิ เรียกว่า ซัมบัล (Sambal) ทำจากพริกป่นใส่หอม ใส่เนื้อมะขาม เป็นส่วนหนึ่งในสำรับของชาวมาเลย์ทุกมื้อ ชาวมาเลย์ใช้กะปิในการปรุงอาหารแทบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นผัดหรือแกง และชอบกินปลาเค็มแห้ง (Dried Anchovies) ด้วย

ของหวานที่มักกินกันและเสิร์ฟในภัตตาคารแทบทุกแห่งในมาเลเซีย คือ สาอูเปียกใส่น้ำตาลมะพร้าว เรียกว่า กูลา มะละกา (Gula Malacca) นอกจากนั้น มีขนมกล้วยทอด หน้าตาลคล้ายกับกล้วยแขกของไทย และลอดช่องน้ำกะทิ

อาหารจีนในมาเลเซียมีหลากหลายรสชาติ ทั้งอาหารจีนฮกเกี้ยน กวางตุ้ง ปักกิ่ง เซฉวน และจีนไต้หวัน อาหารที่นิยมและแพร่หลายในมาเลเซีย คือ อาหารอินเดียที่ใส่เครื่องเทศ แบบมีกลิ่นรสตั้งแต่นุ่มนวลไปจนถึงร่อยแรง อาหารมังสวิรัตินั้น ก็เป็นที่นิยมกันมาก อาหารอินโดนีเซียที่มักปรุงจากอาหารทะเลแห้งกับพืชผักสมุนไพรในท้องถิ่น อาหารญี่ปุ่นเป็นที่นิยมไม่น้อยในมาเลเซีย และการปรุงอาหารแบบญี่ปุ่น โดยถือหลักการรักษารสชาติธรรมชาติของอาหารก็เป็นที่ยอมรับกันมากในปัจจุบัน อาหารญี่ปุ่นหลายชนิด เช่น เทมปุระ อาหารย่างบนไต้ และปลาดิบ ก็แพร่หลายมากในมาเลเซีย นอกจากนั้น ยังมีภัตตาคารอาหารเกาหลีและอาหารไทยให้เลือกหลายแห่ง แต่อาหารฝรั่งส่วนใหญ่มักเสิร์ฟตามภัตตาคารในโรงแรมใหญ่ๆ

มาเลเซียมีผลไม้อร่อยๆ หลากหลายชนิด เหมือนเมืองไทย เช่น มะเฟือง ขนุน ทุเรียน น้อยหน่า ฝรั่ง มะละกอ มะม่วง มังคุด ส้มโอ และส้มชนิดต่างๆ

บทที่ 3

ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่น

การย้ายถิ่น (Migration) เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีความต่อเนื่อง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่ใช้เวลานาน ไม่ใช่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและสมบูรณ์ในตัวของมันเองได้ในเวลาอันสั้น อย่างน้อยเราจะต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญสามประการ ได้แก่ เวลา สถานที่ และกิจกรรม ซึ่งทั้งสามประการนี้ เราจะต้องนำมาพิจารณาประกอบกับการย้ายถิ่น ประเภทของการย้ายถิ่น แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (ไพบุลย์สิริ สารพุทธิ, ม.ป.ป. : 8 - 13)

1. การแบ่งโดยระยะเวลา

1.1 การย้ายถิ่นตามฤดูกาล (Seasonal migration) หมายถึง การย้ายถิ่นของผู้ประกอบการทางเกษตรที่ย้ายไปทำงานที่อื่นชั่วคราวในช่วงฤดูว่างงาน ซึ่งจะไปทำงานในเมืองอื่นๆ ก่อนและกลับมายังท้องถิ่นเดิมของตนเองในปีเดียวกัน เมื่อฤดูกาลทำงานเกษตรกรรมของตนมาถึง

1.2 การย้ายถิ่นชั่วคราว (Temporary migration) ได้แก่ การย้ายถิ่นตามฤดูกาล เป็นการย้ายถิ่นชั่วคราวชนิดหนึ่ง อาจจะนานกว่า 1 ปี หรือ 2 ปีก็ได้

1.3 การย้ายถิ่นถาวร (Permanent migration) โดยปกติแล้ว จะพบว่าการย้ายถิ่นชั่วคราวจะกลายเป็นการย้ายถิ่นถาวร เหตุเพราะการย้ายถิ่นถาวรเป็นการไปตั้งถิ่นฐานที่สืบเนื่องมาจากการมีอาชีพที่มั่นคงและดีกว่าประเทศต้นทาง

1.4 การย้ายถิ่นในระยะเริ่มต้นหรือเรียกว่า “ผู้ย้ายถิ่นใหม่” (Recent migration) ผู้ย้ายถิ่นใหม่นี้ อาจจะเป็นผู้ย้ายถิ่นตามฤดูกาล ผู้ย้ายถิ่นชั่วคราว หรือแม้แต่ผู้ย้ายถิ่นถาวรก็ได้

2. การแบ่งโดยสถานที่

2.1 การใช้เขตการปกครองในการแบ่ง ได้แก่ การย้ายถิ่นระหว่างประเทศ (International migration) คือ การย้ายจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่ง ได้แก่ การย้ายไปทำงานในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ อาจเป็น 1 – 2 ปีก็ได้ นอกจากนี้ ยังมีการย้ายถิ่นภายในประเทศ (Internal migration) เป็นการย้ายถิ่นระหว่างจังหวัดภายในประเทศหรือภายในเขตเมืองของประเทศ

2.2 การใช้ลักษณะของความเป็นเขตเมืองในการแบ่ง ได้แก่ การย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง การย้ายถิ่นจากชนบทหนึ่งไปยังอีกชนบทหนึ่ง การย้ายถิ่นระหว่างเมือง และการย้ายถิ่นจากเมืองสู่ชนบท

3. การแบ่งโดยสาเหตุการย้าย

3.1 การย้ายถิ่นอันเนื่องมาจากสาเหตุทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การย้ายถิ่นเพื่อหางานทำการย้ายถิ่นเพราะขาดที่ดินทำกินหรือที่ดินทำการเพาะปลูก รวมทั้งการย้ายถิ่นตามฤดูกาลด้วย

3.2 การแบ่งประเภทการย้ายถิ่นจากเดิม หรือถิ่นที่อยู่ใหม่ ได้แก่ การย้ายถิ่น เพราะปัจจัยผลักดัน (Push factor) คือ การย้ายถิ่นเพราะมีสิ่งผลักดันต่างๆ ที่อยู่ในถิ่นเดิม ซึ่งอาจเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น การไม่มีงานทำ ไม่มีที่ดินทำกิน หรือปัจจัยต่างๆ ทางสังคม คือ ไม่มีโอกาสในการศึกษา หรือโอกาสในการติดต่อคมนาคม การย้ายถิ่นอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า การย้ายถิ่นเพราะปัจจัยดึงดูด (Pull factor) ได้แก่ การย้ายถิ่นที่เกิดจากแรงจูงใจจากสิ่งดึงดูดต่างๆ ในที่ที่อยู่ใหม่ เช่น การหางานทำได้ง่าย โอกาสทางการศึกษาต่อ เป็นต้น

4. การแบ่งโดยลักษณะของการย้าย

การย้ายถิ่นที่เรียกเฉพาะตามชื่อของการย้ายถิ่น เช่น การย้ายถิ่นโดยลำพัง การย้ายถิ่นทั้งครอบครัว การย้ายถิ่นตามขั้นตอน ได้แก่ การย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองโดยค่อยๆ ย้ายเข้าสู่เขตที่มีความเจริญเป็นขั้นๆ ไป ส่วนการย้ายถิ่นตัดขั้นตอนได้แก่ การย้ายถิ่นจากเขตชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่ โดยไม่ได้ย้ายเข้าสู่เมืองเล็กเลย

นอกจากนี้ การย้ายถิ่น ประกอบด้วยสองประการ คือ ปัจจัยผลัก และปัจจัยดึง ปัจจัยผลัก เป็นปัจจัยที่มีแรงผลักดันให้ประชากรไม่ปรารถนาอยู่อาศัยในถิ่นเดิมอีกต่อไป และมีอิทธิพลในการย้ายถิ่นออกจากถิ่นเดิมของตนเอง ขณะที่ปัจจัยดึงมีอิทธิพลในการย้ายถิ่นที่อยู่ใหม่ของประชากร จากข้อสมมติฐานที่ว่า ประชากรย้ายถิ่นด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจนั้น เราจึงถือได้ว่า การย้ายถิ่นที่เกิดขึ้น ย่อมเป็นผลให้ประสิทธิภาพในการผลิตของทุนมนุษย์สูงขึ้นด้วย เช่น จากกรณีที่ประชากรต้องย้ายถิ่นเดิม เนื่องจากประกอบอาชีพไม่ได้ผล เพราะฝนแล้งหรือขาดการชลประทาน อันทำให้ขาดผลผลิตและรายได้ การย้ายถิ่นในกรณีนี้ จึงต้องเกิดขึ้นด้วยความคาดหวังว่าจะสามารถประกอบอาชีพอย่างได้ผลยิ่งขึ้น มีผลผลิตและมีรายได้สูงขึ้นจากถิ่นที่อพยพเข้าไปใหม่

นอกจากนี้ ยังประกอบไปด้วยกระบวนการตัดสินใจย้ายถิ่น ได้แก่

1. มีสถานการณ์หรือเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้น ซึ่งสถานการณ์เช่นนั้นทำให้มีความเป็นไปได้ในการย้ายถิ่นเกิดขึ้น
2. มีสมาชิกในครัวเรือนจะปรึกษากันถึงผลดีและผลเสียในการย้ายถิ่น
3. มีการตัดสินใจเกี่ยวกับการย้ายถิ่นเกิดขึ้น โดยความคิดครั้งแรกสุดนั้น เกิดขึ้นโดยสมาชิกของครัวเรือนแต่ละคนก่อนแล้ว จึงมีการนำความคิดเห็นมาปรึกษากันภายในสมาชิกในครัวเรือน
4. หากครัวเรือนตกลงใจที่จะมีการย้ายถิ่น จะมีการเลือกวัน เวลา และสถานที่ในการย้ายถิ่นตามมา

การตัดสินใจในการย้ายถิ่น มักจะทำตามค่านิยมหรือตามพวกพ้องมากกว่าการตัดสินใจเพียงคนเดียว ฉะนั้น แม้ว่าการย้ายถิ่นจะเป็นเรื่องของเหตุผลทางเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ย้ายถิ่นเพื่อหางานทำหรือเปลี่ยนงานให้มีรายได้ดีขึ้นก็ตาม แต่การย้ายถิ่นก็เป็นเรื่องของค่านิยมและสังคมด้วย

นอกจากนั้น การย้ายถิ่นยังเป็นเรื่องของช่วงจังหวะชีวิตของแต่ละบุคคล โดยจะพบว่า การย้ายถิ่นส่วนใหญ่มักอยู่ในกลุ่มคนหนุ่มสาวและส่วนใหญ่เป็นโสด กล่าวโดยสรุป การย้ายถิ่นเป็นเรื่องพฤติกรรมมนุษย์ในสังคม ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีทางเลือกของตนเองเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม

ปัจจัยการอพยพย้ายถิ่นของแรงงาน

ปัจจัยที่เป็นเหตุของการอพยพย้ายถิ่น พบว่า สาเหตุที่ทำให้คนอพยพเคลื่อนย้ายหรือคงอยู่ในท้องถิ่นภูมิลำเนาเดิมส่วนมาก มิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่ง มักประกอบด้วยปัจจัยหลายๆ อย่างรวมกัน ได้แก่

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

เป็นสาเหตุข้อแรกที่ทำให้ราษฎรอพยพจากถิ่นที่อยู่ภูมิลำเนาเดิมของตนเอง โดยแท้จริงแล้ว คนไทยไม่ชอบอพยพออกจากท้องถิ่นภูมิลำเนาเดิมของตนเอง แต่หากว่ามีเรื่องล่อใจต่างๆ ก็จะทำให้เกิดความต้องการที่จะอพยพจากท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งได้แก่ รายได้ที่เป็นตัวเงิน ประกอบกับความต้องการที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของตนโดยจะอพยพออกจากภูมิลำเนาเดิม ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราวก็ตาม นับได้ว่าเป็นปัจจัยเบื้องต้นของการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่

2. การเพิ่มขึ้นของสมาชิกในครัวเรือน

ครอบครัวที่ขยายเติบโตขึ้น ย่อมต้องการที่ดินเพิ่มมากขึ้น แต่การขยายที่ดินออกไปไม่อาจทำได้ เนื่องจากไม่มีที่ดินว่างเปล่าอยู่ ทำให้มีการอพยพย้ายถิ่นของสมาชิกในครัวเรือนในการดำรงเลี้ยงชีพของตนเอง

3. ความต้องการที่ดินทำการเพาะปลูก

การขาดแคลนที่ดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกในท้องที่ เป็นเหตุให้ที่ดินมีราคาสูง เป็นผลให้ชาวนาตกลงจะขายที่ดินของตนแล้ว อพยพย้ายที่อยู่โดยเอาเงินที่ได้ไปหาซื้อที่ดินใหม่ต่อไป

4. ภาวะดินฟ้าอากาศและการขาดแคลนน้ำ

ภาวะการขาดแคลนน้ำหรือภาวะดินฟ้าอากาศมีอิทธิพลโดยตรงต่อปริมาณการอพยพชั่วคราวชั่วคราวตามฤดูกาล และนานๆ เข้าก็จะเป็นเหตุให้มีการอพยพเคลื่อนย้ายอย่างถาวรด้วย เช่น กรณีภาวะฝนแล้งติดต่อกันในระหว่างฤดูทำนาหรือกรณีฝนตกหนัก เกิดน้ำท่วมฉับพลัน เป็นต้น การอพยพจากภูมิลำเนาเดิมไปชั่วคราวชั่วคราว เพราะดินฟ้าอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยนี้ หากไม่อาจแก้ไขด้วยวิธีการใด แล้วจะทำให้การอพยพเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างแน่นอน

5. ที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์และโรคระบาดในพืช

ที่ดินเพาะปลูกนั้น เดิมอาจให้ผลผลิตอย่างเพียงพอ เพราะประชากรยังมีอยู่ไม่มาก แต่ต่อมาผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอกับความต้องการ เพราะประชากรเพิ่มมากขึ้น อาจจะเป็นผลมาจากความสมบูรณ์ของพื้นดินลดลง ย่อมทำให้ไม่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก ประกอบกับการเกิดโรคระบาดพืชติดต่อกันหลายปี ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรง ทำให้ราษฎรต้องอพยพออกไปทั้งเป็นการถาวรและชั่วคราวชั่วคราว

6. ขนาดการถือครองที่ดินและการเช่าที่นา

ความสำคัญของขนาดเนื้อที่ถือครองที่มีต่อการอพยพของพลเมือง เพราะการถือครองที่ดินของประชากร โดยถ้าครอบครัวใดมีการถือครองที่ดินน้อย โอกาสอพยพจะมีมากกว่าผู้ที่มีขนาดที่ดินทำกินมาก แต่ทั้งนี้ต้องดูความอุดมสมบูรณ์ของพื้นดินด้วย ขณะเดียวกัน เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง จึงมักจะมีการอพยพออกอย่างถาวรในอัตราค่อนข้างสูงกว่าปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในจังหวัดซึ่งมีการทำนาปลูกข้าวเป็นส่วนใหญ่ ขณะเดียวกัน การเช่าที่นาผู้อื่นทำ เป็นปัจจัยของการอพยพเช่นกัน กล่าวคือ ทำให้ชาวยายขาดความรู้สึกรักผูกพันต่อที่ดิน ทำให้ต้องแบ่งที่ดินออกเป็นผืนเล็กผืนน้อย ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการบังคับให้บุตรหลานของชาวนาต้องอพยพออกไป

7. นโยบายป่าไม้

การสงวนป่าไม้เป็นเนื้อที่กว้างใหญ่ในท้องที่ ซึ่งไม่มีที่ดินว่างเปล่าอยู่ เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งของการอพยพของพลเมือง และการสงวนป่าไม้ในขอบเขตกว้างขวาง โดยขาดมาตรการที่จำเป็นที่อาจบังคับให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ดังกล่าวได้ ทำให้การสงวนป่าไม้ไม่อาจเกิดผลตามความมุ่งหมาย ด้วยเหตุนี้ การใช้นโยบายจัดสรรแบ่งที่ดินให้แก่ราษฎรเข้าครอบครองที่เหมาะสมน่าจะเป็นทางหนึ่งที่จะเป็นผลดีต่อการบำรุงรักษาป่าไม้ของประเทศไทยได้ดีกว่า

8. การปลูกพืชหมุนเวียนและการเลี้ยงสัตว์

การที่ราษฎรส่วนมากยังคงปลูกข้าวเป็นพืชสำคัญอยู่อย่างเดียว ตามแบบอย่างที่มีมาแต่โบราณนั้น มิได้เกิดผลตอบแทนระหว่างช่วงที่ว่างจากฤดูทำนา จะมีผลทำให้เกิดภาวะการว่างงานแฝงได้ ซึ่งจะเป็นสาเหตุหนึ่งของการอพยพย้ายถิ่นของพลเมือง

9. ความบกพร่องของตลาด

ระดับราคาในตลาดเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มีการอพยพย้ายถิ่น เพราะขายผลผลิตไม่ได้หรือราคาผลิตผลทางเกษตรที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศมีราคาต่ำ ไม่มีการประกันราคาขายทำให้ไม่มีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพ จึงต้องมีการอพยพย้ายถิ่นออกไป

10. การคมนาคมขนส่ง

พื้นที่จำนวนมากที่มีการคมนาคมไม่สะดวก ทำให้ไม่อาจติดต่อกับท้องถิ่นอื่นได้ราษฎรต้องแยกไปอยู่โดดเดี่ยว พ่อค้าที่ไปกว้านซื้อผลผลิตทางเกษตรในท้องที่ที่อยู่ห่างไกล และการเดินทางไปมาลำบากมักจะให้ราคาต่ำ เพราะไม่มีการแข่งขันจากผู้ซื้อรายอื่น ประกอบกับการรวบรวมผลผลิต ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ละทิ้งงานเกษตรและอพยพออกจากท้องถิ่นของตนเอง

11. การไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมในท้องถิ่นชนบท

การไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมในท้องถิ่นหรือมีเพียงไม่กี่แห่ง ทำให้การรับจ้างทำงานในท้องถิ่นชนบทนั้น มีโอกาสจำกัดอย่างยิ่ง และนับเป็นปัจจัยสำคัญของการอพยพของพลเมืองเช่นเดียวกัน แม้ว่าการจ้างงานในโรงงานตามชนบทจะมีจำนวนน้อย และการที่โรงงานในท้องถิ่นลดจำนวนคนงานก็ส่งผลกระทบต่อระบบการว่าจ้างงานในท้องถิ่นมากพอสมควร และเป็นปัจจัยให้คนอพยพออกตามฤดูกาลด้วย

12. การได้รับคำชักชวนจากญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูง

คำชักชวนของเพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้องผู้ที่เคยอพยพไปยังถิ่นอื่น ถือได้ว่าเป็นปัจจัยดึงดูดอย่างสำคัญ โดยเฉพาะเพื่อนบ้านมักจะเป็นผู้บอกเล่าถึงโอกาสของการทำงานในท้องถิ่นอื่นให้ทราบ

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับแรงจูงใจ (Motivation Theories)

เนื่องจากได้มีผู้อธิบายความหมายของคำว่า “แรงจูงใจ” ไว้เป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่มุ่งอธิบายไปที่แรงผลักดันภายในของแต่ละบุคคล ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมบางอย่างออกมา ดังเช่น นักวิทยาศาสตร์กลุ่มหนึ่งได้กล่าวถึงแรงจูงใจไว้อย่างน่าสนใจว่า หมายถึง ความพยายามที่เกิดขึ้นจากความปรารถนา แรงขับ ความต้องการ ดังนั้น แรงจูงใจจึงเป็นแรงผลักดันภายในที่ทำให้มนุษย์บรรลุถึงจุดหมายปลายทาง และมีผลทำให้พฤติกรรมนั้นสิ้นสุดลง (ดวงพร เวทยนกุล, 2545 : 7 – 8)

คันสนีย์ จิมโฌม (2529 : 3) (อ้างใน กองวิชาการและแผนงาน, 2543, น.5-น.6) ได้อธิบายความหมายของแรงจูงใจอีกแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นไว้อย่างน่าสนใจ ว่าหมายถึง เหตุผลหรือวัตถุประสงค์ในการย้ายถิ่นที่ทำให้ผู้ย้ายถิ่นตัดสินใจย้ายออกจากสถานที่ที่เคยอยู่เดิมไปยังสถานที่แห่งใหม่ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเหตุผลเกี่ยวข้องกับสถานที่ที่เคยอยู่เดิมเป็นแรงผลักดัน หรือเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสถานที่แห่งใหม่เป็นแรงดึงดูดหรือทั้ง 2 อย่างประกอบกัน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแรงจูงใจจะสามารถสื่อความหมายได้หลายประการดังกล่าวแล้ว จึงนำพิจารณาถึงแรงจูงใจที่ทำให้แรงงานไทยอพยพย้ายถิ่นไปทำงานในต่างประเทศว่า มีแรงจูงใจอะไรที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้แรงงานไทยเดินทางไปทำงานต่างประเทศ โดยเฉพาะในแถบตะวันออกกลางกันมาก แต่เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีแรงจูงใจส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทางด้านจิตวิทยา ดังนั้น จึงแบ่งทฤษฎีแรงจูงใจออกกว้างๆ ตามความเชื่อของแต่ละทฤษฎีในแนวจิตวิทยา ซึ่งเชื่อว่าแรงจูงใจเกิดจากสาเหตุต่างๆ ดังนี้ (นิยม สารรัตน์ 2524 : 14-16)

1) The Need – Drive – Incentive Theory เป็นทฤษฎีแรงจูงใจที่เชื่อว่า ความต้องการของร่างกายทำให้เกิดแรงขับ (Drive) ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความหิว ความกระหาย เป็นต้น การกระทำที่มนุษย์เลือกทำขึ้นขึ้นอยู่กับความมากน้อยของแรงขับที่จะตัดสินใจกระทำการนั้นๆ และแรงจูงใจที่เกิดขึ้น

เป็นผลสืบเนื่องมาจากระบบสิ่งล่อใจ (Incentive System) ที่จะได้รับ คือ ประสาทสัมผัส (Sensory) ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) การคบค้าสมาคมกับผู้อื่น (Affiliative) ความก้าวร้าว (Aggressive) ความต้องการความสำเร็จ (Achievement) ความต้องการมีอำนาจ (Power) และความต้องการเป็นอิสระ (Independence) ซึ่งระบบต่างๆ ที่กล่าวมานี้จะเป็นแรงจูงใจให้มนุษย์เกิดปฏิกิริยาตอบสนองหรือมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

2) Cue-Stimulus Theory เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับแรงจูงใจอีกทฤษฎีหนึ่งซึ่งเชื่อว่าพฤติกรรมของแต่ละบุคคลจะเกิดจากการควบคุมจุดมุ่งหมายมากกว่าแรงขับ เช่น เมื่อได้ยินเสียงเคาะประตูเป็นสิ่งเร้าให้บุคคลต้องแสดงพฤติกรรมออกมา เช่นเดียวกัน เมื่อการทำงานในต่างประเทศทำให้มีรายได้สูงมาก ประกอบกับบางคนที่ไม่ทำงานแล้ว ได้รับความสำเร็จจากการไปทำงานกลับมา จึงทำให้เกิดการตัดสินใจเดินทางไปทำงานต่างประเทศ เป็นต้น

3) Psychoanalytic Theory เป็นทฤษฎีแรงจูงใจที่เชื่อว่าเรื่องเพศเป็นแรงผลักดันขั้นมูลฐานของพฤติกรรมทุกอย่าง กิจกรรมบางอย่างเป็นที่พอใจ บางอย่างไม่เป็นที่พอใจ

4) Cognitive Theory เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่า แรงจูงใจเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยหลักการมีเหตุผล โดยเชื่อว่าความสามารถในการมีเหตุผลที่จะตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ ยกย่องความตั้งใจจริง และความปรารถนาของมนุษย์ (Willing and desiring) ซึ่งกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมในอันที่จะมีอิสระกระทำหรือตัดสินใจสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล และรู้ว่าตนเองต้องการอะไร ปรารถนาสิ่งใด โดยไม่สนใจว่าอะไรเป็นสาเหตุของพฤติกรรมนั้น แต่สนใจว่ามนุษย์ตัดสินใจเบี่ยงอย่างไร มากกว่าอาจจะเลือกจากความคิดหรือค่านิยมต่างๆ สำหรับตัวเองก็ได้

แรงจูงใจเหล่านี้ อาจสรุปได้ว่าเป็นแรงผลักดันให้แรงงานไทยไปทำงานในต่างประเทศ อันเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจกับการว่างงาน อนึ่ง เมื่อการทำงานในต่างประเทศมีรายได้สูงกว่าการทำงานในประเทศ จึงมีส่วนเป็นแรงผลักดันให้แรงงานไทยแสวงหาแหล่งงานที่มีรายได้สูง และยังมีคนงานบางคนเคยไปทำงานต่างประเทศแล้ว กลับมามีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทำให้แรงงานไทยตัดสินใจเดินทางไปเสี่ยงโชคในต่างประเทศกันมากขึ้น

คันทนีย์ ฉิมโฉม ได้ทบทวนวรรณกรรมและสรุปแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการตัดสินใจ ดังนี้ (ดวงพร เวทยนุกูล, 2545 : 6 – 7)

แรงจูงใจด้านเศรษฐกิจ เป็นแรงจูงใจที่พิจารณาได้จากกรอบการวิเคราะห์ของทฤษฎีผลักดันและดึงดูด ด้วยการพิจารณาจุดเริ่มต้นกับจุดหมายปลายทางอันสอดคล้องกับแนวความคิดของ ลี (Everett Lee) (อ้างใน คันทนีย์ ฉิมโฉม, 2529 : 3-16) ที่ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับปัจจัยในการย้ายถิ่นไว้ 4 ประการ คือ ปัจจัยในถิ่นเดิม ปัจจัยในถิ่นใหม่ อุปสรรคระหว่างทาง และปัจจัยส่วนบุคคล

แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจนี้ ยังเป็นแรงจูงใจที่สำคัญทางด้านการงานอีกด้วย กล่าวคือ ก่อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่น เนื่องจากแรงจูงใจ 3 ประการ ได้แก่

1) การย้ายเพื่อมาหางานทำ อันเนื่องมาจากการไม่มีงานทำหรือการว่างงานตามฤดูกาล ประกอบกับสภาพความยากจน และผลผลิตที่ไม่พอต่อการบริโภค จึงทำให้แรงงานในท้องถิ่นเคลื่อนย้ายไปทำงานนอกท้องถิ่น

2) การย้ายเพื่อหางานทำที่ดีกว่า สำหรับค่าจ้างที่มากกว่า สภาพแวดล้อมที่ดีกว่า เหมาะสมกับความสามารถเฉพาะตัวมากกว่า

3) การย้ายเพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน นั่นคือการที่มีงานทำอยู่แล้ว แต่ต้องการโอนหรือย้ายตำแหน่งไปปฏิบัติหน้าที่ในที่อื่น เพื่อตำแหน่งหน้าที่ที่ดีกว่า หรือย้ายขึ้นไปในตำแหน่งที่สูงกว่า

แรงจูงใจทางด้านสังคม เป็นแรงจูงใจที่ช่วยเสริมแรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจให้มีความสำคัญและความจำเป็นยิ่งขึ้น เนื่องจากมีแรงจูงใจในงานที่ดีกว่า รวมทั้งความต้องการ การมีญาติมิตรอยู่ด้วย จึงเป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นในสถาบันสังคม สมาชิกของสังคม และส่วนประกอบอื่นๆ ของสังคม อันแสดงถึงความสัมพันธ์ของบุคคลที่อยู่ร่วมกับสังคม ซึ่งอาจจำแนกแรงจูงใจทางด้านสังคมออกได้ในรูปแบบต่างๆ อาทิ แรงจูงใจทางด้านการศึกษาเพื่อศึกษาต่อ

ในระดับที่สูงขึ้น และแรงจูงใจทางด้านครอบครัว ได้แก่ การแต่งงานหรือความสัมพันธ์กับญาติหรือครอบครัว อันทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นไปอยู่กับครอบครัวหรือญาติดังกล่าว

แรงจูงใจทางด้านวิถีในการดำรงชีวิต นับเป็นมูลเหตุที่สำคัญต่อการย้ายถิ่นเช่นกัน ซึ่งแบ่งออกได้ใน 2 ลักษณะ ตามแรงจูงใจที่เป็นแรงผลักดันและแรงดึงดูด คือ การย้ายถิ่น เพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต อันเนื่องมาจากความเบื่อหน่าย ไม่ชอบวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ จึงต้องการหนีความจำเจในชีวิตประจำวัน และการย้ายถิ่นเพื่อต้องการการมีชีวิตที่รื่นรมย์กว่า ตื่นเต้นกว่า และได้รู้จักกับบุคคลอื่นๆ ที่น่าสนใจ เป็นต้น

แนวคิดว่าด้วยการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ

การย้ายถิ่นข้ามประเทศ (International migration) หมายถึง การเคลื่อนย้ายของประชากรจำนวนมากข้ามพรมแดนจากประเทศที่ตนเป็นพลเมืองหรือพำนักอยู่ไปยังประเทศอื่น เพื่อดำรงชีวิตเป็นเวลานานต่อเนื่อง เพื่อกระทำการกิจกรรมที่ได้รับค่าตอบแทน โดยปกติหลักการสากลจะกำหนดว่าการดำรงชีวิตในอีกที่หนึ่งเป็นเวลานาน 1 ปี นับเป็นการย้ายถิ่น (International migration regulations) อย่างไรก็ตาม ผู้ย้ายถิ่นจำนวนหนึ่งสามารถกลายเป็นผู้ตั้งถิ่นฐาน (Settlers) ได้เมื่อเขาตัดสินใจปักหลักใช้ชีวิตในประเทศที่เขาเข้าไปประกอบอาชีพและดำรงชีวิตที่นั่นเป็นส่วนใหญ่ (ไพบุลย์สิริ สารพุทธิ, ม.ป.ป. : 13 - 14)

การย้ายถิ่นอาจจำแนกได้ตามสาเหตุเป็น 2 ชนิด ได้แก่ การย้ายถิ่นที่มีสาเหตุจากภัยธรรมชาติ (Natural disaster) และการย้ายถิ่นที่มีสาเหตุจากภัยที่เกิดจากการกระทำหรือจากน้ำมือของมนุษย์ (Manmade disaster) การจำแนกการย้ายถิ่นอีกแบบหนึ่งคือ การย้ายถิ่นแบบที่ผู้ย้ายถิ่นสมัครใจย้ายถิ่นเอง (Voluntary migration) กับ การย้ายถิ่น แบบที่ถูกบังคับให้ย้ายถิ่น (Forced migration) ซึ่งได้แก่ การลี้ภัย (Refugee)

ขั้นตอนที่ 1 คือ การเริ่มย้ายถิ่น ได้แก่ การตัดสินใจย้ายถิ่น ตัวแปรในขั้นนี้จะเป็นตัวแปรเกี่ยวกับสาเหตุของการย้ายถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 คือ ระหว่างการย้ายถิ่น ได้แก่ กระบวนการเดินทางและการอำนวยความสะดวกในการเดินทาง

ขั้นตอนที่ 3 คือ ขึ้นเดินทางถึงประเทศปลายทางแล้วและได้พำนักอยู่ในประเทศนั้น ตัวแปรในขั้นนี้จะเป็นตัวแปรเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการย้ายถิ่นเข้าไป

ขั้นตอนที่หนึ่ง คือ การเริ่มย้ายถิ่น สาเหตุสำคัญในขั้นนี้ได้แก่ตัวแปรในระบบย่อยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น กล่าวคือ การไม่มีสิทธิครอบครองที่ดินหรือปัจจัยการผลิตอื่นๆ และการว่างงานในประเทศต้นทาง การได้ค่าแรงที่สูงกว่า และการได้ทำในประเทศปลายทาง ตัวแปรทางด้านการเมือง ได้แก่ ความสัมพันธ์ดั้งเดิมหรือความสัมพันธ์พิเศษที่ประเทศต้นทางกับประเทศผู้รับมีต่อกัน เช่น การเคยเป็นอาณานิคม การเคยรับผู้ย้ายถิ่นเข้าไปพำนักในอดีต อาชีพที่มีความขาดแคลน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงาน 3D (Dirty, Dangerous, Difficult) ในตลาดแรงงานระดับทุติยะ ตัวแปรในระบบย่อยด้านสังคม ได้แก่ การถูกชักนำโดยคนรู้จักให้ย้ายถิ่น การร่วมกันตัดสินใจย้ายถิ่นคนในระดับครอบครัวเครือญาติและท้องถิ่นเดียวกัน และการหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับย้ายถิ่นจากตัวแปรด้านวัฒนธรรม คือ ค่านิยมที่ต้องการเดินทาง โดยเฉพาะวัยหนุ่มสาวซึ่งอยู่ในวัยแรงงานที่จะย้ายถิ่นไปหางานในต่างประเทศ ที่เรียกกันว่า “ไปซูดทอง” จนทำให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ที่เรียกว่า วัฒนธรรมแห่งการย้ายถิ่น (Culture of Migration) ขณะเดียวกัน ระบบย่อยสุดท้ายคือระบบกฎหมาย ตัวแปรสำคัญในเรื่องนี้ คือ กฎหมายคนเข้าเมืองของประเทศต้นทางที่ส่งเสริมให้พลเมืองย้ายถิ่นไปทำงานได้ในต่างประเทศ โดยไม่กีดกันหรือมีนโยบายกีดกันการทำงานของแรงงานต่างชาติ

ขั้นตอนที่สอง คือ กระบวนการย้ายถิ่น สำหรับการเดินทางอันประกอบด้วย ค่าเดินทาง ค่านายหน้า และเงินค่าหัวที่ผู้ย้ายถิ่นจะต้องจ่ายให้แก่ผู้จัดการและผู้อำนวยความสะดวก ตัวแปรในระบบการเมืองได้แก่ นโยบายของ

รัฐที่จะควบคุมการส่งออกแรงงานย้ายถิ่น หรือจะเปิดเสรีให้เป็นธุรกิจที่เอกชนสามารถแข่งขันได้ ในกระบวนการนี้ ตัวแปรทางการเมือง หมายถึง การรวมกลุ่มระหว่างประเทศด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจการค้าหรือด้วยเหตุผลอื่นๆ ซึ่งจะมีผลให้การเคลื่อนย้ายของประชากรในกลุ่มประเทศดังกล่าว เป็นไปได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น ตัวแปรในระบบสังคม ได้แก่ ระบบการจัดหางานที่มีอยู่ทั้งโดยถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ระบบวัฒนธรรม ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ย้ายถิ่นกับนายหน้า ค่านิยม ความเชื่อถือส่วนบุคคล (คนรู้จักกัน) มากกว่าเครือข่ายทางการ (บริการของรัฐ) ในการจัดการเดินทาง

ขั้นตอนที่สาม คือ เมื่อผู้ย้ายถิ่นเดินทางถึงประเทศปลายทาง และดำรงชีวิตโดยการทำงานในประเทศดังกล่าว ผลกระทบที่เกิดจากการย้ายถิ่นในด้านเศรษฐกิจ คือ การได้งานและค่าจ้างที่สูงขึ้นของผู้ย้ายถิ่น การทำสัญญาจ้างงาน ซึ่งกำหนดระยะเวลาที่จะทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศผู้รับได้ การส่งเงินออมกลับประเทศต้นทางให้แก่ครอบครัวหรือญาติพี่น้องของแรงงานย้ายถิ่น ตลอดจนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่แรงงานย้ายถิ่นกระทำ ซึ่งมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันเป็นเครือข่ายทางเศรษฐกิจที่รองรับซึ่งกันและกัน

ทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานของตลาดแรงงานระหว่างประเทศ

เป็นทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์แรงงาน ซึ่งเป็นเรื่องขอตลาดแรงงานที่มีการแข่งขันกันอย่างกว้างขวาง ซึ่ง สฤณี ฉัตราคม (2525 : 25-28) ได้ให้ความเห็นสรุปว่า ความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายการทำงานของตลาดแรงงานระหว่างประเทศ มีผลกระทบต่อระดับค่าจ้างของประเทศที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ เมื่อมีการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีอัตราค่าจ้างต่ำกว่าไปยังประเทศที่มีอัตราค่าจ้างสูงกว่าในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นในช่วงระยะเวลานั้น จากการปรับตัวของอัตราค่าจ้างในอัตราที่แตกต่างระหว่างอัตราค่าจ้างต่ำกว่ากับค่าจ้างสูง เมื่อมีการเคลื่อนย้ายแรงงานออกไปมากขึ้น อัตราส่วนของงานซึ่งเทียบกับปัจจัยการผลิตอื่นก็จะลดลง ส่งผลให้ผลผลิตของแรงงานเพิ่มขึ้นตามกฎของการลดน้อยถอยลงของผลผลิตเพิ่ม เรียกว่า Marginal Product หรือ MP และหากระดับราคาสินค้าที่แรงงานผลิตขึ้นนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของผลผลิตเพิ่ม ย่อมทำให้ค่าจ้างแรงงานในประเทศสูงขึ้นด้วย เรียกว่า Value of Marginal Product หรือ VMP เช่นเดียวกัน หากแรงงานมีอัตราค่าจ้างการอพยพเข้ามาเพิ่มขึ้น อัตราส่วนของแรงงานกับปัจจัยการผลิตอื่นที่เพิ่มขึ้น หรือ MP ของแรงงานก็จะลดลงตามลำดับ การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศเป็นอันสิ้นสุด เพราะความแตกต่างกันในค่าจ้างจะไม่จูงใจให้แรงงานอพยพเคลื่อนย้ายอีกต่อไป เนื่องจากค่าจ้างแรงงานเป็นรายได้ของคนงาน ซึ่งถ้าค่าแรงที่เป็นตัวเงินลดลง คนงานจะมีความรู้สึกว่ารายได้ของตนต่ำลงไป ทำให้ไม่มีความต้องการที่จะทำงาน อันอาจก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานได้เช่นกัน

อย่างไรก็ดี แม้ว่าไม่อาจกำหนดความเท่าเทียมกันของอัตราค่าจ้างระหว่างประเทศได้ เพราะสาเหตุสำคัญคือความไม่สมดุลของตลาดแรงงาน การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศหนึ่งไปอีกประเทศหนึ่ง และการกีดกันแรงงานต่างชาติ ทำให้ขาดความรู้สภาพของตลาดแรงงานในต่างประเทศ หรือมีการแทรกแซงโดยรัฐบาล หรือสภาพแรงงานต่อกลไกราคาและค่าจ้าง เป็นต้น ในลักษณะเช่นนี้ นักเศรษฐศาสตร์กลุ่ม Internationalist ได้เสนอความคิดเห็นว่า ในสภาพความเป็นจริงแล้ว ตลาดแรงงานระหว่างประเทศไม่มีลักษณะการแข่งขันโดยสมบูรณ์ เนื่องจากขาดความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายของตลาดแรงงานโดยเสรีนั่นเอง ทั้งยังแสดงว่าการเคลื่อนย้ายแรงงานของตลาดแรงงานระหว่างประเทศนั้น เป็นกระบวนการที่เป็นผลดีต่อโลกส่วนรวม กล่าวคือ สามารถสะท้อนถึงการเลือกโดยเสรีของแรงงานแต่ละบุคคลที่เคลื่อนย้าย อันเป็นแนวทางให้สวัสดิการทางเศรษฐกิจของโลกสูงขึ้นอีกด้วย (ดวงพร เวทยนุกูล, 2545 : 9)

สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากประเทศบ้านเกิดของตนเอง ได้แก่ (ไพบุลย์สิริ สารพุทธิ, ม.ป.ป. : 15)

1. อัตราการว่างงาน (Unemployment) อยู่ในอัตราสูงและการทำงานต่ำระดับ (Underemployment) แรงงานส่วนเกินที่เกิดจากการว่างงานและการทำงานต่ำระดับในประเทศนั้น เป็นผลมาจากไม่สามารถหางานทำได้ ตรงกับความสามารถของตนเองขณะที่มีแรงงานบางส่วนมีความพยายามที่จะหางานทำในประเทศในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่ถ้าเขาไม่สามารถหางานที่ตรงกับความต้องการได้แล้ว ทำให้แรงงานส่วนหนึ่งมีแนวโน้มอย่างมากที่จะเคลื่อนย้ายออกไปสู่ต่างประเทศ
2. ระดับค่าจ้างที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับต่างประเทศ และอาชีพที่มีลักษณะเดียวกัน ถ้าเปรียบเทียบกันในเรื่องค่าจ้าง หรือเงินเดือนที่ได้รับขณะทำงานในประเทศ โอกาสการเคลื่อนย้ายแรงงานไปต่างประเทศย่อมมีมากกว่า ถ้าค่าจ้างและเงินเดือนในต่างประเทศมีอัตราที่สูงกว่า
3. การขาดสิ่งจูงใจสำหรับความก้าวหน้าในอาชีพแรงงานที่มีความรู้ ความชำนาญสูง แต่ไม่สามารถมีโอกาสดำรงตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง ย่อมเกิดความรู้สึกอยากเคลื่อนย้ายไปทำงานในต่างประเทศ นอกจากนี้ สิ่งจูงใจซึ่งได้แก่ความก้าวหน้าในอาชีพก็เป็นอีกประการหนึ่งที่ทำให้แรงงานกลุ่มนี้ ต้องการเคลื่อนย้ายไปทำงานในต่างประเทศ
4. นโยบายกำลังคนที่ไม่เหมาะสม การวางแผนกำลังคนที่เหมาะสม ทำให้เกิดการพัฒนาไปตามระบบของงาน แต่ขณะที่ประเทศด้อยพัฒนาที่ไม่มีการวางแผนพัฒนากำลังคน ทำให้ขาดความสมดุลระหว่างงานกับบุคลากร ทำให้มีกำลังแรงงานบางส่วนอาจเป็นส่วนเกินได้ แต่ขณะเดียวกัน บางประเทศอาจจะต้องการกำลังคนที่เป็นส่วนเกินอยู่ก็ได้ทำให้กำลังคนดังกล่าวต้องการเคลื่อนย้ายออกไปต่างประเทศได้
5. ปัจจัยทางสังคมและการเมือง แรงงานบางส่วนอาจต้องการอพยพเคลื่อนย้ายไปต่างประเทศเป็นเพราะไม่พอใจในสภาพสังคมและการเมืองที่เป็นอยู่ ที่สืบเนื่องมาจากความวุ่นวายและความแตกแยกของกลุ่มการเมืองในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ (2544) ในโครงการวิจัย “การพัฒนาฝีมือแรงงานในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย IMT-GT” สรุปว่า การพัฒนาฝีมือแรงงานในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านสภาพทั่วไป และปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการดำเนินงานปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และผลผลิตอยู่ในระดับดี ส่วนผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทำให้มีฝีมือแรงงานที่สนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และแก้ปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ และสร้างนิสัยอุตสาหกรรมที่ดีให้กับผู้ผ่านการฝึกมีคุณภาพที่ดีขึ้น ส่วนปัญหาการพัฒนาฝีมือแรงงานทั้งสามด้านยังอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยที่ด้านกระบวนการต้องเน้นการประชาสัมพันธ์ การประสานงานกับสถานประกอบการและภาคเอกชนให้ผู้ผ่านการฝึกมีงานทำ และไปทำงานในต่างประเทศเพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย และการสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูฝึกหรือวิทยากรให้มากขึ้น สำหรับผลการเปรียบเทียบการพัฒนาฝีมือแรงงานตามตัวแปรต่างๆ ปรากฏว่า บุคลากรในสถาบันและศูนย์ กับผู้ผ่านการฝึก มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยที่ผู้ผ่านการฝึกมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าบุคลากรของสถาบันและศูนย์ และเมื่อเปรียบเทียบตัวแปรต่างๆ ของผู้ผ่านการฝึก ได้แก่ เพศ สถานภาพการสมรส ศาสนา วุฒิการศึกษา ที่อยู่อาศัยตามจังหวัด และหลักสูตรวิชาชีพที่แตกต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาฝีมือแรงงานในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อตอบสนองการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย IMT-GT ต้องการให้เพิ่มหลักสูตรด้านช่างที่หลากหลายมากขึ้น ตามความต้องการของตลาดแรงงาน และเตรียมภาษาเพื่อการสื่อสารที่สามารถไปทำงาน

ในประเทศเพื่อบ้านได้ รวมทั้งฝึกสร้างนิสัยอุตสาหกรรมให้กับผู้ผ่านการฝึกให้มากขึ้น ควรมีการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อยกระดับฝีมือให้มีคุณภาพ และควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญต่อการเพิ่มทักษะพัฒนาอาชีพ และควรจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวนโยบายของรัฐอย่างมีระบบ รวมทั้งข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่เสนอในการประชุมสัมมนาอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาฝีมือแรงงานในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้

อาหวัง ล่าญ (2541) ในโครงการวิจัย “กิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรในชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้” สรุปว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรมีการขยายตัวและมีบทบาทเพิ่มขึ้นในชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตร ไม่มีผลกระทบต่อการทำงานการเกษตรแต่อย่างใด เนื่องจากประชาชนสามารถจัดการเรื่องเวลาในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจภาคการเกษตรกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรให้เอื้อซึ่งกันและกันได้ นอกจากนี้ การทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรยังช่วยยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนให้สูงขึ้น เพราะมีรายได้เสริม ผู้ที่ทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรจะอยู่ในภาคบริการมากกว่าภาคอุตสาหกรรม โดยส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นแรงงานรับจ้าง แรงงานอิสระ หรือแรงงานช่วยเหลือครอบครัว ซึ่งทำงานในลักษณะที่ไม่ได้ใช้ทักษะฝีมือมากนัก อาศัยแต่กำลังกายเป็นหลัก

ผู้ที่ทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตร ทั้งในภาคบริการและภาคอุตสาหกรรม ต้องทำงานในลักษณะที่เสียเปรียบด้านสภาพการทำงาน ค่าจ้าง หรือราคาผลผลิตตลอดเวลา เพราะที่ทักษะฝีมือต่ำ ขณะที่บางส่วนต้องพึ่งพาเงินทุน เครื่องมือ อุปกรณ์ วัตถุดิบ หรือการตลาดจากนายทุน เจ้าของกิจการหรือพ่อค้า แต่ส่วนใหญ่ยังต้องการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าวต่อไป เพราะไม่มีกิจกรรมอื่นทดแทน

การเข้าสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรของประชาชนในชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความแตกต่างกันในด้านอายุของบุคคล ขนาดของชุมชนที่อาศัยอยู่ การส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรและการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตร อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหาจากการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตร แต่มีความต้องการความช่วยเหลือเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการสาธารณสุข โภค การพัฒนาฝีมือแรงงาน ด้านเทคนิคการผลิต การจัดการในสถานประกอบการ

ซุหมัคคี อินทร์รักษ์, สมเกียรติ พ่วงรอด และ อ้อมใจ วงษ์มณฑา (2546) ในโครงการวิจัย “ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง เพื่อรองรับการพัฒนาเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)” สรุปว่า

1. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อรองรับเขตการค้าเสรีอาเซียน ในด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการตรวจสอบ และประเมินผล ด้านการปรับปรุงพัฒนา มีลักษณะอยู่ในระดับร่วมปรึกษาหารือเป็นส่วนมาก รองลงมาจะมีลักษณะร่วมดำเนินการ ส่วนลักษณะร่วมตัดสินใจ และลักษณะร่วมใช้ผลิตผลน้อยมาก

2. ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแรงงานที่ได้รับการพัฒนาที่มีอยู่ในภาวะปัจจุบันในภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ บัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา และสตูล เป็นฝีมือแรงงานด้านพาณิชยกรรม ด้านการสื่อสารโทรคมนาคม ด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านอุตสาหกรรมทั่วไป และอุตสาหกรรมตามข้อกำหนดมีความพอเพียงอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการขนส่งสินค้าอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและทักษะในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับการพัฒนาเขตการค้าเสรีอาเซียน อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ

3. แนวทางความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนต่อการพัฒนาฝีมือแรงงาน สรุปได้ว่า ภาครัฐควรมีการประชุมกำหนดนโยบายร่วมกันกับภาคเอกชน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นทางระบบเศรษฐกิจและภาคเอกชนควรร่วมมือในการให้คำปรึกษาหารือ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมใช้ผลผลิต ให้สามารถพัฒนาอุตสาหกรรม และขีดความสามารถในการผลิต โดยการพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน สรุปได้ว่า ควรพัฒนาสินค้าเพื่อการส่งออกให้มีคุณภาพ ลดหย่อนภาษีในรูปแบบอื่น เพื่อให้ขวัญกำลังใจแก่หน่วยงานที่มีการพัฒนาฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างแรงงานไทยให้มีนิสัยอุตสาหกรรม พัฒนาฝีมือแรงงานให้ทัดเทียมกับประเทศอื่น และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เช่น ภาษาอังกฤษและทักษะอาชีพที่ต่างประเทศต้องการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบและเข้าใจในการพัฒนาเขตการค้าเสรีอาเซียน สถาบันการศึกษาควรจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดแหล่งฝึกประสบการณ์

สุดใจ ชุมนุมณี (2538) ในโครงการวิจัย “คุณลักษณะของแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. คุณลักษณะของแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านทักษะความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามลำดับ ส่วนด้านความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

2. คุณลักษณะของแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการประเภทอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และบริการ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีระดับไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและแต่ละด้าน

คุณลักษณะที่สำคัญของแรงงานที่ต้องการคือ กระตือรือร้นและตั้งใจทำงาน สามารถขบถยนต์ได้ มีความรู้และเข้าใจในการคิดบัญชีภาษีมูลค่าเพิ่ม และกล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น ส่วนข้อเสนอแนะของสถานประกอบการคือ สถานศึกษาควรจัดให้มีการสอนการขบถยนต์พร้อมอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายจราจร อบรมหรือบรรจุรายวิชาเกี่ยวกับบัญชีภาษีมูลค่าเพิ่ม และควรฝึกให้นักศึกษามีความรับผิดชอบ และกล้าแสดงออก

อัสมี มามะ (2547) ในโครงการวิจัย “ชีวิตของแรงงานเด็กในชุมชนประมงชายฝั่งปัตตานี” มีผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการประมงไทยที่ก่อให้เกิดการประมงพาณิชย์ที่กอบโกยและใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายฝั่งอย่างเข้มข้น ส่งผลให้ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งมีฐานะยากจนลง ไม่สามารถส่งเสียบุตรหลานให้เรียนหนังสือได้หลายคนหรือให้เรียนในระดับสูงได้ เนื่องจากไม่สามารถส่งเสียให้เรียนต่อในระดับสูง จึงมองไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องให้เรียนเกินกว่าภาคบังคับ นอกจากนี้ ครัวเรือนยังเห็นว่าการให้เด็กอยู่ในโรงเรียนหลายปี ในภาวะที่ครัวเรือนยากจนนั้น ไม่คุ้มค่าใช้จ่ายและเสียเวลา ปัจจุบันดังกล่าวนี้ผลักดันให้เด็กๆ ออกจากโรงเรียนไปทำงานรับจ้างนอกหมู่บ้าน การขยายตัวของภาคธุรกิจการค้าและบริการในตัวเมืองปัตตานี โดยเฉพาะงานรับจ้างที่เกี่ยวกับการประมงพาณิชย์ ซึ่งใช้ทักษะต่ำ เป็นปัจจัยดึงดูดเด็กๆ ในครัวเรือนประมงชายฝั่งที่มีฐานะยากจนเข้าไปทำงานดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม แรงงานเด็กมิได้เป็นเพียงเจ้าของแรงงานที่ต้องการทำงานแลกค่าจ้างเท่านั้น หากแต่มีฐานะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคมหรือเครือข่ายความสัมพันธ์ของชุมชน แรงงานเด็กก็เป็นมนุษย์ที่มีความรู้สึกนึกคิด ที่พยายามทำความเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น และพยายามดำรงชีวิตอยู่บนโลก เช่นเดียวกับคนอื่นๆ ด้วยการแสวงหาหนทางการทำงานหาเลี้ยงตนเอง และประคับประคองตัวเอง และครัวเรือน ให้ดำรงอยู่ได้ท่ามกลางความผันผวนทางเศรษฐกิจและสังคม ขณะเดียวกัน ก็ให้ความหมายและความสำคัญกับความทันสมัยหรือสังคมภายนอกและความเป็นชุมชนชนบท

พ.ต.ท.อำนาจ นิลวิไล (2543) ในวิทยานิพนธ์ “แนวทางการจัดระเบียบนำเข้าและการจัดระบบควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายของไทย : ศึกษาจากกรณีของประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย” จากการศึกษาพบว่า รัฐบาลไทยได้ดำเนินการในการวางกรอบนโยบายแนวทางและมาตรการในทางปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 เพื่อป้องกันและควบคุมแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตาม ภาวะความขาดแคลนแรงงานหรืออุปสงค์แรงงานที่นายจ้างและผู้ประกอบการคนไทยจำเป็นต้องใช้ทำให้ประเทศไทยมีจำนวนแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนเสข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และในส่วนที่ผิดกฎหมาย

งานวิจัยนี้ เสนอแนะว่า รัฐบาลไทยควรนำรูปแบบการนำเข้าแรงงานต่างด้าวในลักษณะสัญญาจ้าง หรือทำข้อตกลงระดับทวิภาค เพื่อการนำเข้าแรงงานต่างด้าวเข้าประเทศอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการออกกฎหมายหรือข้อบังคับเพื่อสะดวกต่อการควบคุมแรงงานต่างด้าวอย่างมีประสิทธิภาพ และเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จับกุมและส่งกลับแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้รับอนุญาต

กนกพร มโนรัตน ในวิทยานิพนธ์ “สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของแรงงานไทย หลังกลับจากการทำงานต่างประเทศ : ศึกษาเปรียบเทียบตามประสบการณ์ประเทศที่ไป” ผลการศึกษาพบว่า

1. สาเหตุของการตัดสินใจไปทำงานต่างประเทศ พบว่า ส่วนใหญ่แรงงานที่เคยไปทำงานต่างประเทศ ได้หัวหน้า และประเทศอื่นๆ เนื่องจากรายได้ในการประกอบอาชีพไม่พอเพียง จึงต้องแสวงหางานทำยังต่างประเทศ ที่คิดว่าค่าจ้างแรงงานสูง

2. สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจก่อนไปและหลังกลับจากการทำงานต่างประเทศของแรงงานไทย ศึกษาเปรียบเทียบตามประสบการณ์ประเทศที่ไป พบว่า แรงงานก่อนไปทำงานต่างประเทศ ทั้งที่ในได้หัวหน้าและประเทศอื่นๆ สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน คือ มีภาวะหนี้สินมาก มีภาวะการออมเงินน้อย แต่เมื่อกลับจากการทำงานต่างประเทศ พบว่ามีความแตกต่างกันเล็กน้อย กล่าวคือ ภาวะหนี้สินมีน้อยลง การออมมีมากขึ้น แต่เมื่อพิจารณาตามรายได้และรายจ่าย พบว่า แรงงานทั้งสองกลุ่มประสบการณ์ไม่แตกต่างกัน แต่มีข้อน่าสังเกตคือ แรงงานที่เคยไปทำหัวหน้า มีความต้องการอยากไปทำอีก ส่วนแรงงานประเทศอื่นๆ ไม่มีความต้องการ

3. สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวแรงงานก่อนไปทำงานต่างประเทศ และหลังจากการทำงานต่างประเทศ ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างแรงงานที่เคยไปทำงานประเทศได้หัวหน้าและประเทศอื่นๆ พบว่า ครอบครัวของแรงงานก่อนไปทำงานต่างประเทศ มีภาวะหนี้สินถึงร้อยละ 75.8 แต่เมื่อกลับการทำงานต่างประเทศ ภาวะหนี้สินลดลงเหลือเพียง 47.8 ในขณะที่เดียวกันภาวะการออมเงินจากเดิม ก่อนไปทำงานต่างประเทศ ส่วนใหญ่ไม่มีการออม แต่เมื่อกลับจากการทำงานต่างประเทศมีการออมเงินมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบระหว่างครอบครัวแรงงานทั้งสองกลุ่ม ไม่พบความแตกต่างอย่างชัดเจนของครอบครัวของแรงงานที่เคยไปทำงานประเทศได้หัวหน้าและประเทศอื่นๆ

4. การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างที่เคยไปทำงานประเทศได้หัวหน้า และประเทศอื่นๆ พบว่า แรงงานทั้งสองกลุ่มมีการนำความรู้ ประสบการณ์ ในการทำงานต่างประเทศมาใช้ในการพัฒนาตนเองและครอบครัว ก่อนข้างน้อยมาก และการนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน พบว่า ยังมีการนำมาใช้น้อยมาก แต่ในเรื่องอาชีพ พบว่า แรงงานที่เคยไปทำงานประเทศอื่นๆ มีการนำความรู้มาใช้กับอาชีพปัจจุบันมากกว่าแรงงานที่เคยไปทำประเทศได้หัวหน้า

ข้อเสนอแนะ เนื่องจากแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศจำนวนมาก และผลของการที่แรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ ช่วยให้รัฐมีรายได้ และลดปัญหาสังคม รัฐจึงควรส่งเสริมให้แรงงานได้ไปทำอย่างถูกต้อง และมีมาตรการคุ้มครองแรงงานที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศ เพื่อช่วยเสริมให้แรงงานไทยได้ทำงานตามความสามารถ และสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับมาพัฒนาตนเองและครอบครัวต่อไปในอนาคต

บริบูรณ์ วชิราภภาพ (2543) ในโครงการวิจัย “สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานไทยที่กลับจากทำงานต่างประเทศ” ผลการวิจัยพบว่า แรงงานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 38 ปี สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ก่อนไปทำงานต่างประเทศมีรายได้เฉลี่ยเดือนละประมาณ 1,000.00 – 3,000.00 บาท

สาเหตุที่ไปทำงานต่างประเทศ เพราะต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น การติดต่อไปทำงานทั้งหมดใช้บริการผ่านบริษัทจัดหาแรงงานเอกชน โดยเสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 35,000.00 – 90,000.00 บาทต่อคน ซึ่งเงินดังกล่าวได้จากการกู้ยืม ประเทศที่แรงงานส่วนใหญ่ไปทำงานครั้งหลังสุด คือ ประเทศไต้หวัน ลักษณะงานที่ทำคืองานก่อสร้าง และมีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 15,000.00 – 18,000.00 บาท

ปัญหาที่ประสบขณะไปทำงานต่างประเทศ ได้แก่ การสื่อสารกับนายจ้างไม่ค่อยเข้าใจ และงานที่ได้ทำไม่ตรงตามสัญญาเป็นสำคัญ

หลังจากเดินทางกลับมาแล้ว ส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเดิม แต่ได้ใช้ความรู้ประสบการณ์ในการทำงานต่างประเทศมาปรับใช้กับชีวิตประจำวัน มีสถานภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจดีขึ้น มีภาระหนี้สินลดน้อยลง มีเงินออมเหลือพอสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว และบุตรธิดาได้รับการศึกษาดีขึ้น สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยได้รับการก่อสร้างปรับปรุงดีขึ้น ส่วนสถานภาพทางสังคมตลอดจนสุขอนามัยไม่ค่อยดีเท่าที่ควร

ดวงพร เวทยนุกูล (2545) ในงานศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมการมีงานทำของแรงงานไทยในประเทศมาเลเซีย” ผลการศึกษาพบว่า แม้รัฐบาลมาเลเซียจะได้ออกมาตรการต่าง ๆ ที่จะให้นายจ้างแรงงานท้องถิ่น แต่เนื่องจากแรงงานท้องถิ่นไม่นิยมที่จะทำงานหลายประเภท โดยเฉพาะงานที่ใช้แรงงาน งานบริการ หรืองานที่เสี่ยงอันตราย ทำให้นายจ้างนิยมจ้างแรงงานต่างชาติ รวมทั้งแรงงานไทย ประกอบกับประเทศมาเลเซียมีพรมแดนติดกับประเทศไทย ทำให้การเดินทางติดต่อกันเป็นไปอย่างสะดวกสบาย ซึ่งปรากฏว่าคนไทยที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนมาเลเซียได้เดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซียมานานหลายทศวรรษแล้ว

ปัจจุบัน รัฐบาลมาเลเซียอนุญาตให้มีการจ้างแรงงานทั่วไปจาก 10 ชาติ คือ ฟิลิปปินส์ คาซัคสถาน เติร์กเมนิสถาน อุซเบกิสถาน อินโดนีเซีย กัมพูชา ลาว พม่า เนปาล และไทย ซึ่งแม้ว่าค่าจ้างคนงานอินโดนีเซียจะต่ำ แต่เนื่องจากอัตราการหลบหนีของนายจ้างมีสูง นายจ้างบางรายจึงไม่ต้องการจ้างแรงงานอินโดนีเซียขณะที่แรงงานกัมพูชา พม่า และเนปาล ยังไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการนำเข้าสูง ดังนั้น โอกาสที่นายจ้างจะหันมาใช้แรงงานไทยจึงมีมาก

สำหรับการเดินทางเข้าไปทำงานของแรงงานไทยในมาเลเซียนั้น ดังที่กล่าวแล้วในตอนต้นว่าประเทศไทยและประเทศมาเลเซียมีชายแดนติดต่อกัน ทำให้การเดินทางไปมาระหว่างประเทศเป็นไปโดยสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ เพราะสามารถใช้ใบผ่านแดน (Border Pass) เดินทางเข้าไปในมาเลเซียได้ไม่เกิน 25 กิโลเมตร ดังนั้น แรงงานไทยส่วนใหญ่จึงเดินทางเข้าไปทำงานด้วยตนเองตามการชักชวนของญาติพี่น้องและเพื่อนฝูง คนงานไทยที่ไปทำงานในประเทศมาเลเซียจึงไม่จำเป็นต้องอาศัยนายหน้าหรือบริษัทจัดหางาน ทั้งนี้ แรงงานไทยเป็นที่นิยมของนายจ้างมาเลเซีย เนื่องจากไม่หลบหนี และไม่คิดตั้งถิ่นฐานถาวรในประเทศมาเลเซีย

ข้อเสนอแนะ

1. สนับสนุนและส่งเสริมให้คนงานไทยไปทำงานในตำแหน่งที่ตลาดมีความต้องการสูงและไม่จำกัดจำนวน ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรมการผลิต และงานในร้านอาหาร โดยดำเนินการรับสมัครและลงทะเบียนผู้ประสงค์จะไปทำงานในตำแหน่งดังกล่าว พิจารณาจากกลุ่มผู้ตกงาน /ว่างงาน และเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการพัฒนาความรู้ด้านภาษาอังกฤษ โดยดำเนินการฝึกอบรมอย่างจริงจัง

2. จากสภาพปัญหาแรงงานไทยในมาเลเซียในเรื่องอัตราค่าจ้างไม่เป็นที่พอใจของแรงงานไทย เนื่องจากค่าจ้างต่ำ กรมการจัดหางานควรหาแนวทางให้นายจ้าง จ้างแรงงานไทยโดยตรงกับกรมหรือบริษัทจัดหางานไทย

โดยไม่ผ่านบริษัทนายหน้าจัดหางานมาเลเซีย และเจรจาย้ายจ้างทุกรายที่ต้องการจ้างแรงงานไทย รับผิดชอบค่าภาษีแรงงานต่างชาติให้คนงาน โดยไม่ต้องหักจากค่าจ้างและเจรจาให้นายจ้างจัดค่าอาหารและสวัสดิการด้านอื่นๆ ให้ลูกจ้าง โดยไม่คิดมูลค่า เพื่อให้แรงงานไทยมีรายได้มากขึ้นจากการไปทำงานในประเทศมาเลเซีย

3. กรมการจัดหางานควรประชาสัมพันธ์ให้แรงงานไทยที่ประสงค์จะไปทำงานต่างประเทศได้รับทราบข้อมูล วิธีการ ขั้นตอน ของการไปทำงานต่างประเทศที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อเป็นการช่วยเหลือคนงานและสร้างความมั่นใจให้กับคนงานว่าเดินทางไปแล้วมีงานทำแน่นอน พร้อมทั้งสวัสดิการต่างๆ ตรงตามสัญญาจ้าง และเพื่อให้แรงงานไทยเตรียมความพร้อมในการยกระดับฝีมือและพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น โดยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการเดินทางไปทำงานต่างประเทศทุกแง่มุม ผ่านทางสื่อที่แรงงานไทยสามารถรับฟังและชมได้ง่ายและสะดวกในเชิงรุก โดยเฉพาะทางโทรทัศน์และวิทยุ เนื่องจากเป็นสื่อที่ประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงแรงงานไทยและรวดเร็วที่สุด เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการลักลอบเดินทางไปทำงานและการถูกหลอกลวงไปทำงานในต่างประเทศ

ไพบูลย์ลิริ สารพุทธิ (ม.ป.ป.) ในงานศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไปทำงานประเทศมาเลเซียของแรงงานไทย” จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไปทำงานของแรงงานไทยที่สำคัญเรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

ลำดับที่ 1	ต้องการรายได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
ลำดับที่ 2	มีหนี้สินมาก
ลำดับที่ 3	เพื่อนบ้านหรือคนในครอบครัวชักชวน
ลำดับที่ 4	ต้องการเงินเดือนเพิ่มขึ้นหลังจากกลับมา
ลำดับที่ 5	การศึกษาน้อยและฐานะครอบครัวยากจน
ลำดับที่ 6	หนีปัญหาครอบครัว
ลำดับที่ 7	เคยสมัครไปทำงานประเทศอื่นแล้วไม่ได้
ลำดับที่ 8	ต้องการฝึกทักษะฝีมือ
ลำดับที่ 9	ต้องการฝึกภาษาอังกฤษ
ลำดับที่ 10	ต้องการเปลี่ยนงาน

จากปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไปทำงานประเทศมาเลเซียของแรงงานไทยจะพบว่า แรงงานไทยส่วนใหญ่ต้องการรายได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้น้อย ประกอบกับความรู้ของแรงงานส่วนใหญ่ไม่สูงมากนัก รวมทั้งลักษณะงานที่แรงงานไทยเดินทางไปทำงานส่วนใหญ่เป็นงานระดับล่าง (Secondary Labour Market) ซึ่งอยู่ในภาคก่อสร้าง แต่แรงงานเหล่านี้ยังมีความเชื่อมั่นว่าถ้าไปทำงานในต่างประเทศแล้วจะมีการยอมรับ และโอกาสที่ดีกว่า เมื่อเดินทางกลับมา อีกแนวคิดหนึ่งจะพบว่าประสบการณ์จึงเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้แรงงานไทยมีความต้องการอยากเดินทางไปทำงานประเทศมาเลเซีย รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณี และระยะเวลาการเดินทางไม่ไกลมากนัก ทำให้แรงงานไทยยังรู้สึกว่าคุ้มคากับค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไปแม้จะเป็นรายจ่ายที่สูง และเป็นการกู้ยืม เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางไปทำงานประเทศมาเลเซีย เปรียบเสมือนแรงกระตุ้นที่ทำให้อยากเดินทางไปทำงาน แม้ว่าแรงงานไทยจะได้รายรับเพิ่มขึ้นไม่มากนักก็เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าดำเนินการ แรงงานยังคงพึงพอใจที่จะเดินทางไปทำงานและสิ่งต่างๆ เหล่านี้เองเป็นเหตุผลในการตัดสินใจเดินทางไปทำงานประเทศมาเลเซีย จึงสามารถคาดการณ์ได้ว่าแนวโน้มการเดินทางไปทำงานประเทศมาเลเซียคงมีความต้องการแรงงานต่างชาติอยู่ และแรงงานไทยยังต้องการหาประสบการณ์ในการทำงานต่างประเทศอยู่เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไปทำงานประเทศมาเลเซียของแรงงานไทยมีดังนี้

1. ควรเพิ่มทักษะให้กับแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศ โดยเฉพาะในเรื่องของทักษะฝีมือ ความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศเบื้องต้น เพื่อให้แรงงานไทยมีโอกาสในการเลือกทำงานในต่างประเทศ ไม่เฉพาะงาน กรรมกรหรืองานใช้กำลังแรงงาน แต่การพัฒนาทักษะฝีมือให้เป็นแรงงานที่มีความรู้และมีคุณภาพไปพร้อมๆ กัน เพื่อสร้างรายได้และยกระดับฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นแบบยั่งยืน
2. ในเรื่องค่าบริการและค่าใช้จ่ายที่สูง ต้องมีการควบคุมอย่างจริงจัง เพื่อไม่เป็นการสร้างภาระหนี้สินให้ แรงงาน อย่างน้อยต้องไม่สูงเกินรายรับจากการทำงานของแรงงานไทย เนื่องจากแรงงานไทยมีความต้องการ เดินทางไปทำงานต่างประเทศ และส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ จึงไม่รู้ถึง ผลตอบแทนและความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป
3. การประชาสัมพันธ์ของภาครัฐยังมีความจำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะแรงงานไทยที่ อยู่ในชนบทห่างไกลที่ยังได้รับข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึง ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง
4. สร้างองค์กรเครือข่ายภาครัฐร่วมกับเอกชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือสอดส่องดูแลพฤติกรรมนายจ้าง/ นายหน้าเถื่อน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยต้องอาศัยบุคคลในท้องถิ่น ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งองค์กรของรัฐจากหน่วยงานอื่นๆ โดยเป็นการบูรณาการโครงการร่วมกัน เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมมากที่สุด
5. ขวัญและกำลังใจของแรงงานถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ดังนั้น ควรมีการตรวจเยี่ยมทุกข์สุข ของแรงงานเพื่อดูแลสุขภาพการจ้างงาน โดยเฉพาะภาคก่อสร้างที่มีลักษณะเป็นตลาดล่าง (Secondary Labor Market) เพื่อดูแลสุขภาพอนามัย ที่พักอาศัยของคนงาน รวมทั้งเป็นการป้องกันการเอารัดเอาเปรียบจ้านายจ้างต่างประเทศอีก วิธีหนึ่ง
6. หน่วยงานภาครัฐต้องเป็นหน่วยคัดกรองตำแหน่งเบื้องต้น หลังจากที่จะอนุญาตให้บริษัทจัดหางาน ดำเนินการ โดยต้องดูเรื่องเงินเดือน สวัสดิการ มีความถูกต้องเหมาะสมกับตำแหน่งงานหรือไม่ สัญญาจ้างหรือ ผลประโยชน์พึงมีพึงได้ที่แรงงานสมควรจะได้รับเหมาะสมคุ้มค่าเพียงพอที่จะเดินทางไปทำงานหรือไม่ เป็นต้น

เกษม ประสงพงศ์ (ม.ป.ป.) ในโครงการวิจัย “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเดินทางไปขายแรงงานในประเทศ มาเลเซียของประชาชนตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล” จากการศึกษาพบว่า - จากผลของ การศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเดินทางไปขายแรงงานใน ประเทศมาเลเซียของประชาชนตำบลตันหยง โป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล โดยสรุปได้ ว่าจุดประสงค์สำคัญที่ประชาชนตัดสินใจเดินทางไปขายแรงงานในประเทศ มาเลเซีย คือ

1. เพื่อต้องการหางานทำ ซึ่งเป็นเรื่องของสำนึกในจิตใจของแต่ละคนว่าตนควรจะต้อง มีงานทำ ค่าจ้าง แรงงานและสถานที่ประกอบการเป็นจุดประสงค์รองที่นำมาประกอบประกอบการตัดสินใจในภายหลัง
2. เพื่อหารายได้ เป็นประเด็นสำคัญจะต้องตกลงในเรื่องอัตราค่าจ้าง จนพอใจเสีย ก่อน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ ค่อนข้างเลือกงาน โดยเฉพาะหากไม่ค่อยจะพอใจในอัตราค่าจ้าง ตามที่ตนต้องการ
3. ผิดหวังในระบบสังคม กลุ่มนี้จะมีการศึกษาที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ มักจะเคยผ่านการ สอบแข่งขันในระบบ ราชการมาก่อนทำให้เกิดความท้อแท้และผิดหวังจนเกิดความ มานะพยายามในการสร้างฐานะของตนให้เป็นที่ ประจักษ์แก่ผู้อื่นในหมู่บ้าน
4. ต้องการไปเที่ยวต่างประเทศด้วยวิธีการประหยัด กลุ่มนี้ฐานะทางเศรษฐกิจทางบ้าน ค่อนข้างดี ไม่ได้ ยากจน ไม่ได้ต้องการทำงาน แต่ต้องการไปเที่ยวตามคำร่ำลือโดยทำ งานไปด้วยจะได้เที่ยวยาวนาน ๆ และเมื่อเกิด ความเบื่อหน่ายก็กลับทันที

5. ตามเพื่อนไป กลุ่มนี้จะมีเพื่อนไปทำงานอยู่ก่อนแล้วและกลับมาชักชวนกันไปเพราะ ความสนุก ทั้ง ๆ ที่บางคนไม่มีความจำเป็นแต่ประดีที่จะต้องออกไปทำงานในต่าง แดนคล้าย ๆ กับกลุ่มที่แล้ว แต่กลุ่มนี้จะมีเพื่อนเป็นจุดหนักแน่น

6. มีญาติเป็นชาวมาเลเซีย จึงได้รับการขอร้องให้ไปช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ หรือช่วยดูแลบ้าน กลุ่มนี้จะไม่ค่อยกระตือรือร้นในการทำงานมากนักและไม่ได้มีความหวังอะไรมากมายแม้แต่เรื่องค่าจ้างแรงงาน

เหล่านี้คือจุดประสงค์หรือเหตุผลส่วนตัวที่เป็นจุดในการตัดสินใจว่าตนควรจะเดินทางไปประกอบอาชีพในประเทศมาเลเซีย แต่ยังมีปัจจัยร่วมอื่น ๆ ที่มีพลังต่อการผลักดันให้ ประชาชนตำบลตันหยงไปต้องเดินทางออกไปทำงานในประเทศมาเลเซีย อีกประการ หนึ่งดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ของดินแดนทั้งสองที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ทำให้การ คมนาคมสะดวก รวดเร็วเอื้อต่อการเดินทางไปประเทศมาเลเซียอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นด้วย วิธีที่ถูกต้องหรือผิดกฎหมายก็ตาม

2. ปัจจัยทางด้านแรงงาน ซึ่งประเทศมาเลเซียขาดแคลนแรงงานในระดับล่าง ไร้ฝีมือ ค่อนข้างมาก แต่ค่าจ้างแรงงานค่อนข้างสูง ในขณะที่เดียวกันคนไทยในตำบลตันหยงไป ว่างงานมากโดยเฉพาะผู้หญิง จึงเกิดกรณีการไหลบ่าของแรงงานขึ้น

3. ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะทางด้านศาสนาจะหล่อหลอมให้ วิถีชีวิต ภาษา ประเพณีวัฒนธรรมให้คล้ายคลึงกันภายใต้บทบัญญัติแห่งศาสนา อิส ลาม และเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของนายจ้างในประเทศมาเลเซียว่าผู้ที่จะเป็นลูกจ้างต้อง เป็นมุสลิมและพูดภาษายาวีได้

4. ปัจจัยทางด้านภาวะเศรษฐกิจ เนื่องจากอาชีพหลักของชาวตำบลตันหยงไป คือ อาชีพประมง กำลังประสบปัญหาในการจับปลาที่ได้ไม่คุ้มกับต้นทุน สมาชิกในครอบครัวจึงจำต้องช่วยเหลือจนเจือจรรบครัวอีกแรงหนึ่ง ประกอบกับค่าจ้างแรงงานในประเทศมาเลเซียอยู่ในอัตราสูงกว่าทางฝั่งไทยค่อนข้างมากจึงเป็นแรงจูงใจที่สำคัญอีก ประการหนึ่ง

5. ปัจจัยความนิยมต่อประเทศมาเลเซียในด้านต่าง ๆ เช่น ความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน ความชื่นชมในภาวะเศรษฐกิจที่ดีกว่า จึงคาดว่าประเทศมาเลเซียน่าจะเป็น แหล่งที่ “ขาดทอง” ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยปัจจัยและจุดประสงค์สุดท้ายดังกล่าวทำให้ประชาชนในตำบลตันหยงไปพากัน เดินทางไปขายแรงงานในประเทศมาเลเซียเป็นจำนวนมาก แม้จะเป็นเพียงแรงงานชั้น ต่ำไร้ฝีมือ แต่ก็เป็นการดิ้นรนเพื่อสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตของตนเองอย่างแท้จริงและ นำเงินตราเข้าประเทศมิใช่น้อย อีกทั้งเป็นการแก้ปัญหาการว่างงานของคนไทยได้อีก ส่วนหนึ่ง โดยรัฐมิต้องเสียเวลาทำโครงการใด ๆ

ข้อเสนอแนะ

ในขณะที่แรงงานไทยกำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในมาเลเซีย ได้รับความไว้วางใจจากนายจ้างมีภาพพจน์ที่ดี มีความรับผิดชอบ น่าจะได้รับความช่วยเหลือจาก หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาฝีมือของแรงงานไทยในแขนงต่าง ๆ ให้ดี ยิ่งขึ้น มีการเตรียมงานที่เหลืออยู่ในพื้นที่ให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน หรือประสานเปิดตลาดแรงงานในรัฐที่อยู่ใกล้ติดกับจังหวัดสตูลให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สิ่งที่น่าจะได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมคือ

1. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนควรจัดสอนวิชาชีพระยะสั้นในพื้นที่ที่มีการเดินทางไป ขายแรงงานในประเทศมาเลเซีย เช่น การทำอาหารในร้านอาหาร การเลี้ยงดูเด็กเล็ก งานบริการในร้านอาหาร และการตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น

2. จังหวัดควรมีโครงการจัดอบรมและควบคุมให้ความรู้แก่ผู้ที่จะเดินทางไปขายแรงงานให้ปฏิบัติตัวได้ถูกต้องและเป็นข้อมูลของทางการที่จะรู้ความเป็นไปของแรงงาน เหล่านี้

3. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดควรร่วมกับแรงงานจังหวัดสำรวจตลาดแรงงาน และตลาดสินค้าในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะพื้นที่ในรัฐชายแดนใกล้เคียง เพื่อหา โอกาสขยายตลาดแรงงาน ตลาดสินค้า เพื่อจะได้ ส่งเสริม เติบโตแรงงาน อาชีพของ ประชาชนในจังหวัดสตูล ได้ตรงกับความต้องการของตลาดประเทศใกล้เคียงได้ในอนาคต

4. จังหวัดสตูลควรมีการติดต่ออย่างเป็นทางการกับรัฐต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อให้ข้อ ตกลงในการจัดส่ง แรงงานบางประเภทที่มาเลเซียขาดแคลน เช่น แรงงานด้านการ เสริมสวย แรงงานในการทำงานบ้าน และแรงงาน ในร้านอาหาร เป็นต้น

บทที่ 4

กระบวนการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดสวัสดิการ การกำหนดค่าธรรมเนียมที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจให้แรงงานร้านอาหารไทยผันเข้าสู่ระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวของมาเลเซียอย่างถูกกฎหมาย” เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied Research) ที่มุ่งเน้นการนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย ในมิติด้านสังคม ประชากร เศรษฐกิจ และความมั่นคง รูปแบบของการวิจัยจะพรรณนา (Descriptive Research) ถึงความเป็นมาของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันและดึงดูดให้อาชีพดังกล่าวเป็นที่นิยมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา เคลื่อนย้ายไปทำงานตามร้านอาหารในมาเลเซีย ตลอดจนปัจจัยเกื้อหนุนจากรากฐานวัฒนธรรมด้านอาหารการกินของชาวมาเลเซีย และการปรับเปลี่ยนรูปแบบทางสังคม โดยเฉพาะสังคมคนเมืองที่มีวิถีชีวิตประจำวันที่มีส่วนให้อาชีพแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียกลายเป็นแหล่งรายได้จุนเจือครอบครัว จนเป็นอาชีพทางเลือกของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับแสนคน

กระบวนการวิจัยโดยภาพรวมจะใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (Sociology and Anthropology Method) บนฐานคิด (Assumption) ทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behaviorism) เป็นแกนหลัก ผสมผสานกับศาสตร์สาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดมุมมองในหลายมิติประกอบกัน ได้แก่ ประชากรศาสตร์ (Demography) เศรษฐศาสตร์ (Economy) และรัฐศาสตร์ (Political Science) ซึ่งจะช่วยให้อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ขอบเขตในเชิงพื้นที่

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่การศึกษาครอบคลุมทั้ง 13 รัฐของประเทศมาเลเซีย แต่อย่างไรก็ตาม แหล่งที่ตั้งของร้านอาหารไทย หรือร้านต้มยำนั้น มักอยู่ในย่านสังคมเมือง ที่มิวิจัยจึงได้คัดเลือกพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มของบรรดาแรงงานและผู้ประกอบการร้านอาหารไทยหนาแน่นและหลากหลายรูปแบบ ดังนี้

1. กรุงกัวลาลัมเปอร์ รัฐสลังงอร์
2. เมืองเซเลบบัน รัฐเนกริเซมบิลัน
3. เมืองยะโฮร์บาห์รู รัฐยะโฮร์

ขอบเขตในเชิงเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษารูปแบบของร้านอาหารไทยในมาเลเซียตามลักษณะที่แตกต่างกันไป ได้แก่ 1) ร้านอาหารที่จดทะเบียนร้านถูกต้อง ใช้แรงงานที่ได้รับใบอนุญาตการทำงานถูกต้องทั้งหมด และถูกต้องบางส่วน 2) ร้านอาหารที่จดทะเบียนร้านถูกต้อง แต่ใช้แรงงานที่ไม่มีใบอนุญาตทั้งหมด 3) ร้านอาหารที่ไม่ได้จดทะเบียนร้านถูกต้อง และใช้แรงงานที่ไม่มีใบอนุญาตทั้งหมด โดยเป็นการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบต้นทุนความคุ้มค่า ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการจ้างแรงงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายของประเทศมาเลเซีย เพื่อกำหนดเป็นข้อเสนอในเชิงนโยบายต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target Groups)

ประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ประกอบด้วย แรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ข้าราชการในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติของไทยและมาเลเซีย นักวิชาการ ผู้ที่มีประสบการณ์ด้านแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

กลุ่มตัวอย่าง (Samples)

กลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัยจะใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผ่านการวิเคราะห์ผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder Analysis) และจัดแบ่งประเภท (Category) ออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. แรงงานที่ทำงานในร้านอาหารไทย ประเทศมาเลเซีย ในตำแหน่งต่างๆ ได้แก่
 - 1.1 ผู้ประกอบอาหาร (ก๊วก) มือ 1 และมือ 2
 - 1.2 ผู้ทำเครื่องดื่ม และอาหารว่าง (น้ำแข็งใสรวมมิตร)
 - 1.3 พนักงานเสิร์ฟและรับรายการอาหารจากลูกค้า (เด็กเดินบิล หรือ รับออเดอร์)
 - 1.4 พนักงานล้างจาน
2. ผู้ประกอบการร้านอาหารไทย ประเทศมาเลเซีย ใน 3 ลักษณะ คือ
 - 2.1 ผู้ประกอบการร้านอาหารที่เป็นชาวมาเลเซีย
 - 2.2 ผู้ประกอบการร้านอาหารชาวไทยสัญชาติไทย
 - 2.3 ผู้ประกอบการร้านอาหารชาวไทยและได้สัญชาติมาเลเซีย
3. ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ทั้งข้าราชการไทยและข้าราชการมาเลเซีย
 - 3.1 ข้าราชการไทย
 - 3.1.1 อัครราชทูตที่ปรึกษาฝ่ายแรงงาน สำนักงานแรงงานในประเทศมาเลเซีย
 - 3.1.2 ผู้อำนวยการสำนักงานการค้าไทยในประเทศมาเลเซีย
 - 3.1.3 หัวหน้าสำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา
 - 3.1.4 จัดหางานจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา
 - 3.2 ข้าราชการมาเลเซีย
 - 3.2.1 ผู้บริหารของกระทรวงทรัพยากรมนุษย์
 - 3.2.2 ผู้บริหารของกระทรวงการต่างประเทศ
4. นักวิชาการที่สนใจและมีประสบการณ์หรือมีผลงานในการศึกษาด้านแรงงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. วิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากแหล่งต่างๆ ดังนี้
 - 1.1 เอกสารสรุปจากการประชุมสัมมนาของส่วนราชการและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานไทยในประเทศมาเลเซีย ประเด็นแรงงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
 - 1.2 งานวิจัย งานวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน เพื่อทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่น แรงจูงใจและแรงผลักดันที่ช่วยส่งเสริมให้แรงงานไทยไปทำงานในประเทศมาเลเซีย
 - 1.3 หนังสือที่เกี่ยวข้องกับประเทศมาเลเซีย เพื่อความเข้าใจในประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสภาพสังคมวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซีย ที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อการเติบโตของธุรกิจร้านอาหารไทย (ร้านต้มยำ) ในประเทศมาเลเซีย

1.4 หนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ และหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

1.5 รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ประกาศ นโยบาย และกฎหมายอื่นใดของประเทศมาเลเซียที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบแรงงานหรือกำหนดสิทธิประโยชน์ให้กับพลเมืองมาเลเซีย อันมีผลกระทบต่อแรงงาน ผู้ประกอบการ ข้าราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย

2. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) แบบไม่มีโครงสร้าง โดยศึกษาวิถีชีวิตประจำวันของแรงงานร้านอาหารไทยที่ผู้สังเกตการณ์จะไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิม และบันทึกแบบพรรณนา (Descriptive) ปรากฏการณ์ที่สังเกตเห็นได้โดยปราศจากความคิดเห็นของผู้สังเกตการณ์

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (Dept Interview) ใช้รูปแบบที่กำหนดโครงสร้างหรือประเด็นในการสัมภาษณ์ (Structured Interview) โดยมีแบบสัมภาษณ์ 2 ชุด คือ

3.1 แนวการสัมภาษณ์เชิงลึก (Dept Interview) แรงงานและผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในมาเลเซีย เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบถึงภูมิหลังของแรงงานและผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในมาเลเซีย โดยให้เติมคำในช่องว่างและอธิบายจากข้อคำถาม ซึ่งแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 8 ส่วน ดังนี้ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 2)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุ ชื่อและนามสกุลของผู้ให้สัมภาษณ์ อายุ และที่อยู่ปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 พื้นฐานครอบครัว โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุ จำนวนสมาชิก ในครอบครัว อาชีพของสมาชิกในครอบครัวแต่ละคน ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ฐานะทางเศรษฐกิจพร้อมให้เหตุผลประกอบ

ส่วนที่ 3 สภาพชุมชนกับชีวิตในวัยเยาว์ โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์พรรณาสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่ในอดีต ลำดับเหตุการณ์ ชีวิตในการเรียน ความหวังของครอบครัวอยากให้ทำอาชีพอะไร ความฝันส่วนตัวอยากทำอาชีพอะไร ความสนใจส่วนตัวในวันเด็ก กิจกรรมหรืองานอดิเรกที่ชอบทำในวัยเรียน ระบุบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลกับชีวิตหรือความคิดของตนเอง

ส่วนที่ 4 กระบวนการที่เข้ามาสัมพันธ์กับอาชีพแรงงานร้านอาหารไทย (ร้านต้มยำ) โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์เล่าประสบการณ์ว่ารู้จักอาชีพร้านต้มยำจากใคร รู้มาอย่างไร ตอนนั้นอายุเท่าใด ก่อนที่ตัวเองจะได้เข้าไปทำอาชีพร้านต้มยำ รู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นคนอื่นทำอาชีพร้านต้มยำ ทำไมจึงตัดสินใจไปทำอาชีพร้านต้มยำ

ส่วนที่ 5 ลำดับเหตุการณ์และประสบการณ์ในการทำอาชีพร้านต้มยำ โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ เล่าเหตุการณ์วันแรกที่ต้องจากบ้านเกิดไปมาเลเซีย (ความรู้สึกของครอบครัว คำพูดของพ่อแม่ ญาติพี่น้องที่จี้จ่าได้แม่นยำ มีใครร่วมเดินทางบ้าง เดินทางไปในเส้นทางใด ระหว่างเดินทางคิดอะไรอยู่) เมื่อเดินทางถึงมาเลเซีย อยู่กับร้านไหน ตั้งอยู่จุดไหนของมาเลเซีย ลองเปรียบเทียบภาพของมาเลเซียก่อนมาอยู่ กับตอนมาอยู่จริง ๆ เหมือนหรือต่างอย่างไร สภาพการทำงาน ตำแหน่งงานครั้งแรกทำหน้าที่อะไรในร้าน เพื่อร่วมงานเป็นใครบ้าง มาจากที่ใด เพื่อนสนิทที่สุดคือใคร นายจ้างเป็นใคร ความสัมพันธ์กับนายจ้างเป็นอย่างไร ค่าจ้างครั้งแรกได้เท่าใดต่อวัน (RM) พอใจไหม ส่งเงินกลับบ้านเท่าใด ส่งอย่างไร มีสวัสดิการอะไรให้บ้าง เช่น ที่พัก อาหาร บุหรี่ ค่ารักษาพยาบาลเมื่อป่วยเจ็บป่วย จุดเปลี่ยนในชีวิตของการทำงานร้านต้มยำ มีการไต่เต้าตำแหน่งในร้านต้มยำอย่างไร ใช้เวลานานเพียงใดในการขยับจากตำแหน่งแรงงานทั่วไปจนถึงผู้ประกอบการ (กูก) เหตุการณ์สำคัญในชีวิตของการทำงานร้านต้มยำ เช่น เหตุผลที่ต้องเปลี่ยนร้าน การถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ ฯลฯ การสร้างความสัมพันธ์กับคนมาเลเซียทำอย่างไร อุปนิสัยใจคอคนมาเลเซียเป็นอย่างไร เวลาว่างจากการทำงาน ทำอะไรบ้างในมาเลเซีย

ส่วนที่ 6 โครงสร้างความสัมพันธ์ของร้านต้มยำ โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์อธิบายว่ามีชมรม เครือข่าย มีกิจกรรมร่วมกันหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 7 ปัญหาอุปสรรคจากการทำงาน โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์บอกเล่าว่ามีปัญหาอะไรบ้าง แก้ไขอย่างไร แก้ไขกันเองหรือมีหน่วยงานใดของไทยมาช่วยเหลือบ้าง

ส่วนที่ 8 ให้ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอแนะเพื่อความก้าวหน้าและความมั่นคงในอาชีพการทำงาน
ร้านอาหารไทย (ร้านต้มยำ)

3.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Dept Interview) เจ้าของ/ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในมาเลเซีย
โดยให้เติมคำในช่องว่างและอธิบายจากข้อคำถาม ซึ่งแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 7 ส่วน ดังนี้ (ดูรายละเอียดใน
ภาคผนวก 3)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าของกิจการ โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุ ชื่อและนามสกุล อายุ
ภูมิลำเนาในประเทศไทย ชื่อร้านอาหาร ที่ตั้งของร้านอาหารในประเทศมาเลเซีย

ส่วนที่ 2 ที่มาของการตั้งร้านอาหาร โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามว่า อาชีพดั้งเดิมของ
ผู้ประกอบการทำอะไรมาบ้าง? มาสนใจธุรกิจร้านอาหารได้อย่างไร? ก่อนมาเปิดร้านอาหารในมาเลเซีย เคยเปิด
ร้านอาหารที่ใดมาบ้าง (ในไทย? ประเทศอื่น?) เล่าที่มาของการมาเปิดร้านอาหารในมาเลเซีย ใครชักชวน? ทราบ
ช่องทางอย่างไร?

ส่วนที่ 3 กระบวนการในการเปิดร้านอาหาร โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามว่า หากทำเลที่ตั้ง
อย่างไร? เช่าพื้นที่จากใคร? ราคาเท่าใด? ดำเนินขอเปิดร้านอาหารอย่างไร? คนไทยเป็นเจ้าของร้านเองได้ไหม?
การเปิดร้านเกี่ยวข้องกับหน่วยงานไหนบ้าง? ใช้เอกสารหลักฐานอะไรบ้าง? มีค่าใช้จ่ายแต่ละขั้นตอนเท่าใด?

ส่วนที่ 4 การบริหารจัดการร้านอาหาร โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามว่า ตำแหน่งหน้าที่ในร้าน
มีอะไรบ้าง? จำนวนเท่าใด? หากจ้าง พนักงานอย่างไร? (คนไทยภาคไหน หรือคนประเทศอื่น เพราะอะไรจึงเลือก
แบบนั้น) ค่าใช้จ่ายในส่วนของผู้จ้าง พนักงานมีอะไรบ้าง – ค่า Levy – ค่า Work Permit – ค่าจ้าง – ค่าสวัสดิการ
(กินอยู่หลับนอน รักษาพยาบาล) การให้สิทธิอื่นๆ เช่น วันหยุด วันลา ระหว่างดำเนินการ ร้านอาหารต้องปฏิบัติ
ตามระเบียบใดบ้าง? สัมพันธ์กับหน่วยงานใดบ้าง? (ทั้งของมาเลเซียและไทย) โครงสร้างความสัมพันธ์ของ
ร้านอาหารไทยในมาเลเซีย มีชมรม มีเครือข่ายความร่วมมือใดบ้าง? รายได้ การส่งเงินกลับประเทศไทย และการ
ขยายกิจการ

ส่วนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรค โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามว่า ด้านนโยบายและระเบียบของ
ทางราชการ (ทั้งมาเลเซียและไทย) ด้านบริหารจัดการร้าน เช่น ลูกจ้าง พนักงาน ลูกค้า คู่แข่ง วัตถุดิบ อุปกรณ์
 ฯลฯ กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริง และแนวทางแก้ปัญหา แก้เองอย่างไร? ร้องขอความช่วยเหลือจากใครบ้าง?

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะ โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงทัศนคติด้านนโยบายและระเบียบของทาง
ราชการที่เอื้อต่อการเติบโตในธุรกิจร้านอาหารไทย การทำงานของส่วนราชการด้านแรงงานของไทยควรเป็นอย่างไร

ส่วนที่ 7 ความคิดเห็นที่มีต่อร้านอาหารขนาดเล็ก โดยเฉพาะร้านอาหารของคนไทยในสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่าร้านอาหารขนาดเล็กรู้จักและสัมพันธ์กันบ้างหรือไม่
อย่างไร อยู่หนาแน่นในย่านไหน ประมาณการจำนวนร้านอาหารได้เท่าใด มุมมองหรือทัศนคติที่มีกับร้านอาหารของ
คนไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นคู่แข่ง หรือโอกาสของร้านอาหารไทยด้วยกัน ร้านอาหารของคนไทยใน
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรปรับตัวอย่างไรให้อยู่รอดและก้าวหน้าในธุรกิจร้านอาหารในมาเลเซียได้

4. การประชุม สัมมนา ระดมความคิดเห็น โดยใช้หลักสานเสวนา (Dialogue) ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ
แรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียตามโอกาส (Event) ต่างๆ แล้วบันทึกโดยละเอียด

การเก็บข้อมูลการวิจัย

การดำเนินการเก็บข้อมูลในระดับพื้นที่ตั้งแต่กระบวนการพัฒนาโครงการจนถึงปัจจุบัน สามารถลำดับได้ดังนี้

วันที่ 8 เมษายน 2546 พุดคุยเกี่ยวกับข้อมูลร้านต้มยำฝั๋งไทยที่ไปอยู่ประเทศมาเลเซีย ณ บ้านเลขที่ 106 หมู่ที่ 2 ตำบลตะโละกาโปร อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ถอดประสบการณ์แรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

วันที่ 19 - 20 กรกฎาคม 2546 เก็บข้อมูลเบื้องต้นของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2547 ถอดบทเรียนแรงงานไทยที่เข้าไปเปิดร้านอาหารไทยในมาเลเซียฐานะผู้ประกอบการหรือเป็นลูกจ้าง

วันที่ 20 เมษายน 2547 สรุปการประชุมกำหนดแนวทางครัวไทยสู่ครัวโลก : กรณีร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ณ ห้องประชุมชั้น 2 สำนักงานจัดหางานจังหวัดปัตตานี อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

วันที่ 17 - 21 พฤษภาคม 2547 เดินทางเก็บข้อมูลแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย (ร้านต้มยำ) ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย

วันที่ 4 มิถุนายน 2547 โครงการจัดประชุมสัมมนาหน่วยงานแรงงานจังหวัดชายแดนภาคใต้กับสำนักงานแรงงานในประเทศไทยมาเลเซีย เรื่อง การสร้างโอกาสการมีงานทำให้กำลังแรงงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้และมาเลเซีย ณ ศาลากลางจังหวัดสงขลา

วันที่ 16 พฤศจิกายน 2547 สรุปสถานการณ์แรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

วันที่ 6 - 9 ธันวาคม 2547 สรุปผลการประเมินสถานการณ์แรงงานร้านต้มยำในประเทศมาเลเซีย ณ เมือง Seremban, เมือง Johor Bahru และ Kuala Lumpur ประเทศมาเลเซีย

วันที่ 4 มกราคม 2548 ประชุมแรงงานร้านต้มยำ ณ หน่วยระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วันที่ 6 - 11 มกราคม 2548 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ประเมินสถานการณ์แรงงาน

วันที่ 31 มีนาคม 2548 สถานการณ์และแนวทางการแก้ปัญหาแรงงานไทย (3 จังหวัดชายแดนไทย-มาเลเซีย) ที่ไปทำงานในร้านอาหารต้มยำกุ่ม ประเทศมาเลเซีย ณ สถานทูตไทยประจำกรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย

วันที่ 10 พฤษภาคม 2548 สรุปการประชุมแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ณ สำนักงานจัดหางานจังหวัดสงขลา สาขาหาดใหญ่

วันที่ 8 - 18 กันยายน 2548 สรุปวาระงาน ชี้แจงโครงการแรงงานไทยในประเทศมาเลเซีย ณ ประเทศมาเลเซีย

วันที่ 23 - 25 ธันวาคม 2548สรุปการประชุมแรงงานร้านต้มยำ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย

วันที่ 30 ธันวาคม 2548 สรุปการประชุมวิจัยแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ณ สำนักงานหน่วยประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคใต้ตอนล่าง

วัน 27 กุมภาพันธ์ 2549 สัมมนาการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้บนความร่วมมือระหว่างไทยและมาเลเซีย ณ ห้องประชุมสภา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส

วันที่ 12 -14 เมษายน 2550 สัมภาษณ์ผู้บริหารกระทรวงทรัพยากรมนุษย์ และผู้บริหารสมาคมร้านต้มยำในประเทศมาเลเซีย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเตรียมข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสานเสวนา นำมาวางกรอบการวิเคราะห์โดยตั้งวัตถุประสงค์ และกำหนดรายละเอียดของประเด็นที่จะอธิบาย (Descriptive) ตามตารางข้างล่าง ดังนี้

วัตถุประสงค์	รายละเอียด
1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของอาชีพการเปิดร้านอาหารไทยในมาเลเซีย	สาเหตุสำคัญที่ให้คนไทยไปทำงานในมาเลเซีย, ร้านอาหารไทยในมาเลเซียเป็นที่ยอมรับได้อย่างไร, เกิดขึ้นในช่วงปีใด(โดยประมาณ) รุ่งเรืองในช่วงปีใด เกิดเหตุการณ์สำคัญๆ ที่มีผลกระทบต่อร้านอาหารไทยในมาเลเซียหรือไม่ อย่างไร เช่น นโยบายของรัฐเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของมาเลเซีย ฯลฯ
2. เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่และการใช้ชีวิตประจำวัน	อาศัยที่พักของใคร สภาพที่พักเป็นอย่างไร อยู่รวมกลุ่มหรือกระจายตัวไปอย่างไร ชีวิตประจำวันนอกเหนือจากการทำงานเป็นอย่างไร
3. เพื่อศึกษาเส้นทางการอพยพแรงงานไปมาเลเซีย	เดินทางด้วยพาหนะใดบ้าง ด้วยเส้นทางไหนบ้าง ออกจากด่านใดมากที่สุด มีการเตรียมตัวก่อนเดินทางอย่างไร เช่น หนังสือเดินทาง จำนวนเงินที่ใช้ การเจรจากับเจ้าหน้าที่ฝั่งไทยและมาเลเซีย (ถ้ามีการถามว่าจะไปทำอะไรในมาเลเซีย) และระหว่างเดินทางมีขั้นตอนอะไรบ้าง เจออุปสรรคอย่างไร เสียค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเท่าไรต่อเที่ยว
4. เพื่อศึกษาการกระจายตัวของร้านอาหารไทยในมาเลเซีย	ร้านอาหารไทยที่เกาะกลุ่มกันหนาแน่น อยู่ ณ จุดใดบ้าง ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
5. เพื่อประมาณการณ์จำนวนร้านอาหารและผู้ประกอบการลูกจ้าง	สำรวจจำนวนร้านอาหารและผู้ประกอบการ ลูกจ้าง
6. เพื่อประมาณการณ์มูลค่าเงินที่ส่งกลับมาในประเทศไทย	คำนวณต้นทุน กำไร ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและเงินที่ส่งกลับมาในประเทศไทยของร้านอาหารแต่ละขนาด แต่ละช่วงเวลาใน 1 ปี (ในปีหนึ่งๆ ขายดีช่วงใด ขายไม่ดีช่วงใด เพราะอะไร) ส่งเงินมาให้ทางบ้านด้วยวิธีใด ส่งเอง ฝากคนอื่น ผ่านสถาบันการเงิน หรือฝากเป็นของ อื่นๆ เช่น ทองคำ
7. กฎหมาย นโยบายของประเทศมาเลเซียที่ส่งผลกระทบต่อแรงงานต่างด้าว	นโยบาย มาตรการ กฎหมายของประเทศมาเลเซียเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวเป็นอย่างไร และในการปฏิบัติจริงของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างไร เป็นไปตามนโยบายกฎหมายหรือไม่ และผู้ประกอบการร้านอาหาร ลูกจ้าง ปรับตัวหรือคัดค้านต่อต้านหรือไม่ อย่างไร มีใครเป็นผู้เจรจา
8. เพื่อศึกษามาตรฐานรสชาติอาหาร	ร้านที่มีลูกค้าเยอะๆ ถามว่าเยอะ ด้วยอาหารใดบ้าง นอกจากต้มยำ ซุป หรือคนเยอะเพราะต้มยำอย่างเดียว รสชาติของต้มยำเป็นอย่างไร เผ็ดน้ำ เปรี้ยวน้ำ น้ำใส น้ำข้น (น้ำพริกเผายี่ห่อใด ไช้ฉม หรือกะทิชนิดใด ยี่ห่อใด) เน้นข้า หรือตะไคร้ หรือใบมะกรูด ใช้กุ้งชนิดใด ขนาด (กี่ตัวต่อกิโลกรัม) นอกจากกุ้งแล้วมีการใช้อะไรอื่นไหม เช่น ปลากระพง หรือซีฟู้ดรวม ฯลฯ หาซื้อวัตถุดิบจากแหล่งใด ต่างคนต่างซื้อ หรือรวมกันซื้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลจะกำหนดตัวแปรตามข้อสมมติฐานของทีมีวิจัย และพิสูจน์โดยการตีความจากปรากฏการณ์ (Phenomenon) ที่แสดงออกจากพฤติกรรมการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการต่างๆ ของมาเลเซียที่มีต่อแรงงานร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย มุมมองหรือทัศนคติของผู้ที่บังคับใช้นโยบาย/กฎหมาย ตีความจากภูมิหลังของแรงงานในเชิงจิตวิทยาพฤติกรรมถึงปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานไปประเทศมาเลเซีย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ประวัติความเป็นมา การวางรากฐาน และการบุกเบิกอาชีพแรงงาน/ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย กลไกการจัดการภายในร้านอาหารไทย การจัดประเภทของร้านอาหารไทย
2. การวิเคราะห์สาเหตุการเดินทางไปทำงานเป็นแรงงาน/ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย
3. การวิเคราะห์วิถีชีวิต (Lifestyle) และวัฒนธรรมอาหารการกินของชาวมาเลเซียที่มีผลต่อการกระตุ้นให้อาชีพแรงงานร้านอาหารไทยเป็นที่นิยมแพร่หลาย
4. การวิเคราะห์เหตุผลที่แรงงานร้านอาหารไทยนิยมเดินทางไปทำงานประเทศมาเลเซียแบบผิดกฎหมายมากกว่าดำเนินการจัดส่งแรงงานอย่างถูกขั้นตอน
5. การวิเคราะห์จำนวนร้านอาหาร จำนวนแรงงาน มูลค่าของรายได้ของแรงงาน/ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซียที่ส่งกลับมายังประเทศไทย
6. การวิเคราะห์วงจรเศรษฐกิจของมาเลเซียที่ได้รับประโยชน์จากการมีแรงงาน/ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย
7. การวิเคราะห์ทัศนคติในเชิงเปรียบเทียบของส่วนราชการไทยและมาเลเซียในมิติด้านแรงงาน เศรษฐกิจ ความมั่นคง สังคมและวัฒนธรรม
8. การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาหรือข้อสงสัยที่ถกเถียงในสังคมที่ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ คือ ผลกระทบจากการถือครองสองสัญชาติขึ้นไปของพลเมืองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความสัมพันธ์ระหว่างแรงงาน/ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซียกับแนวร่วมขบวนการก่อการร้ายกลุ่มต่างๆ ที่เคลื่อนไหวในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การสรุปผล

แนวทางการสรุปผลจะสรุปจากประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 8 ประเด็นข้างต้น พร้อมกับจัดทำข้อเสนอทางยุทธศาสตร์ในการจัดระเบียบการจัดส่งแรงงานไทยไปประเทศมาเลเซียทั้งระบบ โดยความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย

การขยายผลจากงานวิจัย

1. ประชุมร่วมกับคณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาติดตามและแก้ไขปัญหาสถานภาพของคนไทยในมาเลเซีย วันที่ 3 เมษายน 2550 ณ ห้องประชุมคณะกรรมการกฎหมายเลข 311 ชั้น 3 อาคารรัฐสภา 2 นำเสนอเอกสารประกอบที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงแก่คณะกรรมการวิสามัญ ในเรื่องแรงงานร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย
2. สนับสนุนข้อมูลให้สื่อมวลชนเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียที่อย่างถูกต้อง โดยลงหนังสือพิมพ์คมชัดลึก กรุงเทพธุรกิจ ผู้จัดการ ศูนย์ข่าวอิสรา ฯลฯ
3. นำเสนอข้อมูลจากการวิจัยในงานสัมมนาวิชาการวันที่ 19 มีนาคม 2550 ณ ห้องประชุมทองจันทร์ฯ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย

1. การประมาณการจำนวนร้านอาหาร และแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ไม่สามารถสำรวจจนได้ตัวเลขที่ชัดเจนได้ เนื่องจากร้านอาหารไทยจำนวนมากไม่ได้จดทะเบียนในชื่อของคนไทย เพราะไม่มีสิทธิในฐานะพลเมืองของมาเลเซีย ทำธุรกรรมเพื่อประกอบกิจการไม่สะดวก จึงจำเป็นต้องใช้คนมาเลเซียมาสวมชื่อในการเป็นเจ้าของ เว้นแต่คนไทยที่ยื่นขอการมีสัญชาติจนได้รับใบรับรองการมีสัญชาติมาเลเซีย หรือที่เรียกว่า “บัตรสีน้ำเงิน” จะอยู่ในสารบบของสมาคมร้านค้าต้มยำ (เปอร์ตอม) ที่สามารถระบุจำนวนได้ ซึ่งมีไม่มากนักเมื่อเทียบกับร้านอาหารที่ยืมชื่อคนมาเลเซียมาสวมเป็นเจ้าของ

2. ความหวาดระแวงในการให้ข้อมูลจากผู้ประกอบการ และจากสมาคมร้านค้าต้มยำต่อเจ้าหน้าที่รัฐไทย มีค่อนข้างสูง เนื่องจากที่ผ่านมา รัฐไทยมีมุมมองว่าร้านอาหารไทยในมาเลเซียมีส่วนสนับสนุนด้านการเงินให้กลุ่มแนวร่วมที่ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การเข้ามาสัมพันธ์กับแรงงานและผู้ประกอบการร้านอาหารไทยของเจ้าหน้าที่รัฐไทยจึงเป็นในรูปของการสืบสวนสอบสวนหาผู้กระทำความผิด มากกว่าจะสอบถามเพื่อแก้ไขปัญหาของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ส่งผลต่อทวิวิจัยที่จะขอตัวเลขที่เป็นทางการจากสมาคมร้านค้าต้มยำ โดยข้อมูลจำนวนร้านอาหาร ชื่อร้านอาหาร และจำนวนแรงงาน ต้องผ่านมติที่ประชุมสมาคมก่อน จึงจะให้ได้

3. การประมาณการมูลค่าการส่งเงินกลับมาในประเทศไทยของแรงงานและผู้ประกอบการร้านอาหาร เพื่อนำเสนอความสำคัญของมูลค่าทางเศรษฐกิจที่พ่วงผลกระทบจากความไม่มั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินช่วงการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีข้อจำกัด คือ การส่งเงินของบรรดาแรงงานร้านอาหารไทยมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่โอนเงินผ่านระบบธนาคาร โดยเฉพาะธนาคารกรุงเทพ และส่วนใหญ่ถือเงินกลับเข้ามาในประเทศไทยเองบ้าง ผากคนรู้จักนำเงินกลับมาบ้าง ทำให้ลำบากต่อการประมาณมูลค่า และประมาณจำนวนแรงงานจากการนำค่าเฉลี่ยรายได้ต่อคนไปคำนวณกับมูลค่ารวมซึ่งยังมีตัวเลขไม่แน่นอน

4. ข้อมูลสำคัญเพื่อจะใช้เป็นฐานในการรณรงค์ในเชิงนโยบายสร้างแรงจูงใจให้แรงงานและผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในมาเลเซีย มีการให้ข้อมูลแตกต่างกัน โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการทำ Work Permit, ค่า Levy และค่าธรรมเนียมเพื่อให้ได้เข้าทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายของมาเลเซีย บ้างก็ให้ข้อมูลไว้ว่าประมาณ 20,000 บาท บ้างก็ให้ข้อมูลไว้สูงถึง 30,000 บาท ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินการจดทะเบียนและเสียค่าธรรมเนียมเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายนั้น นิยมดำเนินการผ่านนายหน้าผู้เชี่ยวชาญและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานของมาเลเซีย ค่าจัดการของนายหน้าที่เพิ่มเข้าไปไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน สะท้อนตัวเลขค่าธรรมเนียมที่แท้จริงได้ยาก

บทที่ 5

ผลการวิจัย

ความเป็นมาของอาชีพแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

ประชาชนชายแดนไทยกับมาเลเซียมีเชื้อสายผูกพันกัน โดยเฉพาะพี่น้องฝั่งไทย เป็นคนมาจากอำเภอสายบุรี อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานีก็มีมาก ไปมีครอบครัวในเมืองโกตาบารู รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย สิ่งที่เกิดขึ้นตามไปกับความสัมพันธ์แบบครอบครัวคือ “ทักษะการประกอบอาชีพ” ฝีมือการปรุงอาหารไทยที่มีรสชาติเป็นเอกลักษณ์ แตกต่างจากรสอาหารพื้นเพเดิมของมาเลเซียในขณะนั้น

อาชีพแรงงานร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซียมีมากกว่า 30 ปีแล้ว เริ่มจากรถเข็นเล็กๆ เข็นข้ามเขตแดน ไม่มีหนังสือเดินทาง ไม่มีใบอนุญาตทำงาน ถูกจับแล้วส่งกลับไทย ก็เข้าเข็นรถเข้าไปขายอาหารใหม่พอตั้งหลักได้ ก็ตั้งญาติพี่น้องไปประกอบอาชีพ มีการหลั่งไหลของผู้คนที่ไปประกอบอาชีพร้านอาหารจากแนวชายแดนรัฐกลันตันก็แพร่หลายไปตามเมืองใหญ่ๆ ตามรัฐต่างๆ ในมาเลเซียมากขึ้น ความนิยมในอาหารไทยไม่ใช่เฉพาะระดับชาวบ้านเท่านั้น ในวังของสุลต่าน อาหารที่อยู่บนโต๊ะบางมื้อก็เป็นอาหารพื้นเมืองของปัตตานี เช่น ไก่ทอดและ พริกยัดไส้ เป็นความผูกพันที่แยกออกไม่ได้

คุณอดุลย์ โชตินิสากร ผู้อำนวยการสำนักงานการค้าไทยในมาเลเซีย เล่าเรื่องของร้านอาหารไทยในกรุงกัวลาลัมเปอร์อย่างน่าสนใจว่า “ร้านอาหารไทยที่ถือว่าเป็นตำนาน (Legend) คือร้าน 3 พี่น้องคืออาลี อาซัน และเจ๊ะนะ คนงานในร้านจะเป็นคนจังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง” นับเป็นต้นแบบของร้านอาหารไทยที่เติบโตจนสามารถดำเนินกิจการได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายของมาเลเซีย

ขณะที่ผู้ประกอบการร้าน Anwar Tomyam เล่าให้ฟังว่า “แรกๆ มีร้านอาหารไทยขนาดใหญ่คือศรีเชียงใหม่ ศรีธานี เป็นภัตตาคารใหญ่ 3 ร้าน ลูกจ้างทำแล้วก็ไปออกร้านใหม่ 4 – 5 ร้าน ทำเป็นอาชีพ คนบุกเบิกคืออาหมัด มัดหมาน อยู่ย่าน UMNO ชื่อร้าน Amat Tomyam”

สาเหตุสำคัญของการไปทำงานของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

สาเหตุจูงใจที่คนไทยนิยมไปประกอบอาชีพร้านอาหารที่มาเลเซียสามารถแบ่งได้เป็น 2 ปัจจัยสำคัญ คือ

1. **ปัจจัยผลักดัน** เป็นผลจากสภาพปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เอง สามารถสรุปได้ 4 ประเด็นดังนี้

1.1 **ความเปลี่ยนแปลงของฐานทรัพยากรหรือละทิ้งอาชีพเดิม** ส่งผลกระทบต่อการละทิ้งอาชีพดั้งเดิม โดยเฉพาะอาชีพประมง ทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง ราคาน้ำมันแพงขึ้น ไม่คุ้มกับการลงทุน จึงละทิ้งถิ่นเดิม ละทิ้งอาชีพเดิม เพื่อไปแสวงหาอาชีพร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ตัวอย่างแรงงานคนหนึ่งของร้าน Tomyam 2000 ได้กล่าวว่า “อยู่ที่เมืองไทยยึดอาชีพประมง เห็นว่าคนที่ไปมาเลเซียมีรายได้ดีจึงมาทำดูบ้าง” สะท้อนให้เห็นความแตกต่างในเชิงเปรียบเทียบ เป็นแรงงานผลักดันไปสู่อาชีพที่มีรายได้ที่ดีกว่า หรือตัวอย่างหมู่บ้านชาวประมงที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรจนเกิดการอพยพแรงงานอย่างต่อเนื่องคือที่ร้าน Aress Seafood รัฐยะโฮร์ มีคนงาน 23 คน เป็นกูก 4 คน ทั้งหมดมาจากปัตตานี โดยเฉพาะบ้านบูดี บ้านตะโล๊ะสะมีแล ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง แรงงานคนหนึ่งเล่าว่า “พอตัวเองจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก็มาทำงานร้านต้มยำที่นี่เลย เพราะเจ้าของร้านเป็นคนตะโล๊ะสะมีแลบ้านเดียวกัน” แรงงานร้าน Thai Spicy คนหนึ่งบ้านอยู่บ้านทอน เล่าว่า “ตอนที่อยู่นราธิวาส ทำอาชีพประมง เปื่อ ๆ เลยมหางานทำในมาเลเซีย ก่อนที่จะมาทำที่ร้าน Thai Spicy เคยทำที่ร้านอื่นมา 1 ปีก่อนแล้ว ตอนนั้นทำหน้าที่เตรียมวัตถุดิบในการปรุงอาหาร ทำงานที่นี่ เฉลี่ยแล้ว 2 – 3 เดือน จะกลับบ้านสักครั้ง บางคนเป็นปีถึงจะกลับบ้าน เวลาวางก็จะไปเที่ยวร้านต้มยำของเพื่อนที่เมืองเซเรมบันบ้าง ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์บ้าง”

1.2 สภาพการจ้างงานไม่สัมพันธ์กับการศึกษาของประชาชนในพื้นที่ การรับสมัครงานที่ยึดมาตรฐานการศึกษาสายสามัญเป็นเงื่อนไขสำคัญในการรับเข้าทำงาน แต่เยาวชนในพื้นที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาด้านศาสนา แม้บางตำแหน่งงานจะไม่จำกัดวุฒิการศึกษา หรือกำหนดเงื่อนไขของวุฒิการศึกษาที่ไม่สูงมากนัก อัตราค่าจ้างก็ค่อนข้างต่ำ ไม่เพียงพอต่อการยังชีพและเลี้ยงครอบครัว ปัญหาทางการศึกษาประการหนึ่งคือโอกาสในการแข่งขัน ด้วยทักษะการใช้ภาษาไทยทั้งด้านการพูด การอ่าน การเขียน ไม่สามารถทัดเทียมกับเยาวชนในภูมิภาคอื่นๆ ได้ หลายคนจึงพลาดโอกาสจากการเข้าสอบแข่งขันเพื่อรับการศึกษาในระดับสูง ซึ่งมีผลต่อการได้งานที่มีอัตราเงินเดือนที่เพียงพอต่อการยังชีพและเลี้ยงครอบครัว ดังตัวอย่างของราฮานี ลูกจ้างร้าน Epah Tomyam เล่าว่า “เป็นคนบ้านปาละ ต่าบลบาราโหม อำเภอมือเมือง จังหวัดปัตตานี หลังจากจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้วเอนทรานซ์ไม่ติดมหาวิทยาลัย ถ้าไม่ได้เรียนมหาวิทยาลัยก็ไม่อยากเรียนที่อื่น จึงมาหางานทำในมาเลเซียเกือบ 2 ปีแล้ว” รุสดี แรงงานร้าน Doll Tomyam ให้สัมภาษณ์ว่า “มาอยู่ที่มาเลเซีย 20 ปี ตอนนี้อายุ 36 ปี เรียนจบจากโรงเรียนอุดมศึกษาแล้วมาทำงานที่มาเลเซีย เพราะเรียนศาสนาแล้วไปไม่ไหว จบศาสนาชั้น 8 เรียนสายสามัญจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 พออายุเข้าช่วงเกณฑ์ทหาร โชคดีที่จับฉลากได้ใบดำ มาหางานในมาเลเซียกับเพื่อน จนได้งานทำที่ร้าน Doll Tomyam แรกๆ มาเป็นเด็กเสิร์ฟ ค่อยๆ ขยับขึ้นมาจนเป็นกูกมือหนึ่ง สังเกตว่าเด็กปอเนาะจะมาทำงานที่ร้านตั้มยาทั้งนั้น” ผู้ประกอบการร้าน Anwar Tomyam เล่าว่า “ปัจจุบันอายุ 37 ปี จบปอเนาะ จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วเข้ามาเรียนต่อที่มาเลเซีย ต่อมาก็ตัดสินใจออกจากโรงเรียนเพื่อมาทำงานร้านอาหาร เป็นเครือเดียวกับร้านลาลาซีฟู๊ดส์ อยู่ร่วมกัน พ่อ แม่ พี่น้อง”

ปรากฏการณ์ดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ เรื่อง “การพัฒนาฝีมือแรงงานในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย (IMT-GT)” ความตอนหนึ่งว่า “แม้ว่าในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีจำนวนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาทั้งในตอนต้นและตอนปลายค่อนข้างมากก็ตาม แต่ถ้าเทียบจำนวนร้อยละของปีต่อปีจะพบว่า มีจำนวนลดน้อยลง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ นิยมส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหรือโรงเรียนปอเนาะ ซึ่งโรงเรียนประเภทนี้ไม่ได้รับสิทธิสนับสนุนทางการเงินตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525 มาตรา 15 (1) และ (3) รวมทั้งความล่าช้าในการดำเนินการเทียบวุฒิทางการศึกษา ทำให้บุตรหลานชาวไทยมุสลิมซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของพื้นที่ขาดแคลนสถานศึกษาและเสียโอกาสในการทำงานและศึกษาต่อ”

1.3 ความต่างทางฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวในเชิงเปรียบเทียบ สืบเนื่องจากผู้เดินทางไปประกอบอาชีพแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย มีรายได้กลับมาสร้างบ้าน ซื้อรถยนต์ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในชุมชน เกิดเป็นภาพของความแตกต่างในฐานะทางเศรษฐกิจ หลายครอบครัวที่มีบุตรหลานในวัยทำงานหรือวัยรุ่นก็จะได้รับการสนับสนุนให้อพยพไปทำงานเป็นแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ถึงขนาดกล่าวว่า “การไปทำงานในมาเลเซียช่วยให้เป็นผู้ใหญ่มีความรับผิดชอบมากขึ้น ดีกว่าอยู่ในพื้นที่แล้วไม่มีอะไรทำ” ตัวอย่างกูกมือสองของร้าน Epah Tomyam ได้เล่าให้ฟังว่า “บ้านเดิมอยู่หลังห้างสรรพสินค้าไดอาน่าปัตตานี เจอกับกูกมือหนึ่งชวนให้มาทำงานที่นี่ ตอนเข้ามาครั้งแรกก็เริ่มงานเป็นคนล้างจานหลังร้าน ต่อมาก็อ่านบิล (จดรายการอาหารจากลูกค้าที่เข้ามาในร้าน) แล้วเรียนรู้ทำอาหารง่าย ประเภทข้าวผัด ก่อนมาทำตั้มยา และซูบ การที่มาทำงานที่นี่เพราะอยู่ประเทศไทยไม่มีงาน ซีมอเตอร์ไซด์เล่นไปวันๆ อยู่บ้านแล้วเบื่อ ก็เลยมาทำงานที่นี่ พอมาอยู่มาเลเซียจริงๆ นำเบือเหมือนกัน” อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ มารียะ ให้สัมภาษณ์ว่า “หลังจากเลิกกับสามีเมื่อ 17 ปีก่อน ก็ได้เข้าไปทำงานในมาเลเซีย โดยเป็นลูกจ้างในร้านตั้มยา ปัจจุบัน เปิดร้านอาหารใกล้ๆ รัยะโฮร์ เป็นร้านค่อนข้างใหญ่ และตอนนี้ก็ได้ตั้งรกรากในมาเลเซีย และได้แต่งงานกับชายชาวมาเลเซียด้วย และตอนนี้ครอบครัวทางฝั่งไทยก็ได้ทำกิจการร้านตั้มยาทั้งที่นั่นหลายคน เป็นน้องชาย น้องเขย และญาติๆ นับแล้วเกือบ 20 คน พ่อแม่ของกะยะห้อยอยู่อย่างสุขสบายในชีวิตนี้ ปลาย มีเงินมีทองใช้” ซึ่งเป็นความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดจากคนฐานะยากจนมาเปลี่ยนเป็นคนมีฐานะมีอันจะกิน เช่นเดียวกับร้าน Anwar Tomyam ที่มีลูกจ้างเป็นคนสงขลา (สิงหนคร หาดใหญ่) 3 คน นราธิวาส (บ้านนาแล

กายี ราตาบันยัง สุโงโก-ลก) 1 คน กลับบ้านปีละครั้ง แรงงานรายหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า “จบมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นลูกจ้างที่ทำเครื่องต้ม ได้ค่าจ้างเดือนละ 800 ริงกิต (ประมาณ 8,000 บาท) เงินที่ได้ก็จะนำไปซื้อมือถือ ส่งเงินให้น้องเรียน”

1.4 เหตุการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดการผลักดันประชาชนวัยทำงานอพยพไปหางานทำที่ประเทศมาเลเซีย เหตุการณ์ที่ถือเป็นแรงผลักดันครั้งสำคัญมีอยู่ 2 ช่วง คือ ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 และช่วงที่เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จนมีผลกระทบต่อการประกอบตามปกติของประชาชน ยกตัวอย่าง ชูเบส ยีหะมะ อายุ 42 ปี เจ้าของร้านอาหาร Serbanika ให้สัมภาษณ์ว่า “ภูมิสำเนาเป็นคนอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เคยทำงานเป็นผู้จัดการสาขาหนึ่งของธนาคารกรุงเทพ ฝ่ายสินเชื่อ ผลจากวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 ทำให้ถูกเลิกจ้างออกมา พรรคพวกจึงชวนมาหางานในมาเลเซีย 2 ปีแรกก็เข้าๆ ออกๆ มาเลเซีย แต่เมื่อเห็นว่าร้านอาหารมีรายได้ดี จึงคิดมาทำงานจริงๆ จังๆ เริ่มจากมาเป็นคนล้างจานก่อน แล้วจึงขยับขึ้นมาเขียนบิล (จรายการอาหารจากลูกค้า) ทำน้ำ (เครื่องต้ม) ทำอาหารง่ายๆ ประเภทผัด จนมาถึงต้มยำและซูบ”

ผู้ประกอบการร้าน Johan Seafood ให้สัมภาษณ์ว่า เคยทำบ้านจัดสรรที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาแล้วจึง เพราะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำร้านต้มยำในมาเลเซียมา 10 ปี แต่ก่อนอยู่กับร้าน Adam Tomyam เป็นลูกจ้าง ต้องต่อสู้ เคยชินกับความลำบาก ล้างจาน ตามเพื่อน ๆ มาทำงาน เมื่อก่อนค่าจ้าง 1,200 บาท เช้าบ้านอยู่ตั้งแต่ 60 RM ตอนนี่ 3,000 RM แรกๆ คนมาเลเซียไม่รู้ว่ต้มยำคืออะไร กินไม่เป็น เห็นคนมาเลเซียเดินผ่านไปมาก็ลองทำขาย ขายดี

ส่วนเหตุการณ์ความไม่สงบตั้งแต่ช่วงต้นปี 2547 เป็นต้นมาก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้มีอาชีพทำสวนยางพารา ทำการเกษตร ค่าขาย ฯลฯ ติดตามญาติพี่น้องไปทำงานเป็นแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย เพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายที่คุกคามชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินซึ่งเกิดขึ้นเป็นรายวัน

2. ปัจจัยดึงดูดหรือแรงจูงใจ เป็นผลจากมาเลเซียเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เอื้อต่อการสอดคล้องกับวิถีชีวิตทานอาหารนอกบ้าน และรูปแบบรสชาติอาหารที่เข้ามาทดแทนอาหารเดิม สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 ตัวอย่างความสำเร็จที่เห็นเป็นรูปธรรม ผู้ที่เดินทางไปประกอบอาชีพแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียประสบความสำเร็จ กลับมาปลูกบ้าน ซื้อมอเตอร์ไซด์ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงเป็นแรงกระตุ้นในคนในหมู่บ้านที่พบเห็นต่างก็เกิดแรงจูงใจที่จะไปประกอบอาชีพเป็นแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียบ้าง ประกอบกับเงื่อนไขการทำงานทำ เพียงใช้ความสัมพันธ์แบบเครือข่ายชักชวนกันไป ไม่ต้องมีวุฒิการศึกษา อาศัยเรียนรู้ทักษะการทำอาหารในขณะที่อยู่ในมาเลเซียก็สามารถยึดเป็นอาชีพและมีรายได้แล้ว ไม่เฉพาะผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาเท่านั้น แม้แต่นักศึกษาระดับอุดมศึกษาก็เริ่มมาเป็นแรงงานร้านต้มยำเช่นกัน ยกตัวอย่างแรงงานร้าน Amanah Seafood รัฐยะโฮร์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ก่อนมาเป็นแรงงานร้านต้มยำ เดิมเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เอกภาษาอังกฤษ เรียนอีกเพียง 2 วิชา ก็จะจบปริญญาตรี แต่ก็มาแต่งงานและตามสามีมาเปิดร้านต้มยำ” แรงงานร้านก๋อไผ่ เมืองเซเรมบัน รัฐเนกริเซมบิลัน อย่างเช่น ดี สตรีวัยรุ่นจาก ตำบลอาซง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เล่าว่า “พี่สาวทำงานที่นี่ก่อนแล้วชวนมาทำด้วยกันได้ 1 ปีแล้ว” ขณะที่ ดา สตรีวัยรุ่นอีกคนจากอำเภอเมืองนราธิวาสกล่าวว่า “ทำอาชีพเป็นแรงงานร้านต้มยำมาเกือบ 4 ปี พอจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก็มาทำงานในมาเลเซียโดยการชักชวนจากน้า ก่อนมาทำที่ก๋อไผ่ เคยทำงานในร้านต้มยำที่รัฐกลันตัน และมะละกา มาก่อน”

2.2 บริบททางสังคมของมาเลเซียใกล้เคียงกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมส่งเสริมให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตัดสินใจเดินทางไปทำงานในมาเลเซียได้ง่ายขึ้น และไม่มีข้อกั้วลเหมือนไปประเทศอื่น เนื่องจากภาษาที่ใช้ในการสื่อสารคือภาษามลายูสำเนียงแบบเดียวกับที่รัฐกลันตันแบบแผนการใช้ชีวิตจะเหมือนคนรัฐกลันตัน คนไทยที่ไปเปิดร้านอาหารในประเทศมาเลเซีย สามารถอ้างตัวเองว่าเป็นคนรัฐกลันตัน นอกจากนี้ การนับถือศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัดเป็นภาพลักษณ์เชิงบวกต่อการประกอบอาหาร

ที่เป็น “ฮาลาล” ได้อย่างครบถ้วนทุกกระบวนการ ประชาชนมาเลเซียที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามมีความมั่นใจและสนใจที่เดินเข้าร้านอาหารไทยที่มีแรงงานจากจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.3 ทักษะอาชีพการประกอบอาหารไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อาชีพภาคบริการอย่างร้านอาหารไทยมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ที่เลียนแบบได้ยาก ขณะที่วัฒนธรรมด้านอาหารของมาเลเซียเป็นการหยิบยืมอาหารจากอินเดียและจีนมายาวนาน เมื่อมีรูปแบบและรสชาติอาหารที่เป็นทางเลือกเพิ่มขึ้นจึงเป็นที่สนใจประกอบกับชีวิตที่เร่งรีบตามเมืองใหญ่ของมาเลเซียเอง ส่งผลให้เข้าครัวทำอาหารทานที่บ้านน้อยลง ออกมาหาทานตามร้านอาหารนอกบ้านมากขึ้น เนื่องจากมีกำลังซื้อที่สูง และราคาอาหารถูกกว่าหรือใกล้เคียงกับทำทานเองที่บ้าน ประกอบกับประชาชนมาเลเซียไม่นิยมทำงานหนัก ทนทำงานหน้าเตาร้อนๆ เป็นเวลานานไม่ได้ ทำให้แรงงานร้านอาหารไทยที่มาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถเข้ามาแทนที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบไร้คู่แข่ง

ปัจจัยที่สร้างความนิยมให้กับร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยดึงดูดของมาเลเซียที่มีผลต่อการอพยพของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เดินทางเข้าไปเป็นแรงงานร้านอาหารไทยแล้ว มีประเด็นเรื่อง “ปัจจัยที่สร้างความนิยมให้กับร้านอาหารไทยในมาเลเซีย” ที่ควรขยายความให้ชัดเจนเพื่อชี้ให้เห็นจุดแข็งและโอกาสในการเติบโตของอาชีพดังกล่าว ซึ่งสามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ฝีมือการปรุงอาหารของประชาชนมาเลเซียแท้ๆ จำเจกับอาหารเดิมๆ ไม่หลากหลาย ข้อพิสูจน์จากงานศึกษาเกี่ยวกับอาหารจานเด่นของมาเลเซีย พบว่าเป็นอาหารที่รับวัฒนธรรมมาจากชาติอื่นแทบทั้งสิ้น ได้แก่ อาหารอินเดีย อาหารจีน และอาหารจากอินโดนีเซีย (ชวา) อาหารมาเลย์จริงๆ นั้นค่อนข้างหาากยาก ที่พอรู้จักกันแพร่หลาย คือ ผัดเต้าหู้กับถั่วงอก ปรุงรสด้วยซอสถั่วลิสง (Peanut Sauce) ที่รสชาติเหมือนน้ำจิ้มสะเต๊ะ (Satay) เรียกเป็นภาษาพื้นเมืองว่า “ตาฮู โกเร็ง” (Tahu Goreng) อีกจานหนึ่งเป็นข้าวผัดเรียกว่า นาซี โกเร็ง (Nasi Goreng) อาหารจานอร่อยที่มีรสชาติคล้ายอาหารไทย คือ พะแนงเนื้อแบบมาเลย์ เรียกว่า เรนดัง (Rendang) ปรุงด้วยเนื้อวัวผัดเครื่องแกงกับกะทิ นอกนั้นก็ยังมีปลาทอดราดน้ำแกงที่ปรุงรสด้วยน้ำมะขาม เรียกว่า อิกัน อัสซัม (Ikan Assam) กับกุ้งคลุกเครื่องแกงทอด เรียกว่า ซัมบัล อูดัง (Sambal Udang) อีกจานหนึ่ง คือ Laksa หรือก๋วยเตี๋ยวแกงของไทย แต่ “ลักสา” ของมาเลเซียปรุงด้วยเส้นหมี่ ใส่เนื้อปรุงที่ทำด้วยกะทิกับเครื่องแกงกะทิใส่ถั่วงอก ไขนกกกระทาต้ม เนื้อไก่ กับเต้าหู้ อาหารในมาเลเซียมักปรุงด้วยกะทิ เครื่องเทศ ขิง และถั่ว มีเครื่องจิ้มคล้ายน้ำพริกกะปิ เรียกว่า ซัมบัล (Sambal) ทำจากพริกป่นใส่หอม ใส่เนื้อมะขาม เป็นส่วนหนึ่งในสำรับของชาวมาเลย์ทุกมื้อ ชาวมาเลย์ใช้กะปิในการปรุงอาหารแทบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นผัดหรือแกง ทำให้โทนของรสชาติอาหารไปในทาง “เค็ม หวาน และมัน” ต่างกับอาหารไทยที่รสชาติอาหารไปในทาง “จัดจ้าน” และหลากหลายกว่า

คุณชูเบส ยีหะมะ เจ้าของร้านอาหาร Serbanika ได้พูดถึงพฤติกรรมผู้บริโภคของประชาชนมาเลเซียว่า “คนมาเลเซียทำกับข้าวไม่เป็น อย่างผัดพริก เขาก็ผัดกับพริกป่น รสชาติอาหารส่วนใหญ่จะจืดๆ พอมากินอาหารไทยของเราเขาชอบ แรกๆ เขาก็ไม่คุ้น ต้องหัดให้เขากิน เมนูอาหารที่เป็นที่นิยมคือ ต้มยำ ผัดเผ็ด กะเพราปลาเค็ม คนมาเลเซียเมื่อติดใจร้านไหนก็จะมาจากร้านนั้นตลอด ไม่เปลี่ยน บางคนมาเจอกันที่ร้านเป็นคู่รักจนกระทั่งแต่งงานมีลูกไปเลยก็มี”

ลูกจ้างร้านอาหาร Tomyam 2000 ให้สัมภาษณ์ว่า “เมนูที่ขายดีก็ปลากะพง 3 รส ต้มยำทะเล ซุปหางวัว อาหารหวานที่สั่งคู่กันคือ เอปี้ชี่ ย่อมาจาก ไอ้ ไร๋ บาดู ซัมโป แปลว่า น้ำแข็งรวมมิตร ใส่ถั่วแดงกระป๋อง ข้าวโพดกระป๋อง เนาก้วย ใส่สีน้ำตาลสด ใส่สีน้ำตาลเป็นเกล็ดขาวๆ ทับให้พูนซาม ราดด้วยนมข้นหวาน” จากการสังเกตร้าน Tomyam 2000 พบว่านอกจากมีเมนูอาหารครบครันเหมือนร้านอื่นๆ แล้ว ยังมีสะเต๊ะขายหน้าร้าน มีส้มตำ ข้าวเกรียบปลาหรือที่เรียกว่า “กะโป๊ะ” การตกแต่งร้านที่หรูหรา คนที่มากินไม่ใช่เฉพาะคนมาเลเซีย คนจีน คนอินเดียที่มีฐานะหน่อยก็มาอุดหนุนอย่างต่อเนื่อง

จากการสัมภาษณ์นายสุกรี เจะหลง กุ๊กมือหนึ่งร้าน Epah Tomyam ได้ความว่า “ชาวมาเลเซียชอบกินต้มยำเป็นอันดับหนึ่ง รสชาติที่ชอบจะเป็นเปรี้ยวนำ เค็มตาม และหวานเล็กน้อย ส่วนความหวานนั้น อาจจะใส่น้ำตาลเพียงเล็กน้อย หรือไม่ใส่เลยก็ได้ เนื่องจากจะได้ความหวานจากน้ำพริกเผาแม่ประนอมอยู่แล้ว เพราะที่กัวลาลัมเปอร์จะนิยมต้มยำกึ่งน้ำข้น” ผู้ประกอบการร้าน Johan Seafood กล่าวว่า “ความนิยมของต้มยำในมาเลเซีย ทำให้ขณะนี้ต้มยำแบบผงสำเร็จแล้ว ต้มยำกึ่งเริ่มติดปากคนมาเลเซีย เป็นอาหารสุขภาพ ไขมันไม่เยอะ ประกอบกับคนมาเลเซียไม่ชอบทำกับข้าว พอตกเย็นก็พาญาติมานั่งทานอาหารที่ร้านกัน”

2. ลักษณะการใช้ชีวิต (Life Style) ของประชาชนมาเลเซียในชุมชนเมืองที่มีกำลังซื้อ เหตุที่ร้านอาหารไทยส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในกัวลาลัมเปอร์นั้น นอกจากจะเป็นเมืองหลวงของมาเลเซียแล้ว ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยมีความคิดว่าที่ไหนเป็นแหล่งเศรษฐกิจดี คนจะมีกำลังซื้อและจับจ่ายใช้สอยเพื่อความสะดวกสบาย แม่บ้านเองก็ต้องทำงานจนไม่มีเวลาเข้าครัวทำอาหาร ดังนั้น วิถีชีวิตของคนมาเลเซียในเมืองพอลกลับจากที่ทำงานก็จะพาคนในครอบครัวมานั่งรับประทานอาหารนอกบ้าน ผักท้องไว้กับต้มยำและอาหารจัดจ้านจากฝีมือคนไทย ในย่านที่คนไทยไปเปิดร้านอาหารกันมากๆ คือ “ก่าปงบารู” ร้านอาหารจำนวนมากที่เรียงรายต่อกันเป็นสายจนได้รับการขนานนามว่า “ถนนต้มยำ” ถึงกับกล่าวกันว่าชาวมาเลเซียที่อาศัยอยู่ในเขตก่าปงบารูไม่ต้องมีครัวไว้ทำกับข้าว แต่ครัวทำออกจากบ้านก็พบห้องครัวที่สั่งได้ ดัดใจฝีมือของกุ๊กร้านไหนก็สมัครเป็นลูกค้าขาประจำกันได้เลย กุ๊กมือสองร้าน Epah Tomyam ได้กล่าวถึงลูกค้าที่อุดหนุนว่า “ลูกค้าส่วนใหญ่ก็เป็นคนละแวกใกล้ๆ กับร้านอาหาร มีอาชีพทำงานบริษัท เป็นขาประจำหน้าเดิมๆ ลูกค้าจากที่อื่นก็มี โดยเฉพาะคนที่มีความรู้เกี่ยวกับอาหารมาเยี่ยมญาติก็มานั่งกินที่นี่”

ลูกค้าอีกกลุ่มหนึ่งที่มาใช้บริการกันมากคือกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ดังตัวอย่างของราฮานี จากร้าน Epah Tomyam สาขา 2 เล่าว่า “ลูกค้าที่ส่วนใหญ่เป็นคนที่พักอยู่ตามคอนโดนี่นิยม ถ้าให้แบ่งสัดส่วน ใน 10 คนจะเป็นนักศึกษาที่เรียน Collage 7 คนซึ่งเป็นคนจีน นอกนั้นก็เป็นคนมลายูและอื่นๆ เมนูที่เป็นที่นิยมคือข้าวผัดพริกขี้หนู ผัดข้าวแล้วทอดไข่เจียวโปะหน้า แล้วมักจะสั่งคู่กับซุบหางวัว เวลาคุยกับลูกค้าต้องรู้ภาษามาเลเซียและภาษาอังกฤษด้วย เพราะบางทีจะใช้ภาษาอังกฤษทับศัพท์” นับเป็นโอกาสของร้านอาหารไทยที่ให้บริการกลุ่มชนชั้นกลางของมาเลเซียให้ใช้ชีวิตประจำวันได้ง่ายขึ้น สะดวกสบายขึ้น

3. ระดับราคาอาหารไทยย่อมเยา เข้าถึงได้ แม้ประชาชนชาวมาเลเซียจะมีฐานะเศรษฐกิจที่ดีขนาดไหนก็ตาม แต่อุปนิสัยที่ติดตัวมาคือความคุ้มค่ากับเงินที่เสียไป คติพจน์ที่ร้านอาหารไทยต้องท่องจำให้ขึ้นใจเมื่อต้องทำอาหารให้ประชาชนมาเลเซีย คือ “รวดเร็ว อร่อย และได้ปริมาณคุ้มค่าเงินที่จ่าย” อาหารแม้จะอร่อยแค่ไหนแต่ถ้าช้าไม่ทันใจบางครั้งถึงกับยกเลิกการที่สั่งไปแล้วเดินออกไปหาร้านอื่นทานก็มี เช่นเดียวกับเรื่องปริมาณอาหาร หรือแม้กระทั่งเครื่องดื่มที่ต้องเสิร์ฟกันปริ่มแก้ว ไม่ใช่แค่ค่อนแก้ว ส่วนเรื่องรสชาติก็ติดกันตรงๆ อย่างไม่เกรงใจ ต่างกับคนไทยที่ทานร้านไหนไม่อร่อยก็เปลี่ยนร้าน ผลที่ติดกันตรงๆ นี้เอง ทำให้ร้านอาหารไทยปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว รู้ว่าลูกค้าคนไหนชอบรสชาติอาหารแบบไหน ช่วยเพิ่มปริมาณลูกค้าขาประจำให้กับร้าน และแน่นอนว่ารวมไปถึงรายได้ที่แน่นอนอีกด้วย

เส้นทางการเดินทางของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

การเดินทางตามรอยแรงงานไทยในมาเลเซียพอประมวลได้ว่ามีเส้นทางเข้าออกไทย – มาเลเซียหลายเส้นทาง คือ

1. ด่านปาดังเบซาร์ ตำบลปาดังเบซาร์ อำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา – Padang Besar รัฐเปอร์ลิส
2. ด่านสะเตาะ ตำบลสำนักขาม อำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา – Bukit Kayu Hitam อำเภอ Kubang Pasu รัฐเคดาห์
3. ด่านเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา – ด่าน Bukit Berapit กิ่งอำเภอ Pengkalan Hulu รัฐเปรัก

4. ด้านสุโขทัย-ลก อำเภอสุนทราราม จังหวัดนราธิวาส – ด้าน Rantau Panjang อำเภอ Pasir Mas รัฐกลันตัน

5. ด้านตากใบ เทศบาลตำบลตากใบ อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส – ด้าน Pengkalan Kubor อำเภอ Tumpat รัฐกลันตัน

6. ด้านวังประจัน ตำบลวังประจัน อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสงขลา – ด้าน Wang Kelian รัฐเปอร์ลิส

อย่างไรก็ตาม เส้นทางที่แรงงานร้านอาหารไทยนิยมเดินทางไปมาเลเซียคือผ่านทางด่านอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา เนื่องจากมีระบบคมนาคมที่สะดวกให้เลือก ได้แก่ 1) ใช้บริการรถบัสปรับอากาศของบริษัทนำเที่ยวที่อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เดินทางตรงไปยังกัวลาลัมเปอร์ 2) ใช้บริการรถตู้ข้ามชายแดนเข้าไปที่เมือง Alor Setar เพื่อนั่งรถไฟไปลงที่สถานีบีทีเตอร์เวิร์ธ และนั่งรถบัสประจำทางต่อไปยังกรุงกัวลาลัมเปอร์ 3) ใช้บริการรถตู้ข้ามชายแดนเข้าไปที่เมือง Alor Setar เพื่อนั่งรถบัสประจำทางต่อไปยังกรุงกัวลาลัมเปอร์ หรือ 4) ขึ้นเครื่องบินที่เมือง Alor Setar เพื่อลงจอดที่สนามบินกัวลาลัมเปอร์ (เฉพาะผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในมาเลเซียหรือแรงงานบางคนที่มีรายได้สูง) ขณะที่ด่านชายแดนจังหวัดอื่นๆ มีทางเลือกไม่มากนัก

รูปแบบการเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย

สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี (2551 : 2 – 7) ได้ประมวลรูปแบบการเดินทางเข้าไปทำงานยังประเทศมาเลเซีย มี 4 ลักษณะ คือ

1. การเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียโดยใช้หนังสือเดินทาง (Passport)

ประชาชนที่เดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซียโดยใช้หนังสือเดินทาง Passport แยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

1.1 กรณีที่ใช้หนังสือเดินทาง (Passport) แล้วลักลอบทำงานโดยไม่ไต่ยื่นขอรับใบอนุญาตทำงาน (work Permit) ให้ถูกต้องตามกฎหมาย คือ จะเดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซียเดือนละครั้ง ชนิดของวีซ่าคือ On Arrival Visa ได้รับการตรวจลงตราประเภท Social Visit ณ ด่านตรวจคนเข้าเมืองของมาเลเซีย ที่ตั้งอยู่ติดกับชายแดนไทย ซึ่งมาเลเซียจะอนุญาตให้อยู่ในประเทศได้ 30 วัน เมื่อครบ 30 วันแล้วจะต้องเดินทางออกจากระเทศไทยไม่น้อยกว่า 7 วัน จึงจะเดินทางกลับเข้าไปได้หากอยู่นานเกินกำหนดการอนุญาต Over Stay ก็จะต้องถูกปรับวันละ 300 ริงกิต

1.2 กรณีที่ใช้หนังสือเดินทาง Passport แล้วไปยื่นขอรับใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) โดยถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งก็จะมีและขั้นตอนในการยื่นขอรับใบอนุญาตทำงาน (work Permit) ดังนี้

1.2.1 จะต้องถ่ายสำเนาหนังสือเดินทาง Passport เฉพาะหน้าที่ปรากฏชื่อ-สกุล โดยหนังสือเดินทาง Passport ต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 6 เดือน และจะต้องมีจำนวนหน้ากระดาษหนังสือเดินทางที่ยังไม่ประทับตรวจลงตราเหลืออยู่ไม่น้อยกว่า 5 หน้า รูปถ่ายสีขนาด 2 นิ้ว จำนวน 4 รูป ใบรับรองผลการตรวจสุขภาพ (Medical Report) สำหรับการตรวจสุขภาพเดินทางไปทำงานต่างประเทศออกให้โดยสถานพยาบาลที่ได้รับอนุญาตจากกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ให้เป็นสถานพยาบาลที่สามารถรับรองสุขภาพของคนงานไปทำงานต่างประเทศ ซึ่งทางกรมการจัดหางานกระทรวงมหาดไทยของประเทศมาเลเซีย ให้การรับรอง ในภาคใต้มีโรงพยาบาลที่กรมการจัดหางานอนุญาตให้เป็นสถานพยาบาลที่สามารถรับรองสุขภาพของคนงานไปทำงานต่างประเทศได้ จำนวน 6 แห่ง คือ โรงพยาบาลประจำจังหวัดชุมพร โรงพยาบาลกรุงเทพภูเก็ต โรงพยาบาลกรุงเทพมหานครใหญ่ โรงพยาบาลประจำจังหวัดสงขลา โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ (โรงพยาบาล มอ.หาดใหญ่ และโรงพยาบาลสุโขทัย-ลก)

1.2.2 ส่งเอกสารทั้งหมดตามข้อ 1.2.1 ไปให้นายจ้างมาเลเซีย เพื่อที่นายจ้างจะนำเอกสารดังกล่าวไปดำเนินการยื่นขอรับใบอนุญาตทำงานจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองประเทศมาเลเซียซึ่ง

นายจ้างจะต้องเสียค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงานล่วงหน้า โดยสำนักตรวจคนเข้าเมืองประเทศมาเลเซีย จะออกหนังสือเดินทางโคตา อนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าว (K.D.N. Letter) K.D.N. Letter เป็นภาษาบาฮาซามาเลเซีย ย่อมาจาก K= Kementrian แปลว่า กระทรวง, D = Dalam แปลว่า ภายใน N = Nageri แปลว่า ประเทศ (K.D.N. Letter) รวมกันแล้วแปลความหมายว่า หนังสือกระทรวงภายในประเทศ ซึ่งก็คือหนังสือกระทรวงมหาดไทย (Ministry of Interior letter) หนังสืออนุญาตให้ทำงานจากตรวจคนเข้าเมืองประเทศมาเลเซีย (Letter of Approval from Malaysia Immigration) ใบเสร็จชั่วคราวย่อมาจาก Pas lawatan Kerga Sementara ตรงกับความหมายของภาษาอังกฤษก็คือ Visit Pass Temporary Employment (VPTE)

1.2.3 นายจ้างจะต้องทำสัญญาจ้าง (Employment Contract) โดยผ่านการตรวจและรับรองจากทนายความในประเทศมาเลเซียที่มีใบอนุญาตให้ทำการรับรองได้ (Notary Public) สัญญาจ้างจะต้องผ่านการตรวจรับรองจากสำนักงานแรงงานไทยในประเทศมาเลเซีย

1.2.4 นายจ้างหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากนายจ้างซึ่งจะต้องเป็นคนมาเลเซียเท่านั้น มีหนังสือมอบอำนาจ (Power of Attorney) จากนายจ้าง ว่าตัวลูกจ้างที่เป็นคนไทยไปดำเนินการขอวีซ่าทำงาน (Employment Visa) ที่สถานกงสุลมาเลเซียประจำจังหวัดสงขลา พร้อมด้วยเอกสารตามข้อ 2 และ 3

1.2.5 เมื่อได้รับวีซ่าทำงานจากสถานกงสุลมาเลเซียประจำจังหวัดสงขลาแล้ว ให้นายจ้างจัดงานจังหวัดจะออกแบบรายการแจ้งการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ (แบบ จง.12) ต่อจากนั้น ให้ลูกจ้างไปยื่นเอกสารเกี่ยวกับการไปทำงานต่างประเทศพร้อมแบบรายการแจ้งการเดินทางไปทำงานนอกราชอาณาจักร

1.2.6 ให้นายจ้างพร้อมด้วยเอกสารทั้งหมดเดินทางเข้าประเทศมาเลเซียเพื่อยื่นขอรับใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) ซึ่งทางสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองของประเทศมาเลเซียจะติดสติ๊กเกอร์การอนุญาตทำงาน พร้อมด้วยวีซ่าทำงานในหน้าหนังสือเดินทาง Passport ของนายจ้าง

1.2.7 เมื่อลูกจ้างได้เดินทางไปถึงประเทศมาเลเซียและได้รับใบอนุญาตทำงานแล้วก็ให้ไปแจ้งด้วยตนเองหรือแจ้งเป็นหนังสือถ้าแจ้งเป็นหนังสือก็ให้ระบุชื่อ นามสกุล ภูมิลำเนาในประเทศไทย สถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน ในประเทศมาเลเซียพร้อมระบุหมายเลขโทรศัพท์ของนายจ้างและหมายเลขโทรศัพท์ของสถานที่ทำงานให้เจ้าหน้าที่สำนักงานแรงงานไทยในประเทศมาเลเซียทราบภายใน 15 วัน นับแต่วันเดินทางไปถึงซึ่งลูกจ้างจะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537

2 การเดินทางเข้าทำงานในประเทศมาเลเซียโดยใช้ใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass)

การออกใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) เป็นไปตามความตกลงว่าด้วยการเจรจาเขตแดนระหว่างมลายู อังกฤษ กับประเทศไทย พ.ศ.2483 ซึ่งการออกใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) นั้น จะออกให้กับราษฎรในจังหวัดที่มีชายแดนติดกับประเทศมาเลเซีย คือจังหวัดสตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส ยกเว้นจังหวัดปัตตานี แม้จะไม่มีชายแดนติดกับประเทศมาเลเซีย ราษฎรของจังหวัดปัตตานีก็สามารถขอใบเบิกทางผ่านแดนได้ โดยให้ยื่นคำร้องขอใบเบิกทางผ่านแดนได้ ณ ที่ว่าการอำเภอที่ตัวเองมีภูมิลำเนาอยู่หลังจากนั้นก็ให้ยื่นคำร้องที่ได้รับการพิจารณาอนุญาตแล้วไปยื่นขอรับใบเบิกทางผ่านแดน ณ ที่อำเภอชายแดนที่พื้นที่ติดกับประเทศมาเลเซีย สำหรับราษฎรในจังหวัดที่มีพื้นที่ติดกับประเทศมาเลเซีย (ปัจจุบันนี้การออกใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) สามารถยื่นคำร้องขอได้ ณ ที่ว่าการอำเภอในจังหวัด และที่ทำการปกครองจังหวัด

ผู้ที่ขอใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) ได้จะต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทย ซึ่งอาศัยอยู่ในท้องที่อำเภอที่จะรับขอรับใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) มาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี การจัดทำใบเบิกทางผ่าน ปัจจุบันจะจัดทำพิมพ์และถ่ายรูปด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) ให้มีอายุใช้ได้ไม่เกิน 6 เดือน แต่ปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่จะออกใบเบิกทางให้มีอายุใช้ได้ไม่เกิน 3 เดือน ผู้ถือใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) สามารถใช้เดินทางเข้าประเทศมาเลเซียได้เพียง 4 รัฐ ที่ชายแดนติดกับประเทศไทย คือ รัฐกลันตัน เปรัก เคดาห์

และเปอร์ลิส เท่านั้น ไม่สามารถเดินทางเข้าไปเกินกว่า 4 รัฐนี้ เพราะผิดกฎหมาย แต่สามารถเดินทางเข้าทางรัฐหนึ่งรัฐใดใน 4 รัฐ นี้ไปออกอีกทางรัฐหนึ่งใน 4 รัฐนี้ได้ ซึ่งไม่ได้ตามระยะทาง 25 กิโลเมตร จากเส้นทางเขตแดนตามความตกลงว่าด้วยการจราจรข้ามแดนระหว่างมลายู อังกฤษ กับประเทศไทย พ.ศ. 2483 ระยะทางที่สามารถเดินทางเข้าไปในประเทศมาเลเซียได้ คือ สุดชายแดนของรัฐทั้ง 4 ซึ่งอยู่ติดกับรัฐอื่น โดยเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองประเทศมาเลเซียที่ผ่อนผันให้กับคนไทยที่ถือใบเบิกทางผ่านแดน

ประชาชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นิยมทำใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) เพื่อเดินทางเข้าไปในประเทศมาเลเซีย เพราะว่าการดำเนินการจัดจ่ายทำง่าย สะดวก รวดเร็ว และประหยัด ประชาชนที่เดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียโดยใช้ใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) สามารถแยกออกได้เป็น 2 กรณี ดังนี้

2.1 กรณีใช้ใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) แล้วลี้กลอบทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตทำงาน (Work Permit) ให้ถูกต้องตามกฎหมาย คือ จะต้องตามกฎหมาย คือจะเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียแล้วจะเดินทางกลับเดือนละครั้ง โดยขอรับการตรวจลงตราตามประเทศ Social Visit ณ ที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองมาเลเซียที่ตั้งอยู่ติดกับชายแดนไทย ซึ่งทางด่านตรวจคนเข้าเมืองมาเลเซียจะอนุญาตให้อยู่ในประเทศได้ 30 วัน เมื่อครบกำหนด 30 วัน แล้วจะต้องเดินทางออกจากประเทศมาเลเซีย ถ้าจะกลับเข้ามาเลเซียอีกก็ต้องพักอยู่ในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 7 วัน จึงจะกลับเข้าไปประเทศมาเลเซียได้ หรือใช้ใบเบิกทางผ่านแดนทางเข้าไปในประเทศมาเลเซียไกลเกินกว่า 4 รัฐ ที่อนุญาต คือเข้าไปไกลเกินกว่ารัฐกลันตัน ตรังกานุ เปรัก และเปอร์ลิส หากถูกเจ้าหน้าที่ทางการของประเทศมาเลเซียตรวจพบก็จะต้องถูกจับกุมดำเนินคดี

2.2 กรณีใบเบิกทางผ่านแดน Border Pass แล้วไปยังขอรับใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) โดยถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งทางตรวจคนเข้าเมืองมาเลเซียจะอนุญาตให้ทำงานได้เฉพาะใน 4 รัฐ ที่อยู่ติดกับชายแดนไทย คือ รัฐกลันตัน ตรังกานุ เปรัก และเปอร์ลิส อนุญาตให้ทำงานได้ใน 4 ประเภทงาน คือ งานรับใช้ในบ้าน งานเลี้ยงเด็ก งานร้านอาหาร และงานในภาคการเกษตร จะออกใบอนุญาตให้ 3 เดือน ตามอายุของใบอนุญาตทำงาน ถ้าใบเบิกทางผ่านแดนมีอายุการใช้งาน 6 เดือน ก็จะออกใบอนุญาตให้ครั้งละ 3 เดือน ซึ่งค่าธรรมเนียมในการอนุญาตจะเก็บแตกต่างกันแยกตามประเภทวิชาชีพงาน จะจัดเก็บไม่เท่ากัน

วิธีและขั้นตอนในการยื่นขอรับอนุญาตทำงาน (Work Permit) กรณีใช้ใบเบิกทางผ่าน (Border Pass) มีดังนี้

1. นายจ้างจะต้องยื่นเรื่องของจ้างแรงงานต่างชาติ ณ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองประจำรัฐ ซึ่งนายจ้างจะต้องแสดงหลักฐานต่างๆ ตามประเภทงานอาชีพที่ยื่น
2. นายจ้างพาลูกจ้างของตนเข้าไปตรวจสุขภาพ ณ โรงพยาบาลของรัฐ ในประเทศไทย หรือจะพาลูกจ้างไปตรวจสุขภาพที่คลินิก หรือโรงพยาบาลในประเทศมาเลเซียก็ได้
3. นายจ้างนำใบเบิกทางผ่านแดน (Border Pass) ฉบับจริงของลูกจ้างที่ได้รับการตรวจลงตราการเดินทางเข้าประเทศมาเลเซียแล้ว พร้อมรูปถ่ายสี ขนาด 2 นิ้ว จำนวน 4 รูปไปรับรองผลการตรวจสุขภาพของลูกจ้างแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ณ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองประจำรัฐ พร้อมเสียค่าธรรมเนียม

3. การเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียโดยถือบัตรประจำตัวประชาชนสองสัญชาติ

คาดว่ามิมีประชาชนคนไทยที่ถือบัตรประจำตัวประชาชนสองสัญชาติ ไม่ต่ำกว่า 20,000 คน ซึ่งผู้ถือบัตรประจำตัวประชาชนสองสัญชาติสามารถประกอบธุรกิจและทำงานได้โดยไม่ต้องขอใบอนุญาตทำงาน เสมือนเป็นคนมาเลเซีย มีสิทธิและหน้าที่ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สาเหตุที่ประชาชนคนไทยถือบัตรประจำตัวประชาชนสองสัญชาติ คือสัญชาติไทยและมาเลเซีย นั้น เป็นเพราะอดีตที่ผ่านมาพรรคปาส (Pertubuhan Angkatan Sabilullah - PAS) ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านของประเทศมาเลเซีย แพ้การเลือกตั้งในระดับสหพันธรัฐ ไม่ได้เป็นผู้บริหารรัฐบาลแห่งสหพันธ์ แต่ชนะการเลือกตั้งในระดับรัฐตลอดมา โดยชนะการเลือกตั้งในรัฐกลันตัน จึงได้เป็นผู้บริหารแห่งรัฐกลันตันโดยมีหัวหน้าพรรคเป็นมุขมนตรี (Menteri Besar) แห่งรัฐกลันตัน เมื่อมีการเลือกตั้งระดับสหพันธ์ระดับประเทศ

พรรคปาส (PAS) ซึ่งมีอำนาจบริหารรัฐบาลแห่งกลันตันต้องการชัยชนะจากการเลือกตั้ง โดยมีคู่แข่งคือ พรรค (Berisan Nasional) หรือ (United Malay National Organisation) จึงออกบัตรประจำตัวประชาชนของมาเลเซียให้กับคนไทยมุสลิม ซึ่งมีลักษณะทางเชื้อชาติ ภาษาศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งได้เดินทางเข้าไปอยู่ในหรือทำงานในประเทศมาเลเซียให้ช่วยลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับพรรคปาส (PAS) เพื่อให้ได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้ง

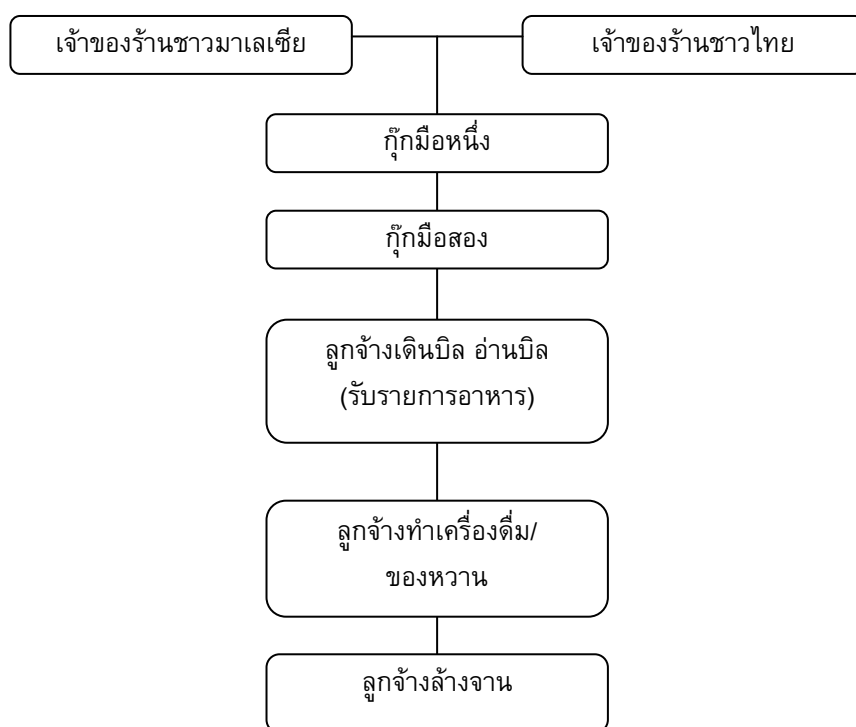
4. การเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียโดยไม่มีเอกสารการเดินทาง

ยังมีประชาชนจาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้อีกจำนวนไม่น้อยที่เดินทางเข้าไปเยี่ยมญาติหรือทำงานในประเทศมาเลเซีย ด้วยการลักลอบเข้าไปประเทศมาเลเซียโดยไม่มีเอกสารการเดินทาง ซึ่งหากถูกเจ้าหน้าที่ทางการของประเทศมาเลเซียตรวจพบก็จะต้องถูกจับกุมดำเนินคดี

องค์ประกอบและบทบาทของบุคคลในร้านอาหารไทย

หากพูดถึงร้านอาหารไทยในมาเลเซีย สามารถจำแนกบุคคลตามบทบาทได้ 6 บทบาท คือ เจ้าของร้าน กู้มือหนึ่ง กู้มือสอง ลูกจ้างเดินบิล (รับรายการอาหาร) ลูกจ้างทำเครื่องดื่ม/ของหวาน และลูกจ้างล้างจาน

แผนภูมิที่ 1 องค์ประกอบและบทบาทของบุคคลในร้านอาหารไทย

1. เจ้าของร้านอาหาร มี 2 ลักษณะ คือ ร้านอาหารที่ประชาชนมาเลเซียในฐานะพลเมืองของประเทศ มีสิทธิในการลงทุนเปิดกิจการร้านอาหารได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย อาจเป็นลงทุนเอง ทำหน้าที่เจ้าของร้านเอง อีกลักษณะหนึ่งคือยืมชื่อประชาชนมาเลเซียเป็นเจ้าของร้านเพื่อให้เปิดกิจการได้ แต่ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นเจ้าของร้านอาหารจริงๆ คือคนไทย

บทบาทหน้าที่ของเจ้าของร้านเริ่มตั้งแต่การลงทุนเช่าที่ดิน เช่าหรือก่อสร้างร้านอาหาร ตกแต่งประดับประดาร้านอาหารให้สวยงามเป็นที่สะดุดตา จัดการว่าจ้างแรงงานให้มาทำงานประจำในร้าน จ่ายค่าเช่าบ้านให้แรงงาน จ่ายค่าสาธารณูปโภค (ค่าน้ำ ค่าไฟ ฯลฯ) จ่ายตลาดซื้อวัตถุดิบเพื่อประกอบอาหารและเครื่องดื่มจำหน่ายวันต่อวัน บางร้าน เจ้าของร้านเข้ามาดูแลเรื่องบัญชีรายรับ-รายจ่ายหรือปรุงอาหารด้วยตนเองเลยก็มี

สาริปะ ชาวมาเลเซีย เจ้าของร้าน Epah Tomyam ให้สัมภาษณ์ว่า “คำว่า Epah แปลว่า เปิด เป็นชื่อเล่นของเจ้าของร้านเอง ก่อนมาเปิดร้านต้มยำที่เห็นในปัจจุบัน ชีวิตก็ผ่านงานต่างๆ มาพอสมควร ขายละซอ (คล้ายขนมจีนแต่เส้นที่ใช้จะเป็นมะพร้าวเส้น) ในตลาดกลางคืน ต่อมาก็ขายอาหารในโรงงานในช่วงกลางวัน พอเห็นว่าร้านอาหารกลางคืนกำลังบูมก็เริ่มหาที่ทางเปิดร้าน เริ่มจากร้านเล็กๆ เป็นลักษณะเพิงเหมือนร้านขายน้ำชาข้างทางแล้วค่อยๆ ปรับปรุงจนกลายเป็นร้านที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน สร้างมาได้ปีกว่าแล้ว ใช้เงินลงทุนประมาณ 25,000 RM ค่าใช้จ่ายประจำสำหรับการเปิดร้าน คือค่าเช่าที่ดินเดือนละ 300 RM ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ก็มีค่าน้ำ ค่าไฟเดือนละ 25 RM ค่าเช่าบ้านพักให้ลูกจ้างร้านอาหารเดือนละ 250 RM ส่วนอีกสาขาหนึ่งที่อยู่ตรงข้ามกับคอนโดมิเนียมย่านคนจีน ค่าเช่าที่เปิดร้านเดือนละ 780 RM ค่าเช่าห้องพักที่คอนโดมิเนียมเดือนละ 800 RM ชื่อของเข้าร้านทั้ง 2 สาขาวันละ 800-900 RM หน้าที่ประจำนอกจากจะมาดูแลที่ร้านจนถึง 24.00 น. แล้ว เด็กในร้านจะสรุปออกมาว่าของที่ใช้ปรุงอาหารอะไรบ้างทั้งหมด ก็ต้องรับหน้าส่งไปจ่ายตลาดตอนเช้า และตอนบ่ายเพื่อไปเวียนส่งให้ที่ร้านทั้ง 2 สาขา”

“การดูแลในเรื่องสวัสดิการเวลาเจ็บป่วยให้กับลูกจ้าง ถือเป็นหน้าที่ของเจ้าของร้านอาหารจะเป็นผู้ที่พาส่งคลินิก และเป็นผู้ที่ออกค่ารักษาพยาบาลให้ มีการดูแลรักษาเป็นอย่างดี เพราะถือว่าพนักงานในร้านอาหารเป็นหัวใจสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ ถ้าขาดพนักงาน จะทำให้การทำงานสะดุดและเจ้าของร้านจะต้องลงมาเสริมในตำแหน่งที่ว่าง เพื่อให้งานดำเนินต่อไปได้” สาริปะกล่าวเสริม

ซูเบส ยีหะมะ ชาวไทย เจ้าของร้าน Serbanika เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของบทบาทการเป็นเจ้าของร้าน กล่าวว่ “เดิมที่ตั้งร้านอยู่อีกที่หนึ่ง ทำเลดี แต่ค่าเช่าแพง จึงมาเช่าที่อีกแห่งหนึ่ง ราคาถูกกว่า อยู่สบายกว่า เจ้าของที่ดินได้ใบอนุญาตจากเทศบาลแล้วมาให้คนอื่นเช่าต่ออีกที คิดค่าเช่าเดือนละ 5,000 บาท ลูกจ้างในร้านเดิมใช้คนไทยแต่มีข้อเสียคือทำงานไม่เต็มที่ ปกติการเตรียมร้านต้องมาตั้งแต่บ่าย 3 โมง มาจริงๆ 4 โมง เตรียมไม่ทัน ลูกค้าเข้าร้าน 5 โมงต้องได้กินแล้ว แต่เราเตรียมร้านไม่ทัน จึงเปลี่ยนมาใช้ลูกจ้างอินโดนีเซีย ขยัน มาเตรียมร้านตั้งแต่บ่าย 2 โมงเลย ไม่ต้องบอกอะไรมาก มีวินัยมากกว่าคนไทย ค่าจ้างก็จ่ายให้เป็นรายวันๆ ละ 20 RM เปิดร้านไปจนถึง 01.30 น. ส่วนลูกในร้านที่เคยใช้คนอื่นทำ พอเขาไม่ทำหรือลากลับบ้านก็เกิดปัญหา จึงตัดสินใจทำอาหารเองกับภรรยาอีกคนหนึ่ง ซึ่งเคยทำก๋วยจั๊บน้ำย ทำอาหารขาย และจากการที่เมื่อก่อนประชุมบ่อย ได้กินอาหารโรงแรมมาก ลองถามเทคนิคจากเชฟที่โรงแรมแล้วนำมาใช้ประโยชน์นี้ มาดูว่าคนมาเลเซียชอบอาหารแบบไหนก็ปรับปรุงให้เข้ากับคนที่นี่”

2. กุ๊กมือหนึ่ง บทบาทของกุ๊กมือหนึ่ง ถือเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่ง ร้านจะโปรดหรือไม่ อยู่ที่ฝีมือกุ๊กที่จะทำอาหารให้ถูกปากถูกใจลูกค้า กุ๊กมือหนึ่ง จะทำอาหารยากๆ ประเภทต้มยำ ซุปหางวัว ปลาราดพริก เมนูอาหารที่เป็นรายการเด็ดของร้าน

3. กุ๊กมือสอง กุ๊กมือสองมีบทบาทรองจากกุ๊กมือหนึ่ง จะทำอาหารประเภทจานเดียว หรือทำอาหารง่ายๆ เช่น ข้าวผัดชนิดต่างๆ ก๋วยเตี๋ยวผัด ราดหน้า บางครั้งจะลงมือทำแทนกุ๊กมือหนึ่ง ในกรณีที่มีคนเข้าร้านมามากหรือกรณีที่กุ๊กมือหนึ่งลาหยุดงาน

4. ลูกจ้างเดินบิล/อ่านบิล (รับรายการอาหาร) เป็นตำแหน่งที่ปูทางไปสู่การเป็นกุ๊กโดยตรง เนื่องจากเป็นบทบาทที่รวบรวมข้อมูลของลูกค้า รู้ว่าลูกค้าคนไหนชอบอาหารรสชาติแบบใด นอกจากนี้ต้องมีความจำในรหัสย่อของอาหาร เพราะการจดยรายการอาหาร จะใช้อักษรย่อภาษาอังกฤษเพื่อความรวดเร็ว เช่น “TY-U” ย่อมาจาก TOMYAM UDANG อ่านว่า ต้มยำ อู๊ดง หมายถึง ต้มยำกุ้ง “SE” ย่อมาจาก SUP EKOR อ่านว่า ซุปอีคอร์ หมายถึง ซุปหางวัว เป็นต้น

5. ลูกจ้างทำเครื่องต้ม/ของหวาน/อาหารว่าง เป็นตำแหน่งที่ทำเครื่องต้มชนิดต่างๆ ทั้งร้อนและเย็น เช่น ชาร้อน น้ำส้มคั้น น้ำแดงโมบ้น น้ำลิ้นจี่ ฯลฯ ของหวานที่นิยมคือ ABC ย่อมาจาก “Ai Batu Campur” หมายถึง น้ำแข็งใสรวมมิตร หรืออาหารว่างประเภทสะเต๊ะ ข้าวเกรียบ ฯลฯ

6. ลูกจ้างล้างจาน เป็นตำแหน่งที่อยู่ระดับล่างที่สุดของร้าน ทำความสะอาดจาน ช้อน ภาชนะต่างๆ อยู่หลังร้าน ผู้ที่มาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่มีฝีมือในการทำอาหาร หากต้องการเป็นแรงงานร้านอาหารไทย ต้องเริ่มมาจากการเป็นลูกจ้างล้างจานก่อน แต่ในระยะหลังๆ มา เริ่มมีการจ้างแรงงานอินโดนีเซียเข้ามาทดแทนมากขึ้น เพราะทำงานได้ทนกว่า และค่าแรงถูกกว่า

Ali Tomyam คนที่มาทำงานก็เอาญาติๆ มา กงหรา พัทลุง แรงงานเป็นคนพัทลุง นครศรีธรรมราช หาดใหญ่ สงขลา จะอยู่ได้นาน แต่แรงงาน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จะอยู่ไม่นาน นิสัยจะเข้ากันไม่ค่อยได้ แต่บางคนก็ดี ลูกจ้างคนหนึ่งชื่ออามีละห์ ทำงานมา 12 – 13 ปี มาทำงานที่นี่ ล้างจานปี 2538 ทำเครื่องต้ม เสิร์ฟ ทำอาหาร บ้านอยู่ใกล้เจ้าของร้านก็ชวนมา ยังมีแรงงานอินโดนีเซีย จ่ายค่าจ้างเดือนละ 420 RM มาทำงานล้างจาน ล้างแก้ว ทำงานแบบไป-กลับ ไม่ได้ค้าง

ชีวิตประจำวันและความเป็นอยู่ของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

ชีวิตประจำวันของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียเริ่มจากช่วงบ่ายไปจนถึงเช้าของอีกวัน ขณะที่ผู้คนส่วนใหญ่ของมาเลเซียออกไปทำงานแต่เช้าตรู่ แต่ชีวิตของแรงงานร้านอาหารไทยกลับมีชีวิตชีวาชีวาในยามค่ำคืน โดยมีวงรอบนาฬิกาของการทำงาน ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงกิจวัตรประจำวันของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

เวลา	กิจกรรม
12.00 – 14.00 น.	แรงงานร้านอาหารเริ่มต้นนอน ปฏิบัติภารกิจส่วนตัว บางคนซักผ้า บางคนออกไปซื้อของใช้ที่จำเป็น
14.00 – 17.00 น.	ทำความสะอาดร้าน เตรียมวัตถุดิบในการประกอบอาหาร บ้างก็ปลอกหัวหอม เด็ดข้าวพริก ใบมะกรูด คั้นน้ำมะนาว ฯลฯ บ้างก็ซาวข้าว หุงข้าวอยู่หลังร้าน ต้มกระดูกไก่ทำซุป ต้มหางวัวจนได้ที่ ใครทำหน้าที่ตัวเองเสร็จก็ทยอยทำอาหารทานกัน เวลาที่ใกล้จะเปิดร้าน (17.00 น.) จึงเป็นอาหารมื้อแรกของวัน
17.00 – 01.00 น.	เปิดทำการร้านอาหาร บริการลูกค้าไปตลอดทั้งคืน ในช่วงที่ลูกค้าเริ่มน้อยลงจะอยู่ในช่วงเวลา 23.00 – 24.00 น. ซึ่งในช่วงนี้เอง แรงงานร้านอาหารก็ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปทำอาหารทาน จึงเป็นอาหารมื้อที่สองของวัน
01.00 – 02.00 น.	เป็นช่วงที่ร้านใกล้จะปิด จะเริ่มมีการรวบรวมรายได้ที่จำหน่ายอาหารมาทั้งคืน พร้อมทั้งตรวจดูวัตถุดิบในร้านว่ามีรายการใดพร่องลงไปบ้าง เพื่อวันรุ่งขึ้นจะได้จ่ายตลาดซื้อของเข้าร้านไว้ขายในคืนต่อไป
02.00 – 04.00 น.	ปิดร้าน ทำความสะอาดภาชนะ เก็บกวาดบริเวณร้านอาหาร ในช่วงนี้แรงงานก็จะมีเวลาทำอาหารทานกัน จึงเป็นอาหารมื้อที่สามของวัน
04.00 น. เป็นต้นไป	เป็นช่วงเวลาส่วนตัวที่แรงงานร้านอาหารจะได้พักผ่อนหรือทำธุระส่วนตัวตามอัธยาศัย บ้างก็ซักผ้า บ้างก็ดูทีวี บ้างก็โทรศัพท์หาเพื่อนที่อยู่ต่างร้านอาหารกัน บ้างก็เล่นกีตาร์ ร้องเพลงกันไป บ้างก็อาบน้ำแล้วเข้านอน เก็บแรงไว้ทำงานในช่วงบ่ายจนถึงเช้าอีกวัน

ชีวิตของแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซียจึงมีวิถีชีวิตวนเวียนอยู่เช่นนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการหรือเจ้าของร้านอาหารก็จัดให้มีสวัสดิการเรื่องวันหยุด ที่พัก และการช่วยเหลือในบางอย่างให้กับลูกจ้าง ดังนี้

1. การลาหยุด ผู้ประกอบการหรือเจ้าของร้านอาหารจะอนุญาตให้ลูกจ้างลาหยุดได้ 10 วันต่อการทำงาน ต่อเนื่องใน 4 เดือน นั่นเท่ากับว่าใน 1 ปี จะมีวันหยุดให้กับแรงงานร้านอาหารได้ 30 วัน การหยุดนี้ จะขอหยุด ต่อเนื่องครั้งละ 10 วันก็ได้ หรือจะหยุดน้อยกว่านี้ก็ได้ กิจกรรมที่แรงงานร้านอาหารไทยจะทำในช่วงวันหยุดก็แตกต่างกันไป ถ้าหยุดต่อเนื่องหลายวันก็เดินทางกลับไปเยี่ยมบ้าน นำเงินสะสมไปให้ครอบครัวไว้ใช้จ่าย ถ้าหยุด ในช่วงสั้นๆ ก็เดินทางไปพบปะเพื่อนๆ ที่ทำงานต่างร้านอาหารแต่มาจากหมู่บ้านเดียวกันบ้าง ออกไปเที่ยวชมบรรยากาศในมาเลเซียบ้าง เว้นแต่กรณีที่พักอาศัยอยู่ในมาเลเซียเกินกำหนดที่หนังสือเดินทางประเภทนักท่องเที่ยวที่ อนุญาตไว้เพียง 30 วัน แรงงานเหล่านี้ก็จะระมัดระวังเพราะถ้าหากถูกเรียกตรวจก็จะถูกจับกุมและส่งกลับประเทศ ไทย รวมทั้งมีผลต่อการเดินทางกลับเข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซียในครั้งต่อไปอีกด้วย ตัวอย่างแรงงานร้านอาหารไทยที่ให้สัมภาษณ์ไว้ ดังนี้

กูกมือสองร้าน Epah Tomyam กล่าวว่า “ค่าจ้างจะได้เป็นรายเดือนๆ ละ 1,200 RM (ประมาณ 12,000 บาท) เงินที่ได้ก็จะฝากเจ้าของร้านไว้ เวลาจะกลับบ้านซึ่งประมาณ 3 เดือนครั้งก็ค่อยเบิกเงินกลับไปให้ที่บ้าน อย่างน้อย 5,000 บาททำงานเดือนหนึ่งหยุดได้ 1 – 2 วัน ถ้าวันไหนหมดอายุก็ออกไปเที่ยว ไปหาเพื่อนที่ทำงานร้าน ตมย่ำบ้าง แต่ถ้าวันไหนหมดอายุก็นอนอยู่ที่บ้านพัก ไม่ได้ไปไหน”

นายมะรุติง เป็นหนุ่มที่มีบ้านเกิดที่ตันหยงเปาว์ ตำบลท่าก้อ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ทำงานในมาเลเซียประมาณ 3 ปีแล้ว ได้พูดถึงชีวิตในมาเลเซียว่า “เมื่อร้านหยุด ก็อยากไปเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวของ มาเลเซียตามประสาวัยรุ่น แต่ก็ทำตามใจไม่ได้ เพื่อแลกกับความสุขของคนที่บ้านก็ต้องยอมรับสภาพ ชีวิตก็ไม่ลำบาก แต่ขาดอิสระเท่านั้น”

2. ค่าที่พัก ผู้ประกอบการหรือเจ้าของร้านอาหารจะจัดหาและจ่ายค่าเช่าที่พัก รับผิดชอบเรื่องค่าน้ำ ค่าไฟ ให้กับแรงงาน สำหรับที่พักอาศัย โดยมากจะเช่าบ้านให้เป็นหลัง อัตราค่าเช่าบ้าน อยู่ที่ราคาประมาณ 2,000 – 8,000 บาทต่อเดือน ถึงแม้จะแพงแต่จำเป็นจะต้องเช่าเพื่อสะดวกในเดินทางระหว่างที่พักกับที่ประกอบการ ในกรณีที่ บ้านจัดสรรแพง ก็เช่าห้องแถว หรือคอนโดมีเนียมราคาถูก ต่อเติมฝาผนังกันเป็นห้องๆ ให้อยู่รวมกัน ถือเป็น สวัสดิการพื้นฐานที่แรงงานร้านอาหารไทยจะได้รับ

ตัวอย่างแรงงานร้านอาหารที่ร้าน Epah Tomyam ที่ตั้งของร้านอาหารห่างจากบ้านพักประมาณ 20 ก้าว สภาพในบ้านพักมีการแบ่งเป็นห้องๆ เอาฝาไม้มาติดกันเป็นห้องกันเอง ความคับแคบและกลิ่นอับของห้อง เป็นเพราะ การเปิดประตูหน้าต่างทิ้งไว้เป็นเรื่องอันตราย ย่านที่อยู่ในบริเวณนี้เป็นย่านคนอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นแรงงานต่างด้าว เช่นกัน มีการลักขโมยกันบ่อยครั้ง อีกทั้งปัญหาเสพติดก็ค่อนข้างรุนแรง การอยู่ที่นี่จึงต้องระมัดระวังตัวเป็นพิเศษ

แรงงานร้าน Epah Tomyam อีกสาขาหนึ่งอยู่ในย่านคนจีน ที่พักของแรงงานจะค่อนข้างดี ผู้ประกอบการ หรือเจ้าของร้านอาหารจะเช่าคอนโดมีเนียมให้แรงงานอยู่ ค่าเช่าเดือนละ 800 RM (ประมาณ 8,000 บาท) นับว่า เป็นราคาที่แพงมากเมื่อเทียบกับขนาดของห้อง

3. อาหารการกิน ผู้ประกอบการหรือเจ้าของร้านอาหารจะอนุญาตให้แรงงานเข้าครัวของร้านเพื่อ ทำอาหารทานกันเอง ซึ่งเป็นสวัสดิการที่ช่วยให้แรงงานมีเงินเก็บจากค่าจ้างได้มาก

แรงงานร้านอาหารรายหนึ่งได้เปรียบเทียบความเป็นอยู่และสิทธิของผู้ประกอบการร้านอาหารไทยใน มาเลเซีย ซึ่งมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้

1. เจ้าของกิจการเป็นคนมาเลเซียและมีลูกจ้างเป็นคนไทย จะจ่ายค่าจ้างแพง ความเป็นอยู่ที่ดี แต่เมื่อ เป็นแรงงานต่างด้าว ต้องหลบๆ ซ่อนๆ ถ้าเจ้าของกิจการดีก็จะให้ความคุ้มครองลูกจ้าง โดยเฉพาะเรื่องการจับกุม ของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองหรือตำรวจ ในกรณีเจ้าของไม่ดีก็จะไม่ให้สวัสดิการใดๆ แก่ลูกน้อง

2. เจ้าของกิจการเป็นคนไทยและลูกน้องเป็นคนไทย ในกรณีนี้ ผู้จ้างและผู้รับจ้างต่างผิดทั้งสองฝ่าย ผู้จ้างต้องพยายามตีสนิทกับคนมาเลเซียให้เร็วที่สุด และมีเครือข่ายเชื่อมโยงกัน ร้านต้มยำในมาเลเซียที่คนไทยเป็นผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะอยู่ในระบบเครือญาติ และเป็นเพื่อนกัน

แรงงานร้านอาหาร Epah Tomyam กล่าวถึงสวัสดิการของแรงงานว่า “ความเป็นอยู่ระหว่างลูกจ้างที่มีการจ้างเป็นคนไทยและมาเลเซียจะมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ลูกจ้างในการดูแลของคนมาเลเซียจะมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่า อาหารการกินดีกว่า เงินเดือนดีกว่า และรวมไปถึงความปลอดภัยในชีวิตประจำวันด้วย เพราะไม่ต้องเผชิญกับการโดนจับกุมของเจ้าหน้าที่ นายจ้างที่เป็นคนมาเลเซียสามารถจะดำเนินการเจรจาได้เอง ไม่ต้องผ่านนายหน้าเหมือนนายจ้างที่เป็นคนไทย ที่เวลาเกิดเรื่องครั้งใดต้องพึ่งคนมาเลเซียอีกทอดหนึ่ง ต้องเสียค่าดำเนินการมากขึ้นอีกเท่าตัว จะว่าไปแล้ว คนไทยทำงานอยู่ในเมืองไทย สามารถแก้ปัญหาด้วยปัญญาของตนเองได้ แต่เมื่อมาอยู่ในมาเลเซีย เวลาเกิดเรื่องโดนจับกุมขึ้นมา รู้สึกว่าจะจัดการอะไรไม่ได้ ในที่สุด คนไทยทุกคนที่เข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซีย จะต้องทำความสนิทสนมกับคนมาเลเซียให้เร็วที่สุด และต้องนั่งอยู่ในใจของคนมาเลเซียให้เร็วที่สุด”

ความมั่นคงในการทำงานร้านอาหารของคนไทยก็ขึ้นกับนายจ้าง เจ้าของร้านบางแห่งที่ต้องการคนค้าประกัน ก็ต้องหาคนมาเลเซียเป็นผู้ค้าประกันนั้น อาจจะมีการให้ค่าตอบแทน เดือนละ 1,000 - 2,000 บาทขึ้นไป แล้วแต่ข้อตกลงกัน แต่บางคนเป็นการช่วยเหลือแบบกันเองแบบพี่น้อง ไม่มีการคิดเงิน

นอกจากแรงงานจะดูแลความเป็นอยู่ของตนเองแล้ว เมื่อมีคนไทยที่มาหางานทำในมาเลเซียมีความเดือดร้อนก็จะช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะเมื่อประสบกับภาวะตกงานในมาเลเซีย คนตกงานเหล่านี้จะไปพิกกับคนไทยและช่วยงานในร้านต้มยำเล็กๆ น้อยๆ เพื่อแลกกับอาหารในแต่ละวัน ถ้าไม่มีเงินค่ารถก็จะช่วยออกค่ารถให้ โดยไม่ได้หวังว่าจะได้คืน ในกรณีที่เห็นได้ชัดคือความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้อง ประสพการณ์และแนวคิดที่ได้จากเพื่อนร่วมชะตากรรมด้วยกัน คือ (1) การเอาตัวรอด (2) การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (3) ความรักความสามัคคี และ (4) การมีเพื่อน เป็นความเอื้ออาทรที่เกิดขึ้นท่ามกลางความเข้าใจของคนไทยด้วยกันในต่างแดน

ประเภทของร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

การแบ่งประเภทของร้านอาหารไทยในมาเลเซีย สามารถยึดรูปแบบการแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. แบ่งตามขนาดของร้านอาหารไทยในมาเลเซีย หลักเกณฑ์ในการแบ่งตามขนาดของร้านอาหารได้คำนึงถึงจำนวนโต๊ะที่ตั้งไว้ต้อนรับลูกค้าที่จะเข้ามานั่งในร้าน โดยอาศัยสมมติฐานที่ว่าร้านอาหารใดกิจการดีก็จะขยายขยายเพิ่มจำนวนโต๊ะไว้รองรับความนิยมของลูกค้า ตลอดจนมีความสัมพันธ์กับจำนวนบุคลากรประจำร้านอาหารที่เพิ่มขึ้นตามขนาดของร้านอาหารไปด้วย ทั้งนี้ กำหนดร้านอาหารไว้ 3 ขนาด คือ ร้านอาหารขนาดเล็ก ร้านอาหารขนาดกลาง และร้านอาหารขนาดใหญ่

1.1 ร้านอาหารขนาดเล็ก ประมาณ 5 – 10 โต๊ะ รายได้ประมาณ 2,000 - 5,000 บาทต่อคืน ประกอบด้วยบุคคลที่ทำหน้าที่ต่างๆ ดังนี้

ก๊วก 1 คน	รายได้เดือนละ 8,000 -10,000 บาท
ทำเครื่องดื่ม 1 คน	รายได้เดือนละ 4,500 - 6,000 บาท
อ่านเมนูในครัว 1 คน	รายได้เดือนละ 4,500 - 6,000 บาท
เสิร์ฟ 1 คน	รายได้เดือนละ 4,500 - 6,000 บาท
ล้างจาน 1 คน	รายได้เดือนละ 4,500 - 6,000 บาท

1.2 ร้านอาหารขนาดกลาง ประมาณ 10–20 โต๊ะ รายได้ประมาณ 10,000 - 15,000 บาทต่อคืน ประกอบด้วยบุคคลที่ทำหน้าที่ต่างๆ ดังนี้

ก๊วก 2 คน	รายได้ต่อเดือน 10,000 - 15,000 บาท
ทำเครื่องดื่ม 2 คน	รายได้ต่อเดือน 4,500 - 6,000 บาท
อ่านเมนูในครัว 2 คน	รายได้ต่อเดือน 5,000 - 6,000 บาท
เสิร์ฟและเขียนเมนู 3 คน	รายได้ต่อเดือน 4,500 - 6,000 บาท
ล้างจาน 1 คน	รายได้ต่อเดือน 4,500 - 6,000 บาท

1.3 ร้านขนาดใหญ่ ประมาณ 20 โต๊ะขึ้นไป บางร้านอาจมีจำนวนโต๊ะมากถึง 50 โต๊ะ รายได้ประมาณ 20,000 บาทขึ้นไป ประกอบด้วยบุคคลที่ทำหน้าที่ต่างๆ ดังนี้

ก๊วก 5 คน	รายได้ต่อเดือน 15,000 - 18,000 บาท
ทำเครื่องดื่ม 3 คน	รายได้ต่อเดือน 6,000 บาท
อ่านเมนูในครัว 3 คน	รายได้ต่อเดือน 6,000 - 7,000 บาท
ทำบัญชี 1 คน	รายได้ต่อเดือน 6,000 - 8,000 บาท
เสิร์ฟและเขียนเมนู 5 คน	รายได้ต่อเดือน 6,000 - 7,000 บาท
ล้างจาน 5 คน	รายได้ต่อเดือน 4,500 - 6,000 บาท

2. แบ่งตามรูปแบบและสถานที่ตั้งของร้านอาหารไทยในมาเลเซีย ลักษณะร้านอาหารมีความสัมพันธ์กับทำเลที่ตั้ง ซึ่งเป็นเงื่อนไขในข้อจำกัดของขนาดร้านอาหาร การจัดบริเวณร้าน รวมไปถึงการตกแต่งร้านให้เหมาะกับกลุ่มลูกค้าที่ต่างระดับกันไป สามารถจำแนกได้เป็น 5 รูปแบบ คือ

2.1 ร้านอาหารแบบรถเข็น พบเห็นได้ตามริมทางเท้าบนถนนสายสำคัญที่เดินทางได้สะดวก มีรถประจำทางผ่าน หรืออยู่ในย่านธุรกิจ มีบริษัทห้างร้านตั้งอยู่ หรืออยู่ในย่านสถานศึกษา สถานที่ราชการ รูปแบบของร้านจะเป็นรถเข็น อาจดัดแปลงให้สามารถวางถาดเพื่อจัดวางอาหารทะเลสดๆ ผักชนิดต่างๆ กระตุ้นให้ลูกค้าตัดสินใจคิดรายการอาหารที่จะสั่งได้รวดเร็วขึ้น ตั้งโต๊ะริมทางเท้าเป็นแนวยาว อาจล้เข้าไปบนพื้นถนนบ้าง ย่านที่ถือว่าร้านอาหารไทยไปเปิดกันมากคือย่าน “ก่าปงบารู” มากจนได้รับการขนานนามว่า “ถนนต้มยำ” ซึ่งเป็นพื้นที่ในความดูแลของเทศบาล มีการประมูลให้ผู้รับสัมปทานไปจัดแบ่งให้ร้านอาหารได้เช่าเป็นรายเดือน เช่นเดียวกับร้านอาหารย่าน UMNO Lama เป็นร้านอาหารแบบแผงลอย คล้ายตลาดโต้รุ่ง มีทั้งร้านต้มยำ ร้านขายข้าวแกง ข้าว ยำ ส้มตำ ขนมหวาน ฯลฯ จำหน่ายในยามค่ำคืน ตัวอย่างร้าน Johan Seafood เป็นร้านที่ตั้งอยู่ริมฟุตบาท มีลูกจ้างในร้าน 20 กว่าคน เป็นญาติๆ กันบ้าง เพื่อนๆ หามาให้บ้าง”

2.2 ร้านอาหารแบบห้องแถว/คอนโดมิเนียม พบเห็นได้ในลักษณะคูหาอาคารพาณิชย์ที่ร้านอาหารเกาะกลุ่มเรียงต่อกัน มักจะมีพื้นที่หน้าร้านเป็นลานกว้างๆ เพื่อวางโต๊ะสำหรับลูกค้าเข้ามาทานอาหารที่ร้าน อีกลักษณะหนึ่งเป็นร้านที่แทรกอยู่ตามห้องแถวในย่านชุมชน ที่อาศัยลูกค้าที่ทำงานในละแวกใกล้เคียง มีตัวอย่าง ดังนี้

ร้าน Wirasan Seafood เป็นร้านห้องแถว ค่าเช่า 13,000 บาท ข้างหลังร้านเป็นห้องพัก เป็นร้านที่อยู่ในหมู่บ้านร้านเดียว ไม่ได้อยู่เป็นย่านเป็นกลุ่ม จึงมีลูกค้าจำนวนมาก ไม่ต้องขายแข่งกับร้านอื่น ร้านจะเปิดตอนเที่ยง ขายข้าวแกง ข้าว ยำ ตอนเย็นจะเปิดเป็นร้านอาหารตามสั่งประเภทอาหารจานเดียว เป็นร้านที่อยู่กันเฉพาะเครือญาติ

ร้าน Amanah Seafood รัฐยะโฮร์ เป็นร้านที่ใช้ชั้นล่างของคอนโดมิเนียมเปิดเป็นร้าน มีการแข่งขันตกแต่งร้านให้ดูสวยงาม คนที่มานั่งกินก็จะเป็นขาประจำ บรรยากาศเงียบๆ ขายได้เรื่อยๆ

2.3 ร้านอาหารภายในห้างสรรพสินค้า พบเห็นในบริเวณศูนย์อาหาร (Food Center) ของห้างสรรพสินค้า กันแบ่งเป็นคูหาเล็กๆ เป็นร้านที่ได้รับใบอนุญาตรับรองถูกต้อง เน้นจำหน่ายอาหารจานเดียวเป็นหลัก ตัวอย่างร้าน Thai Spicy ตั้งอยู่ในศูนย์การค้า Giant เมือง Seremban รัฐ Negeri Sembilan ทำงานเวลา 10.00 – 22.00 น. ค่าเช่าเดือนละ 40,000 บาท ลูกจ้าง 5 คน มีก๊วก 2 คนสลับกันทำหน้าที่ มาจากนราธิวาส 2 คน ยะลา 2 คน บัตตานี 1 คน อาหารราคา 38 บาททุกรายการ ภาชนะที่ใช้ใส่อาหารเป็นโฟมทั้งหมด ในวันหนึ่งขายได้ 8,000 บาท ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์อาจขายได้มากถึงวันละ 12,000 – 13,000 บาท นายจ้างให้อิสระเต็มที่ในการทำงาน ไม่ได้มาควบคุมอะไร

2.4 ร้านอาหารแบบสวนอาหาร โดยมากพบเห็นได้ตามชานเมือง เนื่องจากต้องใช้พื้นที่ในการสร้างอาคารที่มีหลังคาคลุม กันพื้นที่ไว้เป็นลานจอดรถสำหรับลูกค้า มีการตกแต่งประดับประดาร้านอาหารประณีตสวยงาม กลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลางถึงระดับดี ตัวอย่างร้าน Johan Tomyam & Seafood รัฐยะโฮร์ เป็นร้านขนาดใหญ่ ตกแต่งสวยงาม ค่าเช่าที่สำหรับเปิดร้านเดือนละ 30,000 บาท ค่าตกแต่งร้านเฉพาะแกละยฉลุหมดไป 80,000 บาท ร้าน Aress Seafood รัฐยะโฮร์ เป็นร้านขนาดใหญ่ มีบริเวณโดยรอบสำหรับจอดรถยนต์ได้หลายคัน หรือตัวอย่าง Anwar Tomyam ในกรุงกัวลาลัมเปอร์ มีมีการเปิดทำการเป็นช่วงเวลาที่แน่นอนแบบร้านอาหารมาตรฐาน คือ วันจันทร์-ศุกร์ เปิด 11.45 am – 02.30 pm และ 05.45 pm – 12.00 am วันเสาร์ – อาทิตย์ เปิด 11.45 am – 03.00 pm และ 05.45 am – 12.00 am

2.5 ร้านอาหารแบบภัตตาคาร พบเห็นในกรุงกัวลาลัมเปอร์ โดยเฉพาะย่านธุรกิจ เช่น อาคารแฝดปิโตรนาส เช่าพื้นที่อาคารเปิดเป็นร้านอาหารภายในห้องที่ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ เป็นร้านอาหารที่จัดอยู่ในอันดับสูง (Premium) ผู้ประกอบการและแรงงานส่วนใหญ่เป็นประชาชนไทยที่ไม่ได้มีภูมิลำเนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลูกค้าที่มาใช้บริการจึงเป็นชาวจีนมาเลเซียที่มีได้นับถือศาสนาอิสลามและมีฐานะทางเศรษฐกิจดี

3. แบ่งตามการดำเนินการตามกฎหมายของมาเลเซีย หากนำหลักเกณฑ์การดำเนินการเปิดร้านอาหารและจัดจ้างแรงงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายของมาเลเซียแล้ว สามารถจำแนกได้เป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

3.1 เจ้าของร้านอาหารและแรงงานร้านอาหารผิดกฎหมายของมาเลเซีย หมายถึง เจ้าของร้านอาหารไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเปิดร้านอาหารที่ถูกต้อง เนื่องจากเหตุผลไม่ต้องการจดทะเบียนเพื่อเสียภาษีอย่างถูกต้องก็ดี หรือไม่ได้อยู่ในฐานะพลเมืองของมาเลเซียก็ดี ทำให้กระบวนการจัดจ้างแรงงานเองก็ไม่ถูกต้องตามไปด้วย เพราะการออกใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) ต้องอ้างอิงสถานประกอบการที่จดทะเบียนจัดตั้งอย่างถูกต้องตามกฎหมายด้วย

3.2 เจ้าของร้านอาหารถูกกฎหมายแต่แรงงานร้านอาหารผิดกฎหมายทั้งหมด หมายถึง เจ้าของร้านดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งร้านอาหารถูกต้องตามกฎหมาย แต่แรงงานทั้งหมดไม่มีใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) ทั้งนี้ เนื่องจากการขออัตรา (Quota) แรงงานต่างชาติในภาคบริการของมาเลเซียมีอย่างจำกัด ขณะที่ความเป็นจริงแล้ว ความต้องการแรงงานภาคบริการของผู้ประกอบการมีมาก ประกอบกับการจ้างแรงงานต่างชาติอย่างถูกต้องตามกฎหมายมีค่าภาษีรายปี (Levy) และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) มีราคาสูง ไม่คุ้มกับการลงทุน

3.3 เจ้าของร้านอาหารถูกกฎหมายแต่แรงงานร้านอาหารผิดกฎหมายบางส่วน หมายถึง เจ้าของร้านดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งร้านอาหารถูกต้องตามกฎหมาย แต่มีแรงงานบางส่วนเท่านั้นที่ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมาย จ่ายค่าภาษีรายปี (Levy) และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) ซึ่งเป็นการปรับกลยุทธ์ของร้านอาหารเองที่ต้องการรับมือกับการตรวจจับของตำรวจตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) ของมาเลเซีย กล่าวคือ เมื่อมีสถานการณ์กวาดจับแรงงานต่างด้าว ผู้ประกอบการจะนำแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมายมาทำงานประจำร้าน ส่วนที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ให้หยุดงานหรือให้โอกาสกลับประเทศไทยสักพัก รอจนกว่าสถานการณ์การตรวจจับผ่านพ้นไปก็เรียกกลับเข้ามาทำงานใหม่ นอกจากผู้ประกอบการจะไม่ต้องโทษแล้ว กิจการของร้านอาหารก็สามารถ

ดำเนินการต่อไปได้โดยไม่สะดุด ดังตัวอย่างของร้าน Tomyam 2000 ซึ่งร้านขนาดใหญ่ มีลูกจ้าง 30 คน ผู้ประกอบการดำเนินการเรื่อง Work Permit ให้ 15 คน เสียค่าใช้จ่ายคนละ 22,000 บาทต่อปี ถ้ามีการตรวจจับจะให้ 15 คนที่ไม่มี Work Permit กลับบ้านไปก่อน จนกว่าเหตุการณ์จะปกติ ไม่ยอมขึ้นทะเบียนร้าน เนื่องจากถ้าอยู่ในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ของทางการมาเลเซียแล้วจะต้องเสียภาษีอีกมาก จึงเลือกที่จะจ่ายใต้โต๊ะเพื่อแลกกับการไม่จดทะเบียนร้าน 100,000 บาทต่อ 4 ปี

3.4 เจ้าของร้านอาหารและแรงงานร้านอาหารถูกกฎหมายของมาเลเซีย หมายถึงผู้ประกอบการร้านอาหารสามารถดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งร้านอาหารได้ถูกต้องตามกฎหมาย เสียภาษีเงินได้ตามกำหนดครบถ้วน จัดจ้างแรงงานต่างชาติถูกต้องตามจำนวนอัตราค่าจ้างที่ได้รับ จ่ายภาษีรายปี ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงานถูกต้องครบถ้วน นับเป็นร้านในอุดมคติที่ทางการมาเลเซีย ผู้ประกอบการร้านอาหาร และแรงงานร้านอาหารต้องการให้เป็น

ข้อเปรียบเทียบระหว่างร้านอาหารที่ดำเนินการอย่างถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

เมื่อกล่าวถึงการจำแนกร้านอาหารที่ดำเนินการตามกฎหมายของมาเลเซียแล้ว เห็นว่าจำเป็นต้องขยายความในเชิงเปรียบเทียบระหว่างร้านที่ดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและร้านที่ดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎหมายของมาเลเซีย ดังตารางการเปรียบเทียบ ดังนี้

ตารางที่ 5 ข้อเปรียบเทียบระหว่างร้านอาหารที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมายของมาเลเซีย

ประเด็นในการเปรียบเทียบ	ร้านที่ถูกต้องตามกฎหมาย	ร้านที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
การจัดตั้งร้านอาหาร	- ชาวมาเลเซียเป็นผู้จดทะเบียนจัดตั้งร้านอาหารและทำหน้าที่เจ้าของร้านเอง - ชาวมาเลเซียเป็นผู้จดทะเบียนจัดตั้งร้านอาหาร เป็นลักษณะให้ยืมชื่อ แต่มอบหมายหน้าที่เจ้าของร้านให้คนไทยดำเนินการ - ชาวไทยที่ภายหลังได้รับสัญชาติมาเลเซียเป็นผู้จดทะเบียนจัดตั้งร้านอาหาร	ไม่มีการจดทะเบียนจัดตั้งร้านอาหาร อาศัยเช่าพื้นที่ เช่าอาคารเพื่อตั้งร้านอาหารเท่านั้น
การจ้างแรงงานต่างชาติ	ดำเนินการขออัตราค่าจ้างแรงงาน ทำสัญญาจ้าง จ่ายค่าภาษีรายปี และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน	ไม่มีสัญญาการจ้างงาน แรงงานเข้าประเทศมาเลเซียด้วยหนังสือเดินทางบุคคลธรรมดาที่ได้รับการยกเว้นการตรวจลงตราในฐานะนักท่องเที่ยวที่สามารถพำนักอยู่ในมาเลเซียได้เพียง 30 วัน และลักลอบทำงานอยู่ในร้านอาหาร
อัตราค่าจ้างแรงงานต่างชาติ	แม้ว่าประเทศมาเลเซียจะกำหนดให้ค่าจ้างแรงงานเป็นไปตามกลไกตลาด หมายถึงแรงงานในภาคใดขาดแคลนเป็นจำนวนมาก ก็จะส่งผลให้อัตราค่าจ้างสูงขึ้นตามไปด้วย แต่รัฐบาลมาเลเซียเองก็กำหนดเกณฑ์อัตราค่าจ้างแรงงานต่างชาติเพื่อเป็นหลักประกันไว้ให้	อัตราค่าจ้างแรงงานขึ้นอยู่กับดุลยพินิจระหว่างผู้ประกอบการหรือเจ้าของร้านอาหารกับแรงงานร้านอาหาร ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานเมื่อทราบข่าวจากเพื่อนที่ทำงานต่างร้านอาหารกันว่าร้านใดให้ค่าตอบแทนที่สูงกว่า ก็จะเกิดการย้ายที่ทำงานบ่อยครั้ง

ประเด็นในการเปรียบเทียบ	ร้านที่ถูกต้องตามกฎหมาย	ร้านที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
การจัดสวัสดิการให้กับแรงงานต่างชาติ	รัฐบาลมาเลเซียจะจัดสวัสดิการให้กับแรงงานตามสิทธิประโยชน์ของแรงงานต่างชาติภายใต้ข้อตกลงขององค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (ILO)	ผู้ประกอบการหรือเจ้าของร้านอาหารต้องดูแลแรงงานของตนเองในยามเจ็บป่วย
การเสียภาษีเงินได้	ผู้ประกอบการหรือเจ้าของร้านอาหารจะเสียภาษีให้กับรัฐบาลมาเลเซียตามที่กฎหมายกำหนด	ผู้ประกอบการหรือเจ้าของร้านอาหารจ่ายเงินนอกระบบเพื่อแลกกับการไม่จดทะเบียนร้านอาหารเพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษีเงินได้ที่จะตามมา

ประเด็นการบริหารจัดการร้านอาหารไทยในมาเลเซียที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายนี้ คุณอดุลย์ โชตินิสากร ผู้อำนวยการสำนักงานการค้าไทยในมาเลเซีย ขยายความเรื่องนี้ไว้ว่า “ต้องยอมรับว่ามาเลเซียก็ดักคนต่างชาติที่จะเข้ามาทำธุรกิจ ซึ่งต่างกับประเทศไทยที่เปิดโอกาสให้คนต่างชาติถือหุ้นได้ร้อยละ 49 ห่วงกันร้อยละ 2 แต่ของมาเลเซียเปิดโอกาสให้คนต่างชาติถือหุ้นได้เพียงร้อยละ 30 หากมองไปที่ร้านต้มยำ มืองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ เจ้าของร้าน กู้ และเด็กเสิร์ฟ ในส่วนของความเป็นเจ้าของ เราต้องใช้คนมาเลเซียเป็นเจ้าของ เราทำร้านได้ดีก็อยู่ต่อไม่ได้ เขาจะยึดร้านเอาไป ลักษณะนิสัยของคนมาเลเซียเป็นแบบนี้ แรงงานของเราเหมือนน้ำ ไหลไปตามที่อยากไป อยู่ในประเทศไทยไม่มีอะไรให้ทำ ได้ข่าวว่าทำงานมาเลเซียได้เงินดี คนก็อยากจะมา มีปัจจัยดึงดูดให้คนอยากทำ ไม่มีความรู้ว่าถ้าจะเปิดร้านอาหารอย่างถูกกฎหมายที่มาเลเซียนั้นเขาทำกันอย่างไร และที่ผิดกฎหมายมันเป็นอย่างไร ส่วนกูหรือ Chef ถือว่าเป็นคนส่วนน้อย ร้านอาหารร้านหนึ่งเฉลี่ยแล้วจะมีกู 2 – 3 คน การเข้ามาของคนกลุ่มนี้จะไม่มีใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) เช่นเดียวกับเด็กเสิร์ฟและคนงานในร้านอาหารซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมาก และมีความผิดอย่างอื่นอีกคือการเข้ามาผิดประเภท ใช้หนังสือเดินทางเป็นนักท่องเที่ยว แต่มาทำงาน ผิดที่อยู่เกินกำหนดที่วีซ่าให้แค่ 30 วัน ผิดที่ใช้คนอื่นไปทิวี่ซ่าแทน ผ่านระบบนายหน้า รัฐบาลมองแค่ประโยชน์ที่จะได้รับในเรื่องค่าจ้างแรงงาน เงินอย่างเดียวยังไม่ใช่ แต่ปัญหาสังคมในเชิงลบ (Negative) ไม่ได้ มอง”

ความเห็นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเจ้าหน้าที่จากสำนักงานแรงงานจังหวัดนราธิวาสที่ชี้ให้เห็นปัญหาสังคมในเชิงลบว่า “ต้องระวังเรื่องแรงดึงดูดจากมาเลเซีย เพราะทั้งหมดนี้เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น คนที่นั่นไม่มีฐานสวัสดิการรองรับ ไม่มีใครตระหนักถึงปัญหานี้ ถ้าวันใดมาเลเซียขับไล่คนไทยออกมา เราก็จะวิ่งกลับเข้ามาในหมู่บ้าน ผลกระทบที่จะตามมาคือจำนวนคนว่างงานที่จะเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลัน เต็มทุกหมู่บ้าน เวลาเพียงสองเดือนเงินที่ติดกระเป๋าก็จะถูกนำมาใช้จนหมด หลังจากนั้น ก็จะไม่มียาได้ในหมู่บ้าน”

เอกสารสำคัญของคนที่เข้าไปทำงานในมาเลเซียคือ “หนังสือเดินทาง” (Pass Port) ได้สิทธิในการพำนักตามวีซ่า (Visa) เวลา 1 เดือน หลังจากนั้นต้องมีการต่ออายุวีซ่าที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง บางรายจะถือโอกาสกลับมาเมืองไทยพักผ่อนสัก 1 สัปดาห์ แล้วกลับเข้าไปทำงานต่อ ในรายที่ไม่ได้ออกมาต่อวีซ่าเอง เจ้าของร้านจะเป็นผู้รับผิดชอบในการต่อวีซ่าให้ โดยผ่านนายหน้าชาวมาเลเซียที่รู้จักกับเจ้าของร้าน เสียค่าใช้จ่ายรายละ 800 – 1,200 บาท ขึ้นกับระยะทางใกล้ – ไกล จากร้านอาหารไปถึงด่านตรวจคนเข้าเมือง

คนไทยในมาเลเซียจึงมีอิสระในการเดินทางหรือท่องเที่ยว ในระยะเวลา 1 เดือนตามวีซ่า หลังจากนั้นทุกคนจะอยู่อย่างหลบๆ ซ่อนๆ และทำงานอย่างหวาดกลัว ระแวงว่าวันดีคืนดี เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองออกมาลาดตระเวนจับในข้อหาคนลักลอบเข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย ทำให้คนไทยในมาเลเซียต้องสร้างเครือข่ายในการติดต่อ ส่งข่าวสารในเรื่องนี้โดยเฉพาะ พยายามหาข่าวโดยผ่านคนมาเลเซียที่มีความสนิทสนมแบบเครือญาติ บ้างก็ติดสนิทกับคนมาเลเซียเพื่อจะจ่ายส่วยให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองเป็นการภายใน

เจ้าหน้าที่จากสำนักงานจัดหางานจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งแรงงานไทยไปทำงานในต่างประเทศ ได้ให้ข้อมูลว่า “คนงานที่แจ้งไปทำงานในมาเลเซียด้วยตนเองค่อนข้างมาก แต่ส่วนใหญ่ไปแบบไม่ถูกกฎหมาย ทางสำนักงานจัดหางานเองก็ยังไม่มีความรู้ว่าการไปเป็นก๊วกที่มาเลเซียนั้น จริงๆ แล้วจะต้องให้คนมาเลเซียเป็นเจ้าของร้าน คนไทยเราเข้าไปในฐานะเป็นหุ้นส่วน และแอบไปทำงาน”

คุณอดุลย์ โชตินิสากร พูดถึงในอนุญาตทำงานว่า “แรงงานระดับร้านใหญ่ๆ เองก็ใช้ว่าจะทำใบอนุญาตทำงานให้ เว้นแต่ระดับพ่อครัว เพราะบางที่เสียเงินทำใบอนุญาตให้แล้ว ทำงานไม่ถึงปีก็ลาออก แรงงานระดับลูกจ้างหรือเด็กเสิร์ฟจึงอยู่อย่างลำบาก”

ในช่วงที่ี่ชำหมดอายุ ลูกจ้างและผู้ประกอบการที่เป็นคนไทยจะอยู่อย่างระมัดระวังมากขึ้น ยิ่งช่วงที่มีข่าวว่าจะมีการจับกุมแรงงานต่างด้าว ผู้ประกอบการจะอยู่ไม่ติดที่ และมีการติดต่อเครือข่ายเพื่อถามข่าวกันตลอดเวลา ผู้ที่เป็นลูกจ้างต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ กล่าวคือ ร่างกายจะต้องแข็งแรง พร้อมทั้งจะวิ่งหนีตลอดเวลา สายตาต้องไว ส่วนทางด้านจิตใจ ต้องรู้จักตั้งสติให้ดี และถ้าโดนจับกุม ต้องคุมสติให้ได้ ถ้าเผลอแสดงความก้าวร้าวต่อหน้าเจ้าหน้าที่อาจโดนทำร้ายหรือโดนกลั่นแกล้งในภายหลัง

เมื่อกล่าวถึงระยะเวลาที่คนไทยสามารถพำนักอยู่ในต่างประเทศรวมถึงประเทศมาเลเซียตามข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีต่อกันนั้น มีข้อมูลประกอบเพื่อเป็นความรู้และการเปรียบเทียบไว้ดังนี้

หนังสือเดินทางธรรมดา

1. ประเทศที่อยู่ได้ไม่เกิน 90 วัน จำนวน 4 ประเทศ ได้แก่ เกาหลีใต้, นิวซีแลนด์, บราซิล และเปรู
2. ประเทศที่อยู่ได้ไม่เกิน 60 วัน จำนวน 1 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย
3. ประเทศที่อยู่ได้ไม่เกิน 30 วัน จำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย, เขตการปกครองพิเศษฮ่องกง และแอฟริกาใต้
4. ประเทศที่อยู่ได้ไม่เกิน 21 วัน จำนวน 1 ประเทศ ได้แก่ ฟิลิปปินส์
5. ประเทศที่อยู่ได้ไม่เกิน 14 วัน จำนวน 2 ประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ และบรูไน

หนังสือเดินทางทูตและราชการ

1. ประเทศที่อยู่ได้ไม่เกิน 90 วัน จำนวน 31 ประเทศ ได้แก่ เกาหลีใต้, นิวซีแลนด์, ฟิลิปปินส์, สิงคโปร์, ออสเตรเลีย, ตุรกี, เบลเยียม, ลักซิมเบิร์ก, เปรู, นอร์เวย์, เยอรมันนี, อิสราเอล, สวิตเซอร์แลนด์, สาธารณรัฐเชค, เม็กซิโก, อาร์เจนตินา, สวีเดน, ฟินแลนด์, ฮังการี, เนปาล, โปแลนด์, เนเธอร์แลนด์, อิตาลี, ลิกเคนสไตน์, โรมานี, บราซิล, เดนมาร์ก, ชิลี, สโลวัก, แอฟริกาใต้ และหมู่เกาะโซโลมอน

2. ประเทศที่อยู่ได้ไม่เกิน 30 วัน จำนวน 7 ประเทศ ได้แก่ เขตการปกครองพิเศษฮ่องกง, จีน, มองโกเลีย, ลาว, มาเลเซีย, พม่า และเวียดนาม

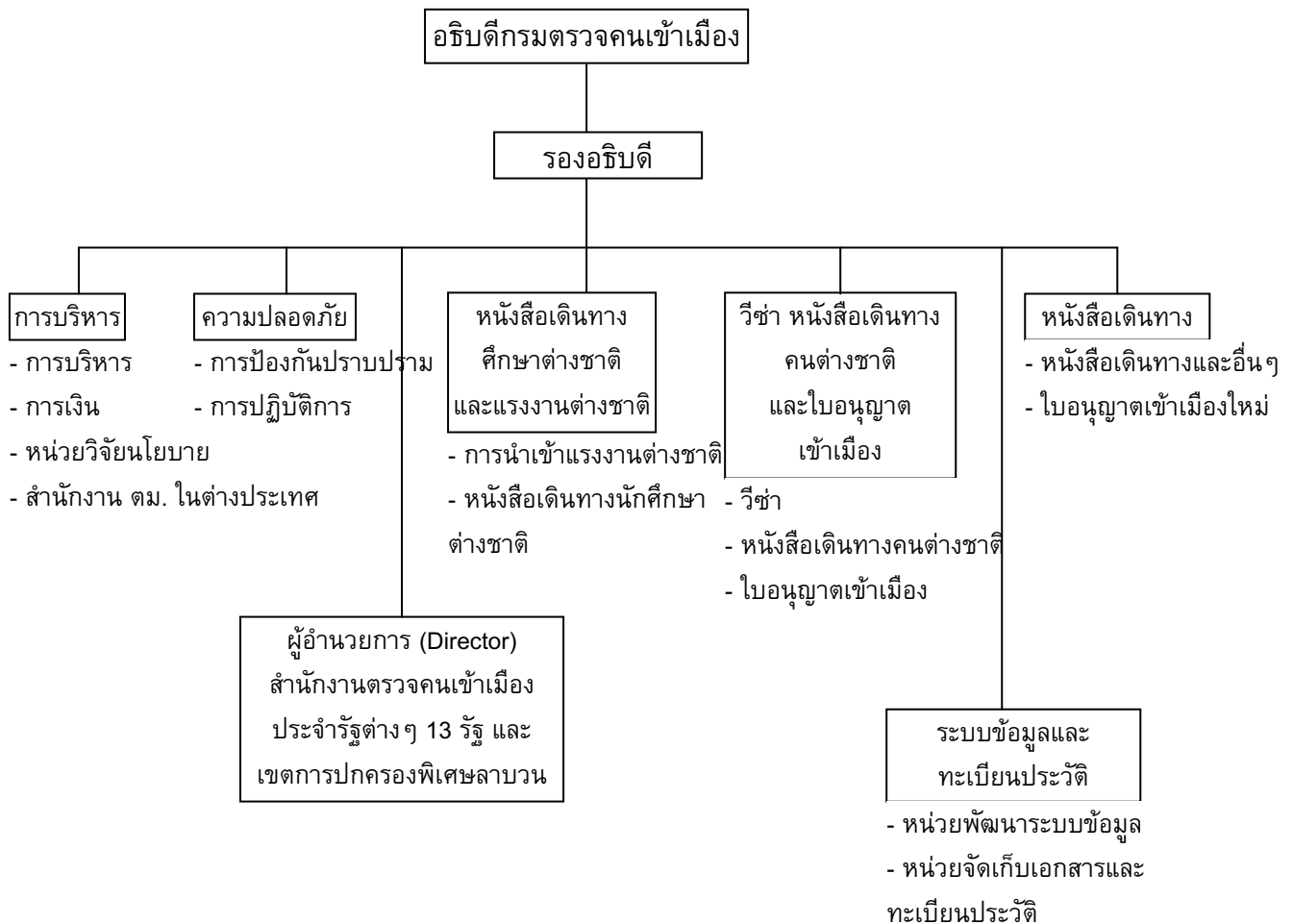
3. ประเทศที่อยู่ได้ไม่เกิน 14 วัน จำนวน 1 ประเทศ ได้แก่ บรูไน

ข้อเปรียบเทียบดังกล่าวจึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่าแรงงานต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซียอย่างผิดกฎหมายมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก หวาดระแวง ไม่ได้รับคุ้มครองในสวัสดิการ ซึ่งเป็นผลจากปัจจัยการกีดกันแรงงานต่างชาติของมาเลเซียส่วนหนึ่ง และอุปนิสัยของแรงงานไทยที่ไม่ต้องการดำเนินเรื่องอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ ไม่รู้ว่าจะต้องเริ่มต้นจากหน่วยงานใด กลายเป็นช่องว่างของความไม่เข้าใจกันระหว่างแรงงาน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องของทั้งสองประเทศ

การลงโทษกรณีแรงงานต่างชาติกระทำความผิดกฎหมายของมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียมีการบังคับใช้กฎหมายที่จริงจัง เนื่องจากสายการบังคับบัญชาไม่มีหลายระดับ ทำให้เจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติต้องสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่วนกลางหรือระดับนโยบายอยู่เสมอ ประกอบการมีการปรับเปลี่ยนกำลังในการปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างเป็นระบบ ทำให้เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติที่จะพยายามสร้างอิทธิพลของตนเองในพื้นที่ทำได้ยาก ยกตัวอย่างโครงสร้างกรมตรวจคนเข้าเมืองมาเลเซีย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกวาดจับแรงงานต่างชาติโดยเฉพาะ มีโครงการการบังคับบัญชาดังนี้

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างกรมตรวจคนเข้าเมืองมาเลเซีย

ความผิดตามพระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมืองของมาเลเซียมีลักษณะครอบคลุมไปถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นตัวแรงงานเอง ผู้ประกอบการหรือนายจ้างที่นำเข้าแรงงานมาอย่างผิดกฎหมาย แม้กระทั่งผู้ที่ให้แรงงานต่างชาติผิดกฎหมายพักพิง ตลอดจนโทษปรับที่สูงเพียงพอต่อการปราบปรามไม่ให้เกิดการกระทำที่ผิดกฎหมาย และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มโทษให้สูงขึ้น ตามตารางที่แสดงไว้ ดังนี้

ตารางที่ 6 โทษของแรงงานต่างชาติที่ผิดกฎหมายของประเทศมาเลเซีย

ที่	ลักษณะความผิด	มาตรา	บทลงโทษต่อความผิด/ริงกิต	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1	การเข้าประเทศมาเลเซียโดยไม่มีเอกสารเดินทางและใบอนุญาต (Pass & Permit) ที่ถูกต้อง	6 (3)	500	3,000
2	อาศัยอยู่ในมาเลเซีย หลังจากเอกสารเดินทาง (Pass) หรือใบอนุญาต (Pass & Permit) ถูกยกเลิกกรณี - น้อยกว่า 1 เดือน - 1-6 เดือน - กว่า 6 เดือน	15 (4)	30 ริงกิต/วัน 1,000 2,000	3,000 3,000 3,000
3	ไม่แจ้งการผ่านด่าน ณ ช่องทางด่านที่ประกาศไว้	26 (4)	500	3,000
4	ให้ที่พักพิงแก่ผู้ลักลอบเข้าเมือง	56 (1)	3,000 ริงกิต/คน	3,000
5	เข้าประเทศมาเลเซีย ผ่านช่องทางด่านทางบก เลยเวลาราชการ	ระเบียบ ตรวจคนเข้าเมือง ข้อ 36	200	300

ข้อมูล : ตรวจคนเข้าเมืองมาเลเซีย

ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2545 ทางกรมมาเลเซียจะดำเนินการเอาผิดกับต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย และผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้กฎหมายใหม่ตามพระราชบัญญัติฉบับแก้ไข มีบทลงโทษเพิ่มขึ้น ดังนี้

1. แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายถูกปรับไม่เกิน 10,000 ริงกิต หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับและถูกเซ็นไม่เกิน 6 ครั้ง
2. นายจ้างถูกปรับตั้งแต่ 10,000 – 50,000 ริงกิต หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี (ต่อลูกจ้าง 1 คน)
3. นายจ้างที่รับคนงานต่างด้าวผิดกฎหมายมากกว่า 5 คน มีโทษถูกเซ็นและจำคุก 5 ปี
4. เจ้าของอาคารบ้านเรือนที่อนุญาตให้ผู้เข้าเมืองผิดกฎหมายเช่าอยู่อาศัย ถูกปรับตั้งแต่ 5,000 – 30,000 ริงกิต หรือถูกจำคุกไม่เกิน 1 ปี ต่อคน เข้าเมืองผิดกฎหมาย 1 คน หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือถูกปรับตั้งแต่ 10,000 – 60,000 ริงกิต หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี ต่อคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย 1 คน หรือทั้งจำทั้งปรับ
5. ผู้ปกป้องหรือให้ความคุ้มครองผู้เข้าเมืองผิดกฎหมาย ถูกปรับตั้งแต่ 10,000 – 50,000 ริงกิต และถูกจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 5 ปี ถูกเซ็นไม่เกิน 6 ครั้ง

ตัวอย่างผู้มีประสบการณ์จากการถูกจับกุมอย่างอาร์มิง ถ่ายทอดให้ฟังว่า “เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองได้ปลอมตัวเป็นลูกค้าเข้ามาทานข้าวบ้าง ขอถ่ายรูปร้านบ้าง ถ่ายรูปตั้งแต่หน้าร้านถึงหลังร้าน แฝงเข้ามาเป็นลูกค้าอยู่สามวัน โดยใช้คารมพูดชมให้ตายใจว่าแต่งร้านได้สวย ขอถ่ายรูปหน่อย มีการสอดส่องดูว่ามีประตูที่ทาง พอวันที่สี่เจ้าหน้าที่ก็ยกทีมลงหน้าร้าน ล้อมทั้งหน้าร้านและหลังร้าน โดยไม่เปิดโอกาสให้ลูกจ้างหนีได้เลย โดนจับทั้งร้านรวมถึงร้านใกล้เคียงด้วย ไม่มีใครรู้ล่วงหน้า จึงไม่มีการระวังตัว คณะได้ว่าจำนวนที่ถูกจับครั้งนั้นเต็ม 2 คันรถบัสโดยผู้ชายและผู้หญิงจะถูกแยกให้อยู่คนละคัน สภาพจิตใจไม่ต้องพูดถึงว่ากลัวแค่ไหน ผู้หญิงหลายคนร้องไห้ เพราะต้องแยกจากสามี” มาริยา ได้ให้สัมภาษณ์ในวันที่โดนจับว่า “กลัวมาก โดยเฉพาะต้องแยกจากสามีด้วย ใจหายร้องไห้ และขอความช่วยเหลือจากพระเจ้าให้พ้นวิกฤตินี้ด้วย” อิบรอเฮม เป็นกูกุอยู่ในร้านอาหารกล่าวว่า “วันที่ถูกจับกุมนั้นกำลังปรุงอาหารอยู่ในครัว ได้ยินเสียงเข้าหน้าที่ตะคอกว่า หยุดทำงานเดี๋ยวนี้! ก็ตอบไปโดยไม่รู้ว่าเป็น เจ้าหน้าที่ที่สั่ง

ว่า ยุ่งน่า เดียวก็เสร็จแล้ว ไปรอก่อน พุดโดยไม่ได้หันหลังมาดู เจ้าหน้าที่ก็พุดขึ้นเสียงกลับมาอีกว่า หยุดทำงาน หยุด หยุดเดี๋ยวนี้ ด้วยความโมโหจึงหันไปตะคอกว่า ร้าคาญว้ย พอรู้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ที่เท่านั้นเอง ตกใจและหน้าซีดขึ้นมาทันที พอดั่งสติได้ก็นึกในใจว่า เสร็จแล้ว เข้าคุกแน่คราวนี้ ทำไม่ไม่บอกกันวะ คนหน้าร้านหายไปไหนหมด ชะโงกหน้าไปดูเพื่อหน้าร้าน เห็นทุกคนกำลังเดินเป็นแถวขึ้นรถบัส ตัวเองก็ต้องเดินตามไปกับเขา เหตุการณ์นี้เป็นตัวอย่างหนึ่ง ในหลากหลายวิธีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเขาไม่ได้เลยว่าจะมาไม่ไหน แต่ที่สำคัญ ผู้ประกอบการ และลูกจ้างต้องเตรียมพร้อมเสมอ พร้อมสำนึกว่าเราเป็นฝ่ายผิด ถ้าเราถูกคงไม่โดนจับ ทำให้หลายความกังวลไปได้บ้าง แต่ในกรณีที่หนีได้ จะที่หลบซ่อนในคุน้ำบ้าง ในป่าบ้าง ในบ้านของคนมาเลเซียก็เคยมี

ตำรวจก็เป็นเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนในการจับกุมแรงงานผิดกฎหมายเช่นกัน แต่ไม่ได้บุกเข้าไปจับถึงในร้าน จะอาศัยดักจับตามสถานที่ต่าง ๆ หรือตามถนนหนทางทั่วไป เวลาโดนจับกุมแล้วสามารถไถ่เกลี้ยได้ โดยจ่ายเงินค่าสินบนประมาณ 1,000 – 10,000 บาท แล้วแต่กรณี

กูกมือสองของร้านอาหาร Epah Tomyam พุดถึงปัญหาการตรวจจับของทางการมาเลเซีย ได้กล่าวว่า “ปัญหาการตรวจจับของตำรวจกับตรวจคนเข้าเมืองของมาเลเซีย ตำรวจไม่กลัวเท่าไร ถ้าเราไม่ได้ออกจากร้านเขาก็ไม่กล้าจับ”

ซูเบส เล่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับแรงงานไทยในมาเลเซียว่า “ปัญหาการตรวจจับเรื่องหนังสือเดินทางกับใบอนุญาตทำงานของเจ้าหน้าที่มาเลเซียที่มีกับแรงงานร้านอาหารมักเกิดขึ้นบ่อยในแถบชานเมืองกัวลาลัมเปอร์ แต่ในย่านก่าปงบารูนี้เป็นเขตคนมลายูดั้งเดิม รัฐบาลให้เกียรติ จึงไม่ค่อยตะเท่าไร และคนมาเลเซียแถบนี้ก็ให้เกียรติกับคนไทยมากกว่าคนอินโดนีเซีย”

ผู้ประกอบการร้าน Johan Tomyam & Seafood รัฐยะโฮร์ ให้สัมภาษณ์ว่า “การตรวจจับแรงงานต่างด้าวของมาเลเซีย แรงงานต้มยำถูกเพ่งเล็งเป็นอันดับที่ 6 โดยมีอันดับ 1 เป็นแรงงานอินโดนีเซีย เหตุที่มาเลเซียมีมาตรการออกมามากระทบกับแรงงานต้มยำ เนื่องจากคนจีน อินเดีย ร้องเรียนว่าแรงงานต้มยำของไทยเข้ามางานทำและอยู่ได้อย่างสบาย ขณะนี้ประมาณการได้ว่ามีแรงงานร้านต้มยำ 600,000 คนทั่วประเทศมาเลเซีย ถ้าจะมีการจับแรงงานร้านต้มยำ รัฐยะโฮร์ มักจะโดนก่อนเป็นรัฐแรก คาดว่าเดือนมกราคม 2548 จะมีการจัดการแรงงานต่างด้าวที่รัฐยะโฮร์ ส่วนกุ่มภัพันธ์ 2548 จะตรวจจับที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ทางออกของบรรดาร้านต้มยำที่พุดคุยกันไว้คือจะปิดร้านสักเดือนหนึ่ง เพื่อดูท่าทีของทางการมาเลเซียว่าจะทำอย่างไร”

กรณีที่โดนจับ จะมีโทษจำคุกตั้งแต่ 2 เดือนขึ้นไป แรงงานต่างด้าวที่จับได้ มีหลายชนชาติ เช่น อินโดนีเซีย, ฟิลิปปินส์, ไทย แต่โดยสัดส่วนแล้ว จะเป็นคนอินโดนีเซียมากกว่า และจะมีปัญหาในกลุ่มนักโทษชายที่ชอบมีเรื่องทะเลาะวิวาทกัน และในที่สุดก็โดนผู้คุมขังทุบตี โดยสาเหตุการทะเลาะวิวาทส่วนใหญ่จะเกิดจากปัญหาเรื่องอาหารการกิน อาหารในคุกจะเป็นข้าวแดง ปลาแห้ง 1 ตัวใช้เทียบอัตราส่วนเนื้อสัตว์ 1 กิโลกรัม คลุกเคล้ากับผักเหมือนอาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์

“เมื่อถูกจับ เจ้าของร้านจะมาเป็นผู้ประกันตัวออกไป โดยวางเงินประกันแล้วแต่จะตกลงกับเจ้าหน้าที่ได้ โดยแต่ละรายไม่ต่ำกว่า 20,000 บาท” แรงงานร้านอาหารรายหนึ่งกล่าวเพิ่มเติม

ผู้ประกอบการร้านอาหาร PHA PHA Garden ให้สัมภาษณ์ว่า “การลงโทษนายจ้างที่มีลูกจ้างผิดกฎหมาย คือ ไม่มีใบอนุญาตทำงาน นายจ้างต้องถูกปรับ 100,000 บาทต่อลูกจ้างที่ผิดกฎหมาย 1 คน และต้องติดคุกด้วย ถ้ามีลูกจ้างผิดกฎหมายเกิน 5 คน นอกจากโทษปรับและจำคุกแล้วต้องถูกเชียนด้วยหวาย” ในขณะที่ผู้ประกอบการร้าน Johan Seafood ให้ข้อมูลต่างกันไป โดยระบุว่า “ถ้านายจ้างมีลูกจ้างผิดกฎหมาย นายจ้างต้องจ่าย 300,000 บาทต่อลูกจ้าง 1 คน ไม่มีค่าปรับก็ไปนอนคุก”

ขั้นตอนการดำเนินการจัดจ้างแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมายของมาเลเซีย

ปัญหาของการที่แรงงานร้านอาหารไทยส่วนใหญ่ไม่ยินยอมดำเนินการอย่างถูกต้องตามกฎหมายนั้น เนื่องจากรัฐบาลมาเลเซียมีนโยบายควบคุมแรงงานต่างชาติอย่างเข้มงวด ปรากฏออกมาเป็นระเบียบกฎเกณฑ์การจัดจ้างแรงงานต่างชาติ ดังนี้

ก่อนการจ้างคนงานต่างชาติ นายจ้างในประเทศมาเลเซียต้องรับสมัครคนงานท้องถิ่น โดยการประกาศรับสมัครงานทางหนังสือพิมพ์ทั้งภาษามลายูและภาษาอังกฤษ หากไม่สามารถรับสมัครคนงานท้องถิ่นได้ภายใน 2 สัปดาห์ หลังจากที่ได้ประกาศทางหนังสือพิมพ์แล้ว จึงขออนุญาตต่อกระทรวงมหาดไทยของมาเลเซียในการจ้างคนงานจากต่างชาติ

นอกจากหลักฐานแสดงว่าได้พยายามรับสมัครคนงานท้องถิ่นแล้ว แต่ไม่สามารถรับสมัครได้ นายจ้างยังต้องมีหลักฐานเอกสารจากกรมการจัดหางานมาเลเซีย (Department of Manpower) กระทรวงทรัพยากรมนุษย์ว่าไม่สามารถจัดหาคนงานตามที่นายจ้างต้องการได้ เพื่อขออนุมัตินำเข้าแรงงานต่างชาติ กิจการของบริษัทนายจ้างต้องเป็นกิจการเพื่อการส่งออกและไม่ได้ซื้อวัตถุดิบจากต่างประเทศ และต้องมีการจ้างงานคนงานท้องถิ่นด้วย

เมื่อได้รับอนุมัติให้นำเข้าแรงงานต่างชาติจากกระทรวงมหาดไทยแล้ว นายจ้างต้องนำหลักฐานที่เป็นรายละเอียดของคนงาน (ภาพถ่ายหน้าหนังสือเดินทางของคนงาน ใบผ่านการตรวจโรค รูปถ่าย) และตำแหน่งงานที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้าแรงงานไปติดต่อที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เพื่อขออนุมัติวีซ่า ประเภททำงานให้คนงานที่จะนำไปทำงาน และชำระเงินประกันค่าวีซ่า ค่าภาษีในการจ้าง คนงานต่างชาติ รวมทั้งทำประกันเงินทดแทนให้กับคนงานด้วย

นายจ้างจะส่ง Calling Visa ไปยังสถานทูตมาเลเซียในประเทศไทย ซึ่งจะแจ้งไปว่าให้วีซ่าใครบ้าง ผู้ที่จะเดินทางมาทำงานต้องไปติดต่อสถานทูตมาเลเซียเพื่อขอวีซ่า และเมื่อเดินทางมาถึงมาเลเซียแล้ว นายจ้างจึงจะไปขอใบอนุญาตทำงานให้ ซึ่งการจ้างงานจะมี 2 รูปแบบ คือ 1) การจ้างโดยผ่านกรมการจัดหางาน และ 2) การขอจ้างแรงงานไทยผ่านบริษัทจัดหางาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การจ้างโดยผ่านกรมการจัดหางาน

กฎหมายไทยกำหนดห้ามมิให้นายจ้างในต่างประเทศหรือตัวแทน ทำการรับสมัครเพื่อหาลูกจ้างในประเทศไทยด้วยตนเอง เพื่อไปทำงานในต่างประเทศ เว้นแต่จะติดต่อให้กรมการจัดหางานดำเนินการให้ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อกรมการจัดหางานได้รับการติดต่อกับนายจ้างในต่างประเทศให้จัดส่งคนงาน ซึ่งนายจ้างจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

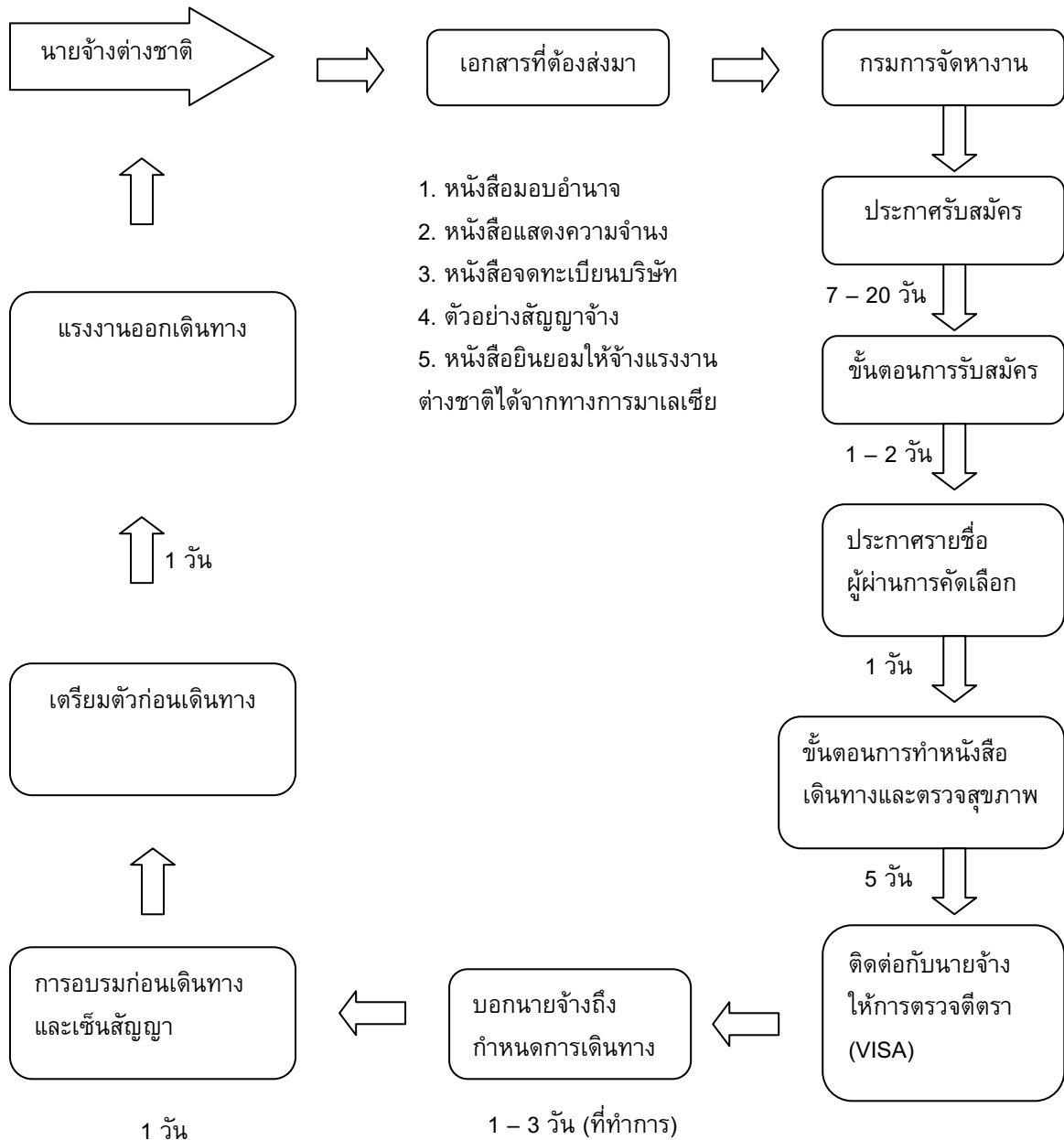
1. ติดต่อกับหน่วยงานที่จ้างคนงานได้โดยตรงกับกรมการจัดหางาน และจะต้องจัดเตรียมเอกสารดังต่อไปนี้ ไปรับการตรวจและรับรอง (Certified) คือ

- 1.1 หนังสือแสดงความต้องการที่จะว่าจ้างคนงาน (Demand Letter)
- 1.2 หนังสือมอบอำนาจให้กรมการจัดหางานทำการแทนนายจ้าง (Power of Attorney)
- 1.3 สำเนาทะเบียนการค้าของนายจ้าง
- 1.4 หนังสือแสดงการอนุญาตให้นำเข้าแรงงานต่างชาติของประเทศของนายจ้าง
- 1.5 สัญญาจ้างมาตรฐานฉบับภาษาอังกฤษ

2. เมื่อกรมการจัดหางานได้รับเอกสารต่างๆ ครบถ้วนแล้ว จะดำเนินการประกาศรับสมัครคนงาน และนัดหมายให้นายจ้างมาร่วมดำเนินการคัดเลือกคนงานด้วย

3. หลังจากคัดเลือกคนงานได้แล้ว นายจ้างจะต้องดำเนินการติดต่อขอวีซ่าจากประเทศของนายจ้างเพื่ออนุญาตให้คนงานไทยสามารถเข้าเมืองได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

**แผนภูมิที่ 3 แสดงการจ้างงานโดยผ่านกรมการจัดหางาน
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม**

การขอจ้างแรงงานไทยผ่านบริษัทจัดหางาน

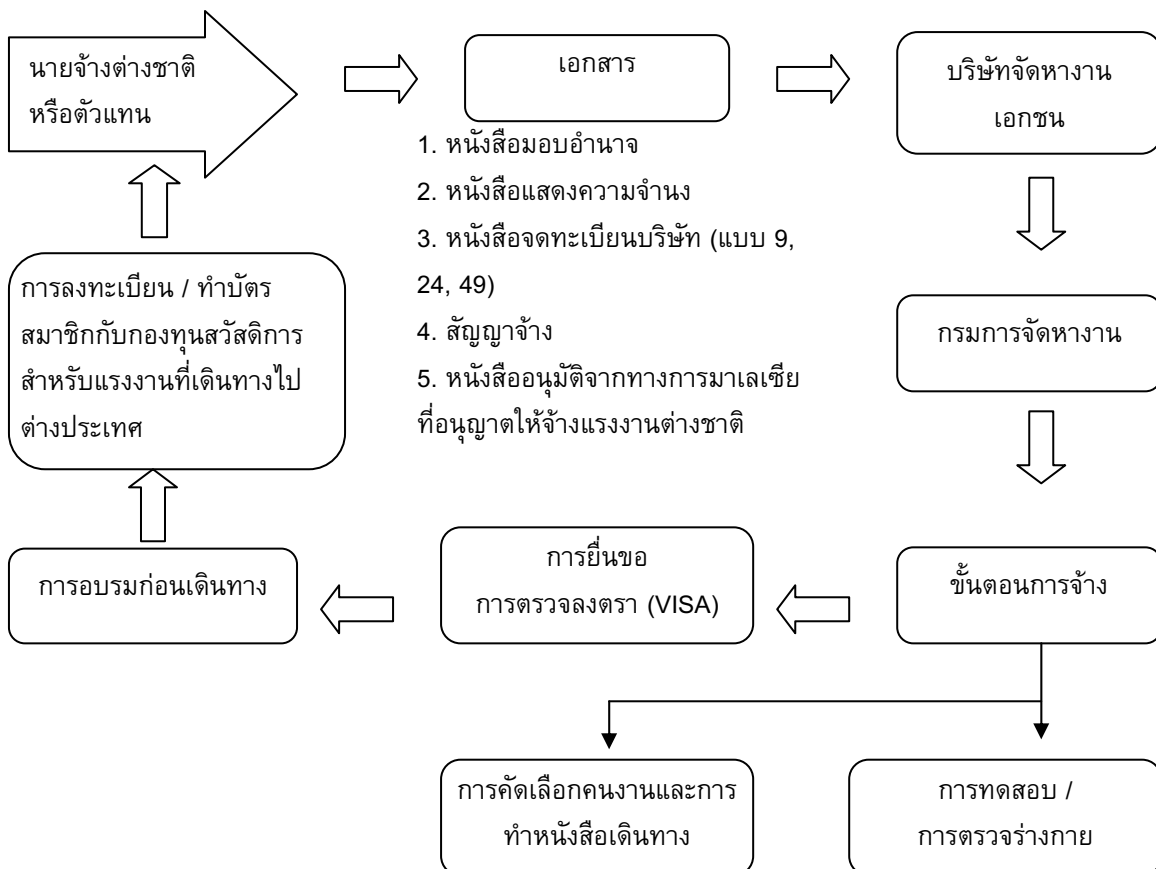
กฎหมายไทยกำหนดว่าผู้ใดประสงค์จะจัดหางานให้คนงานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศจะต้องขอรับใบอนุญาตจัดหางานจากนายทะเบียนจัดหางานกลาง เมื่อได้รับใบอนุญาตจัดหางานแล้ว ในกรณีที่ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศ ติดต่อหาตำแหน่งงานในต่างประเทศได้แล้ว จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนในการเตรียมคนงานเพื่อจัดส่งไปทำงานกับนายจ้างในต่างประเทศ ซึ่งนายจ้างต้องดำเนินการดังนี้

1. ติดต่อเพื่อแจ้งความประสงค์ที่จะว่าจ้างคนงานโดยตรงกับบริษัทจัดหางาน และจะต้องจัดเตรียมเอกสารต่อไปนี้ให้กับบริษัทจัดหางานเพื่อขออนุญาตรับสมัคร หรือประกาศรับสมัครคนงานเป็นการล่วงหน้า

- 1.1 หนังสือมอบอำนาจ
- 1.2 หนังสือแสดงความจำนง
- 1.3 หนังสือจดทะเบียนบริษัท
- 1.4 สัญญาจ้าง
- 1.5 หนังสืออนุมัติจากทางการมาเลเซียที่อนุญาตให้จ้างแรงงานต่างชาติ

2. กรมการจัดหางานจะอนุญาตให้ไปทำงานกับนายจ้างที่ให้ค่าจ้างและสวัสดิการที่เหมาะสมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด คนงานที่จะไปทำงานต้องผ่านการทดสอบฝีมือจากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน หรือศูนย์ทดสอบฝีมือที่ได้รับอนุญาตถูกต้อง และต้องผ่านการตรวจสุขภาพจากสถานพยาบาลที่มีมาตรฐานหลักเกณฑ์ที่กรมการจัดหางานกำหนด คนงานที่จะเดินทางไปทำงานต่างประเทศโดยบริษัทจัดหางานเป็นผู้จัดส่งนั้น จะต้องเสียค่าบริการและค่าใช้จ่ายในอัตราตามที่กฎหมายกำหนดด้วย สำหรับค่าบริการและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซีย คนงานจะต้องเสียค่าบริการและค่าใช้จ่ายเท่ากับอัตราค่าจ้าง 1 เดือน บวกค่าใช้จ่ายต่างๆ อีกไม่เกิน 15,000 บาท

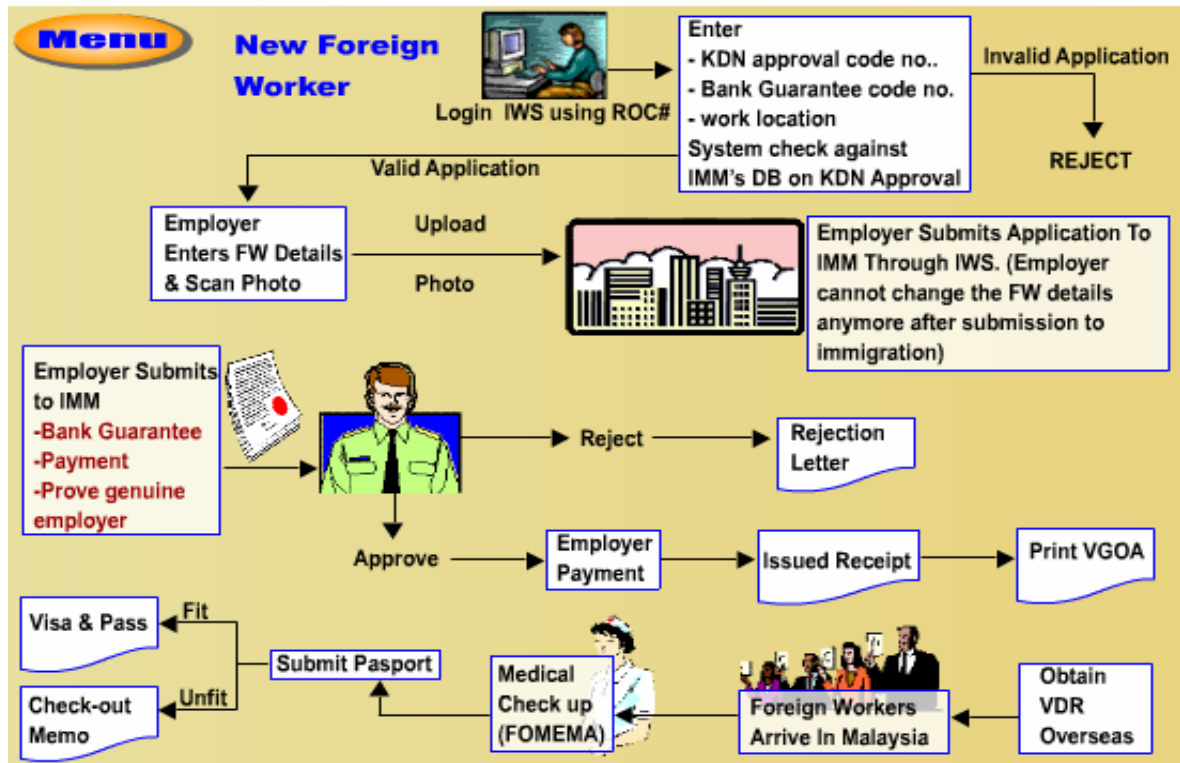
แผนภูมิที่ 4 ขั้นตอนการขอจ้างแรงงานไทยผ่านบริษัทจัดหางาน

ขั้นตอนการจ้างแรงงานต่างชาติตามข้อมูลของกรมตรวจคนเข้าเมืองมาเลเซีย

ปัจจุบัน การดำเนินการจ้างแรงงานต่างชาติของมาเลเซียมีความก้าวหน้าไปมาก สามารถดำเนินการผ่านระบบเครือข่าย Internet ได้ในบางขั้นตอน ช่วยทุ่นเวลาและลดภาระของผู้ประกอบการที่ต้องการจ้างแรงงานต่างชาติดังไปได้อีกมาก ดังแผนภูมิที่แสดงนี้

แผนภูมิที่ 5 ขั้นตอนการขอจ้างแรงงานต่างชาติของมาเลเซีย

ที่มา : http://www.imi.gov.my/eng/im_PeneranganIdeas.asp

จากแผนภูมิตั้งต้น สังเกตได้ว่ามีขั้นตอนการตรวจเพื่อรับรองสุขภาพของแรงงานต่างชาติที่จะเข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซีย โดยสถานพยาบาลดังกล่าวต้องได้รับการรับรองจากองค์กรที่เรียกว่า “FOMEMA” สถานพยาบาลที่ได้รับความเห็นชอบให้ตรวจสุขภาพคนหางานที่จะไปทำงานต่างประเทศในพื้นที่ภาคใต้ของไทย มีเพียง 5 แห่ง ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงสถานพยาบาลที่สามารถตรวจสุขภาพแรงงานเพื่อออกใบรับรองในการไปทำงานต่างประเทศในพื้นที่ภาคใต้

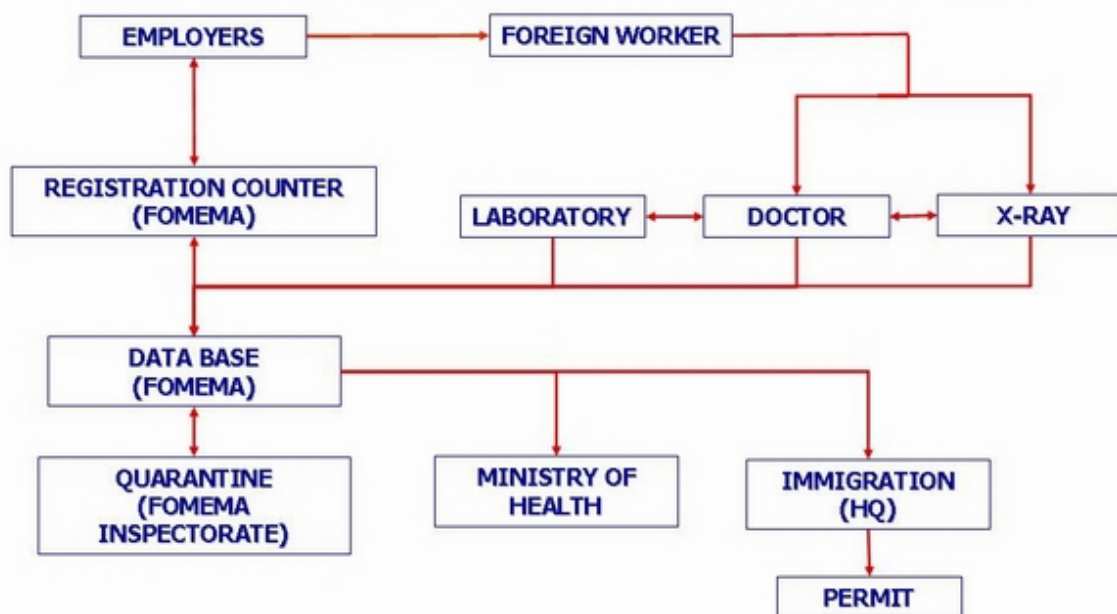
ลำดับ	สถานพยาบาล	ประเภท	ที่อยู่	หมายเหตุ
1	โรงพยาบาลชุมพร	รัฐ	จ.สงขลา	ยกเว้นซาอุฯ อิสราเอล บรูไน และไต้หวัน
2	โรงพยาบาลกรุงเทพ ภูเก็ต	เอกชน	จ.ภูเก็ต	ยกเว้นซาอุฯ อิสราเอล บรูไน และไต้หวัน
3	โรงพยาบาลสงขลา	รัฐ	จ.สงขลา	ยกเว้นซาอุฯ อิสราเอล บรูไน และไต้หวัน
4	โรงพยาบาลสงขลานครินทร์	รัฐ	จ.สงขลา	ยกเว้นซาอุฯ อิสราเอล และไต้หวัน
5	โรงพยาบาลกรุงเทพ หาดใหญ่	เอกชน	จ.ภูเก็ต	ยกเว้นซาอุฯ อิสราเอล และไต้หวัน

การตรวจโรคและสถานพยาบาลสำหรับคนหางานที่จะไปทำงานมาเลเซียต้องมีโรคอันไม่พึงประสงค์ได้แก่

1. เอดส์	6. โรคประสาท
2. วัณโรค	7. ตับอักเสบ
3. โรคเรื้อน	8. ผลเลือดพบ HIV Antibody (Ellsa), HbsAg หรือ VDRL/TPHA
4. กามโรค	9. ติดยาเสพติด
5. โรคลมบ้าหมู (Epilepsy)	10. การตั้งครรภ์

ขั้นตอนในการตรวจโรคจนถึงการอนุมัติให้แรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซียได้นั้น มีขั้นตอนตามแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิที่ 6 ขั้นตอนการตรวจสุขภาพเพื่อรับรองแรงงานต่างชาติที่จะเข้ามาทำงานในมาเลเซีย

ที่มา : <http://www.fomema.com.my/mes.html>

ตัวอย่างการนำเข้าแรงงานของร้าน Ali Tomyam ตั้งอยู่ที่ย่าน Jalal Keramat กรุงกัวลาลัมเปอร์ อธิบายว่า “การทำ Work Permit เริ่มจากต้องขออนุญาตจ้างแรงงานต่างชาติจากกระทรวงต่างประเทศมาเลเซียก่อน → พาแรงงานที่ได้รับอนุญาตให้จ้างไปตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ หรือโรงพยาบาลหาดใหญ่ - กรุงเทพฯ → พาแรงงานที่ผ่านการตรวจสุขภาพเข้ามารายงานตัวพร้อมเอกสารที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมาเลเซีย → ขอสัญชีรับรองจากกรมการจัดหางานมาเลเซีย → พาไปทำ Visa แรงงานที่สงขลา → แจ้งการเดินทางกับสำนักงานจัดหางานจังหวัดสงขลา → พาแรงงานเข้ามาทำงานในมาเลเซีย” สะท้อนให้เห็นกระบวนการนำเข้าแรงงานอย่างถูกต้องสักรายหนึ่งมีความยุ่งยากและให้ต้นทุนที่ค่อนข้างสูง

อัตราค่าจ้างแรงงานต่างชาติในประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียไม่มีการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ขึ้นอยู่กับการกำหนดของนายจ้างแต่ละราย โดยคนงานไทยทั่วไปได้รับค่าจ้างเดือนละ 750 ริงกิต (ประมาณ 8,500 บาท) ส่วนแรงงานชาวบังคลาเทศและอินโดนีเซีย 450 – 500 ริงกิต/เดือน (5,107 – 5,675 บาท)

อัตราค่าจ้างของแรงงานกึ่งฝีมือและแรงงานฝีมือ (โดยทั่วไป)

- กิจการก่อสร้าง เช่น ช่างไม้ ช่างเหล็ก ช่างปูน วันละ 25 – 34 ริงกิต (284 – 386 บาท)
- กิจการโรงงานอุตสาหกรรม เช่น ช่างไม้ ช่างเหล็ก ช่างประกอบ ช่างเครื่อง 30 – 40 ริงกิต/วัน (ประมาณ 340 – 454 บาท)
- กิจการบริการ เช่น กู้ แม่ครัว เดือนละ 1,200 ริงกิตขึ้นไป (ประมาณ 13,620 บาท)

ทั้งนี้ กรมการจัดหางานกำหนดอัตราค่าจ้างสำหรับแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมไม่ต่ำกว่า 25 ริงกิตต่อวัน และแม่บ้าน 450 ริงกิตต่อเดือน แต่ในการพิจารณารับรองเอกสารการจ้างงานของสำนักงานแรงงานไทยในประเทศ มาเลเซีย จะพิจารณารับรองเอกสารการจ้าง สำหรับการจ้างแรงงานที่มีอัตราค่าจ้างไม่ต่ำกว่า 30 ริงกิตต่อวัน

ตารางที่ 8 ตารางเปรียบเทียบค่าจ้างแรงงานไทยและแรงงานชาติอื่นในมาเลเซีย

ชาติ	จำนวน (คน)	อัตราค่าจ้าง	กิจการ
อินโดนีเซีย	598,900	18 – 20 ริงกิต/วัน	ก่อสร้าง โรงงานอุตสาหกรรม เกษตร งานรับใช้ในบ้าน
บังคลาเทศ	147,637	14-16 ริงกิต/วัน	โรงงานอุตสาหกรรม เกษตร
ฟิลิปปินส์	15,323	750 – 1,000 ริงกิต/เดือน	คนรับใช้ในบ้าน ช่างฝีมือ ช่างเทคนิค
ไทย	6,538	25 ริงกิต/วัน	โรงงานอุตสาหกรรม
ปากีสถาน	2,914	18 – 20 ริงกิต/วัน	โรงงานอุตสาหกรรม
อื่นๆ (พม่า กัมพูชา อินเดีย)	39,383	18 – 20 ริงกิต/วัน	โรงงานอุตสาหกรรม
คนงานมาเลเซียทั่วไป		20 – 25 ริงกิต/วัน	โรงงานอุตสาหกรรม

ที่มา : สำนักงานแรงงานในประเทศมาเลเซีย กันยายน 2544

หมายเหตุ : สกุลเงิน หน่วยเงินหลักคือ ริงกิต (Ringgit) ปัจจุบัน 1 ริงกิต เท่ากับประมาณ 11 บาท

หน่วยย่อย คือ เซ็น (Sen) 100 เซ็น เท่ากับ 1 ริงกิต

ตารางที่ 9 อัตราค่าจ้างของลูกจ้างในประเทศมาเลเซีย

ตำแหน่ง/ประเภทกิจการ	เดือน/ริงกิต	เดือน/บาท	อ้างอิง
ร้านอาหาร			
*ขนาดเล็ก			
1. พ่อครัว	50 ริงกิต/วัน	575 บาท/วัน	ร้านอาหาร กรุงกัวลาลัมเปอร์
2. เด็กเสิร์ฟ	500 - 600	5,750 – 6,900	
*ขนาดกลาง			
1. พ่อครัว	1,200	13,800	ร้านอาหาร กรุงกัวลาลัมเปอร์
2. เด็กเสิร์ฟ	650 – 750	7,475 – 8,625	
*ขนาดใหญ่			
1. พ่อครัว	1,200 – 5,000	13,800 – 57,500	ร้านอาหาร กรุงกัวลาลัมเปอร์
2. เด็กเสิร์ฟ	650 – 750	7,475 – 8,625	
ช่างเชื่อม (เดินทางไปทำงานด้วยตนเอง)	1,500 – 2,500	17,250 – 28,750	Jaya Net
นางพยาบาล	1,200 – 5,000	13,800 – 17,250	UKM Hospital

ตำแหน่ง/ประเภทกิจการ	เดือน/ริงกิต	เดือน/บาท	อ้างอิง
คนใช้	650 - 780	7,475 - 8,970	เอกสารจ้างแรงงานไทย
พนักงานบัญชี	2,500 - 5,000	28,750 - 57,500	บริษัท Shell / Esso
กรรมการ / งานโรงงานอุตสาหกรรม	650	7,475	
เลขานุการ	1,000	11,500	
เสมียน	700 - 800	8,050 - 9,200	
หน้า 15			
พนักงานรับโทรศัพท์	600 - 700	6,900 - 8,050	
พนักงานเดินเอกสาร	500 - 700	5,750 - 8,050	
พนักงานขับรถยนต์	800 - 900	9,200 - 10,350	
ยามสำนักงาน	600 - 700	6,900 - 8,050	
คนสวน	600 - 700	6,900 - 8,050	

ที่มา : สำนักงานแรงงานในประเทศมาเลเซีย กันยายน 2544

อัตราค่าธรรมเนียมอื่นๆ

1. ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนแรงงานต่างชาติผิดกฎหมายเป็นแรงงานถูกกฎหมาย (Legalize) ในกิจการอุตสาหกรรม ก่อสร้าง และบริการ (เข้าทำงานก่อน/หลังวันที่ 10 กรกฎาคม 2539)

- ค่าปรับ นายจ้างจ่าย 300 ริงกิต/คนงาน 1 คน
- คนงานจ่าย 300 ริงกิต/คน

2. ค่าใบอนุญาตทำงานชั่วคราว

- นายจ้างจ่าย 60 ริงกิต/คนงาน 1 คน

3. ค่าวีซ่า

- คนงานไทยไม่ต้องเสีย

4. ค่ามัดจำ

- นายจ้างเสียในการจ้างแรงงานต่างชาติ หากเป็นคนงานไทย คิดคนละ 250 ริงกิต

5. ค่าภาษีคนงาน (Levy Tax)

ตารางที่ 10 ค่าใช้จ่ายสำหรับการนำแรงงานไทยเข้ามาเข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซีย

ประเภทภาคประกอบกร	ค่าภาษีนำแรงงานต่างชาติ (Levy)	ค่าตรวจสอบสุขภาพโดย FOMENA	ค่าตรวจสอบสุขภาพทำงาน (Work Permit)	ค่ามัดจำรับรองความปลอดภัย	รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น
ภาคการเกษตร					
-ชาย	360 ริงกิต/คน	180 ริงกิต/คน	10 ริงกิต/คน	250 ริงกิต/คน	800 ริงกิต/คน
-หญิง	360 ริงกิต/คน	190 ริงกิต/คน	10 ริงกิต/คน	250 ริงกิต/คน	810 ริงกิต/คน
ภาคการเพาะปลูก					
-ชาย	540 ริงกิต/คน	180 ริงกิต/คน	10 ริงกิต/คน	250 ริงกิต/คน	980 ริงกิต/คน
-หญิง	540 ริงกิต/คน	190 ริงกิต/คน	10 ริงกิต/คน	250 ริงกิต/คน	990 ริงกิต/คน

ประเภทภาคประกอบ	ค่าภาษีนำเข้าแรงงานต่างชาติ (Levy)	ค่าตรวจสอบสุขภาพโดย FOMENA	ค่าตรวจสุขภาพทำงาน (Work Permit)	ค่ามัดจำรับรองความปลอดภัย	รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น
ภาคอุตสาหกรรม					
-ชาย	1,200 ริงกิต/คน	180 ริงกิต/คน	10 ริงกิต/คน	250 ริงกิต/คน	1,640 ริงกิต/คน
-หญิง	1,200 ริงกิต/คน	190 ริงกิต/คน	10 ริงกิต/คน	250 ริงกิต/คน	1,650 ริงกิต/คน
ภาคก่อสร้าง					
-ชาย	1,200 ริงกิต/คน	180 ริงกิต/คน	10 ริงกิต/คน	250 ริงกิต/คน	1,640 ริงกิต/คน
-หญิง	1,200 ริงกิต/คน	190 ริงกิต/คน	10 ริงกิต/คน	250 ริงกิต/คน	1,650 ริงกิต/คน
ภาคบริการ					
-ชาย	1,800 ริงกิต/คน	180 ริงกิต/คน	10 ริงกิต/คน	250 ริงกิต/คน	2,240 ริงกิต/คน
-หญิง	1,800 ริงกิต/คน	190 ริงกิต/คน	10 ริงกิต/คน	250 ริงกิต/คน	2,250 ริงกิต/คน

* ธุรกิจสปาและนวดเท้า ผู้ประกอบการจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่มอีก 3,000 ริงกิต/คน ซึ่งจะได้รับคืนเมื่อครบสัญญา

* ภาคบริการประกอบด้วยธุรกิจด้านสปาและนวดเท้า ร้านอาหาร ชักริต โรงแรม และอื่นๆ

หมายเหตุ ค่าใช้จ่ายข้างต้นเป็นค่าใช้จ่ายต่อปีสำหรับการทำ Visa permit (Work Permit) ซึ่งมีอายุ 1 ปี

ที่มา : สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย วันที่ 3 ธันวาคม 2550

ตัวอย่างร้าน Doll Tomyam มีคนงานในร้าน 20 – 25 คน จ่ายค่าจ้างให้คนในร้านตามตำแหน่ง คือ เด็กเสิร์ฟค่าจ้าง 4,500 – 5,000 บาท กู้กค่าจ้าง 10,000 กว่าบาท จ้างแรงงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ลูกจ้างรายหนึ่งๆ ต้องค่า Work Permit มีทางเลือกให้จ่ายเป็นราย 12 เดือน ราย 6 เดือน และราย 3 เดือน ถ้าจ่ายราย 12 เดือนจะต้องเสียเงิน 30,000 บาท ถ้าเป็นทุกๆ 3 เดือนจะเสียเงินครั้งละ 7,500 บาท”

ร้านกอไผ่ เมืองเซเรมบัน รัฐเนกรีเซมบิลัน มีคนงาน 7 คน แบ่งเป็น

1. กู้ก 2 คน มีอหั้นค่าจ้าง 400 บาทต่อวัน (เดือนละ 12,000 บาท) กู้กมือสอง ค่าจ้าง 350 บาทต่อวัน (เดือนละ 10,500 บาท) เป็นพี่น้องกันมาจากยะลา
2. คนล้างจาน 1 คน ค่าจ้าง 180 บาทต่อวัน (เดือนละ 5,400 บาท)
3. ทำเครื่องดื่ม 1 คน ค่าจ้าง 200 บาทต่อวัน (เดือนละ 6,000 บาท)
4. คนรับรายการอาหารจากลูกค้า 2 คน ค่าจ้าง 250 บาทต่อวัน (เดือนละ 7,500 บาท)
5. อานบิล 1 คน ค่าจ้าง 200 บาทต่อวัน (เดือนละ 6,000 บาท)

ร้าน Anwar Tomyam คนงานมีอยู่ 10 กว่าคน มี Work Permit ทั้งหมด ผู้ประกอบการให้เหตุผลว่า “การดำเนินการให้ลูกจ้างอยู่แบบถูกกฎหมายสบายใจกว่า ถ้าไม่ทำให้ถูกต้อง ลูกจ้างต้องออกไปตรวจลงตรา Pass Port ทุกเดือน ทำให้มีผลกระทบต่องานในร้านอาหาร มีการทำสัญญาจ้างกันปีต่อปี แรงงานในร้านก็แนะนำมาจากญาติแถวจังหวัดพัทลุง อำเภอนะจะ จังหวัดสงขลา ลูกจ้างจะอยู่ได้ทนหรือไม่ขึ้นอยู่กับคน ถ้ามาแบบจะหาว่าร้านอาหารไหนให้ค่าจ้างดีจะเปลี่ยนร้านไปเรื่อย อยู่ได้ไม่นาน แต่ถ้ามาจากบ้านแต่แรกแล้วตั้งใจจะมาทำงานร้านอาหารจริงๆ จะอยู่ทน ค่า Levy และค่าธรรมเนียมอื่นๆ ประมาณ 20,000 บาทต่อคนต่อปี เติมนเองทั้งหมด Work Permit จะได้ก็ต่อเมื่อมีโควตา ต้องวิ่งเต้นเพื่อให้ได้โควตาก่อน ต้องขออนุญาตจากมหาดไทย จากนั้นเป็นหน้าที่ของ Immigration หลังๆ ไม่มีตำรวจเข้ามา ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ตากใบ ทางมาเลเซียจะเห็นใจแรงงานไทยที่นี้มาก แรงงานที่รับเข้ามาใหม่ ๆ จะให้มาทำงานหน้าเขียง (เตรียมวัตถุดิบ ส่งเครื่องปรุง) ส่วนร้านค้าจะจัดตั้งได้ต้องมี license สำหรับร้านนี้ที่เปิดได้เพราะใช้คนมาเลเซียมาสวมชื่อเป็นเจ้าของร้านให้”

ร้าน Ali Tomyam เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่มีการจ้างแรงงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ประกอบการให้เหตุผลว่า “เพราะสร้างความมั่นคงให้เด็ก (ลูกจ้าง) แก่แก่ (ผู้ประกอบการ) เองก็ไม่ต้องกลัวโดนจับ ทำให้มีลูกจ้างที่อยู่กับร้านได้นาน บางคนอยู่มาถึง 10 ปีแล้ว แรงงานแต่ละรายจะต้องจ่ายค่า Levy 1,200 ริงกิต (ประมาณ 12,000 บาท) ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบสุขภาพถ้าเป็นเพศหญิง 190 ริงกิต (ประมาณ 1,900 บาท) ถ้าเป็นเพศชาย 180 ริงกิต (ประมาณ 1,800 บาท) โดยโรงพยาบาลที่จะออกใบรับรองให้กับแรงงานได้ ต้องมีเครื่องหมาย Fomerma สำหรับสวัสดิการอื่นๆ ที่ร้านจัดให้ คือ ค่ารถไป-กลับเวลาที่ลูกจ้างกลับไปเยี่ยมบ้านปีละครั้ง 7,000 – 12,000 บาท มีที่พักให้หลังร้าน ซึ่งจะแบ่งห้องพักออกเป็น 15 ห้อง หลายคู่มารักกันที่ร้าน แต่งงานไป 3 คู่แล้ว ศาสนาอิสลามจะถือการมีคู่เป็นเรื่องสำคัญมาก ฉะนั้น ต้องทำให้ถูกต้อง กลับไปแต่งงานให้เรียบร้อยก่อนจะมาอยู่ในห้องเดียวกัน นอกจากนี้ยังนำเด็กติดยาเสพติดให้มาทำงานแล้วช่วยให้สามารถเลิกยาเสพติดได้ มีเงินไปสร้างบ้านคนละหลัง บางคนเบิกเงินล่วงหน้าไป 50,000 บาท ไปสร้างบ้าน บางคนซื้อรถ ขณะเดียวกัน ร้านอาหารแห่งนี้ก็เปรียบเป็นโรงเรียนตัดสันดานไปด้วย ลูกจ้างทุกคนก่อนมาทำงานต้องมาอบรมก่อน จากนั้นสักระยะ ไม่มีมารยาท สอนให้รู้ว่ เสรีพออย่างไร คุยกับลูกค้าอย่างไร ต้องมาสอนเองทุกอย่าง มาหัดหั่นผักอย่างไรให้ดูสวย ถ้าเด็กทะเลาะกันก็ต้องเรียกมาคุยกัน อบรมกัน มีปัญหาจะไม่ดู เรียกมาคุย การทำงานเป็นระบบครบครันมากกว่า”

ตัวอย่างที่น่าเสนอไว้ข้างต้น สังเกตได้ว่า ร้านอาหารใดที่ได้รับโอกาสจ้างแรงงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และแรงงานเองมีความผูกพันกับร้าน ทำงานอยู่ได้นาน นอกจากจะช่วยให้กิจการของร้านอาหารไม่มีปัญหากับทางหน่วยงานรัฐของมาเลเซียแล้ว ผู้ประกอบการและลูกจ้างเองก็สามารถสร้างเนื้อสร้างตัวจากอาชีพร้านอาหารไทยได้อย่างมั่นคง

สิทธิประโยชน์และสวัสดิการของแรงงานต่างชาติตามกฎหมาย

1. พระราชบัญญัติการจ้างงานแห่งชาติ ค.ศ.1955 ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า แรงงานท้องถิ่นและแรงงานต่างชาติ ไม่ควรได้รับการกีดกันในการทำงาน นอกจากนี้ แรงงานต่างชาติสามารถร้องเรียนต่อกรมอุตสาหกรรมสัมพันธ์ กรณีที่แรงงานต่างชาติรู้สึกถูกเอารัดเอาเปรียบ โดยปราศจากเหตุผลที่สมควร หรือถูกนายจ้างเอาเปรียบ

2. แรงงานต่างชาติมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองเท่าเทียมกับแรงงานท้องถิ่น (แรงงานต่างชาติได้รับความคุ้มครองสิทธิประโยชน์คนงาน ค.ศ.1952)

3. นายจ้างต้องทำประกันชีวิตให้กับแรงงานต่างชาติ โดยนายจ้างต้องจ่ายค่าประกัน 86 ริงกิตต่อคนต่อปี

4. สิทธิประโยชน์ที่ลูกจ้างจะได้รับ คือ กรณีประสบอุบัติเหตุ และเสียชีวิตจากการทำงาน หรือทุพพลภาพถาวร คนงานจะได้รับเงินค่าชดเชยประมาณ 18,000 – 23,000 บาทริงกิต คนงานที่ทุพพลภาพชั่วคราว จะได้รับเงินค่าชดเชยครึ่งหนึ่งของค่าจ้างทุกเดือน

5. แรงงานต่างชาติที่ประสบอุบัติเหตุ นอกเวลาทำงานจนถึงแก่ชีวิต หรือทุพพลภาพถาวร จะได้รับเงินค่าชดเชยด้วยเช่นกัน จำนวนประมาณ 20,000 ริงกิต

6. กองทุนสะสมสำรองเลี้ยงชีพลูกจ้าง (Employee Provident Fund – EPF) การส่งเงินกลับภูมิสำเนาของแรงงานต่างชาติจากมาเลเซียเพิ่มขึ้นจาก 4.1 พันล้านริงกิตในปี 2537 เป็น 6 พันล้านริงกิตในปี 2540 รัฐบาลมาเลเซียพยายามรักษาให้เงินดังกล่าวอยู่ในประเทศ จึงกำหนดให้แรงงานต่างชาติ ฝากเงินค่าแรงบางส่วนไว้กับกองทุนสะสมสำรองเลี้ยงชีพลูกจ้าง (Employees Provident Fund – EPF) ซึ่งเป็นเงื่อนไขเดียวกับแรงงานท้องถิ่นมาเลเซีย และจะชำระคืนให้ เมื่อย้ายกลับประเทศภูมิสำเนาเป็นการถาวร แต่แรงงานต่างชาติประเภทผู้ช่วยแม่บ้าน (maids) ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องจ่ายเงินสมทบกองทุน EPF ยกเว้นในกรณีที่สมัครใจเอง

ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2544 รัฐบาลมาเลเซียยกเลิกข้อบังคับการส่งเงินเข้ากองทุนสะสมสำรองเลี้ยงชีพลูกจ้างร้อยละ 11 เพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจ แต่หากลูกจ้างประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนสะสมฯ ก็สามารถทำได้

ระยะเวลาการจ้างงาน

โดยทั่วไปมีกำหนด 2 ปี นับจากวันที่เดินทางมาถึงมาเลเซีย เมื่อสัญญาจ้างสิ้นสุดลงทั้ง 2 ฝ่าย อาจตกลงต่อสัญญาไปได้อีก

การทดลองงาน

โดยทั่วไป นายจ้างจะกำหนดทดลองงานเป็นเวลา 30 – 90 วัน

วันเวลาทำงาน

วันทำงานปกติ 6 วันทำงาน/สัปดาห์ วันละ 8 ชั่วโมง รวมสัปดาห์ละ 48 ชั่วโมง

วันหยุดประจำสัปดาห์

สัปดาห์ละ 1 วัน

วันหยุดประเพณี

ปีละ 10 วัน โดยได้รับค่าจ้าง

วันหยุดพักผ่อนประจำปี

- (1) ทำงานไม่ถึง 2 ปี ได้หยุดพักผ่อน 8 วัน โดยได้รับค่าจ้าง
- (2) ทำงาน 2 ปี ไม่ถึง 5 ปี ได้หยุดพักผ่อน 12 วัน โดยได้รับค่าจ้าง
- (3) ทำงาน 5 ปีขึ้นไป ได้หยุดพักผ่อน 16 วัน โดยได้รับค่าจ้าง

การทำงานล่วงเวลา

- ทำงานล่วงเวลาในวันทำงานปกติ จะได้รับค่าล่วงเวลาในอัตรา 1.5 เท่าของค่าจ้างปกติ
- ทำงานล่วงเวลาในวันหยุดประเพณี ได้ค่าล่วงเวลาในอัตรา 2 เท่าของค่าจ้างปกติ

การทำงานในวันหยุด

การทำงานในวันหยุดประจำสัปดาห์ จะได้รับค่าทำงานในวันหยุดในอัตรา 2 เท่าของค่าจ้างปกติ แต่ถ้าทำงานในวันหยุดประเพณี ซึ่งได้รับค่าจ้างปกติอยู่แล้ว จะได้รับค่าทำงานในวันหยุดประเพณีในอัตรา 2 เท่าของค่าจ้างปกติ

การลาป่วย

- (1) ทำงานไม่ถึง 2 ปี มีสิทธิลาป่วยได้ 14 วัน โดยได้รับค่าจ้าง
- (2) ทำงาน 2 ปี ไม่ถึง 5 ปี มีสิทธิลาป่วยได้ 18 วัน โดยได้รับค่าจ้าง
- (3) ทำงาน 5 ปีขึ้นไป มีสิทธิลาป่วยได้ 22 วัน โดยได้รับค่าจ้าง และหากจำเป็นต้องรักษาตัวในโรงพยาบาล ลาป่วยได้ไม่เกิน 60 วัน ในการลาป่วยทุกครั้ง คนหางานต้องแจ้งให้นายจ้างทราบถึงการลาป่วยภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เริ่มลา มิฉะนั้น จะถือเป็นการขาดงาน และต้องได้รับการรักษาจากแพทย์หรือสถานพยาบาลที่นายจ้างแนะนำมิฉะนั้นจะไม่ได้รับค่ารักษาพยาบาลหรือได้รับค่าจ้างในวันลาป่วย

ค่าจ้าง

นายจ้างอาจกำหนดเป็นรายเดือน รายวัน หรือตามผลงานก็ได้ (ประเทศมาเลเซียไม่มีกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำใช้บังคับ) กำหนดการจ่ายค่าจ้างอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง นายจ้างอาจจ่ายค่าจ้างช้ากว่ากำหนดได้ แต่ต้องไม่เกิน 7 วัน นับแต่กำหนดการจ่ายค่าจ้าง

สวัสดิการ

- (1) สำหรับคนงานต่างชาติ ส่วนใหญ่นายจ้างจะจัดที่พักอาศัย อาหารคนงานหาเอง
- (2) กรณีเจ็บป่วย บาดเจ็บ หรือประสบอันตรายจากการทำงาน นายจ้างจัดการรักษาพยาบาลฟรี ยกเว้นการตกแต่งฟัน ประกอบแว่นตา
- (3) กรณีสิ้นสุดสัญญา นายจ้างจัดหาพาหนะเดินทางให้ ลูกจ้างเดินทางกลับประเทศ โดยนายจ้างรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ยกเว้นกรณีที่คนหางานถูกเลิกจ้าง เพราะมีความผิดและลาออกด้วยเหตุผลส่วนตัว

ภาษีคนงานต่างชาติ

- ภาษีการเกษตรและคนรับใช้ในบ้านปีละ 360 ริงกิต และค่าทำใบอนุญาตและค่าดำเนินการอีก 160 ริงกิต
- ภาษีอุตสาหกรรมอื่นปีละ 1,200 ริงกิต และค่าทำใบอนุญาตและค่าดำเนินการอีก 110 ริงกิต

กองทุนเลี้ยงชีพลูกจ้าง (EPF)

กรณีจ้างแรงงานต่างชาติ กฎหมายมาเลเซียกำหนดให้นายจ้างจ่ายเงินสมทบกองทุนเลี้ยงชีพลูกจ้างเดือนละ 5 ริงกิตต่อคนงานต่างชาติ 1 คน และให้ลูกจ้างจ่ายสมทบ 11% ของค่าจ้าง ดังนั้น นายจ้างจะหักเงินจากค่าจ้างลูกจ้างเดือนละ 11% ทุกเดือน เพื่อสมทบกองทุนเลี้ยงชีพ แต่เงินนี้ ลูกจ้างขอคืนได้ก่อนเดินทางกลับประเทศไทย หลังจากทำงานครบสัญญาจ้างแล้ว โดยต้องกรอกแบบฟอร์มให้นายจ้างนำไปยื่นให้สำหรับการคืนเงิน สำนักงานกองทุนเลี้ยงชีพจะส่งเป็นเช็คหรือโอนเงินไปให้ตามบัญชี หรือที่อยู่ลูกจ้างแจ้งในแบบฟอร์ม

เงินทดแทน

- (1) นายจ้างทำประกันชีวิตให้คนหางานทุกคน
- (2) หากเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ค่ารักษาพยาบาล นายจ้างรับผิดชอบทั้งหมด
- (3) หากประสบอันตรายจนเสียชีวิตเนื่องจากการทำงาน นายจ้างจ่ายเงินทดแทนแก่ทายาทในอัตราไม่เกิน 20,000 ริงกิต
- (4) หากประสบอันตราย และทุพพลภาพจนไม่สามารถทำงานได้ นายจ้างจ่ายเงินทดแทนไม่เกิน 23,000 ริงกิต

การบอกเลิกสัญญา

ลูกจ้างและนายจ้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะเลิกสัญญาต่อกันต้องแจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบเป็นหนังสือล่วงหน้า ดังนี้

- (1) ลูกจ้างทำงานไม่ครบ 2 ปี แจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย 4 สัปดาห์
- (2) ลูกจ้างทำงาน 2 ปี ไม่ถึง 5 ปี แจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย 6 สัปดาห์
- (3) ลูกจ้างทำงาน 5 ปีขึ้นไป แจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย 8 สัปดาห์

การเลิกจ้างโดยไม่ต้องบอกล่วงหน้า

ความผิดต่อไปนี้ถือเป็นความผิดร้ายแรง นายจ้างเลิกจ้างได้

- (1) ลูกจ้างกระทำความผิด และไม่อยู่ในกฎระเบียบตามเงื่อนไขในสัญญา
- (2) ลูกจ้างทำผิดกฎหมายของมาเลเซีย
- (3) ลูกจ้างจงใจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายจ้างหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย
- (4) ลูกจ้างเสพของมึนเมาหรือมีอาการมึนเมาในขณะที่ทำงาน
- (5) ลูกจ้างขาดงานโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร
- (6) ลูกจ้างเป็นโรคที่จำเป็นต้องรักษาเวลานาน
- (7) ลูกจ้างไม่ผ่านการตรวจโรคในการขอใบอนุญาตทำงาน หรือตั้งครุภ
- (8) ลูกจ้างเล่นการพนัน

ข้อแนะนำเกี่ยวกับการไปทำงานในประเทศมาเลเซีย

1. ควรระมัดระวังเป็นพิเศษเกี่ยวกับการมีอาวุธปืน วัตถุระเบิด ยาเสพติดทุกชนิดเข้าไปในประเทศมาเลเซีย เพราะมีโทษประหารชีวิต มีหลายคนที่ถูกประหารชีวิตเพราะกรณีดังกล่าวแล้ว จึงควรละเว้นโดยเด็ดขาด
2. การเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ต้องได้ใบอนุญาต (Work Permit) ก่อน จึงจะเดินทางไปทำงานได้
3. ควรศึกษาสภาพการจ้างให้ดีก่อนตกลงใจ เช่น อัตราค่าจ้างเป็นรายเดือน หรือรายวัน หรือตามผลงาน นายจ้างหักเงินอะไรอีกหรือไม่ การทำงานล่วงเวลาไม่มีตลอดไป การตัดสินใจจะไปทำงานหรือไม่ ให้พิจารณาจากหนังสือสัญญาจ้างงาน มิใช่จากถ้อยคำจากนายหน้าหรือบริษัทจัดหางาน
4. ชาวมาเลเซียส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ดังนั้น ควรประพฤติตนอย่างเหมาะสม เช่น ในพิธีที่ชาวมาเลย์ถือศีลอด การเย็บผมมัดมัดยัด เป็นต้น ไม่แสดงอาการดูถูก ดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือล้อเลียนศาสนาโดยเด็ดขาด
5. ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เช่น ไม่เล่นการพนัน ไม่ดื่มสุรา
6. ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบและคำสั่งของนายจ้าง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายโดยเคร่งครัด ห้ามฝ่าฝืนกฎระเบียบเกี่ยวกับการทำงานและกฎระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัย
7. เมื่อเดินทางไปทำงานกับนายจ้างรายใดตามที่ตกลงในสัญญาแล้ว ไม่สามารถเปลี่ยนนายจ้างได้ หากหลบหนีไปทำงานกับนายจ้างรายอื่น จะถูกยกเลิกใบอนุญาตทำงานทันที กลายเป็นคนหางานทำงานผิดกฎหมาย จะถูกจับกุมคุมขังและถูกลงโทษตามกฎหมาย ฉะนั้น ก่อนตกลงใจไปทำงานในมาเลเซียต้องตรึกตรองให้ดี
8. ควรมีความอดทน ต้องเตือนตนเองเสมอว่า มาทำงานก็เพื่อเก็บเงินและหาประสบการณ์ มีหลายคนที่ไม่สามารถทนทำงานได้ ก็หาทางหลบหนีจากนายจ้างเดิมหรือกลับประเทศ ซึ่งนอกจากจะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ไม่ได้รับการคุ้มครองแล้ว ยังก่อให้เกิดความเสียหายแก่นายจ้าง และอาจถูกเอาผิดเอาเปรียบจากนายจ้างใหม่ เพราะถือว่าเป็นคนงานทำผิดกฎหมาย
9. ต้องรักษาวินัย และมีความสามัคคีระหว่างเพื่อนคนไทย และเพื่อนร่วมงานชาติอื่น
10. ควรดูแลสุขภาพตนเอง อย่าหักโหมทำงานหนักเพื่อเก็บเงินอย่างเดียว ต้องพักผ่อนให้เพียงพอ รับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ และไม่ดื่มสุรา
11. กรณีเกิดปัญหาในขณะที่ทำงาน เช่น นายจ้างไม่ปฏิบัติตามสัญญา ไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน ขอให้ดำเนินการตามขั้นตอน คือ ให้แจ้งหัวหน้างานเป็นอันดับแรก เพื่อให้หัวหน้างานเจรจากับนายจ้าง หากไม่ได้ผล ให้ตั้งตัวแทนเจรจากับนายจ้าง และติดต่อปรึกษากับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานแรงงานไทยที่ประจำกรุงกัวลาลัมเปอร์ก่อนเสมอ

จำนวนร้านอาหารและจำนวนแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

หากจะนับจำนวนร้านอาหารและจำนวนแรงงานให้ได้ตัวเลขที่ถูกต้องแม่นยำนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากแรงงานที่เดินทางไปทำงานในระบบที่ถูกต้องตามกฎหมายของมาเลเซียมีน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบการเข้าไปทำงานโดยอาศัยหนังสือเดินทางนักท่องเที่ยวแล้วลักลอบทำงานตามที่กล่าวไว้แล้ว แม้กระทั่งวิธีการหาตัวเลขของจำนวนเงินที่ส่งกลับประเทศไทย เพื่อคำนวณรายได้ต่อคนแล้วหาค่าเฉลี่ยออกมาเป็นจำนวนแรงงานก็ทำได้ยาก เนื่องจากรูปแบบการส่งเงินกลับไม่ได้ผ่านระบบธนาคารเท่าใดนัก แรงงานร้านอาหารไทยที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้นิยมถือเงินสดข้ามเขตแดนมาเอง อาศัยกลับมาเยี่ยมบ้านก็นำเงินติดตัวมาด้วย บางรายที่ไม่ได้กลับบ้านก็ฝากเงินผ่านญาติสนิทหรือเพื่อนที่ไว้ใจได้เพื่อส่งต่อให้ครอบครัว จากข้อมูลของสำนักงานแรงงานในประเทศมาเลเซียระบุว่า รายได้ส่งกลับของแรงงานไทยในมาเลเซียทุกประเภทก็มีการผ่านธนาคารกรุงเทพ เดือนละประมาณ 154,700,000 บาท

ไพบุลย์สิริ สารพุทธิ สรุปผลในงานศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไปทำงานประเทศมาเลเซีย ของแรงงานไทย” ระบุว่า “คนงานร้อยละ 74.5 ส่งเงินกลับบ้าน อีกร้อยละ 25.5 ไม่ได้ส่ง การที่มีผู้ส่งเงินกลับบ้าน น้อยกว่าคนงานในประเทศอื่น เป็นเพราะมาเลเซียมีชายแดนอยู่ติดประเทศไทย คนงานสามารถเดินทางเข้าออก ได้เสมอ ผู้ที่เข้าบัตรผ่านแดน ซึ่งมีอายุ 14 วัน ก็ต้องเดินทางกลับมาประเทศแล้ว จึงออกไปใหม่อีกครั้ง คนเหล่านี้ จึงสามารถนำเงินรายได้กลับมาด้วยตนเอง ไม่ต้องส่งกลับด้วยระบบใดๆ ความถี่ในการส่งเงินกลับก็ไม่เป็นประเด็น บางคนส่งทุกเดือน บางคนส่งเพียงปีละ 2 ครั้ง ในกลุ่มผู้ที่ส่งกลับพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วส่งเงินกลับเดือนละ 100 – 300 รingkิต (ร้อยละ 35) ที่เหลือส่งไม่เกิน 500 รingkิต (ร้อยละ 15) และอีกร้อยละ 15 ส่งเงินกลับสูง 600 – 2,000 บาท รingkิต (ร้อยละ 16.4) ส่วนใหญ่จะส่งเงินนี้ไปให้บิดามารดา (ร้อยละ 47.3) ให้บุตร (ร้อยละ 16.4) และให้คู่สมรสเพียงร้อยละ 9 ที่เป็นเช่นนี้ คู่สมรสส่วนหนึ่งอยู่ในมาเลเซียด้วยกันแล้ว และอีกส่วนหนึ่งเป็นคนโสด ยังไม่มีคู่สมรส ดังนั้นจะพบว่ากลุ่มที่ส่งเงินกลับบ้านมากที่สุดคือคนงานวัย 21 – 30 ปี ผลการวิเคราะห์ยังได้พบว่าผู้ที่ส่งเงินกลับมากที่สุดคือผู้มีรายได้เดือนละ 400 – 600 รingkิต และทำงานในร้านอาหารเป็นส่วนใหญ่”

ดังนั้น จำนวนร้านอาหารและจำนวนแรงงานจึงต้องประมาณการจากแหล่งข้อมูลต่างๆ คือ

แรงงานต่างชาติที่ขึ้นทะเบียนในประเทศมาเลเซีย ถึงวันที่ 1 มิถุนายน 2544 มีทั้งหมด 810,695 คน จำแนกประเภทได้ดังนี้

ตารางที่ 11 จำนวนแรงงานจำแนกตามประเภทงาน

งาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แม่บ้าน	166,707	20.6
อุตสาหกรรม	311,785	38.5
เกษตร	204,814	25.2
การก่อสร้าง	68,355	8.4
บริการ	58,608	7.2
อื่นๆ	426	0.1
รวม	810,695	100.0

ที่มา : กระทรวงทรัพยากรมนุษย์มาเลเซีย ณ วันที่ 5 กันยายน 2544

ตารางที่ 12 จำนวนแรงงานจำแนกตามประเทศ

ประเทศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อินโดนีเซีย	598,900	73.9
บังคลาเทศ	147,635	18.2
ฟิลิปปินส์	15,323	1.9
ไทย	6,538	0.8
ปากีสถาน	2,914	0.3
อื่นๆ	39,383	4.9
รวม	810,695	100.0

ที่มา : กระทรวงทรัพยากรมนุษย์มาเลเซีย

แรงงานต่างชาติที่**ผิดกฎหมาย**ในมาเลเซีย มีประมาณ 800,000 คน โดยในจำนวนแรงงานที่ผิดกฎหมายเหล่านี้ เป็นคนงานอินโดนีเซียถึง 535,000 คน ฟิลิปปินส์ 190,000 คน **ไทย 20,000 คน** ที่เหลือเป็นบังกลาเทศ พม่า และอื่นๆ คนงานต่างชาติที่ผิดกฎหมายเหล่านี้รวมถึงผู้ที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย อยู่เกินกำหนดที่ได้รับอนุญาต และไม่ต่ออายุใบอนุญาตทำงาน

ในขณะที่ข้อมูลของสำนักงานแรงงานแรงงานในประเทศมาเลเซีย จัดแบ่งแรงงานไทยตามประเภทที่เดินทางไปทำงานอย่างถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมายไว้ดังนี้

1.1 แรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซียโดยถูกต้องตามพระราชบัญญัติจัดหางานฯ ผ่านกรมการจัดหางานในปี พ.ศ.2544 มีจำนวนประมาณ 20,000 คน ซึ่งเป็นคนงานที่บริษัทจัดหางานจัดส่งไปทำงานกับนายจ้าง โดยผ่านสำนักงานแรงงานฯ จำนวน 277 บริษัท จำนวน 3,138 คน ที่เหลือ เป็นแรงงานที่แจ้งการเดินทางเข้าไปทำงานด้วยตนเอง

1.2 แรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานอย่างผิดกฎหมายมีประมาณ 20,000 คน (อ้างอิงตัวเลขจากการสำรวจของกระทรวงทรัพยากรมนุษย์มาเลเซีย) ลักลอบทำงานในมาเลเซียโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ตาม **ร้านอาหาร** โรงงานขนาดเล็ก สวนผัก ผลไม้ งานก่อสร้าง และขับรถบรรทุก

สำหรับสมาคมร้านต้มยำ (PERTOM) ได้ในตัวเลขร้านอาหารที่จดทะเบียนร้านถูกต้องและอยู่ในเครือข่ายความดูแลของสมาคมมีจำนวนประมาณ 5,000 กว่าร้านอาหารทั่วทั้งประเทศมาเลเซีย สำหรับตัวเลขจำนวนแรงงานร้านอาหารไทย ให้คำนวณว่าโดยเฉลี่ยแล้วในร้านหนึ่งๆ จะมีแรงงานอยู่ประมาณ 20 คน โดยสรุปแล้ว มีแรงงานที่ทำงานในร้านอาหารไทย (ร้านต้มยำ) ที่จดทะเบียนร้านถูกต้องอยู่ประมาณ 100,000 คน ยังไม่นับรวมร้านอาหารและแรงงานที่เข้ามาทำงานในมาเลเซียอย่างผิดกฎหมายที่มีอีกนับไม่ถ้วน

ร้านอาหารไทยกับการกระตุ้นวงจรทางเศรษฐกิจในมาเลเซีย

อาชีพร้านอาหารไทยในมาเลเซียไม่เพียงสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมหาศาลเท่านั้น แต่ยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในภาคต่างๆ ของมาเลเซียอย่างมากอีกด้วย ดังแผนภูมิที่แสดงดังนี้

แผนภูมิที่ 7 วงจรทางเศรษฐกิจที่มาเลเซียได้รับประโยชน์จากอาชีพร้านอาหารไทย (ร้านต้มยำ)

ผลผลิตทางการเกษตร

วัตถุดิบที่ใช้ในร้านอาหารไทย (ร้านต้มยำ) ประเภทพืชผักผลไม้ นั้น มาเลเซียมีพื้นที่ปลูกที่คาเมรอน เนอวัวร์ เนื้อไก่ที่เลี้ยงในฟาร์ม (บริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์เข้าไปดำเนินธุรกิจ) สร้างงานให้กับชาวมาเลเซียพื้นเมืองและชาวมาเลเซียเชื้อสายอินเดียที่ยึดอาชีพปลูกผักและเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ ข้าวสารที่ใช้ ยังสร้างรายได้ให้กับบริษัท BERNAS ที่ผูกขาดการค้าข้าวสารในมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม ผลผลิตทางการเกษตรจากไทยก็ได้รับประโยชน์ได้ด้วยเช่นกัน เครื่องเทศที่จำเป็นจำพวกพริก หอมแดง ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด ฯลฯ เครื่องปรุงรสอย่าง น้ำพริกเผาแม่ประนอม ซอสพริกภูเขาทอง น้ำปลาตราปลาหมึก ก็เสริมรายได้จากการส่งออกให้กับไทยจากวงจรอาชีพร้านต้มยำ ยังไม่นับข้าวสารคุณภาพจากไทยที่ล้นล้นเข้าไปบรรจุกองจำหน่ายในมาเลเซียเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อ

ผลผลิตทางการประมง

วัตถุดิบประเภทอาหารทะเลอย่างเช่น กุ้ง ปลากระพง ปลาทู ปลาจะละเม็ด ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่จำเป็นต้องใช้ในร้านอาหารไทย (ร้านต้มยำ) เป็นประโยชน์ร่วมกันของทั้งมาเลเซีย ไทย และอินโดนีเซีย ผู้ประกอบการร้านต้มยำให้ข้อมูลว่าปลากระพงจะมาจากไทยส่วนหนึ่ง มาเลเซียส่วนหนึ่ง แต่ส่วนใหญ่แล้วสัตว์น้ำที่จับได้จะเป็นทรัพยากรของอินโดนีเซีย แชน้ำแข็งมาขึ้นที่ท่าเทียบเรือของมาเลเซีย และโอกาสของมาเลเซียที่จะเป็นศูนย์กลางท่าเทียบ

เรือประมงแห่งใหม่เริ่มเป็นจริงขึ้น เมื่อรัฐบาลก่อสร้างท่าเทียบเรือที่รัฐกลันตัน บังคับให้เรือประมงที่เข้ามาจับสัตว์น้ำที่ประเทศใดก็ตาม หากแล่นผ่านประเทศมาเลเซีย ต้องนำสัตว์น้ำที่จับได้มาขึ้นที่ท่าเทียบเรือประมงโตะตันหยงของรัฐบาลกลันตันเท่านั้น

ผู้รับจ้างขนส่งและอาชีพค้าขายตามตลาด

ธุรกิจต่อเนื่องจากการเกษตรและประมงคือ ผู้รับจ้างขนส่งวัตถุดิบเพื่อมาส่งยังตลาดสด ศูนย์การค้า เจ้าของร้าน Epah Tomyam กรุงกัวลาลัมเปอร์ และร้าน NONA TOMYAM ในรัฐยะโฮร์ ให้ข้อมูลว่า ตลาดที่จำหน่ายผัก ปลา อาหารทะเล คนขายส่วนใหญ่เป็นคนอินเดีย สอบถามแหล่งที่มาพบว่า ผักส่วนใหญ่จะปลูกที่ มาเลเซีย ส่วนการจ่ายตลาดที่ศูนย์การค้า นิยมไปซื้อผลไม้ เพื่อนำไปทำเครื่องดื่มนานาชนิด เช่น น้ำแตงโม น้ำส้ม น้ำแอปเปิ้ล น้ำมะเฟือง ฯลฯ ซื้อมะลิจี่กระป๋อง ถั่วแดงกระป๋อง ข้าวโพดกระป๋อง เพื่อทำเครื่องดื่มและน้ำแข็งใสรวมมิตร เมื่อสอบถามถึงแหล่งที่มาของผัก กุ้ง ปลา พบว่าบางส่วนนำเข้ามาจากหาดใหญ่ มีรถที่ดัดแปลงเป็นห้องเย็นวันหนึ่งๆ มาส่งลิบกว่าคันรถ เด็กที่รับจ้างเข็นรถขนผัก ผลไม้ ของสดก็ได้ประโยชน์ พงษ์เศรษฐกิจมาเลเซีย เอื้อประโยชน์ให้คนจีนและคนอินเดียค้าขายตามตลาดสด สอดคล้องกับร้าน Anwar Tomyam ที่ระบุว่า “ที่ร้านจะซื้อของจากตลาดสด ช่วยเศรษฐกิจของมาเลเซียเป็นอย่างดี ไม่อย่างนั้น แม่ค้าพ่อค้าในตลาดก็ไม่รู้จะขายใคร”

ค่าเช่าที่ดิน เช่าที่พัก

เหตุผลหนึ่งที่รัฐบาลมาเลเซียไม่กังวลเกี่ยวกับปัญหาแรงงานไทยมากนัก เนื่องจากแรงงานไทยไม่มีความมุ่งหวังจะตั้งรกรากในมาเลเซียอย่างถาวร เพียงเข้ามาประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ส่งกลับบ้านในฝั่งไทยเท่านั้น ซึ่งต่างจากแรงงานอินโดนีเซีย แรงงานจากอินเดียและเอเซียใต้ที่ตั้งใจจะเข้ามาอยู่ในมาเลเซียอย่างถาวร แรงงานไทยจึงช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจด้านอสังหาริมทรัพย์ให้กับมาเลเซียในรูปของการค่าอาคาร เช่าที่พัก โดยในเดือนหนึ่งๆ มีมูลค่ามหาศาล ตัวอย่างร้าน NONA TOMYAM ที่จ่ายค่าเช่าร้านและค่าที่พักรวมแล้วประมาณ 1,400 ริงกิต (ประมาณ 14,000 บาท) ร้าน Aress Seafood รัฐยะโฮร์ เช่าที่ของคนมาเลเซียเพื่อตั้งร้านอาหาร เดือนละ 10,000 บาท และจะมีโครงการขยายบริเวณร้านเพิ่มอีก ร้าน Johan Tomyam & Seafood รัฐยะโฮร์ จ่ายค่าเช่าที่สำหรับเปิดร้านเดือนละ 30,000 บาท ร้านกอไผ่ เมืองเซเรมบัน รัฐเนกรีเซมบิลัน จ่ายค่าเช่าที่เพื่อตั้งร้านเดือนละ 10,000 บาท ส่วนร้าน Thai Spicy เมืองเซเรมบัน รัฐเนกรีเซมบิลัน ที่ตั้งอยู่ในห้างสรรพสินค้า Giant นายจ้างจะจ่ายค่าเช่าบ้าน 3,500 บาท ในละแวกที่มีคนอินเดียอยู่จำนวนมาก ลูกจ้างจะนอนรวมกับเจ้าของร้าน

ธุรกิจก่อสร้างและตกแต่งร้านอาหาร

ร้านอาหารไทย (ร้านต้มยำ) ส่วนใหญ่เปิดทำการในช่วงเย็นไปจนถึงตลอดทั้งคืน ดังนั้น แสงสี การตกแต่งของร้านจึงเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสร้างจุดเด่นให้ลูกค้าเข้ามาในร้าน ตัวอย่างร้าน Johan Tomyam & Seafood รัฐยะโฮร์ เป็นร้านขนาดใหญ่ ตกแต่งสวยงาม ลงทุนเฉพาะแกละลายฉลุไม้ประดับร้านถึง 80,000 บาท ร้านกอไผ่ เมืองเซเรมบัน รัฐเนกรีเซมบิลัน เป็นร้านขนาดกลาง ลงทุนตกแต่งเป็นศาลาเรือนไทยภายในร้าน ช่วยให้วงจรธุรกิจวัสดุก่อสร้าง ของประดับตกแต่งบ้าน หลอดไฟ ช่างทำป้าย ฯลฯ ได้ประโยชน์จากการมีร้านต้มยำ

ภาคบริการอาหารให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยวในมาเลเซีย

ประชาชนมาเลเซียพึงพาอาหารมือต่าง ๆ จากร้านอาหารของชนชาติอื่นมาโดยตลอด มือเข้านิยมทานโรตีสี น้ำแกงจืดจากร้านอินเดีย หรือไก่ข้าวราดแกงจืดจากร้านชาวอินโดนีเซีย มือกลางวันก็พึ่งพาอาหารฟาสฟูดส์ หรือร้านอาหารตามห้างสรรพสินค้า ส่วนมือเย็น หากเป็นสมัยก่อนจะจ่ายตลาดเพื่อมาทำทานเองที่บ้าน เพราะร้านอาหารช่วงเย็นจะเป็นบ้านของชาวจีนเสียเป็นส่วนใหญ่ หากร้านอาหารที่เป็นฮาลาลได้ยาก จนกระทั่งมีร้านอาหารไทยหรือร้านต้มยำจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นับถือศาสนาอิสลามเข้ามาเปิดมากขึ้น เป็นทางเลือกที่ช่วยให้ชาวมาเลเซียที่นับถือศาสนาอิสลามทานอาหารนอกบ้านในมือเย็นได้อย่างสนิทใจ การใช้ชีวิตของชาวมาเลเซียสะดวก

ขึ้น ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงทรัพยากรมนุษย์ (Ministry of Human Resources) มีมุมมองในเรื่องนี้ว่า “แรงงานร้านต้มยำให้ผลประโยชน์ทองอ้อม ช่วย Life Style ของคนมาเลเซียให้สะดวกขึ้น ได้ทานอาหารสุขภาพ อร่อยกว่าอาหารฟาสต์ฟู้ดและมีราคาถูกกว่า”

คำภาษี ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน

ในกรณีที่มีการจ้างแรงงานถูกต้อง จะทำให้มาเลเซียได้ประโยชน์จากภาษีรายปี (Levy) และ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) แต่เนื่องจากรัฐบาลมาเลเซียมีมาตรการควบคุมแรงงาน จึงกำหนด ค่าใช้จ่ายสูงในการดำเนินงานจ้างแรงงานอย่างถูกต้อง ทำให้ผู้ประกอบการและแรงงานหลีกเลี่ยงที่จะดำเนินการอย่าง ถูกต้อง หากมีการลดค่าใช้จ่ายภาษีรายปี ลดค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน จะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการและ แรงงานร้านอาหารไทยดำเนินการอย่างถูกต้องมากขึ้น รัฐบาลมาเลเซียก็จะมีรายได้เพิ่มขึ้น ควบคุมแรงงานต่างชาติ ได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนแก้ปัญหาการคอร์รัปชันของข้าราชการไปพร้อมๆ กันด้วย

นโยบายแรงงานต่างชาติของมาเลเซีย

คณะรัฐมนตรีของรัฐบาลมาเลเซียเป็นผู้รับผิดชอบในการร่างนโยบายเกี่ยวกับการจ้างงานของแรงงาน ต่างชาติในประเทศมาเลเซีย โดยมอบอำนาจให้กับกระทรวงต่างๆ ในการปฏิบัตินโยบาย และให้แต่ละกระทรวง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาการอนุมัติการจ้างแรงงานต่างชาติ ซึ่งคณะกรรมการฯ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จากกระทรวงและหน่วยงานต่อไปนี้ (อ้างในสำนักงานแรงงานในประเทศมาเลเซีย, 2544, น 12-14)

1. กระทรวงมหาดไทย
2. กระทรวงทรัพยากรมนุษย์
3. การทรวงการค้าต่างประเทศ
4. กระทรวงเกษตร
5. กระทรวงอุตสาหกรรมพื้นบ้าน
6. คณะกรรมการร่วมฝ่ายอุตสาหกรรมการค้าก่อสร้าง

คณะกรรมการฝ่ายเทคนิคของหน่วยงานทั้ง 6 แห่ง ที่ได้รับการแต่งตั้งจะเป็นผู้ร่วมพิจารณาการยื่นสมัคร ของนายจ้างที่ประสงค์จะจ้างแรงงานต่างชาติ นอกจากนั้น กระทรวงทรัพยากรมนุษย์จะสนับสนุนและแนะนำให้ บรรดานายจ้างที่ต้องการจะจ้างแรงงานต่างชาติอย่างถูกกฎหมายจะได้รับสิทธิและการคุ้มครองตามกฎหมาย แรงงาน ไม่มีการแบ่งแยกระหว่างแรงงานท้องถิ่นและแรงงานต่างชาติในกรณีของการจ้างงาน

ในประเทศมาเลเซียมีบริษัทจัดหาแรงงานต่างชาติ จำนวน 146 ราย โดย 90 กว่ารายมีการรวมตัวเป็น Malaysian Association of Foreign Workers Agencies มีชื่อเรียกย่อว่า PAPA บริษัทจัดหาแรงงานต่างชาติเหล่านี้ ได้รับอนุญาตให้นำเข้าแรงงานต่างชาติเฉพาะตำแหน่งผู้ช่วยงานบ้านเท่านั้น สำหรับตำแหน่งอื่น ทางมาเลเซีย ประสงค์ให้นายจ้างเป็นผู้ติดต่อโดยตรง ไม่ผ่านบริษัทจัดหาแรงงานท้องถิ่น แต่ในทางปฏิบัติ บริษัทจัดหาเหล่านี้ได้ ดำเนินการช่วยเหลือนายจ้างด้านเอกสารและการติดต่อต่างๆ ในการนำเข้าแรงงานต่างชาติให้กับนายจ้าง

1. นโยบายแรงงานต่างชาติมาเลเซีย นโยบายแรงงานต่างชาติมาเลเซียดำเนินการผ่านกฎหมายสำคัญ ได้แก่ The Immigration Act 1959 (Amended 1963), The Employment Act (Amended 1998) และ The Occupational Safety and Health Act 1994

The Immigration Act ระบุว่า ผู้ที่เข้าเมืองเพื่อทำงานจะต้องมี Employment Pass ซึ่งออกโดย Controller of Immigration และจะต้องมี Entry Permit ด้วย หน่วยงานที่ดูแลมี 2 หน่วย คือ กองตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งขึ้นอยู่กั บกระทรวงภายใน และกรมตำรวจ ส่วนสำนักกักกันสูงสุดจะรับผิดชอบเฉพาะในกรณีที่ผู้เข้าเมืองกระทำความผิดกฎหมาย อาญาเท่านั้น การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวในปัจจุบัน กระทำโดยคณะกรรมการในคณะรัฐมนตรี เรียกว่า Cabinet Committee on Foreign Workers มีรองนายกรัฐมนตรี (ซึ่งเป็นรัฐมนตรีกระทรวงภายในด้วย) เป็น ประธาน

อย่างไรก็ตาม นโยบายแรงงานต่างชาติมาเลเซียมีการปรับเปลี่ยนบ่อยครั้ง ตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ภายในประเทศ ตั้งแต่ช่วยภาวะเศรษฐกิจปลายปี 2540 จนกระทั่งปัจจุบัน รัฐบาลมาเลเซียพยายามเพิ่มความเข้มงวดในการนำเข้าแรงงานต่างชาติยิ่งขึ้น เนื่องจากต้องการสงวนงานไว้ให้คนงานมาเลเซีย ที่คาดว่าจะถูกเลิกจ้างมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความจำเป็นด้วยสาเหตุทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องผ่อนปรนนโยบายดังกล่าวพอควร

แรงงานไทยกำลังเป็นที่สนใจและมีโอกาสทดแทนแรงงานต่างชาติ เนื่องจากเหตุการณ์ที่แรงงานอินโดนีเซียได้ร่วมกันก่อจลาจล และจุดไฟเผาค่ายกักกันผู้เข้าเมืองผิดกฎหมายที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ทำให้รัฐบาลมาเลเซียมีมติลดจำนวนแรงงานจากประเทศอินโดนีเซีย และจะไม่อนุมัติให้จ้างแรงงานจากอินโดนีเซียอีกต่อไป โดยจะเพิ่มความเข้มงวดในนโยบายลดการพึ่งพาแรงงานต่างชาติมากขึ้น ทั้งจะพยายามให้นายจ้างเลือกแรงงานท้องถิ่นก่อน แต่ในทางปฏิบัติ ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากแรงงานท้องถิ่นเลือกงาน ไม่ชอบทำงานหนัก ในขณะเดียวกัน นายจ้างก็มีทัศนคติในด้านลบต่อลักษณะการทำงานของแรงงานท้องถิ่น ดังนั้น ความต้องการแรงงานต่างชาติในตลาดแรงงานมาเลเซียจึงยังมีอยู่

จากเหตุผลดังกล่าว แนวโน้มความต้องการของแรงงานไทยในมาเลเซียมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะภาคการก่อสร้างและอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งเป็นแรงงานกึ่งฝีมือ และแรงงานฝีมือ ได้แก่ งานสร้างถนนและอาคารสถานที่ราชการ โรงงานเซรามิค ตัดเย็บเสื้อผ้า และผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น เนื่องจากเป็นตลาดแรงงานที่มีค่าจ้างต่ำ ดังนั้น จึงเป็นตลาดแรงงานเสริมเท่านั้น

2. นโยบายแรงงานต่างชาติที่ผ่านมา มีดังนี้

2.1 ปี 2539 รับขึ้นทะเบียนแรงงานต่างชาติที่ผิดกฎหมาย เป็นแรงงานถูกกฎหมาย มีแรงงานต่างชาติไปขึ้นทะเบียนกว่า 400,000 คน ซึ่งทำให้แรงงานกลุ่มนี้เข้าสู่ระบบที่ทางการมาเลเซียสามารถควบคุมได้

2.2 ในเดือนสิงหาคม 2540 มาเลเซียได้ออกประกาศนโยบายห้ามจ้างแรงงานต่างชาติ ประเภทไร้ฝีมือ (Unskilled workers) ในทุกกิจการ รวมทั้งคนรับใช้ในบ้าน แต่ไม่รวมถึงแรงงานไทยตามฤดูกาลที่เข้าไปรับจ้างตัดอ้อย กรีดยางพารา และเก็บผลปาล์มน้ำมันในรัฐทางเหนือ และไม่รวมแรงงานต่างชาติที่รับจ้างทำงานตามเกาะที่เป็นกิจการด้านบ้านพักตากอากาศ (Resort island) เช่น เกาะลังกาอี

2.3 ในเดือนมกราคม 2541 มาเลเซียได้ประกาศนโยบายโยกย้ายแรงงานจากสาขาที่มีแรงงานเหลือ ไปสู่สาขาที่มีความต้องการแรงงาน โดยไม่ต่อใบอนุญาตทำงานให้แรงงานต่างชาติ ในสาขาก่อสร้างและสาขาบริการบางประเภท ที่ใบอนุญาตทำงานหมดอายุในเดือนสิงหาคม 2541 แต่อนุญาตให้ไปทำงานต่อได้ในสาขาเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมบางประเภทที่ยังมีความต้องการแรงงานจำนวนมาก หากไม่ยินยอม จะดำเนินการส่งกลับประเทศ อย่างไรก็ตาม นโยบายดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก เนื่องจากความไม่มั่นคงของแรงงานแต่ละประเภท

2.4 ในเดือนกรกฎาคม 2541 มาเลเซียได้ประกาศเปิดให้แรงงานภาคบริการบางประเภท เช่น ร้านอาหาร ร้านซักรีด สถานีบริการน้ำมัน ธุรกิจรับจ้างทำความสะอาด อุตสาหกรรม การประมง และเลี้ยงสัตว์สามารถต่อใบอนุญาตได้อีกครั้งหนึ่ง โดยให้เหตุผลว่าคนมาเลเซียไม่นิยมทำงานประเภทดังกล่าว นอกจากนี้ ยังอนุญาตให้แรงงานไร้ฝีมือ เฉพาะจากอินโดนีเซีย ไทย และฟิลิปปินส์ เข้าไปรับจ้างได้อีกด้วย

2.5 นับตั้งแต่เดือนมกราคม 2542 ทางการมาเลเซีย ได้ประกาศลดค่าภาษี (Levy) แรงงานต่างชาติ สำหรับคนงานก่อสร้าง อุตสาหกรรม และสาขาบริการ ลดลงจากปีละ 1,500 ริงกิต เหลือ 1,250 ริงกิต แต่ภาษีของคนงานรับใช้ในบ้าน และแรงงานภาคการเกษตร เพิ่มขึ้นจาก 300 ริงกิต เป็น 360 ริงกิต

2.6 เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2543 รัฐบาลมาเลเซียประกาศอนุญาตให้แรงงานต่างชาติทำงานในประเทศมาเลเซียในทุกภาคการผลิต ยกเว้นอาชีพ 134 อาชีพ ที่ไม่อนุญาตให้แรงงานต่างชาติทำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาชีพฝีมือและกึ่งฝีมือ เช่น นักดนตรี ช่างยนต์ ช่างเทคนิค พนักงานขับรถ ขายของหาบเร่ พนักงานเสิร์ฟ แม่บ้าน

และ Social escort เป็นต้น เนื่องจากรัฐบาลต้องการให้ช่างฝีมือและกึ่งฝีมือเป็นคนงานมาเลเซีย ทั้งยังเป็นลดการพึ่งพาแรงงานต่างชาติอีกด้วย ทั้งนี้ คณะกรรมการยังผ่อนผันให้ขยายเวลาจ้างแรงงานต่างด้าวเพิ่มได้อีก 1 ปี จากที่จ้างมา 7 ปีแล้ว เพราะมีความต้องการว่าจ้างแรงงานต่างด้าวมากในกิจการก่อสร้าง อุตสาหกรรมโรงงาน และงานเกษตร

สหพันธ์นายจ้างมาเลเซีย (Malaysian Employers' Federation) คาดว่าจะมีความต้องการใช้แรงงานต่างด้าว 20,000 คน ในงานอุตสาหกรรมโรงงาน ในปี 2000 นี้ สหพันธ์สนใจจะจ้างแรงงานต่างด้าวไม่ต่ำกว่า 70% (เท่ากับ 140,000 คน) จากอินโดนีเซีย เพราะมีภาษาและวัฒนธรรมเหมือนกัน แต่ฝ่ายสมัชชาสหภาพแรงงานมาเลเซีย (Malaysian Trades Union Congress – MTUC) พิจารณาวามติของคณะกรรมการที่ประกาศออกมาจะดำเนินการไต่สวน เพราะมีปัญหาในการควบคุมไม่ให้แรงงานต่างด้าวทำงานในอาชีพสงวน 138 อาชีพ การควบคุมนายจ้างที่ได้รับอนุญาตให้ว่าจ้างแรงงานต่างด้าวแล้วไม่ให้นำแรงงานไปใช้ในอาชีพที่ไม่ได้รับอนุญาต การแก้ปัญหาแรงงานเดือนจำนวนประมาณถึง 600,000 คน และความชัดเจนว่ารัฐบาลจะส่งแรงงานเดือนกลับหรือยอมให้นายจ้างว่าจ้างทำงานต่อไป

2.7 เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2544 รัฐบาลมาเลเซียประกาศมาตรการแรงงานต่างชาติ โดยปรับลดอายุใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) จากเดิม 6 ปี ลดเหลือ 3 ปี ในทุกสาขาที่มีการจ้างแรงงานต่างชาติ ยกเว้นงานผู้ช่วยแม่บ้าน (Maids) ซึ่งไม่จำกัดระยะเวลาการจ้าง

2.8 เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2545 นี้ มาเลเซียจะยุติการผ่อนผันให้ใช้แรงงานต่างชาติผิดกฎหมาย ทางกรมการมาเลเซียได้มีประกาศบังคับใช้ พ.ร.บ. คนเข้าเมืองฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2002 โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2545 เป็นต้นไป สำหรับแรงงานไทยที่เข้าเมืองและมีเอกสารถูกต้องตามกฎหมายนั้น จะไม่ได้รับผลกระทบจาก พ.ร.บ.ฉบับแก้ไขใหม่นี้มากนัก แต่กลับจะมีผลดีต่อแรงงานไทยที่เข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพราะระเบียบใหม่ มีเป้าหมายสำคัญที่จะควบคุมแรงงานจากอินโดนีเซีย ซึ่งมีจำนวนสูงถึง 2 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนประชากรมาเลเซียทั้งหมด ส่วนหนึ่งของแรงงานอินโดนีเซียเดินทางกลับประเทศโดยความสมัครใจเป็นจำนวน 270,000 คน ในช่วงก่อนการบังคับใช้ พ.ร.บ. ดังกล่าว ทำให้มีความต้องการแรงงานไทยเพิ่มขึ้นในมาเลเซีย และสามารถเรียกค่าแรงได้สูงขึ้น จาก 25 ริงกิต/วัน เพิ่มขึ้นเป็น 30 – 40 ริงกิต/วัน

2.9 ก่อนเดือนสิงหาคม 2546 มีแรงงานอินโดนีเซียผิดกฎหมาย ล้านกว่าคน เข้ามาทางมะลากาด้วยภาษาที่ไม่ต่างกันมาก มีความกลมกลืน การจ้างงานถูกกว่าแรงงานไทย โดยเฉพาะในภาคก่อสร้าง ค่าแรงแรงงานอินโดนีเซียจะต่ำ ฉะนั้น ทางกรมการมาเลเซียจึงแก้ปัญหาโดยการผลักดันแรงงานอินโดนีเซียออกไป แล้วรับกลับเข้ามาใหม่ลงทะเบียนกันใหม่ ทำให้กระทรวงแรงงานของมาเลเซียรู้ว่าแรงงานต่างชาติตอนนี้อยู่ที่ไหน ทำอะไรอยู่ นอกจากนี้มาเลเซียยังมีคนงานจากเวียดนามอีก 70,000 คน ที่สุดแล้ว เวียดนามก็เกิดปัญหาแบบเดียวกับไทย คือเสียค่าหัวมาก สภาพการจ้างแย่มาก ค่าแรงต่ำ

2.10 ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2547 เป็นต้นมา มาตรการของมาเลเซียที่มีต่อแรงงานต่างด้าวจะเข้มงวดมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากท่าทีของนาย G.Rajasekaran เลขาธิการสหภาพแรงงานมาเลเซียที่ให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์ The Malay Mail เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2547 ไว้ว่า “ปัญหาแรงงานอพยพเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจะเป็นปัญหาไปอีกนาน ตราบใดที่รัฐบาลยังอนุญาตให้มีการจ้างแรงงานต่างด้าวได้อยู่ สหภาพแรงงานมาเลเซีย ได้รับรายงานจากผู้อพยพเข้าเมืองผิดกฎหมายหลายต่อหลายคนว่าถูกหลอกให้จ่ายเงินกับนายหน้าค่าแรงงาน โดยไม่ได้รับเอกสารการเดินทางและเอกสารการทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย รัฐบาลควรบังคับใช้มาตรการด้านแรงงานต่างด้าวอย่างเข้มงวดภายใน 6 เดือนทันที เพื่อป้องกันปัญหาผู้อพยพเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจะกลับมาทำซ้ำได้อีก เรื่องนี้เป็นปัญหาที่ตึงเครียด การที่รัฐบาลออกมานิโโทษกรรม ก็เท่ากับสนับสนุนให้มีการแรงงานผิดกฎหมายอยู่ต่อไป”

3. นโยบายแรงงานต่างชาติในปัจจุบัน

ปัจจุบัน รัฐบาลมาเลเซียอนุญาตให้จ้างแรงงานต่างชาติใน 4 ภาคการผลิต ได้แก่ อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก งานบริการ งานเกษตร และการก่อสร้าง

3.1 รัฐบาลมาเลเซีย อนุญาตให้มีการนำเข้าแรงงานต่างชาติใหม่ ประเภทไร้ฝีมือ (Unskilled workers) จำนวน 11 ประเทศ คือ ไทย พม่า กัมพูชา เนปาล อินโดนีเซีย ลาว ฟิลิปปินส์ คาซัคสถาน เติร์กเมนิสถาน เวียดนาม และอุซเบกิสถาน เฉพาะในอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อการส่งออก เพื่อทำรายได้เข้าประเทศภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม ระยะเวลาจ้างแรงงานต่างชาติ 3 ปี

3.2 อนุญาตให้นำเข้าคนรับใช้ในบ้านได้จาก 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และปากีสถาน โดยคนงานต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี ระยะเวลาจ้างแรงงานต่างชาติ 3 ปี ยกเว้นตำแหน่งผู้ช่วยงานบ้านที่ไม่จำกัดระยะเวลาจ้าง

3.3 ไม่อนุญาตให้นายจ้างไปจ้างคนต่างชาติที่ถูกกักกันในค่ายกักกัน (Detention camp) อีก

3.4 อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตทำงาน (Work permit) ได้ถึง 6 ปี

3.5 แก้ไขกฎหมายตรวจคนเข้าเมือง โดยเพิ่มโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิด เช่น นายจ้างที่จ้างแรงงานต่างชาติผิดกฎหมาย จะมีโทษปรับระหว่าง 10,000 – 50,000 ริงกิต ต่อคนงานต่างชาติผิดกฎหมาย 1 คน หรือจำคุกระหว่าง 6 เดือนถึง 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น

3.6 ไม่รับจดทะเบียนแรงงานต่างชาติผิดกฎหมาย ให้เป็นแรงงานถูกกฎหมายอีก เนื่องจากเห็นว่า ขณะนี้มีแรงงานต่างชาติจำนวนมากเพียงพอแล้ว

3.7 อนุญาตให้แรงงานต่างชาติที่มีฝีมือ (Skilled workers) เข้าไปทำงานได้ แต่จะพิจารณาถึงความจำเป็นของสถานประกอบการแต่ละแห่ง

3.8 ให้ประเทศที่จะเป็นผู้ส่งแรงงานเข้ามาทำงานที่ประเทศมาเลเซียต้องตั้งศูนย์อบรม (Training Center - TC) สำหรับประเทศไทยนั้น มอบหมายให้เป็นหน้าที่ของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อประสานกรมการจัดหางาน ลงทะเบียน และจัดการอบรมแรงงาน พัฒนาครูฝึก สำหรับมาเลเซียกำหนดให้สถาบันฝึกทักษะฝีมือแห่งชาติ กระทรวงทรัพยากรมนุษย์เป็นหน่วยงานหลักกำกับโครงการ พร้อมทั้งแต่งตั้งหน่วยงานเอกชนของมาเลเซียขึ้นมาอีก 124 แห่ง เรียกว่า MTP (Malaysia Training Providers) ทำหน้าที่ดำเนินการทุกขั้นตอนให้แรงงานมีคุณภาพ แรงงานที่ผ่านการทดสอบจะได้ใบประกาศนียบัตร (Certification of Efficiency - CE)

นโยบายของไทยในการสนับสนุนแรงงานร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

ด้วยค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าค่าจ้างในประเทศไทย โอกาสของการจ้างงานที่มากกว่า สถานที่ทำงานที่ไม่ไกลจากภูมิลำเนา และสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่แตกต่างจากถิ่นกำเนิด เหล่านี้เป็นปัจจัยผลักดันให้แรงงานชาวไทยมุสลิมไหลออกไปสู่ตลาดแรงงานของประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้มีการไหลเข้าของแรงงานไร้ฝีมือจากประเทศพม่า และแรงงานจากภาคอีสานเข้าเป็นแรงงานในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น มาทำงานประมง และอื่นๆ

สำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านฝีมือแรงงานนอกระบบโรงเรียนนั้น หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านนี้ คือ กรมพัฒนาฝีมือแรงงานสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้วางแผนกำหนดหลักสูตรการฝึก และพัฒนาฝีมือแรงงานไว้ 4 ประการ คือ

1. เป็นสาขาอาชีพที่ตลาดแรงงานต้องการ
2. สอดคล้องกับความรู้พื้นฐานของผู้รับการฝึก
3. สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
4. สอดคล้องกับมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ

จะเห็นได้ว่า เกณฑ์ข้างต้นมิได้คำนึงถึงวัฒนธรรมของประชาชนที่ต้องการรับการฝึก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในภูมิภาคอื่นๆ มิได้ยึดมั่นในวัฒนธรรมประเพณีตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัดเท่ากับประชาชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แรงงานร้านอาหารไทยจึงไม่ได้อยู่ในความสนใจเท่าใดนัก

รูปธรรมที่เริ่มบ่งชี้ถึงการให้ความสำคัญกับอาชีพแรงงานร้านอาหารไทยปรากฏในเนื้อหาการประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ 23 มีนาคม 2547 มีสาระสำคัญวาระหนึ่งคือ ผลการจัดกิจกรรมตามโครงการส่งเสริมศักยภาพแรงงานไทยเพื่อขยายตลาดแรงงานไทยในประเทศมาเลเซีย ว่า คณะรัฐมนตรีรับทราบผลการจัดกิจกรรมตามโครงการส่งเสริมศักยภาพแรงงานไทยเพื่อขยายตลาดแรงงานไทยในประเทศมาเลเซีย ตามรายงานของกระทรวงแรงงาน ดังนี้

1. การฝึกอบรมการประกอบอาหารไทยให้กับพ่อครัว แม่ครัวไทยในประเทศมาเลเซีย ได้จัดในรูปแบบเคลื่อนที่ (Mobile Training) มีผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวนรวม 71 คน
2. การสาธิตอาหารไทย ในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2547 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานเป็นประธานพิธีเปิดงาน มีผู้ร่วมงาน อาทิ ทูตานุทูตจากประเทศต่าง ๆ ที่ประจำในประเทศมาเลเซีย เจ้าของร้านอาหาร ภัตตาคาร ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม เข้าร่วมงานจำนวน 150 คน
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานได้เข้าพบปะหารือข้อราชการกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรมนุษย์ประเทศมาเลเซีย (Dr. Fong Chan Onn) ณ กระทรวงทรัพยากรมนุษย์ประเทศมาเลเซีย โดยผลหารือสรุปได้ดังนี้

3.1 ปัญหาแรงงานไทย ประเทศมาเลเซียรับตามคำขอจะดูแลคุ้มครองแรงงานไทย โดยเฉพาะประเด็นการจ่ายค่าจ้างล่าช้า รวมทั้งจะสนับสนุนแรงงานไทยจาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียในลักษณะไปเช้า กลับเย็นได้ ในบริเวณเขตอุตสาหกรรมที่จะจัดสร้างติดกับชายแดนไทย

3.2 ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบ ที่จะให้มีการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ในด้านการฝึกอบรมดูงานด้านการพัฒนาฝีมือแรงงาน การคุ้มครองแรงงานและมาตรฐานแรงงาน

จากบันทึกของสำนักงานแรงงานในประเทศมาเลเซียที่มีไปถึงปลัดกระทรวงแรงงาน เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2547 เรื่อง สรุปรายงานการประชุมผู้ว่าราชการจังหวัด CEO สตูล และเอกอัครราชทูตฯ CEO มาเลเซีย เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2547 ณ จังหวัดสตูล มีใจความสำคัญ ดังนี้

“วันที่ 6 พฤษภาคม 2547 สำนักงานแรงงานฯ ได้หยิบยกประเด็นการเคลื่อนย้ายแรงงานว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นแหล่งรายได้แฝง ซึ่งไทยได้รับเป็นกอบเป็นกำ ที่ผ่านมามีแรงงานไทยเข้าออก ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ปัจจุบัน ความต้องการแรงงานของมาเลเซียยังมีอยู่ แต่ที่อยู่ในกรอบในการส่งเสริมคือภาคบริการ ซึ่งมีความต้องการต่อเนื่อง และมีศักยภาพที่จะขยายตลาด และมีสภาพการจ้างที่คนหางานไทยพอใจ สำนักงานแรงงานฯ ได้เสริมว่านโยบายของรัฐบาลต้องการพัฒนาเขตชายแดนภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับมาเลเซียซึ่งเห็นพ้องกรอบกับนโยบายมาเลเซียซึ่งต้องการคนหางานที่พูดภาษาท้องถิ่นได้และเข้าใจวัฒนธรรมมุสลิม เพราะฉะนั้นกำลังแรงงาน 5 จังหวัดภาคใต้ จึงมีทางเลือกในการไปประกอบอาชีพในประเทศมาเลเซียได้อีกทางหนึ่ง

หน่วยงานแรงงานจังหวัดสตูลได้ยกประเด็นปัญหาแรงงานไทยที่ไปทำงานยังมาเลเซียในประเด็นจ่ายค่าจ้างล่าช้า สวัสดิการไม่ดีและปัญหาการจ่ายภาษี ซึ่งทางสำนักงานแรงงานฯ ได้ชี้แจงว่าเป็นความจริง แต่ปัจจุบันได้เข้มงวดในการดูแลและตรวจตรา และนำคดีร้องทุกข์สู่กระทรวงแรงงานมาเลเซียพิจารณาทุกรายที่มีการร้องอย่างใดก็ตาม ยอมรับว่าภาคก่อสร้างของมาเลเซียมีปัญหาเกี่ยวกับแรงงานทุกชาติ ซึ่งปัจจุบันคนหางานไทยเข้าใจ

ในช่วงบ่าย การหารือได้เน้นส่งเสริมโอกาสของกำลังแรงงานในเขตภาคใต้ชายแดนไทย โดยเน้นประเภทงานอาชีพที่มีศักยภาพและการเตรียมกำลังแรงงานให้พร้อม ซึ่งประเด็นที่ทางฝ่ายมาเลเซียต้องดำเนินการต่อก็คือ การขยายและตลาดแรงงาน ขณะที่ทางฝ่ายไทยต้องปรับปรุงระเบียบการแจ้งเดินทางด้วยตนเองและการฝึกทักษะที่สอดคล้องกับตลาด โดยขั้นนี้ ได้เสนอให้หน่วยงานแรงงานของจังหวัด ส่งผู้แทนไปดูงานที่มาเลเซียเพื่อ

พบปะนายจ้างโดยตรง โดยเฉพาะในภาคบริการ ซึ่งทางสำนักงานแรงงานฯ รับจะวางกำหนดการและจัดให้นายจ้าง โดยเฉพาะร้านอาหารและกิจการอื่นๆ ให้

วันที่ 8 พฤษภาคม 2547 ได้มีการหารือระหว่างสำนักงานแรงงานฯ กับตัวแทนจัดงานจังหวัดปัตตานีที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้หารือถึงแผนงานของจังหวัดปัตตานีที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อสร้างโอกาสให้เยาวชนในจังหวัดมีทักษะและมีโอกาสหางานทำมากขึ้น ซึ่งแนวคิดนี้ สอดคล้องกับทางสำนักงานแรงงานฯ ที่ต้องการส่งเสริมตลาด โดยเฉพาะสำหรับคนหางานจาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเห็นพ้องกันว่า ปัจจุบัน มีนโยบายรัฐบาลที่ต้องการขจัดปัญหาความยากจนและสร้างโอกาสการมีงานทำ โดยขั้นนี้ ได้หารือและเสนอให้มีการประชุมเพื่อวางกรอบการทำงานระหว่างหน่วยงานแรงงาน 5 จังหวัดกับสำนักงานแรงงานฯ ที่ อำเภอหาดใหญ่ ทั้งนี้จะขอให้แรงงานจังหวัดสงขลาเป็นหน่วยงานหลักในการจัด และทางสำนักงานแรงงานฯ จะเดินทางไปเข้าร่วมงาน ทั้งนี้ จะเชิญผู้บริหารของกระทรวงและจังหวัดเข้าร่วมด้วย”

ประชุมสัมมนา หน่วยงานแรงงานจังหวัดชายแดนภาคใต้กับสำนักงานแรงงานในประเทศไทยมาเลเซีย เรื่อง “การสร้างโอกาสการมีงานทำให้กำลังแรงงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้และมาเลเซีย” วันศุกร์ที่ 4 มิถุนายน 2547 ณ ห้องประชุมชั้น 5 ศาลากลางจังหวัดสงขลา ชัยสิริ อนุมานะ พณฯ เอกอัครราชทูตประจำกรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย กล่าวว่า “การเจรจากันระหว่างนายกรัฐมนตรีของไทยกับนายกรัฐมนตรีของมาเลเซีย เป็นผลให้เกิดโครงการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยเน้น 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยกับ 4 รัฐทางเหนือของมาเลเซีย หรือที่เรียกว่า Joint Development Strategies หรือ JDS ซึ่งเน้นที่ภูมิภาคชายแดน นำทีมรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องไปพบกับรัฐมนตรีของมาเลเซีย เพื่อไปดูว่าจะทำอะไรร่วมกันได้ อาจจะมีการถามความต้องการของแต่ละจังหวัด ส่วนคนที่มาลงนาม อาจเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ โดยมีสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นผู้อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ คาดว่าจะมีข้อตกลงหรือ MOU ระหว่างกัน ในเดือนมิถุนายนนี้ เมื่อลงนามเรียบร้อยแล้ว ทางนายกรัฐมนตรีของไทยกับนายกรัฐมนตรีของมาเลเซียจะพบกันอีกครั้งที่จังหวัดภูเก็ต จะพูดถึงเรื่อง JDS กับงานที่รัฐบาลจะไปพัฒนา 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สร้างงาน ให้คนไทยมีงานทำ ขณะนี้มาเลเซียได้ยื่นความจำนงค์ที่จะส่งอาจารย์ของเขามาสอนวิชาชีพในสถาบันการศึกษาของไทย ทั้งหมดนี้กำลังจะเกิดขึ้นใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้”

ผู้ตรวจราชการกระทรวงแรงงาน กล่าวในที่ประชุมว่า “ปัญหา 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าคนว่างงานไม่มีงานทำ ยากจน ที่มางานกระทรวงแรงงานมาภาคใต้ครั้งนี้ ต้องการเลือกคนเป็นพิเศษ สมควรใจ เต็มใจทำงาน ต้องทำความเข้าใจใน JDS ความร่วมมือกับ 4 รัฐที่เกี่ยวกับเรา ทำเชิงรุก เพื่อทำสิ่งเหล่านี้ เกิดความร่วมมือระหว่างจังหวัดชายแดนภาคใต้กับรัฐทางเหนือมาเลเซีย แก้ปัญหาการว่างงาน เมื่อท่านมาพบแล้ว เกิดประโยชน์ 2 ฝ่ายอยู่แล้ว ฝ่ายปฏิบัติการแรงงานมาฟังจาก พณฯ เอกอัครราชทูตเอง ต้องเตรียมไปพัฒนาบุคลากรให้แรงงานมีศักยภาพ ในจังหวัดสตูลจะเกิดท่าเทียบเรือสำลึก ต้องมีกิจกรรมพัฒนาฝีมือแรงงานซึ่งเป็นโอกาสที่ทำให้เราต้องมองดูวิสัยทัศน์ไกลๆ”

เห็นได้ว่านโยบายด้านแรงงานของไทยไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะแรงงานร้านอาหารไทย เนื่องจากไม่มีข้อมูลยืนยันได้ชัดเจนว่าจำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากมาตรการควบคุมแรงงานต่างชาติของมาเลเซียมีจำนวนเท่าใด คู่กับการเจรจาให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับอาชีพร้านอาหารไทยในมาเลเซียหรือไม่ นโยบายของไทยจึงมองไปที่โครงการที่ไทยมีความสัมพันธ์กับมาเลเซียอย่างเป็นทางการ

ทัศนคติที่มีต่อปัญหาของอาชีพร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

ปัญหาของอาชีพร้านอาหารไทยในมาเลเซียเป็นข้อถกเถียงออกเป็นหลายมุมมอง แบ่งได้เป็น 4 ข้อความคิด ดังนี้

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อปัญหาของอาชีพร้านอาหารไทยในมาเลเซีย

รัฐบาลไทย	รัฐบาลมาเลเซีย	ผู้ประกอบการร้านอาหาร	แรงงานร้านอาหาร
แรงงานร้านอาหารไทยเป็นบุคคลสองสัญชาติที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐ	สัญชาติเป็นเรื่องละเอียดอ่อนสำหรับมาเลเซียที่มีพลเมืองหลายชาติพันธุ์อยู่ร่วมกันเช่นมาเลเซีย ในอดีต ได้เกิดมีการจลาจลเนื่องจากความไม่พอใจขึ้นในปี 1969 โอกาสที่คนงานต่างด้าวจะได้สัญชาติจึงมีน้อยมาก	การได้สัญชาติมาเลเซียเป็นเรื่องยาก ทั้ง ๆ ที่ผู้ประกอบการหลายคนต้องการ เนื่องจากจะได้รับสิทธิประโยชน์เทียบเท่าพลเมืองมาเลเซียที่เรียกว่า “กูมิบุตรา” มีสิทธิเหนือชาวมาเลเซียเชื้อสายจีนและอินเดีย เนื่องจากความเป็นมลายูด้วยกัน	พอใจและผูกพันในสถานะประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย แต่เมื่อเข้ามาทำงานผิดกฎหมาย จึงต้องอ้างความเป็นประชาชนรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซียเพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุม
ร้านอาหารไทยในมาเลเซียเป็นแหล่งหลบซ่อนของแนวร่วมผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	แรงงานร้านอาหารไทยช่วยให้ความเป็นอยู่ของชาวมาเลเซียสะดวกขึ้น ได้ทานอาหารสุขภาพ ราคาถูกและอร่อยกว่าอาหาร Fast Food	สันติบาลไทยเข้ามาถ่ายรูปที่ร้านต้มยำ แล้วระบุว่าเป็นแนวร่วมพอทางกรไทยมาสอบถามจึงพาไปทำความรู้จักกับคนในรูปและสรุปว่าไม่ได้เป็นแนวร่วม มีเรื่องวุ่นวายต่าง ๆ เข้ามามาก จนประธานสมาคมร้านต้มยำต้องลาออก เพราะทนต่อการแสวงหาผลงานของเจ้าหน้าที่ไทยไม่ได้	ไม่ไว้วางใจผู้มาหาข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานร้านอาหารที่มาจากไทย ระแวงว่าจะไปขยายผลว่าเป็นแนวร่วมผู้ก่อความไม่สงบ ทั้ง ๆ ที่ในแต่วันทำงานจนแทบไม่มีเวลาพักผ่อน
ร้านอาหารไทยในมาเลเซียสนับสนุนเงินทุนเพื่อการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มองว่าประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่มีอาชีพแต่มีเงิน เชื่อว่าได้รับการสนับสนุนเงินจากต่างประเทศ	ข้อกล่าวหาแรงงานร้านต้มยำส่งเงินให้แนวร่วมก่อความไม่สงบหรือไม่นั้น ไม่แน่ใจ แต่ทราบได้ที่ช่วยเศรษฐกิจของมาเลเซียอยู่ ก็ไม่น่าสนใจเรื่องปัญหาของคนส่วนน้อย	เมื่อก่อนมีการเก็บเงินจากสมาชิกเพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของสมาคม เช่น แข่งกีฬา งานเปิดบวช (ปอซอ) จัดรถเพื่อร่วมขบวนในงานวันชาติมาเลเซีย ระดมเงิน 200,000 บาท ช่วยเหลือผู้ประสบภัยสึนามิ แต่ระยะหลัง ๆ ไม่มีการเก็บแล้ว เพราะถูกมองว่าสนับสนุนเงินให้ผู้ก่อการร้าย	เข้ามาทำงานหาเงินส่งไปปลูกบ้าน ซื้อสวนยาง ส่งญาติพี่น้องได้เรียนหนังสือ โดยหวังว่าเมื่อเลิกทำงานในมาเลเซียแล้วจะได้กลับบ้านและใช้ชีวิตที่สุขสบายขึ้น
มีความต้องการให้การเดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซียถูกกฎหมาย และมองว่ารัฐบาลมาเลเซียกีดกันแรงงานต่างชาติ โดย	พยายามลดการพึ่งพาแรงงานต่างชาติ โดยเชื่อว่าอาชีพในหลายๆ ประเภท ประชาชนมาเลเซียสามารถทำได้ และมองว่าแรงงานต่างชาติ โดยเฉพาะแรงงานอินโดนีเซีย	รัฐบาลมาเลเซียไม่ยอมรับความจริงว่าประชาชนมาเลเซียทำงานหน้าเตาร้อนๆ เป็นเวลานาน ไม่ได้ ผู้ประกอบการร้านอาหารพยายามจะจ้างแรงงานอย่างถูกกฎหมาย แต่ขอโควตาแรงงาน	ขั้นตอนการดำเนินการอย่างถูกกฎหมายมีความยุ่งยาก อาศัยเครือข่ายญาติที่ทำอาชีพร้านอาหารไทยในมาเลเซียแล้วติดตามมาทำงานจะ

รัฐบาลไทย	รัฐบาลมาเลเซีย	ผู้ประกอบการร้านอาหาร	แรงงานร้านอาหาร
กำหนดค่าภาษีรายปี และค่าธรรมเนียม ใบอนุญาตทำงานที่สูง	ก่อปัญหาสังคมและ อาชญากรรม	ภาคบริการจากรัฐบาลมาเลเซีย ไม่ได้ ค่าภาษีรายปีและ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงานมี ราคาแพง เคยมีประสบการณ์ที่ ไม่ดีกับแรงงานที่ทำงานได้ไม่ทน ย้ายร้านบ่อย ทำให้เสียเงินไป โดยเปล่าประโยชน์ บางครั้งต้อง ขายที่ดินในฝั่งไทยมาจ่ายภาษี และค่าธรรมเนียมให้แรงงาน	สะดวกกว่า ประกอบกับ เจ้าของร้านไม่ได้ขึ้น ทะเบียนอย่างถูกต้อง ทำ ให้อ้างอิงสถาน ประกอบการไม่ได้ ค่าภาษี รายปี ค่าธรรมเนียม ใบอนุญาตทำงานมีราคา สูง ตำแหน่งที่ได้ ค่าตอบแทนน้อย เช่น ลูกจ้างล้างจาน ทำ เครื่องดื่ม เสิร์ฟอาหาร ฯลฯ ไม่สามารถจ่ายได้
การอพยพไปทำงาน ต่างประเทศมากมาย สร้างปัญหาสังคม ขาด ความอบอุ่นใน ครอบครัว บางคนนำ ลูกไปด้วย ทำให้เด็ก ไม่เรียนหนังสือ พุด ไทยไม่ได้ ยิ่งเข้าไป โดยผิดกฎหมายจะ ไม่ได้รับสวัสดิการ	การเข้ามาของแรงงานไทย จำนวนมากไม่กระทบกับ มาเลเซีย ตราบใดที่ช่วย กระตุ้นเศรษฐกิจของมาเลเซีย ได้ดี และแรงงานไทยไม่คิดตั้ง รกรากอยู่ในมาเลเซีย เหมือนกับแรงงานอินโดนีเซีย เพียงเข้ามาทำงานหารายได้ แล้วส่งเงินกลับประเทศไทย เท่านั้น	อพยพมาทำงานในประเทศ มาเลเซียเพราะไม่ประสบ ความสำเร็จในธุรกิจที่ทำในพื้นที่ ประกอบกับเห็นลู่ทางอาชีพ ร้านอาหารที่ญาติพี่น้องเข้ามาทำ แล้วมีรายได้ที่ดี พอมานึกเบิก แล้วก็ย้ายครอบครัวมาอยู่ ส่ง บุตรหลานให้เรียนหนังสือที่ มาเลเซีย	จบการศึกษาสายสามัญไม่ สูง ทำให้ตำแหน่งงานที่จะ ได้มีค่าจ้างไม่พอเลี้ยง ครอบครัว ในขณะที่อาชีพ ในร้านอาหารมีรายได้สูง ไม่จำเป็นต้องมีวุฒิ การศึกษา ภาษา วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ก็ ใกล้เคียงกัน

หากพิจารณาจากประเด็นปัญหาพบว่ามีข้อถกเถียงสำคัญ ดังนี้

กรณีบุคคลสองสัญชาติ

ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องสองสัญชาติทำให้เกิดความหวาดระแวงระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลมาเลเซียมาโดยตลอด ในขณะที่ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงกลับไม่มีช่องทางชี้แจงเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ผู้ประกอบการร้านอาหาร PHA PHA Garden กล่าวว่า “กรณีสองสัญชาติ รัฐบาลไทยน่าจะภูมิใจที่คนสามจังหวัดได้บัตรสีน้ำเงิน มีฐานะเป็นบุตรบุญธรรมของมาเลเซีย มีสิทธิประโยชน์เทียบเท่าลูกแท้ๆ อย่างคนมาเลเซีย ขณะที่คนอินเดีย คนจีน ยังได้แค่บัตรสีแดง แต่คนที่มาจากสามจังหวัดทุกคนคิดถึงบ้าน อยากกลับบ้าน แต่จะให้ไปกรีดยาง ทำงานไม่ไหว ก็ไม่พอกิน ต้องมาทำงานที่มาเลเซีย มาทำงานแล้วมีบ้าน มีรถขับ” ขณะที่ผู้ประกอบการร้าน Tomyam 2000 เห็นต่างกันว่า “การที่คนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้บัตรประชาชนมาเลเซียมา ก็ไม่ได้มีสิทธิประโยชน์อะไรมากนัก เพราะได้ความเป็นพลเมืองมาเลเซียที่ได้มาภายหลัง ไม่ใช่เป็นพลเมืองมาเลเซียจากการเกิดหรือภูมิบุตร”

ขณะที่ผู้ประกอบการร้าน Ali Tomyam ย่าน Jalal Keramat กรุงกัวลาลัมเปอร์ ให้สัมภาษณ์ถึงความได้เปรียบบางอย่างในความเป็นมลายูเพื่อครั้งที่เริ่มเปิดร้านอาหารตั้งแต่ปี 1989 ไว้ว่า “เมื่อก่อนบริเวณย่านกำปงบารู กำปงบังวัด กำปงบาดัน ซึ่งที่ตั้งของร้านนี้ รัฐบาลจัดสรรที่ดินให้สำหรับคนมลายูได้อยู่อาศัยเป็นกรณีพิเศษ ป้องกันไม่ให้ชาวจีน ชาวอินเดียเข้ามาถือครอง ซึ่งเรียกขานมลายูที่ได้สิทธิพิเศษนี้ว่าอาลีบาบา การซื้อที่ดินแถวนี้ต้องขออาศัยชื่อคนมาเลเซียเป็นเจ้าของ”

ปรากฏการณ์ข้างต้น พิสูจน์ได้ว่าความเข้าใจของรัฐบาลไทยที่มีต่อผู้ประกอบการและแรงงานร้านอาหาร (ร้านต้มยำ) ว่าเป็นบุคคลสองสัญชาตินั้นไม่ถูกต้องนัก เพราะถ้าผู้ประกอบการและแรงงานร้านต้มยำเป็นบุคคลสองสัญชาติจริง ไม่จำเป็นต้องอาศัยให้ชาวมาเลเซียมาซื้อที่ดินเพื่อตั้งร้านต้มยำ สามารถใช้สิทธิความเป็นพลเมืองมาเลเซียครอบครองที่ดินและดำเนินธุรกิจได้ง่ายกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้

ร้านต้มยำสนับสนุนการก่อความไม่สงบหรือไม่?

ทัศนคติของรัฐบาลไทยที่มองว่าร้านอาหารไทยหรือร้านต้มยำในมาเลเซียมีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวร่วมก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ บ้างก็กล่าวว่าเป็นที่หลบซ่อนพักพิงให้กับผู้ที่หนีการจับกุมในข้อหาผู้ก่อความสงบ บ้างก็ว่าเป็นแหล่งเงินทุนสนับสนุนการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผู้ประกอบการและแรงงานร้านต้มยำไม่มีโอกาสอธิบาย ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในมาเลเซียรายหนึ่งได้เปิดใจอย่างตัดพ้อว่า “รายได้ที่ส่งกลับประเทศไทย นายจ้าง 1 ราย ส่งเงินกลับบ้านประมาณเดือนละ 1 แสนบาท ให้กับครอบครัว รัฐบาลไทยไม่คิดช่วยอะไร ผมเป็นหัวหน้าสมาคมตั้งแต่อายุ 20 ปี ตอนนี้ 44 ปีแล้ว ช่วยคนงานไทยมามาก แทนที่รัฐจะแต่กลับมาซ้ำเติม มาหาข้อมูล ได้ข้อมูลไปแล้วก็เอาไปเลื่อนยศ เลื่อนตำแหน่ง นับตั้งแต่เกิดปัญหาความรุนแรงในสี่จังหวัดภาคใต้ สมาคมต้มยำถูกเพ่งเล็ง จนต้องไปเจอกับรัฐมนตรี สันติบาล กอ.รมน. ของมาเลเซีย เพื่อชี้แจงเรื่องราวต่างๆ ให้เข้าใจอย่างถูกต้อง ทั้งๆ ที่การตั้งสมาคมร้านต้มยำไม่ใช่ตั้งมาเพื่อเล่นการเมือง แต่มาช่วยแรงงาน และช่วยผู้ประกอบการร้านอาหารต้มยำที่มาจากประเทศไทย อธิบายไปแล้วว่าเราไม่เกี่ยว สันติบาลไทยเข้ามาถ่ายรูปที่ร้านต้มยำ แล้วไปส่งรัฐบาลไทยบอกว่าพวกนี้เป็นแนวร่วม พอทางการไทยมาถามผมว่ารู้จักคนในรูปไหม ผมก็บอกว่ารู้จัก พาไปก็ได้ พอสอบถามไปแล้วก็ไม่ได้เป็นแนวร่วม ผมต้องเคลียร์ให้ตลอด จนประธานสมาคมร้านต้มยำที่เป็นคนมาเลเซียต้องลาออก เพราะเรื่องวุ่นวายต่างๆ เข้ามามาก”

“ทางสถานทูตไทยที่มาเลเซียก็ไม่ได้ดูแลแรงงานจากสี่จังหวัดมากนั้น รู้สึกว่าจะมองคนเหล่านี้เป็นมลายูมากกว่าคนไทย เวลาผู้หญิงไทยจากภาคอื่นเข้ามาขายบริการทางเพศถูกจับก็จะมาช่วย แต่ผู้หญิงจากสี่จังหวัดถูกจับ อยู่ในคุก เครียด บางคนเป็นบ้า เลือดประจำเดือนไหลก็ไม่รู้ตัว ทางสถานทูตก็ไม่ได้ดูแล ทั้งๆ ที่คนเหล่านี้ถือหนังสือเดินทางประเทศไทย ทางสมาคมร้านต้มยำจึงเข้าไปดูแล เวลาเรียกประชุมกลุ่มแรงงานประเภทต่างๆ ก็เข้าใจว่าเรามาจากสมาคมเลี้ยงกุ้ง ไม่รู้จักสมาคมร้านต้มยำด้วยซ้ำไป แต่พอมีผู้หลักผู้ใหญ่มาที่มาเลเซียก็ต้องอาศัยร้านต้มยำช่วยดูแล เลี้ยงรับรอง” ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในมาเลเซียกล่าวเสริม

ขณะที่ผู้ประกอบการร้านต้มยำแห่งหนึ่งที่รัฐยะโฮร์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ที่ยะโฮร์ ร้านต้มยำจะอยู่กันเป็นสมาคม มีตำแหน่ง President ที่แต่งตั้งจากแรงงานด้วยกันเองสำหรับต่อรองกับเจ้าหน้าที่และดูแลกัน เมื่อก่อนเคยมีการเก็บเงินจากร้านต้มยำเดือนละ 50 บาทต่อร้านเพื่อเป็นทุนในการจัดกิจกรรม แต่ต้องเลิกเพราะทางการไทยมองวาระตมทุนเพื่อช่วยกลุ่มผู้ก่อการร้าย”

ผู้บริหารกระทรวงทรัพยากรมนุษย์มาเลเซีย (Ministry of Human Resources) ให้มุมมองเกี่ยวกับแรงงานและผู้ประกอบการร้านต้มยำไว้ว่า “รู้ว่าแรงงานร้านต้มยำเข้ามาโดยผิดกฎหมาย แต่เมื่อเข้ามาโดยมีหนังสือเดินทางก็มองว่าเป็นนักท่องเที่ยว ถ้าไม่มีหนังสือเดินทาง พูดภาษามลายูสำเนียงแปลกๆ ก็ถือว่าเป็นคนรัฐกลันตัน ไม่พบว่าแรงงานไทยสร้างปัญหาสังคม แต่บางครั้งก็ต้องจับกุมในข้อหาไม่มีใบอนุญาตทำงาน แต่เมื่อจับแล้วก็ลงโทษบ้าง นิรโทษกรรมบ้าง ส่วนข้อกล่าวหาแรงงานร้านต้มยำส่งเงินให้แนวร่วมก่อความไม่สงบหรือไม่ฉันไม่แน่ใจ แต่ทราบได้ที่ช่วยเศรษฐกิจของมาเลเซียอยู่ ก็ไม่น่าสนใจเรื่องปัญหาของคนส่วนน้อย”

“ประโยชน์ที่คนมาเลเซียได้ คือ อาหารสุขภาพ (Harmony Food) ดีต่อสุขภาพ ราคาถูกกว่าฟาสฟู้ดส์ นอกจากนี้ยังได้ประโยชน์จากค่า levy ค่า work permit (กรณีที่ทำถูกกฎหมาย) ได้ค่าเช่าบ้านพัก เนื่องจากแรงงานร้านต้มยำไม่คิดตั้งรกรากในมาเลเซีย ส่วนการลดค่า levy ค่า work permit ขึ้นอยู่กับการตกลงระหว่างรัฐบาล แต่ถ้ามีข้อเสนอเกี่ยวกับแรงงาน ให้ส่งมาที่กระทรวงทรัพยากรมนุษย์ได้” ผู้บริหารกระทรวงทรัพยากรมนุษย์กล่าวเพิ่มเติม

มุมมองเรื่องการสนับสนุนจัดระเบียบแรงงานให้ถูกต้องตามกฎหมาย

ประเด็นที่ควรพิจารณาว่าเรื่องความมั่นคงและกล่าวโทษกันไปมา คือ ทำอย่างไรให้แรงงานและผู้ประกอบการร้านตำยำเดินทางเข้าไปทำงานในมาเลเซียได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากขณะนี้ นโยบายของรัฐบาลมาเลเซียมีความเข้าใจในแรงงานร้านตำยำในเชิงบวกแล้ว คงเหลือเฉพาะทัศนคติระหว่างผู้ประกอบการกับแรงงานที่มองต่างมุมกันอยู่ แรงงานมองว่าผู้ประกอบการไม่ยอมจดทะเบียนร้านให้ถูกต้อง ทำให้ดำเนินการจ่ายค่าภาษีรายปีและค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงานไม่ได้ ขณะที่ผู้ประกอบการมองว่าแรงงานไม่มีวินัย พอจ่ายค่าภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ อย่างถูกต้องแล้ว แรงงานก็ย้ายร้าน ทำให้เสียเงินค่าดำเนินการอย่างถูกกฎหมายไปโดยเปล่าประโยชน์ ผู้ประกอบการร้าน PHA PHA Garden กล่าวว่า “ผมมาทำอาชีพร้านตำยำมา 25 ปี เป็นต้นคิดเรื่องการตั้งสมาคม มีหัวหน้าเป็นตำแหน่ง president การทำให้แรงงานถูกกฎหมายต้องใช้เงินกว่า 30,000 บาทต่อคน ไม่คุ้มค่าแรง มีตำแหน่งก๊วกที่ได้เงินเดือนสูงเท่านั้นที่พอจ่ายได้ แต่บรรดาเด็กเสิร์ฟ เด็กล้างจาน ไม่มีปัญญาจ่าย ทางสมาคมเคยเสนอขอเรียกร้องไป 10 เรื่อง เกือบทุกเรื่องจะยอม เช่น การจัดการนำเข้าแรงงานที่ปลายทาง คือ มาเลเซีย เพื่อจัดการด้านแรงงานสะดวกขึ้น ไม่ต้องข้ามไปข้ามมาระหว่างไทยกับมาเลเซีย แต่พอพูดถึงเรื่องลดค่า levy ลงครึ่งหนึ่ง ทางมาเลเซียไม่ยอม ปัญหาค่า Levy ที่แพง ประมาณ 24,000 บาท มีค่า work permit ค่าธรรมเนียมอื่นๆ ถ้าทำผ่านนายหน้าต้องจ่ายถึง 30,000 บาท ถ้าจะให้ดีควรลดลงเหลือเพียง 5,000 บาท ก็พอ”

“นอกจากนี้ ต้องแก้ปัญหาการลาออก การย้ายของแรงงาน โดยสร้างให้ลูกจ้างมีคุณธรรม จริยธรรม เรียกว่าจิตพี่น้องของลูกจ้างมาฟังการอบรมด้วย หากมีการย้ายโดยไม่มีเหตุผล ก็จะขึ้นบัญชีรายชื่อไว้ไม่ให้นายจ้างรายอื่นรับเข้าทำงาน ทางสมาคมจะเป็นสื่อกลางเพื่อหาสาเหตุการลาออกของลูกจ้างว่านายจ้างไม่ดีหรือไม่ด้วย เพื่อความเป็นธรรมของทุกฝ่าย ไม่เห็นด้วยเรื่องการอบรมก๊วกแล้วให้ประกาศนียบัตร เพราะคนมาเลเซียจะจ้างก๊วกจากคนภาคอื่นเหล่านี้ไปทำงานที่ร้าน ทำให้ร้านที่เจ้าของเป็นคนไทย ร้ายเล็กร้านน้อยอยู่ไม่ได้ ควรอบรมเรื่องมารยาท การดูแลลูกค้าที่เข้ามาในร้านจะดีกว่า” ผู้ประกอบการร้าน PHA PHA Garden กล่าวเพิ่มเติม

แนวทางการปฏิบัติของภาครัฐที่มีต่อแรงงานไทยในมาเลเซีย

แนวทางของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต่อการสนับสนุนด้านแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซีย มีมุมมองและให้ความสำคัญที่แตกต่างกันออกไป พอประมวลได้ ดังนี้

สำนักงานจัดหางานจังหวัดสงขลา มองเห็นช่องทางการพัฒนาของประเทศมาเลเซีย ภายใต้โครงการ “โกตา เปอร์ดานา” (Kota Perdana) เป็นโอกาสสร้างงานให้กับประชาชนบริเวณชายแดนไทยที่บริเวณด่านนอก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา กับ Bukit Kayu Hitam, Alor Setar รัฐเคดาห์ (Kedah) ประเทศมาเลเซีย โดยโครงการโกตา เปอร์ดานา มีวัตถุประสงค์มุ่งสู่การเป็นนครอุตสาหกรรมแห่งอาเซียนในศตวรรษที่ 21 (ASEAN – Industrial Metropolis Park 2010 Project) มีกิจกรรมหลักในการพัฒนาเป็นเขตอุตสาหกรรม ที่พักอาศัย การคมนาคมขนส่ง โดยเฉพาะรถไฟความเร็วสูง ตลอดจนสาธารณูปโภค เช่น โรงพยาบาล มัสยิด โรงเรียน อาคารพาณิชย์ ร้านค้าปลอดภาษี เป็นต้น ซึ่งต้องการใช้แรงงานถึง 20,000 คน อีกโครงการหนึ่งคือ “โกตา ปูตรา” ซึ่งอยู่ในบริเวณบ้านดูเรียนบุง ปาดังเตอรับ รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย และอยู่ตรงข้ามกับด่านประกอบ อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา วัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวคือสร้างเป็นเขตอุตสาหกรรมเพื่อการเกษตร (Agro Industrial Base) รวมไปถึงการพัฒนาให้เป็นด่านพรมแดนแห่งใหม่ เปิดตลาดแรงงานไทยให้เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย พัฒนาศักยภาพการส่งสินค้าออกของไทย เป็นต้น (สำนักงานจัดหางานจังหวัดสงขลา, 2551)

สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี ให้ความสนใจกับจำนวนประชาชนที่ไปทำงานต่างประเทศที่แน่นอน เพื่อการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน จึงได้ให้บัณฑิตอาสาสมัครจังหวัดปัตตานีนำข้อมูล Profile ระดับครัวเรือน มาประมวลผลข้อมูลสำคัญสำหรับแก้ไขปัญหาด้านแรงงานของจังหวัดปัตตานีใน 2 ข้อมูลหลัก คือ 1) ข้อมูลระดับ GIS ประชาชนจังหวัดปัตตานีที่ไปทำงานต่างประเทศ และ 2) ข้อมูลระดับ GIS ผู้ว่างงานจังหวัดปัตตานี การประมวลผล ณ วันที่ 27 มีนาคม 2551 พบว่า มีประชาชนจังหวัดปัตตานีผู้เดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซีย จำนวน 1,531 คน จำแนกเป็นชาย 917 คน คิดเป็นร้อยละ 59.90 เป็นหญิง 614 คน คิดเป็นร้อยละ 40.10 อายุโดยเฉลี่ยคือ 34 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษา (สายสามัญ) ระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงร้อยละ 51.59 รองลงมาคือต่ำกว่าระดับประถมศึกษาตอนปลาย 19.55 และไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 3.99 ตามลำดับ สำหรับรัฐที่นิยมไปมากที่สุดคือ รัฐสลังงอร์ (กรุงกัวลาลัมเปอร์) ร้อยละ 21.88 รองลงมาคือรัฐกลันตัน ร้อยละ 10.71 และรัฐเคดาห์ ร้อยละ 3.72 ตามลำดับ ตำแหน่งงานที่ไปทำ พบว่าไปทำงานเป็นลูกจ้างมากที่สุดถึงร้อยละ 48.83 รองลงมาคือเสิร์ฟอาหาร ร้อยละ 18.75 และก๊วก ร้อยละ 11.44 ตามลำดับ (สำนักงานแรงงานจังหวัดปัตตานี, 2551 : 2)

นอกจากนี้ ได้นำผู้บริหารระดับสูงจังหวัดปัตตานีหัวหน้าส่วนราชการสังกัดกระทรวงแรงงานจังหวัดปัตตานีและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเดินทางไปประเทศมาเลเซียตามโครงการศึกษาดูงานและประสานการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานตลอดจนการส่งแรงงานไทย(จังหวัดปัตตานี) ไปทำงานต่างประเทศ (มาเลเซีย) ระหว่างวันที่ 24-28 ตุลาคม 2550 ทำให้ทราบข้อมูลแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซียโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายมีจำนวนประมาณ 100,000 กว่าคน ที่เดินทางไปทำงานถูกต้องตามกฎหมายมีจำนวนประมาณ 30,000 คน ในภาคบริการในส่วนแรงงานร้านอาหารไทยจะเป็นประชาชนในจังหวัดภาคใต้ของไทย ซึ่งเดินทางเข้ามาโดยการติดต่อโดยตรงจากญาติหรือคนรู้จัก ใช้ VISA นักท่องเที่ยว อาศัยได้เพียง 1 เดือน จะต้องกลับออกไป และกลับเข้ามาใหม่ ตลาดในด้านนี้กำลังขยายตัว มีความต้องการแรงงานไทยด้านอื่น ได้แก่ ผู้ช่วยก๊วก และพนักงานเสิร์ฟ

สถานเอกอัครราชทูตไทยกรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ดำเนินการประสานกับรัฐบาลมาเลเซียอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งรายงานผลความร่วมมือด้านแรงงานไทย-มาเลเซียอย่างต่อเนื่อง มีข้อสรุปดังนี้

1) สำนักงานแรงงานไทยฯ ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) ในมาเลเซีย ดังนี้

1.1) ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ Work Permit ประกอบด้วย ค่าภาษี ค่าตรวจสุขภาพ ค่ามัดจำรับรองความปลอดภัย และค่าออกใบอนุญาตทำงานเท่ากับ 10 ริงกิต

1.2) แรงงานไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนมากที่เดินทางไปทำงานในร้านอาหารประเภทต้มยำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานประเภท Unskilled Labor และค่าภาษีที่ทางการมาเลเซียเรียกเก็บสำหรับแรงงานในภาคบริการสูงถึง 1,800 ริงกิตต่อคนต่อปี ทำให้แรงงานไทยหลีกเลี่ยงการทำ Work Permit จึงถูกทำให้เกิดความเดือดร้อนทั้งต่อแรงงานไทยและผู้ประกอบการ และแรงงานไทยจำนวนมากอาจทำงานในมาเลเซียไม่ถึง 1 ปีทางการมาเลเซียจึงได้ยกเว้นให้แรงงานเหล่านี้สามารถจัดทำ Work Permit ทุกๆ 3 เดือนโดยเรียกเก็บค่าภาษีเป็นจำนวน 540 ริงกิตต่อ 3 เดือน ซึ่งยังสูงอยู่ ฝ่ายไทยจึงประสงค์จะขอเจรจาให้ทางการมาเลเซียลดหย่อนภาษีลงอีก

2) สถานเอกอัครราชทูตไทยกรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ได้มีหนังสือถึงกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซียสอบถามความคืบหน้าผลการพิจารณาข้อเสนอของไทยเกี่ยวกับความร่วมมือด้านแรงงานไทย – มาเลเซีย ตามที่ได้มีการหารือระหว่างการประชุม JC ครั้งที่ 10 แล้ว และได้ประสานติดตามความคืบหน้ามาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม ในขั้นนี้ กระทรวงการต่างประเทศมาเลเซียแจ้งว่าฝ่ายมาเลเซียยังอยู่ระหว่างการขยายความร่วมมือด้านแรงงานไทย – มาเลเซีย ตามมติที่ประชุม JC ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซีย จะแจ้งผลให้ทราบในโอกาสแรกต่อไป